AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Farida BABAEVA

GÜNEY OSETYA VE ABHAZYA SORUNLARI ÇERÇEVESİNDE TİFLİS-MOSKOVA İLİŞKİLERİ: 1989-2008

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Farida BABAEVA

GÜNEY OSETYA VE ABHAZYA SORUNLARI ÇERÇEVESİNDE TİFLİS-MOSKOVA İLİŞKİLERİ: 1989-2008

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

Akdeniz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Farida BABAEVA'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	:	Prof. Dr. Şenol KANTARCI	(İmza)
Üye (Danışmanı)	:	Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	(İmza)
Üye	:	Doç. Dr. Hayri ÇAPRAZ	(İmza)

Tez Başlığı: Güney Osetya ve Abhazya Sorunları Çerçevesinde Tiflis-Moskova İlişkileri: 1989-2008

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 18/09/2017

Mezuniyet Tarihi : 28/09/2017

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Güney Osetya ve Abhazya Sorunları Çerçevesnde Tiflis-Moskova İlişkileri: 1989-2008” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Farida, BABAEVA

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	**Farida BABAEVA**
Öğrenci Numarası	**20145238027**
Enstitü Ana Bilim Dalı	**Uluslararası İlişkiler**
Programı	**Tezli Yüksek Lisans**
Programın Türü	**(x) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora ( ) Tezsiz Yüksek Lisans**
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	**Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**
Tez Başlığı	**Güney Osetya ve Abhazya Sorunları Çerçevesnde Tiflis-Moskova İşkileri: 1989-2008**
Turnitin Ödev Numarası	**848568192**

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 131 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 18/09/2017 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 10

alıntılar dahil % 19'dur.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

18/09/2017
(imza)
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

İ Ç İ N D E K İ L E R

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **v**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **vi**
HARİTALAR LİSTESİ ..... **vii**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **viii**
ÖZET ..... **x**
SUMMARY ..... **xii**
ÖNSÖZ ..... **xiv**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE KURUMSAL ÇERÇEVE

1.1. Güvenlik Kavramı 7
1.1.1. GüvenlikYaklaşımları 8
1.1.2. Güvenlik ve Tehdit Algısı 13
1.2. Üçüncü Taraftan Destek ve Tehdit Algısı 15
1.3. Jeopolitik 16
1.3.1. Kafkasya'nın Belirgin Jeopolitik Özellikleri 18
1.3.2. Güney Kafkasya'nın Jeopolitik Önemi 18
1.3.2.1. Rusya için Kafkasya'nın Jeopolitik Önemi 19
1.3.2.2. Bölgesel ve Küresel Güçlerin Güney Kafkasya'ya Olan İlgileri 21

İKİNCİ BÖLÜM
GÜRCİSTAN'IN BAĞIMSIZLIK SÜRECİ VE SONRASININ KAFKASYA JEOPOLİĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: MOSKOVA-TİFLİS İLİŞKİLERİNDE KARŞILIKLI DENGE, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

2.1. Gürcistan'ın Genel Değerlendirilmesi 23
2.2. Rus-Gürcü İlişkilerinin Bozulmasını Tetikleyen Sebepler …….. 24
2.3. Gürcistan'daki Etnik Sorunlar 26
2.4. Ülkeler Arası İlişkileri Dengeleme Siyaseti ve Gürcü Liderler 32
2.4.1. Konstantine Gamsakhurdia Yılları 1991-2003 33
2.4.2. Eduard Şevardnadze Yılları 1995-2003 34

2.4.3. Gürcistan-Rusya İlişkileri 2003-2008 35
2.4.3.1. Acara Krizi 35
2.4.3.2. 2004 Yazında Kötüleşen İlişkiler..... 36
2.4.3.3. Rusya Politikasının Kötüleşme Durumu (Güz 2004-Kış 2008) 37
2.4.3.4. Gürcistan Politikasının Kötüleşen Duruma Katkısı (2004 Sonbahar-2008 Kış) 39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞU-BATI ARASINDA GÜRCİSTAN DIŞ POLİTİKASI: GÜL DEVRİMİ VE SÜRECİ

3.1. Gürcistan-Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri ……..... 44
3.1.1. Gürcistan-Amerika Birleşik Devletleri Diplomatik İlişkileri 44
3.1.2. Finansal Yardım 46
3.1.3. Retorik Destek 46
3.2. Gürcistan- Amerika Birleşik Devletleri Askeri İlişkileri 47
3.2.1. Taraflararası Girişimler 47
3.2.2. Askeri Eğitim, Ekipman ve Egzersizler ……..…….……..... 48
3.2.3. Gürcü Ordusunun Yurtdışı Operasyonlarına Katılımı 49
3.2.4. ABD'nin Gürcistan'a Yönelik Destek Algısı..... 50
3.3. Gürcistan-Avrupa Birliği İlişkileri ……..…….…..... 52
3.4. Rusya Federasyonu ile İlişkiler: İşbirliği ve Çatışma …….…..... 55
3.5. Gürcistan'ın NATO'ya Üyelik Girişimleri ve Etkileri 58
3.5.1. NATO Üyeliği İçin Gürcistan'ın Girişimleri …….…..... 59
3.5.2. Gürcistan'ın NATO Üyelik Sürecinin NATO Üyelerinin Çıkarlarına Olan Etkileri 60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜRCİSTAN-RUSYA 2008 SAVAŞI VE GELİŞMELER

4.1. Savaş Öncesi Durum …….…..... 64
4.1.1. Savaşa Zemin Hazırlama Kampanyası 66
4.2. 2008 Savaşına Katılan Rus Zırhlılarının Durumu 71
4.3. Batının Arabulucuk Adımları 73

4.4. Abhazya ve Güney Osetya'da Savaş Sonrası Durum 74
4.5. Savaşın Gürcistan AB Uyum Politikalarına Etkileri 75
4.6. Obama Yönetiminin Yeni Politikaları ve Son Gelişmeler 77

BEŞİNCİ BÖLÜM

SAVAŞ SONRASI GÜRCİSTAN-RUSYA İLİŞKİLERİ

5.1. Sorun Açıklanması 83
5.1.1. Gül Devrimi Öncesi Dönem 83
5.1.2. Savaş Öncesi Dönem 86
5.1.3. Savaş Sonrası Dönem 89
5.2. Savaşın Gürcistan-Rusya Sosyo-Kültürel İlişkilerine Etkileri..... 93
5.3. Savaşın Gürcü Para Birimi Üzerindeki Etkileri ……..... 96
5.4. Dış Ticaret ……..... 98
5.5. Rusya-Gürcistan Savaşının Güney Kafkasya Ulaştırma Koridoruna Etkileri 101
5.5.1. Ağustos 2008'den Önce Transit Altyapısının Temel Unsurları 103
5.5.2. Gürcistan'ın Transit Ülke Olma Çabalarına Etkisi 107
5.5.3. Enerji Sektörü ve Boru Hatları Üzerindeki Etkisi 107
5.5.4. Gürcistan Demiryolları Üzerindeki Etkisi 111
5.5.5. Karayolları Üzerindeki Etkiler 112
5.5.6. Gelecekteki Altyapı Projelerine Etkiler 113
5.5.6.1. Tahıl 113
5.5.6.2. Yağ Rafinerisi 113
5.5.6.3. Petrol İhracatları 114
5.5.6.4. Doğal Gaz 115
5.5.6.5. Demiryolu 116
5.6. Gürcistan Savaşı'nın Dış Etkileri 117
5.6.1. Savaşın Avrupa'ya Etkileri 119
5.6.2. Savaşın NATO'ya Etkileri 123
5.6.3. Savaşın ABD'ye Etkileri 124
5.7. Rusya Gürcistan Arasındaki Vize Rejimi 126

SONUÇ 128

KAYNAKÇA 133
EK 1 - Yüz Yüze Görüşmede Kullanınlan Soru Formu 159
EK 2 - Görüşmelerin Organizasyonlara Göre Dağılımı Tablolarda Açıkça Belirtilmiştir ve Anket Formunun Durumuna Göre Katılımcı Sayısını Göstermektedir 162
EK 3 - Letter to the OSCE Chairman-in-Office ……... 165
EK 4 - Report of International Displacement Monitoring Center by August 21, 2008 .. 167
EK 5 - Report of Office for Democratic Institutions and Human Right …….. 169
EK 6 - Timeline of "Creeping Annexation" ……. 170
EK 7- Timeline of "Creeping Annexation" ……. 171
EK 8- Timeline of "Creeping Annexation" ……. 172
EK 9- Kavkaz-2008 Leaflet …….. 173
EK 10- Kavkaz-2008 Leaflet …… 174
EK 11- Kavkaz-2008 Leaflet …… 175
ÖZGEÇMİŞ 176

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1	Güvenliğin Katmanları	13
Şekil 1.2	Heartland, Spykman's Rimland	22
Şekil 5.1	Dış Ticaret	98
Şekil 5.2	Ülke Gruplarıyla Dış Ticaret	99
Şekil 5.3	Sosyal İstatistık	100
Şekil 5.4	BTC, Batı ve Kuzey İhracat Boru Hatları	107

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 5.1	2004-2010 Yılları Oranları	93
Tablo 5.2	2005-2011 Gürcistan Lari'nin ABD Dollarına Karşi Değişimler	97
Tablo 5.3	2006-2011 Enflasyonu	97
Tablo 5.4	Gürcistan'ın 2007-2011 Yıllarına Göre Dış Ticaret	97

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 2.1	Gürcistan Haritası …….....	23
Harita 4.1	2008 Güney Osetya Savaşı Haritası …….....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ACG	Azeri–Chirag–Deepwater Gunashli (Azeri-Çırak-Güneşli)
AES	Advanced Encryption Standard (Gelişmiş Şifreleme Standardı)
BTC	Bakü-Tiflis-Ceyhan
BP	British Petroleum (İngiliz Petrolleri)
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
ENP	European Neighborhood Policy (Avrupa Komşuluk Politikası)
ESDP	European Security and Defense Policy (Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası)
GTEP	Georgia Train and Equip Program (Gürcistan Tren ve Ekipman Programı)
ID	Intensified Dialogue (Yoğun Diyalog)
INOGATE	Avrupa'ya Devletlerarası Petrol ve Doğalgaz Taşımacılığı
ISAF	International Security Assistance Force (Uluslararası Güvenlik Destek Gücü)
JCC	Joint Control Commission (Ortak Kontrol Komisyonu)
MAP	Üyelik Eylem Planı
MOU	Memorandum of Understanding (Mutabakat Zaptı)
MCC	Millenium Mücadele Progarmı
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NGC	NATO-Georgia Commission (NATO Gürcistan Komisyonu)
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı)
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PfP	Partnership for Peace (Barış İçin Ortaklık)
PKK	Kurdistan Işçi Partisi
RF	Rusya Federasyonu
RRC	Russian Railway Company (Rus Demiryolu Şirketi)

SSOP	Sustainment and Stability Operations Program (Sürdürülebilirlik ve İstikrar Operasyonları Programı)
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumnhuriyetler Birliliği
SOCAR	The State Oil of Azerbaijan Republic (Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi)
TACIS	Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States (Bağımsız Devletler Topluluğuna Teknik Yardım)
TRACECA	Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia (Avrupa-Kafkasya-Asya Ulaşım Koridoru)
TBM	Teknolojy Management (Teknoloji Işletme Yönetimi)
USAID	US Agency for International Development (ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı)
WCO	World Customs Organization (Dünya Gümrük Örgütü)
WTO	World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

ÖZET

Bu çalışmada; Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerinden Güney Osetya ve Abhazya sorunlarından kaynaklı 1989-2008 yılları arasındaki gelişmelerin, Gürcistan-Rusya ilişkilerine olan yansımaları kaleme alınmıştır. İlk bakışta, her iki taraf için de çok stratejik öneme haiz olmayan küçük bir dağlık bölge için yapılmış gibi görünse de 8 Ağustos 2008'de iki tarafı savaşmaya iten bazı olağanüstü sebep ve gelişmeler zühur etmiştir. Dünya gündeminde ilk sırada yer alan ve beş gün süren kısa savaşın Gürcistan sınırlarını aşan önemli neticeleri ortaya çıkmıştır. Savaş sonucu Batı ve Rusya ilişkilerinde derin bir çatlak oluşmakla birlikte uluslararası siyasetin Güney Kafkasya'ya yönelik adımlarında da değişiklikler gözlenmiştir. Ülkelerarasındaki bu olguyu anlamak ve uluslararası sistem içerisinde anlamlandırabilmek için Gürcistan'ın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden bu ayrılıkçı bölgelerle birlikte ayrılış sürecinden itibaren meseleye yoğunlaşmak kaçınılmaz bir gerçektir.

Ortodoks kimliği ve stratejik coğrafyası ile Karadeniz ve Kafkasya açısından öneme haiz olan Gürcistan Rusya Federasyonu açısından olduğu kadar, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan hatta bazı Orta Asya ülkeleri açısından da değerli bir konumdadır. Doğu'nun enerji tedarikçisi fosil yakıt üreticileri ile Batı'nın sanayileşmiş enerji tüketicileri arasında enerji koridoru/köprüsü görevini üstlenmektedir. Bu yönüyle Türkiye'nin enerji koridoru olma özelliğini güçlendirmektedir. Ayrıca Kafkasya'nın ve Karadeniz'in güvenliği açısından da dikkatleri üzerine çeken bir ülkedir. Bu özellikleri ile Rusya ve Batı dünyası arasındaki rekabette rağbet alanı olmaya devam edecektir. Bu durumun en büyük emaresi Rusya Federasyonu ile Gürcistan arasında 8 Ağustos 2008'de Güney Osetya meselesinden ötürü ortaya çıkan savaşla kendini göstermiştir. Bu savaşla Kremlin, Batı'nın 'etki alanına' nüfuz etme girişimlerine karşılık verme imkânı elde etmiştir. Konunun uzmanlarınca Rusya'nın bu savaşla birlikte askeri ve siyasi açılardan Batı'nın çevreleme çabalarına karşı kendisini benzer hamle ve argümanlarla savunmakta olduğu fikri de ileri sürülebilir. Ancak Batı ile çok yakın temas ve stratejileri olan Tiflis yönetimi için savaş ve sonrası dönem Batı'dan umdukları yeterli desteği alamadıkları için hayal kırıklığı olarak tarihe geçmiştir. Dolayısıyla, 2008 savaşı özellikle AB ve ABD gibi bölge dışı aktörlerin Kafkaslar üzerine olan jeopolitik rekabet ve bölgedeki çatışmaların çözümüne sağlayabilecekleri katkıların yetersizliğini açıkça ortaya koymuştur. Ayrıca Rusya'nın savaştan sonra Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlıklarını tanıması ve

bölgede artan askeri varlığı özelde Gürcistan topraklarında genel de ise, Güney Kafkasya üzerinde *"yeni bir Rus Emperyalizmi mi doğuyor"* endişe ve algısına da yol açmıştır.

Bu bağlamda, bölgenin diğer ülkeleri olan Azerbaycan ve Ermenistan, savaştan sonra Rusya ve Batı ile olan dış politikalarında bazı değişikliklere yönelmişlerdir. Savaşın sadece Gürcistan'ın değil ayrıca Azerbaycan ve Ermenistan'ın da güvenliğini ilgilendiren sonuçları muhakkak olmuştur. Bölge ülkelerindeki etnik sorunların uzun yıllar çözümsüz kalması ve SSCB ardılı çevrede yeni çatışma kaynakları üretecek olması kuvvetle ihtimaldir.

Son olarak bu kriz enerji meseleleri ve denklemiyle de yakından alakalıdır. Yadsınamaz bir gerçektir ki Batı'nın bölgeye olan ilgisi enerji kaynakları ve güvenliğiyle doğrudan ilintilidir. Bilindiği üzere, Güney Kafkasya Avrupa ülkelerinin Rusya'ya olan enerji bağımlığını azaltacak alternatif bir enerji geçiş güzergâhıdır. Savaş sonrası bu yeni durum batılı güçleri bölgeyle alakalı politikalarını yeniden tanımlamaya ve bunun yanında Moskova ile olan ilişkilerini gözden geçirmeye zorlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gürcistan, Rusya, Güney Osetya, Güney Kafkasya, Bölgesel Çatışmalar, AB, ABD, Enerji.

SUMARRY

TBILISI-MOSCOW RELATIONSHIPS ON SOUTH OSSETIA AND ABKHAZIA ISSUES: 1989-2008

This thesis analyzes the implications of the separatist regions of South Ossetia and Abkhazia to the Georgia-Russia relations between 1989-2008. At first glance, the war was a small-scale confrontation that was fought over South Ossetia, a small mountainous region with no significant strategic value. However, both sides had some motives and reasons to fight a war. This five day war has had significant results that meant much more than Georgia. The war brought about a big rift in the Western-Russian relations and it has had implications for both South Caucasus and international politics over the region. It is an inevitable fact to concentrate on the issue from the time of Georgia's departure from the Soviet Socialist Republics' Union with these separatist divisions in order to understand this phenomenon among countries and to understand it within the international system.

Georgia, which has an orthodox identity and strategic geography as well as a prescription for the Black Sea and the Caucasus, is invaluable in terms of the United States, the European Union, Turkey, Azerbaijan, Armenia and some Central Asian countries as well as for the Russian Federation. The natural energy supplier is the energy bridge between the fossil fuel producers and the industrialized energy consumers of the West. This direction strengthens Turkey's ability to become an energy corridor. It is also a country that draws attention to the security of the Caucasus and the Black Sea. With these characteristics, it will continue to be a hotspot between Russia and the Western world. The biggest election in this situation has been seen between the Russian Federation and Georgia on August 8, 2008 due to the war that originated from the South Ossetia affair.

With this war Kremlin had an opportunity to counter the Western attempts of penetrating into the Russia's 'sphere of influence'. It could also be argued that Russia was defending itself against Western containment efforts with this war. For Georgian administration that had very close relations with the West, war and the post-war situation were big disillusionment as they could not get adequate support that they had expected from the US and the EU. Therefore, the 2008 war also revealed the limits of the external actors particularly the EU and the USA in the geopolitical rivalry over the Caucasus and their incompetence to contribute to the solution of the

regional conflicts in the region. In addition, Russian recognition of independence of South Ossetia and Abkhazia and increasing Russian military presence in the region after the war brought about a disturbing question whether a new kind of Russian imperialism is emerging.

In this regard, other regional states, Azerbaijan and Armenia have made some adjustments in their foreign policies vis-à-vis their relations with Russia and the Western powers after the war. The war has had implications not only for the security of Georgia but also for Azerbaijan and Armenia. Ethnic conflicts of the regional countries seem to remain unsolved for many years to come, and they are likely to generate new sources of insecurity in the post-Soviet locale. Finally, the crisis is also closely linked with the energy issue. It is an unquestionable fact that the Western attention to the region is directly related with the energy resources. South Caucasus is an alternative transit energy route for the European countries which decreases their dependency on Russian energy. The new framework after the war would compel the western powers to redefine their policies for the region, and along with this, review their relations with Moscow.

Keywords: Georgia, Russia, South Ossetia, South Caucasia, Regional Conflicts, EU, USA, Energy.

ÖNSÖZ

Soğuk Savaş'ın bitişi sadece dünya siyasi coğrafyasını değiştirmekle kalmamış aynı zamanda uluslararası ilişkilerde yapısal ve stratejik bazda önemli dönüşümlerin de başlangıcı olmuştur. Uluslararası güvenlik ortamındaki belirsizliklerin artması ve tehdit/tehlike algılamalarının çeşitlenmesi sonucunda ortaya çıkan tartışmalar giderek yoğunlaşmıştır. Uluslararası ilişkiler pratiğindeki değişimler çok geçmeden teoriye de yansımış ve özellikle de Soğuk Savaş sonrasında güvenliğin irdelenmesi sürecine ivme kazandırmıştır.

Savaş, insanlık tarihinin belki arzu edilmeyen ancak yadsınamaz bir parçasını oluşturmaktadır. Hobbes, ünlü eseri Leviathan'da *"şayet birbirinin kurdu olan iki insan, aynı anda beraber sahip olamayacakları bir şeyi isterlerse, düşman haline gelirler ve süreç sonuçta ya birinin diğerini kontrol altına alması ya da yok etmesi ile neticelenir"* der.[1] Realist öğretinin temelini oluşturan bu görüş, Rusya Federasyonu'nun (RF) Kafkasya'da yaşayan halk ve ülkelerle ilişkilerini tanımlayabilecek görüşlerden biridir ancak belirtmeliyiz ki, bu ilişkiler yine de kendine has unsurlarıyla tarihten günümüze tartışma götürmez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

Geniş pespektiften bakıldığında, Kafkasya'da meydana gelen çatışmalar, kimlik ile güvenlik ihtiyacı arasında yaşanan gerilimler ile açıklanabilir. Çatışma durumunda ortaya çıkan kaotik ortamda çatışan tarafların bariz çatışma nedenleri dışında gizli çatışma nedenlerine de odaklanılması elzemdir. Kafkas halkları için kimlik/güvenlik ihtiyacının tatmin edilmesi ve anlaşılması tartışmasız mahiyette önemli bir meseledir. Öte yandan RF gibi bölgede mevcut bir küresel güç iddiası için de güvenlik ihtiyacının kendi lehine tatmin edilmesi gerekmektedir. Nitekim bu iki ihtiyacın oluşturduğu paradoks, Batılı güçlerin de etkisiyle çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu çalışmada temel gaye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla küresel güç yeteneğini kaybeden RF'nin yeniden büyük devlet olmak için eski Sovyet bölgesinde tekrar yükselme stratejisi güderek Gürcistan'ın sorunlu bölgeleri örneğinden hareketle yakın çevre politikasını güvenlik, tehdit algısı ve jeopolitik güç sacayağı konteksinde incelemektir.

Söz konusu tezin yazımında, tarafsız bir değerlendirilme yapılabilmesi maksadıyla resmi belgelere ve raporlara sıklıkla atıfta bulunulmaya çalısılmıştır. Bu bağlamda, RF'nin resmi

[1] Gurcan, 2012: 1-5

internet siteleri taranmış olup, bilimsel değere haiz kitaplardan ve makalelerden de yararlanılmıştır. Bununla beraber Rusça ve Gürcüce gazeteler ile köşe yazıları belli bir ideolojiye ve görüşe sahip olduğuna binaen (sansür uygulamaları) olayları değerlendirme de objektivitesini yitirdiği tespitine varılarak sadece daha çok güncel gelişmeleri takip etmek için istifade edilmiştir. İnglizce literatürden de benzer biçimde çapraz okumalar yapılmış ve en doğru bilginin çalışma içerisinde kullanılmasına gayret gösterilmiştir.

Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde temel güvenlik kavramı, güvenlik yaklaşımları, jeopolitik, üçüncü taraftan destek ve tehdit algısı sorunları ele alınmıştır. Çalışmanın teorik çerçevesi için birden fazla teori tercih edilmiş ardından da Güney Kafkasya'nın jeopolitik önemine, RF ve diğer bölgesel ve küresel güçlerin ilgi alanlarına ve önemine değinilmiştir.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde ise, Kafkasya Jeopolitiğinde Gürcistan'in önemi ve etnik meseleleri, Abhazya ve Güney Osetya çatışmaları incelenmiştir. 31 Mart 1991 senesinde bağımsızlığına kavuşan Gürcistan, Asya ile Avrupa'yı buluşturan Türkiye, RF, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki kritik coğrafi ve enerji koridoru konumu ile güç mücadelesi arenasının tam ortasındadır. Bu durum Gürcistan'ın mevcut jeopolitiğine güç katmakla birlikte, siyasi, iktisadi ve askeri bir takım yeni sorunlara da kapı aralayarak yeni rekabet alanı oluşturmuştur. Nitekim çalışmanın bu bölümünde Gürcistan-RF ilişkilerinin hassas dönemleri olan 1991-2008 arası yıllara odaklanılmıştır. Bu bağlamda Gamsakhurdia ve Şevardnadze iktidarı yılları ile 2008 savaşı arasındaki sürece değinilmiştir. Moskova'nın hegemonik hamlelerinden uzaklaşmak ve Batılı perspektifi ülkeye kazandırmak amacıyla politik ve stratejik tavrını Batı ile şekillendirmek isteyen Mikheil Şaakaşvili yönetimi Rusya'nın etkisiyle oluşan Abhazya ve Güney Osetya ayrılıkçı hareketleri karşısında Rusya'nın siyasi ve askeri hamleleri ve yanlış/gereksiz hamleleri sayesinde yıpranmıştır. Nihayetinde topraklarından Abhazya ve Güney Osetya gibi özel bölgeleri kaybederek, gerek uluslararası hukukta Kosova sonrası adından çok bahsettirecek bir gelişmeyi yaşamış gerekse de Rusya ile yaşadığı 5 günlük savaşın akabinde büyük itibar kaybına uğramıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü Gül Devrimi ve sonrasına yoğunlaşmıştır. Bağımsızlığından hemen sonra Gürcistan etnik çatışmaları, SSCB'nin küçük politik parçalara ayrılması ile başlamıştır. Akabinde ayrılıkçı bölgeler olan Abhazaya ve Güney Osetya'da baş gösteren sorunlar, RF'nin etkisiyle yoğunlaşmış ve çözülemez bir hale gelmiştir. Gürcistan içerisinde mevcut olan bu etnik sorunların doğuşundan bugüne, RF doğrudan ayrılıkçı yönetimlerin yanında

yer almıştır. Gürcistan'ın oluşan bu zor durum karşısında Rusya'yı dengelemek ve toprak bütünlüğünü sağlamak amacıyla Batı yanlısı politika izlemeye başladığı görülmüştür. Hatta gelecekte dış politkasının getirdiği avantajları-dezavantajları ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB)'nin Kafkasya'daki en stratejik ortağı haline gelmiştir. Bu nokta-i nazarda Doğu-Batı çekişmesinin ürünü sayılabilecek Gül Devrimi ve zühur eden gelişmeler bölümün ana sorunsalını teşkil etmektedir.

Dördüncü bölümde; Gürcistan Rusya savaşı ve savaş öncesi ortaya çıkan gelişmeler analize tabi tutulmuştur. 2003 yılında bir halk hareketiyle iktidara geçen Mikheil Saakashvili ülkede birliği sağlama amacıyla ortaya koyduğu politikalar bölgeler arasında gerilimin artmasına kapı aralamış ve 2004 yılında Gürcistan yeni ancak oldukça sıkıntılı sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Gül Devrimden sonra Tiflis-Moskova ilişkileri giderek kötüleşmeye başlamış hatta 2006 yılında karşılıklı güvensizlik ve şüpheler artarak hız/ivme kazanmıştır. Gürcistan birliklerinin 8 Ağustos 2008'de *"istikrar ve düzeni hâkim kılmak ve toprak bütünlüğünü korumak"* maksadıyla toprakları Güney Osetya'ya yönelik askeri operasyon başlatması, RF ile Gürcistan arasında var olan anlaşmazlığı kaçınılmaz yoğun mini bir savaşa dönüştürmüştür. 21. yüzyıl Gürcistan tarihinin bu en zor günlerinde askeri, siyasi ve ekonomik desteğini beklediği ABD özellikle askeri ve lojistik açılardan olmasa bile diplomasi ve uluslararası kamuoyunu etkileme gibi kanallar üzerinden Tiflis'i desteklemiştir. Ne var ki ABD desteği Gürcistan'ı Rusya karşısında edindiği imaj sarsan zor pozisyondan kurtaramamıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise, uluslararası gündemin dikkatini üzerine çeken kısmına yoğunlaşılmıştır. Daha açık bir ifade ile 2008 Savaşı sonrasında Abhazya ve Güney Osetya'nın uluslararası normlara aykırı bir şekilde Gürcistan'dan koparılması, bu süreci Kosova ile bağdaştıran bir tutum ile RF'nin gelişmeler karşısındaki tutumu ve resmi olarak bölgeleri ülke statüsüyle tanıma süreci ele alınmıştır. Bununla da yetinmeyen RF, Batı ve güvenlik organı NATO'nun yayılmasını engellemek amacıyla ayrılıkçı bölgelerin yönetimlerinin yanında yer alarak askeri olarak da destek olmuştur. Ayrılıkçı bölgelerle ekonomik ilişkiye girilip, bölge halkına serbest ticaret hakkı verirken Gürcistan'a ise çok yönlü yaptırıma girişmiştir. Bölgelerin kalkındırılması için Rus merkez bütçesinden kaynak ayrılarak nakdi ve idari yardımlara gidilmiştir. Ayrıca, Gürcistan halkına vize uygulanırken, ayrılıkçı bölge halkına Rusya'da serbest seyahat ve ticaret hakkı tanınmıştır. En önemlisi, bölge halkına Rus vatandaşlığı verilerek, bir anlamda bölgeler fiili olarak Gürcistan'dan koparılmış ve Rusya'nın bir parçası haline getirilmiştir. Diğer yandan, Gürcistan'ın bölgeye müdahalesini önlemek amacıyla bölgede barış

gücü adı altında askeri birlikler yerleştirmiştir. 2008 Savaşı sonrasında iki ülke arasındaki seyir sükûnet içerisinde yapılmış olsa da diplomatik ilişkiler durdurulmuştur. Avrupa Birliği ülkelerinin Rus gazına bağımlı olması neticesiyle birlik ülkeleri Moskova'nın Tiflis ile yapmış olduğu orantısız savaşı ve uluslararası hukuk ihlali karşısında yaptırım kararı alamamışlardır. Ancak Gürcistan-Rusya savaşı sonrası ekonomi ayağının da oldukça yıpranmasından hareketle bölüm içerisinde post-Sovyet dönemden günümüze kadar ekonomik ve Sosyo-Kültürel ilişkilerin gelişimine yer verilmiş hatta Gürcistan-RF savaşı sonrası karşılıklı ilişkilerinden varılan sonuç ve fikirlerle çalışma tamamlanmıştır.

Söz konusu tezin hazırlanmasında sabırla isteklerimi göz önünde bulundurup tezimin yazım dilinin düzeltilmesine kadar varan ölçüde çalışmama yardımcı olan, tezimin hazırlanması sürecinde bana yol gösteren, çalışmamla ilgili her zaman iletişime hazır olan ve benden akademik desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK'e, tezin dilinin akademik Türkçe'ye getirilmesinde emeği geçen Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrenci ve mezunları Ahmet GÜLER, Büşra DURSUN, Emre TETİK, Murat DÖNMEZ, Şevval Zişan ELAGÖZ ve Efe SİPAHİOĞLU'na, tez çalışmamın planlanmasında değerli görüşleri ve örnekleri ile çalışmama katkı sağlayan Gürcistan Maliye Başkanlığı uzmanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Özellikle bu zorlu süreçte tarafıma inanan ve güvenen, çalışma şartlarımı kolaylaştıran ve motivasyonumu yüksek tutan sevgili anneme ve babama maddi manevi desteklerinden ötürü müteşekkir olduğumu belirtmek isterim.

GİRİŞ

1990'lı yılların başında *"Demir Perde"*nin çökmesi, uluslararası sistemde önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bu jeopolitik depremin sonuçları elan insani, hukuki ve toprak sorunları olarak mevcut varlığını korumaktadır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü aynı zamanda dünyayı iki rakip kampa bölen iki kutuplu sistemin sonunu da getirmiştir. Öte yandan, hem Sovyetler Birliği topraklarında hem de dışındaki birçok yerde farklı açılardan dengeler bozulmuş ve Batı bu durumun dolaylı ya da doğrudan amili olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin sona ermesiyle on beş yeni devlet uluslararası topluluğa katılmıştır.[2] Ülkeler bağımsızlıklarını kazanmalarından bu yana çeyrek asırdan fazla zaman geçmesine rağmen, halen devlet oluşum sürecinde birçok sorunla mücadele etmektedirler. Demokrasi kültürünün olgunlaşmadığı bu devletler, yolsuzluk, etnik çatışmalar, ekonomik ve siyasi açmazlarla da meşgul olmaktadırlar. Bu kötü alışkanlıkların birçoğunun SSCB'nin son dönemlerinden miras kaldığı tüm çıplaklığıyla ortadadır. Nitekim Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte Kafkasya bölgesi de bu sorunlar sarmalından nasibini almış hatta Çeçenistan başta olmak üzere çeşitli alanlarda kanlı silahlı çatışmalara evsahipliği yapmıştır. Böylece çözülmesi güç meseleleriyle dünya gündeminin zirvesine yerleşerek *"yeni bir parçalanma mı"* gerçekleşecek algısı altında uluslararası kamuoyunun dikkatini üzerine çekmiştir.

Bilindiği üzere Gürcistan, federal yapıya sahip ve sınırları içerisinde Abhazya, Acara Özerk Cumhuriyeti ve Güney Osetya bulunmaktadır. Öte yandan Karadeniz ve BDT bölgeleri arasında stratejik konumu itibariyle kilit bir noktadadır. Transkafkasya'da açık denizlere çıkışı bulunan tek ülke özelliği ve de enerji hatlarının transit ülkesi olması hasebiyle Batı ile Yeni Bağımsız Devletler arasında bölgenin anahtar rolünü elinde tutmaktadır.[3] Biraz daha açık bir tanımlama ile Gürcistan, Kafkasya'daki boru hatlarıyla Hazar Havzası'ndan ve Orta Asya'dan çıkan petrol ve doğalgaz kaynaklarının Türkiye üzerinden Batı pazarlarına ulaştırması açısından köprü ve kilit öneme sahiptir.[4]

Gürcistan demografik ve toprak özellikleri bakımından küçük olmasına rağmen güç dengeleri bakımından Türkiye, RF, Azerbaycan ve Orta Asya ülkeleri için oldukça önemli bir konumdadır. Bu bilgilerden hareketle 2008 Ağustos savaşında Gürcistan'da yaşanan olağanüstü

[2] Kajenov, 2002: 11
[3] Mert, 2004: 30
[4] Sapmaz, 2008: 56-57

gelişmeleri ve sonuçlarını Ruanda, Darfur ve Kamboçya'da meydana gelen trajik olaylardan ayırarak değerlendirmek daha doğru çıkarımlar elde edilmesine imkân sağlayacaktır. Gürcistan yönetimi ya da çevre ülkelerle olan ilişkilerindeki değişimlerin seyri ve hızı, yukarıda ismi zikredilen ülke ya da bölgeleri oldukça yakından etkileyerek bölgeye yönelik dış politika paradigmalarına yön verecektir.

Sovyet Birliği'nin dağılmasının ardında Kafkasya karmaşa ve çatışmaların arttığı bir bölge haline getirilmiştir. Nitekim özellikle Gürcistan topraklarında etnik sorunlar artarak ivme kazanmış ve ülkenin istikrarına olumsuz vaziyette sirayet etmiştir. Tarihi, fiziki ve mezhebi yönlerden RF ile belli dönemlere has bağları bulunan Gürcistan, yaşadığı etnik çatışmaların açmazlarında RF'nin hegemonik güç manipülasyonunu hissetmiş ve topraklarında ciddi güvenlik zaafiyetiyle karşılaşmıştır. Bu duruma reaksiyon olarak toprak bütünlüğü, güvenliği ve hâkimiyetini sağlamak için ABD odaklı dış yardıma ihtiyaç duymuştur.[5]

Güney Osetya ve Abhazya bölgeleri, Gürcistan tarafından kendi egemenliği altında bulunan bölgeler olarak kabul edilirken, bu bölgelerde yaşayan Osetler ve Abhazlar 1992'de tek taraflı olarak kendi bağımsız cumhuriyetlerini ilân etmişlerdir.[6] RF idaresi altında bulunan Kuzey Osetya ile Büyük Osetya projesini gerçekleştirme hevesindeki Güney Osetyalılar ve bunlara ilaveten Abhazyalılar SSCB'nin dağılması ve Gürcistan'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle beraber Gürcistan'dan ayrılma yolundaki taleplerini güçlü bir şekilde dile getirmeye başlamışlardır. Nitekim Güney Osetya ile Gürcistan yönetimi arasında tırmanan gerginlik 2008 yılında bir anda sıcak çatışmaya dönüşmüştür.[7] Üstelik bölgenin ehemmiyeti ve Kafkasya'daki jeopolitik konumu Dimitri Medvedev Başkanlığındaki RF ile George Bush Başkanlığındaki ABD arasında bölge üzerindeki rekabeti artırdı ve uluslararası bir sorun haline dönüşmesine neden olmuştur.[8]

Ağustos 2008'de, donmuş çatışma birkaç gün içinde Gürcistan'ın Tshinvali'ye yönelik kapsamlı bir askeri müdahalesine dönüştü. BM, ABD, AB ve RF'nin çatışmaları diplomatik yöntemlerle çözme konusunda başarısız olması ile gerilim hat safhalara kadar uzanmıştır. Gürcü yönetimi meseleyi ve gelişmeleri Gürcistan'ın bir iç meselesi olarak tanımlarken RF tarafı ise, Gürcistan'ı ayrılıkçı bölgelerde orantısız güç kullanduğını ve sivil ölümlerin yaşandığını ileri sürererek dolayısıyla sorunların çözümünde diplomasi dilini kullanmayan Tiflis'i askeri güç tercihi ile geri adım atmaya zorlamıştır. Ancak Gürcistan yönetimi topraklarını askeri

[5] Yenigün ve Bolat, 2010: 457-485
[6] http://www.russkiivopros.com/?pag=one&id=88&kat=6&csl=18 (erişim tarihi: 12.08.2015)
[7] Alsırt, 2009: 75
[8] Alsırt, 2009: 75

yöntemlerle kontrol etmeye kararlı olduğunu göstermiştir.[9] Gürcistan yönetiminin attığı bu adımlar kırılgan statükoya sahip durumu tehdit etmiş ve dondurulmuş çatışmayı Tiflis için hoş olmayan sonuçlara sahip bir savaşa çevirmiştir. SSCB'nin dağılmasından sonra Güney Osetya'da barış gücü adı altında küçük çaplı Rus silahlı kuvvetleri bırakılmıştı. Gürcü saldırıları sırasında Rus birliklerinde yedi Rus askerinin hayatını yitirmesini bahane eden RF müdahale için hazırlıklara başlamıştır.[10] 8 Ağustos'ta Rus Ordusu sınır boyunca Gürcistan'a doğru harekâtını sürdürmüştür. Gelişmeler karşısında RF'nin Gori, Poti Limanı ve Tshinvali gibi yerleşim yerlerinde kapsamlı askeri operasyonlara girişmesi olayları daha da çığrından çıkarmıştır. Özerk cumhuriyetin ayrılıkçı hükümetinin on yılı aşkın bir süre için destekçisi olan RF böylece Gürcü liderliği tarafından pek beklenmeyen, tam ölçekli bir saldırı ile yanıt vermiştir. Rus ordusu, bu savaş sırasında Gürcistan'da kilit öneme sahip stratejisi yüksek askeri ve ulaşım merkezlerini hedef almıştır. Beş gün boyunca süren savaşta yalnız kalan ve RF karşısında yıpranan Gürcistan için Fransız Cumhurbaşkanı N. Sarkozy arabuluculuk çabalarını üstlenmiş ve akabindeki oluşturulan diplomatik temaslar sayesinde operasyonlar durdurulmuştur.[11] RF'nin mutabık kalınan ateşkes sonrası iki bölgenin bağımsızlığını tanımasının ardından vaziyet daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir.[12]

Bu noktada altının çizilmesi gereken hususlar: Güney Osetya'daki çatışmanın çözümünde çeşitli faktörlerin kombinasyonu ile sağlanmış olması, çatışmanın siyasi içeriğinin çetrefilliğinin bilinmemesi, Gürcü hükümetinin tutarsız eylemleri, uzun vadeli planlarının ve alternatif politikalarının olmaması, Gürcistan'ın dostlarının bu zor mesele karşısında uluslararası arenada çatışmayı durdurmak için gerekli dikkat ve gayreti göstermemesi, bölgedeki Rus barış birliklerinin keyfi eylemleri, RF'nin emperyalist politikaları ve uluslararası hukuku ihlalidir.[13]

Kafkasya'da anılan etnik çatışmalar, kimlik sorunu ve güvenlik ihtiyacı arasında tezahür eden gerilim ile açıklanabilir.[14] Sorunların karmaşık ve kaotik ortamında tarafların görünen çatışma nedenleri dışında görünmeyen çatışma nedenlerine de odaklanmak meselenin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Kafkasya halkları için kimlik/güvenlik ihtiyacının tatmin edilmesi takdir edileceği üzere önemlidir. Öte yandan RF gibi bölge ülkeleri için de güvenlik

[9] http://www.dw.com/tr/g%C3%BCrcistan-g%C3%BCney-osetyay%C4%B1-rusya-g%C3%BCrcistan%C4%B1-bombal%C4%B1yor/a-3546813 (erişim tarihi: 12.08.2015)
[10] http://www.hurriyet.com.tr/rusya-gurcistana-girdi-9611495 (erişim tarihi: 16.10.2015)
[11] http://www.pro-abkhazia.eu/News-T-Agustos2008.html (erişim tarihi: 16.10.2015)
[12] Yılmaz, 2010: 21-42
[13] Yılmaz, 2010: 21-42
[14] Özçelik, 2012: 277-313

ihtiyacının tatmin edilmesi gerekmektedir. Üstelik SSCB'nin dağılmasından sonra ABD başta olmak üzere Batı ülkelerinin NATO ve diğer örgütleriyle SSCB ardılı coğrafyalarda etkinlik göstemedeki istek ve azmi Moskova'yı rahatsız etmektedir. Bu faktörlerin bir araya gelmesi çatışmaların ortaya çıkmasında katalizör rol oynamaktadır.

Ayrılıkçı bölgeler Abhazya ve Güney Osetya sorunu SSCB sonrasında doğmuş, Rusya'nın tesiriyle büyümüş ve çözülemez bir hale gelmiştir. Problemin ortaya çıkışından bugüne, Moskova'nın doğrudan ayrılıkçı yönetimlerin yanında yer almasının nedeni Batı'nın bölgeye siyasi ve askeri birimleriyle yaklaşma girişimleri ve karşı hamle olarak da RF'nin bölgenin hassas güç dengelerinde tarihi mirasını kullanarak güçlü ve politika belirleyici rolde kalmak istemesi fikriyle açıklanabilir. Bu doğrultuda Moskova ayrılıkçı bölgelerle ekonomik ilişkilere girmiş ayrıca bölge halkına serbest ticaret hakkı tanıyarak alandaki sempatisini sıcak tutmuştur.[15] Üstelik, Abhazya ve Güney Osetya'nın kalkındırılması için bütçesinden pay ayırmış, mali ve idari yardımlar yapmıştır. Ayrıca, Gürcistan halkına vize uygulamış, ayrılıkçı bölge halkına ise RF'ye serbest seyahat ve ticaret hakkı tanımıştır. En önemlisi, bölge halkına Rus vatandaşlığı vererek, bir anlamda bölgelerin fiili ve manevi olarak Gürcistan'dan koparılmasının önünü açmış ve RF'nin bir parçası haline getirilmesine alıştırılarak kanalize edilmiştir. Diğer yandan, Gürcistan'ın bölgeye müdahalesini önlemek amacıyla bölgede barış gücü adı altında askeri birlikler konuşlandırılmıştır. Bu birlikler, barış gücünden ziyade ayrılıkçı bölgelerin ordusu gibi hareket etmiş ve zamanla ortaya çıkan askeri çatışmalarda ayrılıkçı güçlerin yanında faaliyetlerde bulunmuşlardır. 5 günlük Gürcistan-Rusya savaşı sınır meselelerini beraberinde getirmiş, mülteci ve sığınmacı göçünü tetiklemiş, Gürcistan'da ve Rusya'da yaşayan Gürcülere ve Ruslara yönelik muameleleri belirlemiştir.[16]

Bu tezin amacı, Gürcistan'ın SSCB'den ayrılarak bağımsızlığını kazanmasından Ağustos 2008'de gerçekleşen beş günlük Gürcistan-Rusya savaşına kadar olan süre içerisinde Tiflis-Moskova arasında oluşturulan ilişkileri Abhazya ve Güney Osetya üzerinden irdelemek bir nevi sonuçlarını da tartışmaktır. İlk bakışta, Güney Osetya merkezli patlak veren Ağustos 2008 Rusya-Gürcistan savaşı, her iki tarafca önemsiz stratejik değere ve yaklaşık 70 bin nüfusa sahip 17 km^2'lik dağlık bir bölge üzerinde cereyan eden küçük çaplı bir silahlı çatışma gibi görünebilir. Ancak, duruma bu tür sığ bir bakış açısıyla yaklaşmak izahtan vareste çıkarımları da beraberinde getirecektir. Hâlbuki bu beş günlük mücadelenin siyâsi, iktisâdi, askerî ve hukuki birçok önemli

[15] http://www.bilgesam.org/incele/171/-bagimsizlik-sonrasi-donemde-rus-gurcu-iliskileri/#.WTXSheuGPIU (erişim tarihi: 17.10.2015)
[16] Yılmaz, 2010: 21-42

sonuçları mevcuttur.[17] Konunun bazı uzmanları, haklı olarak bu savaşın Gürcistan'dan çok daha fazlasını ifade ettiğini iddia etmişlerdir.[18] Savaş, Batı ile Rusya arasındaki ilişkilerde büyük ve derin bir fay hattı yaratmıştır. Dahası, hem Kafkasya bölgesi hem de küresel siyaset arenasında kaçınılmaz etkileri olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın odak noktası savaşın Güney Kafkasya merkezli uluslararası siyaset üzerindeki etkileri ve krizle doğrudan veya dolaylı olarak ilgilenen politika tartışmaları üzerinde şekillenmiştir.

Çalışma aşağıdaki araştırma sorularına cevap verme girişimidir: İki ülkenin savaşmalarına zemin hazırlayan gelişmelerin gerçek sebepleri hangi argümanlardan beslenmektedir? SSCB'nin dağılması sonrası bağımsızlığına ilan eden Gürcistan'ın RF ile olan ilişkilerinde Abhazya ve Güney Osetya sorunları hangi yönleriyle ön plana çıkmıştır? Gürcistan-RF Savaşının bölge ve uluslararası siyaseti üzerindeki etkin sonuçları nelerdir? Bu savaş ile Rusya, memnun olmadığı bölgedeki Amerikan politikalarına karşı ayakta kalma şansına sahip midir? Bu bağlamda, bu tezin cevaplamaya çalışacağı bir başka soru da Gürcü politikacılar için bu savaşın sonuçlarının Batı yanlısı politikalar geliştirme konusunda ortaya koyduğu olumsuzluklar nelerdir?

Savaş üzerindeki bir diğer önemli tespitte Orta Asya devletleri de dâhil olmak üzere Güney Kafkasya'nın eski Sovyet Cumhuriyetleri için savaşın bir uyarı olarak değerlendirilmesidir. Yani RF'nin kendi etki alanındaki egemenliğinin sarsıldığına karar verdiği takdirde, tehdit algısına kapıldığı ülkeye yönelik olarak orantısız güç kullanmaya hazır olduğunu göstermiştir. Bu gerçekten hareketle, tez çalışması SSCB sonrası etnik ve toprak sorunlarına yönelik benzer konularda dış güçlerin bölgesel çatışmaların çözümüne katkısının arttırılmasını da hedeflemiştir.

Araştırmada tartışılan bir diğer husus ise, bu savaşın bölge ülkelerin güvenliği açısından ne gibi etkilerinin olduğudur. RF'nin Güney Osetya ve Abhazya'nın savaş sonrası bağımsızlığını tanıması Kafkasya'yı Avrasya güvenlik gündeminin zirvesine taşımıştır. Şöyle ki bölgedeki Batılı çıkarlara karşı ciddi bir tehdit oluşturan Güney Kafkasya'daki bölgesel çatışmalar, önümüzdeki yıllarda çözülmemiş sorunlar olarak gözükmektedir. Bölgedeki uzun süren bölgesel sorunların devam etmesinin AB ve ABD'nin çıkarlarına aykırı olduğu açıktır.[19] Ayrıca savaş sonrasında krizin giderek derinleşmesi Sovyet sonrası yerel mevkilerde yeni güvensizlik kaynakları yaratma olasılığını arttırmıştır. RF savaş süreci ve sonrasında ortaya koyduğu tavırla Güney Kafkasya'yı

[17] Erkan, 2016: 43-54
[18] Asmus, 2010: 4
[19] İzzetgil, 2016: 53-77

da arka bahçesi olarak gördüğünü ispat etmiştir. Bu durumda birçok SSCB ardılı ülkelerde bölgesel çatışmalara Rus Askeri müdahalesinin kaçınılmaz olduğu şeklinde yorumlanarak bölgesel ve küresel siyasette Moskova karşıtı alternatif politikalar üretmesinin şevkini kırmıştır.

Son olarak yaşanan askeri ve diplomatik kriz enerji yollarıyla da bağlantılıdır. Bölgenin Batı ülkesine olan ilgisinin enerji sorunları ile yakından bağlantılı olduğu inkâr edilemez bir gerçektir ve dolayısıyla Avrupa ülkeleri için alternatif bir transit güzergâhıdır. Bu durum ise enerji tüketicisi ülkelerin RF'ya olan bağımlılıklarını belli bir ölçüde azaltmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE KURUMSAL ÇERÇEVE

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik algılamalarında oldukça köklü değişimler meydana gelmiştir. Güvenlik çalışmalarına farklı alanlar eklenmiş, farklı güvenlik boyutları geliştirilmiştir. Ayrıca, güvenlik çalışmalarını içeren literatüre yeni kavramların kazandırılmıştır.

Bu çalışma, güvenlik çalışmalarını genel hatlarıyla inceleyerek, Gürcistan Cumhuriyeti'nin RF ile arasındaki ilişkileri Abhazya ve Güney Osetya etnik sorunları üzerinden irdelemek, bölgedeki Rus askeri üsleri ile birlikte değişen güvenlik algılaması örneğinden yola çıkarak, uluslararası ilişkilerde neo-realist politikalara bir geri dönüşüm yaşandığı meselesini tartışmak ve bu görüşü destekleyen argümanları sunmak üzere hazırlanmıştır.

1.1. Güvenlik Kavramı

İnsanoğlunun ilk zamanlarından günümüze kadar getirdiği yaşamsal amaç, öncelikli olarak kendi güvenliğini sağlamaktır. İlk insanın kendini doğadan korumak için ağaç kovuklarında yaşaması, araçlar geliştirilmesi hep tehdit odaklı ve güvenlik sağlayıcı eylemlerdir.[20]

Güvenlik kavramını tehdit kavramı ile açıklamak, güvenliğe daha geniş bir pencereden bakmamızı sağlayacaktır.[21] Güvenlik kavramı, güvensizlik ihtimalinin ortadan kaldırılması anlamını ifade ederken güvensizlik durumu da tehdit durumunu ifade etmektedir. Tehdit durumu bazen gerçekten de mevcut olabileceği gibi bazen de sadece algılamalarda "ihtimal" ile var olduğu da düşünülebilir.[22]

Güvenlik, sosyal bilimlerde genel bir kavram olup barışla yakından ilgili olduğu gibi; ulus-devlet, devletüstü ve devletdışı aktörler için "olağanüstü önlemler" almayı gerektiren bir değer ve hareket amacıdır.[23] Güvenlik teriminin Batı'da ilk defa "securitas" olarak kullanıldığını görmekteyiz.[24]

---

[20] Baylis, 2008: 69-85
[21] Buzan, 1998: 21
[22] Baylis, 2008: 69-85
[23] Bellamy, 1981: 100-105
[24] Brauch, 2008: 2

Modern güvenlik kavramı, dış güvenliğin iç güvenlik kavramından ayrılarak askeri politikanın, dış politikanın ve uluslararası hukukun temel kavramı haline geldiği 17. Yüzyıl hanedanlık devletlerinden bu yana kullanılmaktadır.[25]

Güvenlik tanımları hakkında ortak bir görüş olmamasına rağmen kavramın kelime anlamı olarak çok eskilere dayandığı konusunda herkes hemen hemen hemfikirdir. Değişen zamana ve koşullara göre bu kavram da zamanla değişmiş ve derinleşmiştir.[26]

1.1.1. Güvenlik Yaklaşımları

Güvenlik çalışmaları; barış, savaş ve çatışma çözümü gibi çok farklı çalışma alanlarını da kapsayan geniş bir inceleme alanına sahiptir. Kenneth Waltz, 1954 yılında yayınlanan, savaşın nedenleri hakkında fikirlerini sunduğu, klasik filozofların görüş ayrılıklarına değindiği "*Man: The State and War/İnsan: Devlet ve Savaş"* başlıklı çalışmasında: Bazı filozofların; savaşın insan doğasının kusurlarından kaynaklandığını, bazı filozofların da; devletlerin yapısından kaynaklandığını ve diğer yazarların da, bireylerin ve devletlerin faaliyetlerini sürdürmek zorunda oldukları uluslararası sistemin anarşik yapısından kaynaklandığını öne sürdüklerini belirtir.[27]

Uluslararası İlişkiler literatürü incelendiğinde, savaş hakkında üç farklı bakış açısından bahsedebiliriz: Hobbes'i savunanlar, içinde yaşadığımız şiddete eğilimli dünyanın ötesine geçmenin mümkün olmadığına inanmışlardır. Diğer taraftan Kantçılarsa, şiddete dayalı çatışmaları "aşmanın" ve daha barışçıl bir yaşam biçimine doğru ilerlemenin mümkün olduğunu savunurlar.[28] Buna karşılık; Grotiusçu düşünürler, şiddeti ve savaşı bütünüyle yok etmenin imkânsız olmasa bile, çok zor olduğunu kabul ederken; şiddet ve savaşın ağırılıklarının "azaltılmasını" sağlayacak kural ve normları geliştirmenin mümkün olduğunu dile getirirler. Bu çerçevede Grotiusçular, Hobbesçulerden daha iyimser, Kantçılardansa daha karamsardır.[29]

1945 sonrasında başlayan Güvenlik Çalışmalarında realizmin ve neorealizmin etkisi oldukça belirgindir.[30] Günümüzde farklı yaklaşımların eleştirilerine maruz kalmalarına rağmen realizm ve neorealizm, modası hiçbir zaman geçmeyecek, fakat eleştirilecek bir akım gibi görülmeye devam edecektir.[31]

---

[25] Brauch, 2008: 3
[26] Baylis, 2008: 69-85
[27] Baylis, 2008: 70
[28] Dedeoğlu, 2008: 21-22
[29] Baylis, 2008: 70
[30] Erhan, 2002: 8
[31] Brauch, 2008: 3

Realizmin temel varsayımı; ilişkilerin temel aktörünün devletler olduğu, devletlerin çıkarları uğruna, askeri güç dahil olmak üzere güç kullanma kabiliyetinin bulunduğu ve bu gücü yeri gelince kullanabileceği öte yandan ise uluslararası ortamın yapısının anarşik olduğudur.[32] Güvenlik çalışmalarından hareketle realizm incelendiğinde, uluslararası ortamın aktörlerin herkes ile çalıştığı ve kazanılan değerleri korumak için mücadele edildiği, maddi güce sahip olmanın zaruri olduğu, güvensiz ve tehditlerle dolu bir yapıya sahip olduğu ifade edilebilir.[33]

Realist bakış açısından yaklaşıldığında: bölgesel güçlerin hatta süper güçlerin güç mücadelesi ve denge politikasında her türden faktörler çatışmanın süreçlerini etkileyebilmektedir. Realistlerce devletler, üniter ve rasyonel yapılardır. Bunlar, uluslararası ilişkiler ve uluslararası politikayı, devletler arasındaki mücadele süreci olarak görmektedirler.[34] Realist paradigmaya göre, insan unsuru uluslararası politikada önem taşımaktadır. Realistler, özellikle klasik realistler olmakla birlikte; insanın kötü, günahkar, çıkarcı, saldırgan ve ilişkilerinde gücü ön plana çıkaran olumsuz bir doğaya sahip oluğunu düşünürler.[35]

Realizme göre devlet adamını yönlendiren unsurlar; korku, kuşku, güvensizlik, güvenlik ikilemi, üne kavuşma, prestij ve çıkar gibi unsurlardır. Zira devlet adamı, öncelikle ulusal çıkarı gözetmek ve devleti dış tehditlerden ne pahasına olursa olsun korumak zorundadır. Uluslararası sistem anarşiktir.[36] Anarşi, merkezi otoritenin bulunmadığı durumdur. Merkezi otoritenin bulunmadığı bir uluslararası ortamda sonucu belirleyen, her zaman için devletin gücüdür savı hakimdir.[37]

Klasik Realizm'in anarşiye ilişkin temel varsayımı, devlet içi sistem ile uluslararası sistemin birbirinden tamamen farklı olduğudur. Birincisi egemenlik yoluyla oluşturulmuş olan toplumsal düzene işaret ederken, ikincisi egemenin olmamasına bağlı olarak doğal duruma benzer bir ortama karşılık gelmektedir. Bu temel varsayıma bağlı olarak egemen otoritenin olmadığı bir ortamda devletlerin nasıl hareket ettiklerine ilişkin diğer varsayımlar ortaya çıkar. Buna göre devletler bencil çıkarlarını takip ederler.[38]

Genel anlamda ortak çıkarları ve iyiliği tanımlayacak ve dayatacak bir üst otorite yoktur. Dolayısıyla aktörler kendi çıkarlarını kendileri tayin eder ve ulusal çıkarın uluslararası alanda

[32] Arı, 2010: 163
[33] Sandıklı ve Emekier, 2012: 6
[34] Tanrısever, 2005: 108
[35] Brauch, 2008: 3
[36] Erhan, 2002: 8
[37] Sandıklı ve Emekier, 2012: 30-36
[38] Baylis, 2008: 69-85

takip edilmesi devletler için ahlaki bir gerekliliktir. Aktörlerin güvenebilecekleri dayanak, sahip oldukları güçtür. Devletlerin ulusal çıkarı güç kıtasınca belirlenir. Aktörlerin rasyonel hareket edecekleri öngörülür.[39] Neo-realistlerce de devletler, anarşik ortamın birincil aktörleridir ve herhangi bir canlı gibi devletlerin de anarşik ortamda birincil amacı hayatta kalmaktır. Bu amaca yönelik olarak güç peşinde koşarlar ve güvenliklerini temin etmeye çalışırlar.[40]

Çıkar kavramına da vurgu yapan Realizm, ulusal çıkarın korunmasını öngören savaşları meşru kabul etmekte ve karşı taraftan bir güvenlik tehdidi olması durumunda savunma amacıyla "karşı tarafın saldırısını beklemeden" savaş başlatmayı prensipte kabul eder. Her devletin kendi güvenliğini kendisi sağlamak (self-help) zorunda olduğunu varsayarsak, diğer devletlerin de aynı şekilde davranacağından, her devletin kendi çıkarı doğrultusunda hareket ettiği ifade edilebilir. Devlet, hayati çıkarını gözetmek konusunda başarısız olursa içinde bulunduğu uluslararası ortam tarafından acımasızca cezalandırılır.[41]

Tüm realistler, iç politika ile uluslararası politikayı birbirinden ayırmaktadırlar. Klasik realistler; uluslararası politikayı, güç mücadelesi ve bundan kaynaklanan güç dengesi ile açıklarken, Neorealistler bu noktada anarşi kavramına başvurarak, devletlerin kendi varsayımlarını belirlediğini ifade etmektedir. Buna göre anarşi; güvensizliği ve belirsizliği doğurmakta, bu ise, taraflar arasındaki ilişkiyi "mahkûm ikilemi" türü bir ilişkiye dönüştürmekte ve bu da işbirliğini engellemektedir.[42]

Bütün bu yaklaşımlara ek olarak, "Savunmacı/Saldırgan Yaklaşımı"nın da ele alınması gerekmektedir. Ayrıca "Rasyonel Aktör" ve "Silahlanma Yarışı" yaklaşımları da krizin açıklanmasında yardımcı olacaktır. Tartışmanın boyutu daha çok Neo-Realist ve Klasik Realist ayrımı içinde başgösteren "savunmacı" (defensive) ve "saldırgan" (offensive) kavramları ve bakış açılarıdır.[43]

Savunmacı Yaklaşım; uluslararası anarşik yapının, büyük güçlere yayılmacı politikalar benimsemesi için fırsatlar sunduğunu, çoğu durumda ise devletleri güvenlik ve denge arayışına gitmeye zorladığını ve istikrarı sağlayacak bir denge buldurmaya çalıştığını, güvenlik açmazının da bunun sonucunda ortaya çıktığını varsaymaktadır. Oysa saldırgan yaklaşıma göre; ortam büyük devletlere her zaman yayılmacı politikalar benimsemeyi dayatır. Devletlerin aradığı öge güvenlik olduğundan, en güvenli durumun egemen konumda bulunmakta mümkün olduğu

[39] Baylis, 2008: 70
[40] Ateş, 2008: 39-60
[41] Ateş, 2008: 40-45
[42] Arı, 2012: 160-170
[43] Baylis, 2008: 69-85

varsayılmaktadır. Bu nedenle devletlerin sürekli bir biçimde güç kazanma eğiliminde olduğu, bunun güvenlik açmazının doğal bir uzantısı olduğu sayılmaktadır.[44]

Soğuk Savaş içerisinde 1960'lar ve 1970'lerde güvenlik literatüründe değişimler başlamıştır. Her ne kadar güvenlik konusunda Realizmin gücünü ve hegemonyasını kıramamış olsalar da; tarihi perspektifini Liberalizmden alan Fonksiyonalizm, Plüralizm ve Transnasyonalizm ile Marksist düşünceye dayanan Neo-Marksist Teori, Soğuk Savaş sonrası Eleştirel Güvenlik Yaklaşımı'nın teorik zeminini hazırlamışlardır.[45] Keohane ve Martin'e göre: "Kurumlar bilgi sağlayabilir, işlemlerin maliyetlerini azaltabilir, taahhütleri daha güvenilir kılabilir, koordinasyon için odak noktaları kurabilir ve genel olarak mütekabiliyet mantığının işlemesini kolaylaştırabilir".[46]

Fonksiyonalizm, savaşa neden olan öznel koşulların kaldırılması ve barışın sağlanması için küresel bir kurumsal sisteme veya örgütlenmeye gidilmesini amaçlamaktadır.[47] Fonksyonalizm: Çevre, teknoloji, kültür, iletişim gibi alanlarda işbirliğini ve güvenliğini sağlamaktadır. Fonksiyonalizme Avrupa örneğinden bakıldığında Fransa ve Almanya arasındaki çatışmalar işbirliğinin gerçekleştirilmesi ile geride kalmış ve Avrupa kıtası güvenlik topluluğuna dönüşmüştür. Halen Avrupa'da neo-faşist, terörist ya da çeteci gruplar yer alsa da, Devletler; kıtada çıkacak bir savaşın çözüm getireceğini düşünmemektedir.[48]

Realizm ve Neo-Realizmin devlet merkezli güvenlik anlayışına karşı çıkmakta olan Eleştirel Kuramn asıl amacı, yurttaşların güvenliğini korumaktır. Eleştirel Kuramın anahtar kavramları hegemonya ve güçtür.[49] John Baylis'e göre: "Eleştirel teorisyenler için devletler; farklı niteliklere sahip olmaları ve güvensizlik sorununun çözümünden ziyade parçası olmaları sebebiyle, analizin temelinde yer almamalıdır. Devletler, kendi halkları için güvenlik de sağlayabilir, tehdit kaynağı da olabilir. Bu sebeple, devlet yerine bireye odaklanılmalıdır.[50] Güvenlik, ancak; bireyleri ve grupları normal koşullar altında yapabileceklerinden alıkoyan sosyal, fiziki, ekonomik, siyasi ve diğer kısıtlamalardan özgür kılmak olarak tanımlanan birey özgürleştirmesiyle (human emancipation) en iyi şekilde sağlanabilir. Özgürleştirme, "ilerleme

[44] Adams, 2003: 2
[45] Sandıklı ve Emeklier, 2012: 13
[46] Keohane ve Martin, 1995: 39-51
[47] Arı, 2012: 435
[48] Björn ve Söderbaum, 1998: 1-16
[49] Sandıklı ve Emeklier, 2012: 29
[50] Baylis, 2008: 69-85

teorisi" ve "umut politikası" sağlamak amacıyla ve "direniş politikalarına" bir rehber olarak tasarlanmıştır".[51]

Feminist düşünürler de, uluslararası güvenlikte sürekli devlete atıf yapılmasını ve uluslararası sistemin erkeğe özgü bir yapı gibi algılanmasını eleştirmektedir.[52] Konstüriktivist düşünürler, güvenlik ve kimlik arasındaki ilişkiyi incelemiş ve güvenlik çalışmalarının gelişmesine yardımcı olmuşlardır.[53]

Soğuk Savaş sonrası etnik çatışmaların yaşanması, kimlik ve kültüre yönelişi sağlamış, bu da güvenlik çalışmaları içerisinde toplumsal güvenliğin kendine bir kategori bulmasına neden olmuştur.[54] İki devletin sınırlarıyla toplumlarının sınırları çok nadir birbirleriyle örtüşmektedir. Sadece devlet güvenliğinden bahsetmek, devletsiz halkların güvenlik endişelerinin ya da durumunun yanlış anlaşılmasına neden olacaktır. Toplumsal güvenliğin ciddiye alınmasını gerektiren neden ise kimlik gruplarıdır. Ekonomik ve benzeri gibi kimlik grupları, kendi güvenlik endişelerini taşımaktadırlar.[55]

Barry Buzan, güvenlik sağlama girişimlerine 1947 sonrası Batı'daki Sovyet tehdidini örnek vererek, 11 Eylül olaylarından sonraki dönemde ABD'nin teröristlere taviz vermeyeceğini göstermiştir. ABD ise ilk önce Irak'a ardından Afganistan'a askeri müdahelede bulunmuştur. Bu olaylar uluslararası sistemi baştan sona yeniden şekillendirmiş ve hiçbir şeyin aynı kalmayacağını göstermiştir. Öte yandan, güvenlikleştirme girişimlerinin "sürekli başarılı" ya da "başarısız" girişimler olarak kategorize edilmesi mümkündür.[56]

Savaş, insanlık tarihinin arzu edilmeyen, ancak yadsınamaz bir parçasıdır. Hobbes, ünlü eseri Leviathan'da bu durumu: "Şayet birbirinin kurdu olan iki insan, aynı anda beraber sahip olamayacakları bir şeyi isterlerse, düşman haline gelirler ve süreç sonuçta ya birinin diğerini kontrol altına alması ya da yok etmesi ile neticelenir" şeklinde özetlemiştir.[57] Realist öğretinin temelini oluşturan bu görüş, RF'nin Kafkasya ile ilişkilerini tanımlayabilecek görüşlerden sadece biridir. Ancak belirtilmelidir ki, bu ilişkiler yine de bölgelere has unsurlar içermektedir.[58]

[51] Baylis, 2008: 81
[52] Baylis, 2008: 81
[53] Baylis, 2008: 69-85
[54] Waewer, 2008: 155
[55] Waewer, 2008: 153
[56] Buzan, 2008: 108
[57] Gurcan, 2012: 1-5
[58] Waewer, 2008: 153

Şekil 1.1 Güvenliğin Katmanları

Kaynak: Yılmaz, 2014: 12.

1.1.2. Güvenlik ve Tehdit Algısı

"Güvenilirlik arasındaki destek", bir ülkenin herhangi diğer bir ülkeye yardım etme isteği taşıması anlamına gelmektedir. Örneğin Estonya, benzer ideolojik inançları nedeniyle, Gürcistan'ın Rusya'ya karşı mücadelesinde yardım yeteneğine sahip bir ülkedir. Destek değeri ise Estonya'nın zayıf askeri nedeniyle Rusya'ya karşı mücadelesinde Gürcistan'a yardım etme kabiliyetine ve kapasitesine sahip olmamasıdır.[59] Benzer bir şekilde, "Tehdit güvenilirliği", bir ülke'nin herhangi diğer bir ülkeye bir saldırıyı gerçekleştirme niyeti taşıması anlamına gelir. Örneğin, Ermenistan'ın Gürcistan ile çatışan çıkarları nedeniyle, Gürcistan'a saldırmak istemesidir. Tehdit değeri ise saldırı yürütebilecek kapasiteye sahip olup olmamasını açıklamaktadır. Bu örnekteki Ermenistan, zayıf askeri gücü nedeniyle böylesine bir taarruzu yönetebilme yeteneğine sahip değildir.[60] Gözardı edilmemesi gereken başka bir terim ise 'Algı'dır. Eğer A olarak tanımladığımız bir ülke varsa, bu ülkenin diğer bir B ülkesine mutlaka bir destek veya tehdit unsuru oluşturması zorunlu değildir. Algı tamamen, B ülkesinin A ülkesine

[59] Jervis, 1976: 4-5
[60] Jervis, 1976: 4-5

gönderdiği sinyallerin gücüne bağlıdır. Algı bir gerçeklik taşımaz. Yalnızca A ülkesinin, B ülkesinin eylemlerini tek yolu algılamasıdır.[61]

Diyagram 1: Jervis'in Caydırıcılık ve Algı Teorisi

Gerçeklik algısı ⟶ Caydırıcılık

- Üçüncü taraf desteği ile güvenirlilik algısı
- Tehdit güvenirlilik algısı
- Üçüncü taraf desteği ile değer algısı
- Tehdit değer algısı

Bu çalışma, Gürcistan'ın RF ve ABD'den aldığı sinyallerin niteliğini incelemekte, fakat "güvenilirlik" ve "değer" arasında bir ayrım yapmamaktadır. Rusya ve Amerika, küresel egemen ülkeler olduklarından dolayı, özellikle Gürcistan'la ilişkilerine bakıldığında, "Tehdit değeri"nin hiçbir kanıtı yoktur. Gürcistan, RF'nin ona karşı bir askeri saldırı yürütebilecek taraf olduğunu, ABD'nin de bu askeri saldırıya karşı onu destekleyen taraf olduğunu bilmektedir. Tek soru ABD ve RF'nin neler yapabilecekleri ve neler yapacaklarıdır.

Diyagram 2: Jervis'in Caydırıcılık ve Algı Teorisinin Adaptasyonu

Gerçeklik algısı ⟶ Caydırıcılık

Üçüncü taraftan destek algısı

Tehdit algısı

[61] Jervis, 1976: 3

1.2. Üçüncü Taraftan Destek ve Tehdit Algısı

Üçüncü tarafın destek algısının güçlü olması, zayıf bir ülkenin savaşa girip girmeme kararında belirleyici olabilir. Örneğin, 1990'da Yugoslavya'nın dağılması sırasında, üçüncü taraf desteği Sırbistan'ın bağımsızlık mücadelesinde Hırvatistan ve Bosna'ya karşı önemli rol oynamıştır. Hırvatistan örneğinden Zagreb'e diplomatik cesaret ve destek Almanya'dan gelmiştir. Alman liderleri Hırvatistan'a karşı savaş teşviği de sağlamışlardır. Yugosavya ve Hırvatistan arasındaki savaşın devam etmesi durumunda başka seçenekleri kalmadan Hırvatistan'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kalacaklardı.[62]

Gürcistan'da 2008 yazından oluşan durum ise yukarıdaki örneğe nazaran oldukça farklılık arz eder. Tiflis'e olası bir olağanüstü durum karşısında askeri ve diplomatik destek sözü açıktan yapılmamıştır. ABD, Gürcistan'a bu savaşa girmemesi hususunda uyarıda bulunmuş girdiği takdirde ise mücadeleyi kazanamayacağını dile getirmiştir. Bazı yetkililer ve düşünce topluluklarının otoriteleri, Gürcü tarafına böylesi bir savaşta ABD'ye güvenmenin doğru olmayacağını belirtmişlerdir.[63] Tiflis'in kararı ise sadece ABD'nin destek algısına dayanarak hazırlanmamıştır. En azından, Saakaşvili'nin hesaplamalarında başka faktörler de büyük rol oynamıştır.[64]

Kanıtlandığı üzere Gürcistan, RF'nin yakın tehdidini algılamaktadır. 2008 yılının başından bu yana, ABD ve AB'nin Kosova'nun tanınması yönündeki hareket ve tutumları, RF'yı Abhazya ve Güney Osetya'nın barışçıl veyahut savaşçıl yollarla tanınmasına yönelik çalışmalara yönlendirmiştir. Gürcistan ise, ayrılıkçı bölgelerin barışçıl yolla bağımsızlıklarını kazanmalarına ve kendi topraklarından ayrılmalarına karşı çıktığı için yegâne seçenek olarak savaş durumunu tercih etmiştir.[65]

Gürcistan'ın Moskova tarafından algıladığı olumsuz sinyaller, RF'nin Abhazya ve Güney Osetya ile bağlantıları kurmasına, Rus barış gücünün ayrılıkçı bölgelerde Abhazya ve Güney Osetya sakinlerine Rus pasaportunun dağıtılmasına, askeri altyapısına zemin birikimi ve Güney Osetya sivillerin tahliyesi gibi gelişmelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.[66] Ayrıca, Gürcistan halkına vize uygulanırken, ayrılıkçı bölge halkına Rusya'da serbest seyahat ve ticaret hakkı

---

[62] Burg ve Shoup, 1999: 92-93
[63] Asmus, 2010: 3
https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/109363.htm (erişim tarihi:15.06. 2015)
https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/12/113437.htm (erişim tarihi:10.05.2016)
[64] Asmus, 2010: 3-8
[65] Burg ve Shoup, 1999: 92-93
[66] Asmus, 2010: 3-8

verilmiştir. En önemlisi, bölge halkına Rus vatandaşlığı verilerek, bir anlamda bölgeler fiili olarak Gürcistan'dan koparılmış ve RF'nin bir parçası haline getirilmiştir. Diğer yandan, Gürcistan'ın bölgeye müdahalesini önlemek amacıyla bölgede barış gücü adı altında askeri birlikler yerleştirmiştir. Bu birlikler, barış gücünden ziyade ayrılıkçı bölgelerin ordusu gibi hareket etmiş ve zamanla doğan askeri çatışmalarda ayrılıkçı güçlerin yanında yer almıştır.[67]

1.3. Jeopolitik

Siyaset son birkaç onyılda popüler bir teorik disiplin haline gelmiştir. Siyaset biliminin ve uluslararası ilişkilerin çeşitli sorunlarının analizinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Öte yandan jeopolitik, 2008 RF-Gürcistan savaşını anlamak için değerli izahatlar sunmaktadır. Rus-Gürcü savaşının jeopolitik hamlelerini kavrayabilmek için önce jeopolitik açıdan ne gibi bir teori olduğunu hatırlamamız gereklidir. Jeopolitik terimi ilk olarak 20. yüzyılın başında Isveçli siyaset bilimci Rudolf Kjellén tarafından hazırlanmıştır.[68]

Jeopolitik, temelde ülkeler coğrafyasının güvenlik ve dış politika üzerindeki etkilerini analiz eder. Genel olarak bölge ve siyaset arasındaki ilişkiyi yerel veya uluslararası düzeyde tanımlar. Güvenlik politikası ile belirli bir bölgenin maddi koşulları arasındaki bağlantı jeopolitikte çekirdektir. Bir ülkenin dış politikası ve gücü, coğrafyası, jeopolitik perspektife göre şekillenir. Bununla birlikte, jeopolitik sadece bir bölgenin veya bir ülkenin coğrafi özelliklerini dikkate almakla kalmamaktadır.[69] Halford Mackinder, Nicholas Spykman, Alfred Mahan, Friedrich Ratzel ve diğerleri, jeopolitik alanını, basit bir coğrafi özellikten sıyırarak daha da geliştirir ve genişletir; Evans ve Newnham'ın çağdaş bir jeopolitik tanımında olduğu gibi: "Özellikle, öncelikli olarak coğrafi değişkenler açısından uluslararası siyasi davranışları anlamak, açıklamak ve tahmin etmek isteyen bir dış politika analizi yöntemi gerekmektedir.[70] Bu coğrafi değişkenler genellikle: Ülkenin coğrafi konumu veya söz konusu ülkeler, katılan ülkelerin büyüklüğü, ülkelerin bulunduğu iklim, bölgenin topografyası, demografi, doğal kaynaklar ve teknolojik gelişimini içerir".[71]

Jeopolitik teori, dünya haritasındaki stratejik bölgelere işaret eden dünyanın kalbi, rimland ve tampon bölgeleri ile ilgili temel kavramlara sahiptir.[72] Kalp atışı kuramını Mackinder

[67] Shmeleva, 2006: 160
[68] İşcan, 2004: 47-79
[69] İşcan, 2004: 47-79
[70] Shmeleva, 2006: 160
[71] Evans ve Newnham, 1998: 123
[72] Evans ve Newnham, 1998: 123

geliştirmiş ve coğrafyanın bir ülkenin dış politikasının ana belirleyicisi olduğunu savunmuştur. Mackinder dünyayı üç alana ayırmıştır: kalp atışı, iç hilal ve dış hilal. Mackinder'in teorisinde, Kafkasya bölgesini kapsayan ve çoğu RF tarafından kontrol edilen Avrasya'ya karşılık gelen Dünya kalbi, dünya siyasetinin en önemli alanıdır. Kalp bölgesini denetleyen gücün, küresel hegemon olma şartlarının hepsine sahip olduğunu savunmuştur. Mackinder'in teorisine göre, Avrasya'yı kontrol eden güç kalp bölgesini yönetir ve kalp bölgesini yönetenler dünya adasına komuta etmektedir.[73]

Daha sonra Nicholas Spykman, Mackinder'ın tezine dayanarak "rimland" olarak adlandırdığı bölge ile Mackinder için alternatif bir kalp atışı önermiştir. Rimland, Batı Avrupa, Orta Doğu ve Pasifik Limanını ifade etmektedir. Mackinder ve Spykman'ın iddialarının ortak noktası, coğrafi değişkenlerin bölgesel veya küresel bir hegemon olma konusundaki en önemli faktör olmasıdır[74].

Jeopolitik, 20. yüzyılın başlarında, küresel rekabet zamanına yatkın bir teori olarak ortaya çıkmıştır. Jeopolitik teorisi, Batılı ülkelerin emperyalist politikalarını, Batı medeniyetinin ekonomik, sosyo-kültürel ve politik sistemler açıdan üstün olduğunu savunarak bir uluslararası ilişkiler teorisine göre daha fazla bir ideoloji olmuştur. Genişletme, dünya gücü olmanın vazgeçilmez bir şartı olarak görülmüştür[75]. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Hitler rejimi dış politikasının kötüye kullanılması nedeniyle güvenilirliğini kaybetmiştir. Jeopolitik terimi, onlarca yıldır olduğu kadar popüler değildir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Avrasya'da yeni bir büyük oyuna atıfta bulunmak için bir kez daha popüler hale gelmiştir[76]. Jeopolitik terimi, akademik makalelerde dünya siyaseti hakkında sıklıkla kullanılmaktadır. Jeopolitik, çoğu zaman uluslararası ilişkiler biliminin realist teorisinin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmektedir[77]. Gerçekçi perspektifteki gibi, uluslararası sistemin anarşik karakteri, coğrafi özelliklerin bir sonucu olarak hafifleyebilir veya ağırlaşabilir. Özellikle telekomünikasyon ve askeri teknoloji alanında, dünya siyasetinde ve bilimsel yeniliklerde hızlı değişimlere bağlı olarak bu tür özelliklerin bugün statik olmadığını vurgulamak önemlidir. Siyasi seçkinlerin ve entelektüellerin algısı gibi maddi olmayan özellikler de bölgelerin stratejik önemini oluşturmaktadır. Bu nedenle, yeni jeopolitik, belirli bir bölgenin çiğ coğrafi özellikleri ile ilgili değildir.[78]

[73] Mackinder, 1942: 150
[74] Evans ve Newnham, 1998: 123
[75] O'Tuathail, 1996: 37–48
[76] Smit ve Snidal, 2008: 12
[77] Smit ve Snidal, 2008: 6
[78] İşcan, 2004: 47-79

1.3.1. Kafkasya'nın Belirgin Jeopolitik Özellikleri

Kafkasya, coğrafyası ve farklı etnik yapılarından dolayı eşsiz jeopolitik koşullara sahiptir. Bölge, coğrafi ve etnik özelliklerine göre Kuzey ve Güney Kafkasya olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Bu coğrafi bölünmeye rağmen bölgenin iki kesimi arasında güçlü ekonomik ve sosyo-kültürel ilişkiler vardır.[79] Kafkasya, çeşitli etnik yapıların mevcudiyetinden ötürü yüksek derecede çatışma potansiyeline sahiptir. Üstelik Hıristiyan ve İslam dünyalarının tarihte birkaç kez birbirleriyle karşılaştıkları bir bölgedir. Böylece, dünyanın en sorunlu ve istikrarsız bölgelerinden biri olarak görülebilmektedir. Sovyet sonrası dönemde başlayan bölgesel çatışmaların neredeyse tamamının bu bölgede olması bu görüşü ispatlamıştır. Çatışma çözme çabalarını boşa çıkaran bölgenin etnik sorunlarında birçok karmaşık faktör rol oynamaktadır. Birçok etnik varlığın bu kadar nispeten küçük bölgelerde birbirlerine çok yakın bir yerde yaşaması, durumu çoğu durumda kötüleştirmektedir.[80] Bölgedeki etnik çatışmaların derin tarihi kökleri vardır; bu da onları çözmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Sovyet döneminde, etnik gruplar arasındaki çatışmalar her birine bölgesel özerklik vererek veya otoriter politikalarla yönlendirmektedir. Bununla birlikte, SSCB'nin çöküşüne kadar dondurulmuş sorunlar olarak saklı tutulmuşlardır. Güçlü merkezi idarenin yitirişiyle birlikte teker teker ortaya çıkmaya başlamışlardır. Bu tarihsel olay, Kafkasya'nın jeopolitikliğini önemli ölçüde değiştirmiştir.[81]

1.3.2. Güney Kafkasya'nın Jeopolitik Önemi

Son yirmi yılda Kafkasya bölgesinin jeopolitik önemi dikkat çekici biçimde artmıştır. Bölge sadece bölgesel güçler için önem taşımamakta aynı zamanda ABD, AB ve Çin gibi büyük güçlerin de dikkatini çekmektedir. Bununla birlikte coğrafi özellikler, bölgeye yönelik politika seçeneklerini belirlemektedir.[82] Bölgeye yakınlıkları nedeniyle, RF, Türkiye ve İran, bölgede ilgilenen diğer aktörlere nazaran göreceli olarak daha avantajlı görünmektedir. Kafkasya, birçok güç çıkarının çatıştığı jeostratejik olarak önemli bir yerdir.[83] Azerbaycan ve Hazar Denizi'ndeki zengin petrol ve doğal gaz kaynakları ile birlikte, transit enerji yolu olarak değeri jeopolitik olarak bölgeyi önemli kılmaktadır. Önemli enerji kaynaklarına sahip olmamasına rağmen

[79] Evans ve Newnham, 1998: 123
[80] Smit ve Snidal, 2008: 6
[81] İşcan, 2004: 47-79
[82] O'Tuathail, 1996: 37 – 48
[83] Smit ve Snidal, 2008: 6

Gürcistan, Güney Kafkasya'da kilit bir ülkedir ve Karadenize Hazar bölgesi için açık denizlere erişim yolu olarak hizmet etmektedir.[84]

1.3.2.1. Rusya için Kafkasya'nın Jeopolitik Önemi

2008 RF-Gürcistan savaşı, Güney Kafkasya'nın RF için önemli jeostratejik bir bölge olduğunu ve çeşitli riskler alarak askeri güce başvurabileceğini göstermiştir. Güney Osetya-Gürcistan ihtilafında RF'nin tarafsız kalmamasının nedeni, Gürcistan'in Orta Asya ve Kafkasya'yı kontrol etmek için coğrafi bir kola dönüşebilecek bir bölgede bulunmasıdır. Rus politikasının önceliklerinden biri, askeri veya siyasi olmak üzere bu bölgedeki varlığını devam ettirmektir.[85]

Mackinder'ın Dünya'nın kalbi teorisine ilişkin olarak, jeopolitik Rus tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Rusya tarihine kısa bir panoramik bakış ile coğrafyasının daima dış politikasında bir etkisi olduğu tespitine varılarilir. Sıcak denizlerden uzak olması nedeniyle RF, güney sınırlarına bitişik alanları kontrol etme veya işgal etme politikasını izlemiştir. Kafkasya, stratejik konumu nedeniyle her zaman RF için önemli bir bölge olmuştur.[86]

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, Batı dünyasıyla entegrasyonu destekleyen liberal fikirler, Yeltsin'in başkanlığı sırasında kısa bir süre daha varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde RF'nin jeopolitik düşünceden vazgeçtiği de akla getirilmiştir. Ancak bu dönem uzun sürmemiş, RF jeopolitik perspektife dayalı geleneksel politikasına nihayetinde dönmüştür. Siyasi düşünce biçiminden önemli derecede etkilenen Avrasyacı bakış açısı, 90'ların ortalarından itibaren Rus dış politikasına egemen olmaya başlamıştır.[87] Avrasyacılığa göre; RF ayakta kalabilmek için kalp bölgesini kontrol eden bir imparatorluk kurmalıdır. RF'nin son yirmi yılının ünlü siyasi düşünürlerinden biri olan Dugin, RF'nin Rus imparatorluğunu kalp bölgesinde yeniden canlandırması gerektiğini savunmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için Kafkasya'yı kontrol etmek çok önemlidir ve bölgedeki çatışmaların çözümünü ertelemek Rus çıkarları için faydalıdır. Kafkasya'daki tüm çatışmalarda RF'nin her zaman önemli bir aktör olduğu argümanı Rus siyasi elitleri tarafından kabul edilmiş gibi görünmektedir. Bu nedenle, RF bölgedeki uzun süren çatışmalarda rolünden dolayı suçlanmaktadır.[88]

---

[84] Mackinder, 1942: 150
[85] Sapmaz, 2007: 1- 40
[86] Sapmaz, 2007: 1- 40
[87] Pozdnyakov, 1993: 3-13
[88] Sapmaz, 2007: 1- 40

RF, Kafkasya bölgesinde her zaman önemli bir aktör olmuştur. 1990'ların başına kadar RF, bölgenin kuzey ve güneyini yaklaşık üç asır boyunca yönetmiştir.[89] RF, özellikle Güney Kafkasya cumhuriyetlerinde bölgenin önemli bir bölümünü kontrolünü kaybetti Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, bağımsızlığını 1991'de Sovyetler Birliği'nin parçalanmasından sonra elde etmiştir.[90] Yine de bölgeyi çok uzun süre kontrol eden RF, Güney Kafkasya ülkeleri üzerinde nüfuzunu sürdürmeye devam etmiştir. Parçalanmadan bu yana, RF bölgede nüfuz elde etmek ve bu nüfuzu korumak için çaba sarf etmeye devam etmiştir.[91] Bölge ülkelerinin hem Çarlık Rusya'nin hem de Sovyetler Birliği'nin parçası olarak varolduğu uzun yılların mirasını kullanma yoluna gitmiş ve bu durum RF'nin rakiplerine karşı üstünlük sağlamasına sebebiyet vermiştir. Bu nedenle, RF bölge ülkeleri üzerine kolayca nüfuz edebilmektedir. Bu nedenle bölgedeki en önemli oyunculardan biri olan RF politika belirleyici olarak hem bölgesel hem de dış devletler tarafından görmezden gelinememektedir.[92]

Güney Kafkasya'nın jeostratejik açıdan RF için önemli olduğu çeşitli nedenler vardır. Öncelikle, Güney Kafkasya, RF'nin sorunlu bir parçası olan Kuzey Kafkasya'ya komşudur. Güney sınırını kontrol edebilmek, RF dış politikasını kolaylaştıracaktır. Kuzey Kafkasya'daki ayrılıkçılar için, sınırın istikrarını dış destek olarak güvence altına alıp harekete geçmek çok önemlidir.[93] Örneğin, Çeçen asiler, Rus uyarılarına rağmen Gürcistan'daki Pankisi Vadisini güvenli bir sığınak olarak kullanmışlardır.[94] İkincisi, Güney Kafkasya bölgesi'nin, RF için jeostratejik değeri vardır, çünkü NATO üyesi olan Türkiye, bölgeye komşudur ve bölgeyi güvenlik endişeleri açısından stratejik olarak önemli hale getirmektedir. Gürcistan'ın NATO üyesi olma isteği ve gayreti uluslararası areneda bilinen bir gerçektir.[95] Rus yetkililer, birkaç kez Gürcistan'ın NATO üyeliğine karşı olduklarını açıkça belirtmişlerdir, bu nedenle, Güney Kafkasya'nın güvenlik nedenleriyle RF tarafından kontrol edilmesi gereken bir bölge olduğunu düşünülmektedir.[96]

[89] Pozdnyakov, 1993: 3-13
[90] Kantarcı, 2008: 47-78
[91] Kantarcı, 2008: 47-78
[92] Sapmaz, 2007: 1- 40
[93] Kantarcı, 2014: 227-255
[94] http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav021902.shtml (erişim tarihi: 07.04.2017)
[95] Kantarcı, 2014: 227-255
[96] Kantarcı, 2008: 47-78

Bir başka nokta, Gürcistan'ı kontrol etmek; Kafkasya ve Orta Asya ticaret akışını kontrol etmek demektir ve Gürcistan; ABD, Avrupa ve Afghanistan da dâhil olmak üzere Orta Doğu ve Asya'daki önemli devletler için hava koridoru olarak hizmet vermektedir.[97]

Son olarak Gürcistan'ın bir parçası olarak uluslararası alanda tanınan Abhazya, Moskova'ya, Sovyet parçalanmasından sonra Karadeniz'deki kıyı sınırının çoğunu kaybettikten sonra deniz erişimini genişletme fırsatı sunmaktadır.[98]

1.3.2.2. Bölgesel ve Küresel Güçlerinin Güney Kafkasya'ya Olan İlgileri

Mevcut durumda RF ve ABD Kafkasya jeopolitiğinin önde gelen aktörleridir. Bölgeden coğrafi olarak uzak olmasına rağmen ABD, jeostratejik öneminden dolayı bölgede aktiftir. Güney Kafkasya, ABD için stratejik çıkarların bulunduğu bir alandır. Zengin Hazar doğal gaz ve petrol kaynakları ile bölgenin Orta Asya'ya transit geçiş rolü bölgeyi ABD için değerli hale getirmektedir.[99]

Kafkasya'daki mevcut ABD politikası, Hazar enerji kaynakları temelinde ekonomik olarak sergilenmektedir. Bölgedeki zengin petrol ve doğal gazın dünya enerji pazarına taşınması RF ile ABD arasındaki jeopolitik rekabetin merkezinde yer alan önemli bir konudur.[100] Örneğin, ABD, RF'yı atlayarak Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının kurulmasına katkıda bulunmuş ve bu petrol boru hattı ile RF'nin bölgedeki siyasi nüfuzunu azaltma girişiminde bulunmuştur. ABD'nin Amerikan yanlısı Gürcistan cumhurbaşkanı Saakashvili ile olan yakın ilişkisi de RF'yı rahatsız etmektedir. Özetlersek, Güney Kafkasya, dünyanın liderliğini koruması için dünyanın önemli alanlarından biridir.[101]

Bölgedeki bir başka aktör ise Avrupa Birliği'dir. AB'nin 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'ndaki arabulucu rolü yalnızca hümanizm ve barış uğruna değildir. Güney Kafkasya, AB'nin Rus enerjisine bağımlılığını azaltmak adına AB için jeostratejik açıdan önemlidir. Güney Kafkasya'da Rus kontrolü ve etkisini artıracak yeni bir gelişme Avrupa'nın Rus enerjisine bağımlılığını artırmaktadır.[102]

Türkiye bölgedeki jeopolitik oyunun bir başka aktörüdür. Bununla birlikte, sınırlamaları nedeniyle bölgede RF ve ABD kadar etkili değildir. Gürcistan, Türkiye'nin yakın tarihte kültürel,

---

[97] http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav021902.shtml (erişim tarihi: 07.04.2017)
[98] Kantarcı, 2008: 47-78
[99] http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav021902.shtml (erişim tarihi: 07.04.2017)
[100] Kantarcı, 2008: 47-78
[101] Pozdnyakov, 1993: 3-13
[102] Pozdnyakov, 1993: 3-13

tarihi ve ekonomik bağları olan Azerbaycan ve Orta Asya ülkelerine girmesi için stratejik önem taşımaktadır.[103] Türkiye, son on yılda Gürcistan ile çok yakın bir ilişki kurmayı başarmıştır. Öte yandan, Türkiye, RF ile yakın ekonomik ilişkilere sahiptir ve bunu kaybetme riskini kolayca alamamaktadır. Rus doğal gazına bağımlılığı da bölgede Türkiye'yi sınırlayan bir diğer faktördür.[104]

Özetlemek gerekirse, bölgedeki dünyanın büyük güçleri arasında uzun zamandır süren jeopolitik bir rekabet vardır. Bu jeopolitik rekabette Moskova rakiplerine göre bir avantaja sahipmiş gibi görünmektedir.[105] 2008'deki savaş açıkça RF'nin Sovyet parçalanmasından yirmi yıl sonra bile bölgede önemli nüfuz imkânları bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Rus politikaları ve eylemleri Güney Kafkasya'nın geleceğini tanımlamaya devam edecektir.[106]

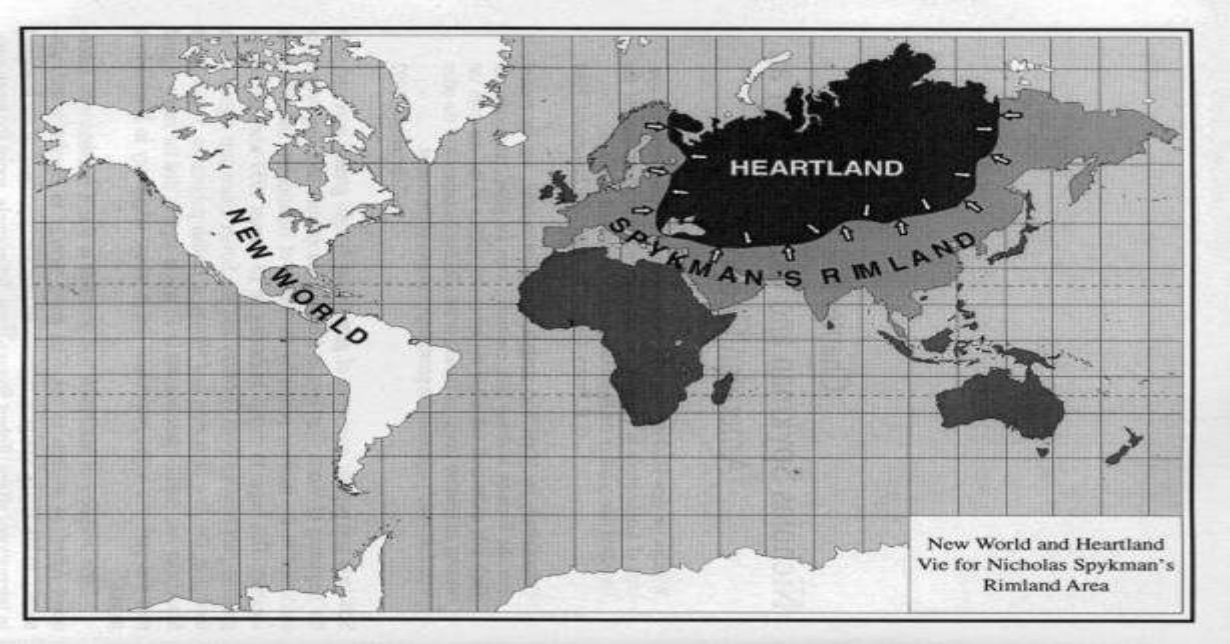

Şekil 1.2 Heartland, Spykman's Rimlan

Kaynak: http://infomapsplus.blogspot.com/2014/07/geostrategy-what-is-heartland.html
(erişim tarihi: 07.04.2017)

[103] Kantarcı, 2014: 227-255
[104] Kantarcı, 2008: 47-78
[105] Kantarcı, 2008: 47-78
[106] Sapmaz, 2007: 36-57

İKİNCİ BÖLÜM
GÜRCİSTAN'IN BAĞIMSIZLIK SÜRECİ VE SONRASININ KAFKASYA JEOPOLİĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: MOSKOVA-TİFLİS İLİŞKİLERİNDE KARŞILIKLI DENGE, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

2.1. Gürcistan'ın Genel Değerlendirilmesi

Federal yapıya sahip olan Gürcistan, sahip olduğu coğrafi konumundan dolayı büyük öneme sahiptir. İki kıta üzerinde ticaret yolları üzerinde bulunan ülkenin, kuzeyinde RF, batısında Karadeniz, doğusunda Azerbaycan ve güneyinde ise Türkiye ve Ermenistan ile çevrilidir. Aynı zamanda Büyük İpek Yolu'nun da önemli bir parçasıdır. Gürcistan'ın yönetim sistemi Yarı Başkanlık Sistemi'dir ve üniter yapıda bir devlettir. Yüzölçümü 69.700 kilometrekare, nüfusu 4.477 milyondur. Gürcistan'ın toprak sınırlarında Abhazya Cumhuriyeti, Acara Özerk Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti yer almaktadır. Dini bakımdan ise, nüfusun yüzde 84'ü Ortodoks Hıristiyan, yüzde 10'u Müslüman ve yüzde 4'ü Ermeni Gregoryen'dir.[107] Bir milyon dört yüz bin nüfuslu başkent Tiflis'ten sonra en önemli şehirleri ise, Kutaisi (240 bin nüfus), Rustavi (158 bin nüfus), Batum (137 bin nüfus), Gori (70 bin nüfus), Poti'dir (50 bin nüfus).[108]

Harita 2.1 Gürcistan Haritası

Kaynak:https://www.google.ru/search?q=G%C3%BCrcistan+Haritas%C4%B1+kaynak&newwindow=1&tbm=isch&tbo=usource=univ&sa=X&ved=0ahUKEwi5junbK3UAhXobZoKHbYPDNcQ7AkIMA&biw=1366&bih=662#imgrc=eVSiGJY4ysyGuM: (erişim tarihi: 23.11.2016)

[107] http://www.batum.bk.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=254800 (erişim tarihi: 26.11.2016)
[108] http://www.statistics.ge/main.php?pform=47&plang=1 (Gürcistan'ın 2008 yılı nüfusu) (erişim tarihi: 23.11.2016)

2.2. Rus-Gürcü İlişkilerinin Bozulmasını Tetikleyen Sebepler

Herşeyden önce, toplam gücü dikkate alındığında, Gürcistan kayda değer ölçüde dezavantajlar ile birlikte SSCB'den bağımsızlığını elde etmiştir. SSCB döneminde ekonominin merkezi yönetimi olan bu ülke, SSCB'nin dağılmasından sonra, kurulan yeni RF devletinin ekonomik, endüstriyel ve teknolojik üstünlüğüne hizmet etmiştir. Örneğin bağımsızlıktan sonra Gürcistan, tamamen Rus enerjisine ve elektriğine bağımlı ve Sovyet ekonomik altyapısıyla bütünleşmiş bir devlet olarak var olmuştur.[109]

Gürcistan ve RF'nin coğrafi yakınlığı Gürcistan nezdinde tehdit oluşturmaktadır. Yalnızca ortak sınırları olduğu için değil, ilişkileri genel manada büyük oranda güçleştirmektedir. RF ve Gürcistan, Kafkas sıra dağları tarafından koparılsalar da, en önemli geçitler; Daryal ve Roki geçitleridir. Bu geçitler Rusya'yı isyancı Güney Osetya'ya açan geçitlerdir. 2008 yılında ise Rusya'dan silah transferi için kulanılmışlardır.[110] Rus ordusunun askeri müdahale sırasında Güney Osetler tarafından karşılanacağı gerçeği göz önüne alındığında, Rusya, Tiflis'ten birkaç saat uzakta, Osetya'nın güney kenarına her zaman kolayca ulaşma imkanı bulmuştur. Öte yandan RF'dan Gürcistan'a giden tek demiryolu bağlantısı Abhazya'dan geçmektedir.[111] Böylece RF kendisi için yaşamsal arz yolunu oluşturmuş ve bu durum bu bölgede gelecekte yaşanacak olan Rus müdahaleleri için öne sürülecek stratejik bir unsure haline getirilmiştir.[112]

Gürcistan, bağımsızlığının ilanından sonra, Sovyetler Birliği'nin fiili işgali altında bulunan Sovyet sonrası bir ülke olarak ortaya çıkmıştır. Ruslar Gürcistan'ın dört bir yanında büyük askeri üslere sahip olduğu için bir nevi bu ülkenin topraklarını Trans-Kafkasya Ordusunun uç karargahı olarak görmüşlerdir.[113] 1991'den sonra RF, Gürcistan'daki eski Sovyet kuvvetlerinin hepsini doğrudan kontrol etmiştir. Eylül 1991'de Gürcistan parlamentosu, tüm Sovyet birliklerini işgal gücü ilan etmiştir. RF ise bu güçleri, Türkiye ve Karadeniz ile sınırı olan önemli bir ülkeden çekip almak istememiştir. O tarihten bu yana Gürcistan'daki Rus askeri

---

[109] Hatipoğlu, 2004: 14-15
Rusya, enerji arzını bir kaldıraç aracı olarak kullanarak duruma avantaj sağladı ve Rusya tarafından sağlanan enerji, ilişkilerin sorunlu olduğu zamanlarda kesildi.

[110] Gachechiladze, 1995: 9

[111] http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/arastirma/0528-abdnin-3.htm (erişim tarihi: 26.03.2015)

[112] "Road to War in Georgia: The Chronichal of a Caucasian Tragedy", Spiegel Online, 25.09.2008
Osetyalı çiftçiler, Mart 1918, Ekim 1919 ve Nisan, Haziran 1920 ayaklanmalarında Bolşeviklerin yanında yer almışlar ve Gürcülere karşı savaşmışlardır. Bu ayaklanmaların Gürcülerce kanlı şekilde bastırılması bugünlere uzanan Gürcü-Oset anlaşmazlığının temellerini atmıştır ve Ağustos 2008'de olan savaşta; Rus kuvvetlerinin Gürcistan'a taşınmasında Roki geçidi önemli bir rol oynamıştır.
http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,574812-3,00.html (erişim tarihi: 22.04.2015)

[113] Aydın, 2012: 120

güçlerinin varlığı, doğrudan ya da dolaylı olarak iki ülke arasındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkilemiştir.[114]

Başlangıçta bağımsız Gürcistan kendi ordusuna sahip değildi. Gamsakhurdia tarafından yürütülen iç dengeleme eylemleri yalnızca Jaba Ioseliani liderliğindeki Mkhedrioni gibi güçlü paramiliter örgütlerin barınmasıyla sınırlıydı. Tanınmış bir suçlu olan Tengiz Kitovani'ye sadık askerlerdi.[115] Bunlar, Gamsakhurdia tarafından gelecekteki ordu için çekirdek olarak planlanan milli muhafaza güçlerine dönüştürülmüştür.[116] Bununla birlikte, hükümetten ziyade, kişisel liderlerine sadık olan bu paramiliter güçler, Rus birliklerine karşı savaşmak için yeterli kapasiteye sahip olmayıp ayrıca böyle bir amaçta taşımamaktaydılar. Aslında bu paramiliter güçler, özellikle Abhazya ve Güney Osetya'daki etnik çatışmaları ele almak için anti-Sovyet siyasi gruplar tarafından yaratıldılar.[117] Bağımsızlıktan sonra, bu yasadışı yerel güçler Sovyet ordusu depolarını yağmalayarak "kamulaştırdı" veya "özelleştirdi". Daha önce Sovyet ordusunda görev yapmış olan Gürcü subaylar da bu birliklere katıldılar.[118] Gamsakhurdia, ortaya çıkan durumu devletin kontrol edemeyeceğinin farkında olduğuiçin bu "savaş ağalarını" ayrılıkçı hareketlerle mücadelede desteklemek zorunda kalmıştır. Bununla birlikte, Gamsakhurdia'nın "savaş ağalarına" verdiği destek, Gürcistan gibi potansiyel müttefiki bulunmayan bir devletin hayatta kalması için çok önemli olan etkin ve örgütlü bir ulusal ordunun oluşumuyla sonuçlanamamıştır.[119]

Rusya'nın Gürcistan politikalarını ilgilendiren agresif yönü ağır stratejik amaçları Gürcüler tarafından büyük oranda fark edilmiştir. SSCB'nin dağılmasından bu yana yaşanan etnik kargaşa ile karşı karşıya kaldıklarında geçmiş idrak edilmiş ve bu idrak onları daha da katılaştırmıştır. Bu uygulalamaların ardından Gürcüler, Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'daki etnik çatışmaları kullanma argümanlarını Sovyet yönetiminin bir mirası olarak yorumlamışlardı. Aynı zamanda bu etnik çatışmalar, Gürcistan'ın bağımsızlığını kazanma çabalarının engellenmesi için bir nevi enstrüman olarak da kullanılmıştır. Gürcü milliyetçilerin iddia ettiği gibi, yapay özerk birimler, Rusya tarafından Gürcistan'ın birleşik varlığını oluşturmaması ve ülkenin iç işlerine engel olması için kurulmuşlardır.[120] Onlara göre iç

[114] Bertil, 2008: 24
[115] Cornell, 2001: 150
[116] Coppieters ve Legvold, 2005: 124
[117] Coppieters ve Legvold, 2005: 122
[118] Wright, vd. 1996: 132-135; Darchiasvili, 2005: 127
[119] Welt, 2009: 219
[120] Cornell, 2000: 151

istikrarsızlık, RF tarafından gerekli durumu oluşturmak için, Gürcistan'da doğrudan bir müdahale ve bölgede askeri varlığını sürdürmek için bir bahane ortamı hazırlayacaktır. Örneğin Gamsakhurdia, açık bir şekilde "Gürcistan'da, Moskova'nın bilinçli olarak anarşi yaratmaya çalışarak düzeni sağlayabileceğini" ileri sürmüştür.[121] Aslında bu görüş, Gürcistan'ın bütün ardıl cumhurbaşkanları tarafından paylaşılmıştır. RF'nin agresif niyetleri Abhazya ve Güney Osetya'daki çatışmalarla bağlantılı olduğu için, iddia edildiği gibi yalnızca iç tehdit olarak değerlendirmek mümkün değildir.[122]

2.3. Gürcistan'daki Etnik Sorunlar

SSCB'nin parçalanma sürecine Gürcistan'ın da ilave olması sorunları daha da çetrefilli bir merhaleye taşımıştır. O dönemde Gürcistan, politik özerk birimleriyle birlikte gelecekteki siyasi statülerinin oluşturulması için bağımsızlık yanlısı hareketlerin kontrolü altında farklı gündemlere sahip olmuşlardır. Bu süreçte Abhazlar ve Osetler Gürcüler'e nazaran daha fazla sorunla karşı karşıya kalmışlardır.[123] Hayat standartları Gürcülere nazaran daha düşük düzeyde olmasının verdiği etkiyle Tiflis hükümetine kendilerini bağlamaları durumunda özerkliklerini, kültürel ve bazı yerel siyasi haklarını kaybedebileceklerinin idrakı içindeydiler. Belirtilen bu temel haklara Sovyetler Birliği döneminde sahipken, mevcut durumda bu haklarını kaybedebilme riskiyle karşılaşmışlardır. 1980'lerin sonundan bu yana, bütün bu birimler etnik kimliğini devletin yönetimsel uygulamalarıyla birleştirdi ve çoğunluk grubunu azınlıklara karşı harekete geçirdi.[124] Etnik gruplar kendi topraklarını kontrol etmek amacıyla siyasi hedeflerini gerçekleştirmişlerdir. Hatta devlet kurma süreçlerine ulusal seferberlik misyonu yükleyerek toprak ve siyasi bölünmeler ile bölücülüğü açık bir siyasi alternatif olarak görmüşlerdir.[125]

İlginçtir ki, bu mücadelede Abhazya ve Güney Osetya sanki egemen devletlermiş gibi bir çeşit hizalama oyunu sergilemişlerdir. Malum olduğu üzere, Gürcü milliyetçiliğine karşı olan bu iki bölge arasındaki dayanışma aslında 1989'da başlamıştır. Osetya lideri Ademon Nykhas'ın, Abhazya'ya açık bir mektuptubuyla birlikte bölgelerin ayrılıkçı iddiaları böylece desteklenmiş oldu.[126] Ayrıca, Birch'in savunduğu gibi Osetya liderlerine göre Gürcistan, bölge için bir dış tehdit unsuru teşkil etmekteydi ve kendi halklarına karşı şoven yönü ağırlıklı politika

[121] Wright vd., 1996: 172
[122] Svante, 2000: 339
[123] Cornell, 2000: 151
[124] Wooden ve Stefes, 2009: 80
[125] Wooden ve Stefes, 2009: 81
[126] Coene, 2010: 152

uygulamıştı.[127] Ortaya çıkan algılar doğrultusunda, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bir yıl önce Abhazya ve Osetya Moskova'nın yanında yer aldığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Gorbaçov'un Yeni Birlik Anlaşması Referandumu'na katılmışlardır fakat Gürcü hükümeti tarafından boykot edilmişlerdir. Zira, SSCB'nin korunması lehine oy vermişlerdir.[128] Abhazya ve Güney Osetya'nın Moskova yanlısı tutumları RF'nin etki alanını genişletmiş ve geri çekildiği sınırlarına dönmesi için açık kapı aralamıştır. Bu durum özellikle Moskova'nın 1991'den sonra da bu aracı kullanmaya devam etmesini sağlamıştır. Bağımsızlık öncesinin izlerini taşıyan Gürcistan hükümeti ise, inşaat projelerine müdahale etmekten ve çatışmaları manipüle etmekten kaçınmamış, yeni bağımsız devleti kendi kontrolü altında farklı yol ve yöntemlerle yeniden bütünleştirme girişiminde bulunmuştur.[129]

Bununla birlikte, 1992 yılının sonuna kadar RF'nin çatışmalara etkin bir şekilde katılımı gözlemlenmemiştir. Boris Yeltsin yönetimi altındaki RF ilk aşamada, kendi kurumlarını inşa etmiş ve kendi topraklarında kontrolü elinde tutmuştur. Dolayısıyla daha içe dönük politikalar gütmüş ve kendi kurumlarının ve toprak güvenliğinin kontrolünü kurmaya başlamıştır. Daha da önemlisi Yeltsin hükümeti dış politikasında Batı yanlısı olan bir politika çizgisi benimsemiş ve küçük çevre ülkelerine öncelik vermiştir. Bu politik çizgi sayesinde de, Gürcistan için daha serbest bir alan sağlanmıştır.[130]

Abhazya'daki çatışmalar, 1980'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır. 1988'de etnik-milliyetçi örgüt Abhaz Forumu, Sovyet liderliğinden Abhazya'nın statüsünü Birlik Cumhuriyeti olarak restore etmesini istemiştir. Ardından, 1989 yazında Abhazya'da etnik çatışmalar başlamıştır.[131] Ağustos 1990'da Abhazya Yüksek Sovyeti egemenliğini ilan etmiştir. Sadece birkaç ay sonra, Gamsakhurdia liderliğindeki milliyetçi koalisyon seçimi ile hükümet değişmiş ve bu seçim sonucu, Gürcistan'ı da değiştirmiştir. Yeni Gürcü liderliği ise Abhazya'yı, devletin toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak algılamıştır. Ağustos 1992'de Abhazya, Abhazya'yı bağımsız bir cumhuriyet olarak tanımlayan 1925 Anayasasının restorasyonu için verilen kararla

[127] Wright vd., 1996: 178-180
[128] Cornell, 2001: 152
Aslında, bu güçlerin iç dengeleme kategorisine dahil edilip edilmeyeceği tartışmalıdır, çünkü onlar etnik çatışmalardan ziyade Rusya'nın dengesiz askeri güç yansıtması nedeniyle oluşturulmuştur. Devletin tüm faaliyetlerinin askeri gücü arttırarak iç dengelemeye odaklanmasının güçler dengesi teorisini anlamsız kılması çok mantıklıdır. Benim fikrim ise, bu güçlerin ayrılıkçı hareketlerine karşı Gürcü liderler, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü korumaya çalıştılar, ve Rusya bu etnik çatışmaya perde arkası destekleyici müdahele etti, bu olasılık ise onları iç dengeleme birimleri olarak bir nevi tedavi etti.
[129] Dawisha ve Parrot, 1995: 161
[130] Cornell, 2001: 325-326
[131] Morandi, 2008: 13

çatışmaları gerçek bir etnik savaşa dönüştürmüştür.[132] Savaşın ilk safhasında RF Abhazlara yardım etmemiş, bu nedenle Kitovani ve Gürcü polislerin liderliğindeki birlikler, Abhazya'nın başkenti Sohum'u alıp, Abhazya'nın çoğunda yalnızca birkaç gün içerisinde kontrolü sağlamayı başarmışlardır.[133]

Osetyalılar ise, Gürcistan topraklarından ayrılma niyeti taşıyan bir manevrada bulundukları için, Gürcü milliyetçiler onlara karşı daha saldırgan ve daha düşmanca davranmışlardır. 1988'de Güney Osetya Moskova'dan, statüsünün özerk bir cumhuriyete yükseltilmesi talebinde bulunmuş ve bir yıl sonra, Osetya liderliği, Gürcü SSR'den ayrılmıştır. Akabinde ise, RF'daki Kuzey Osetya Özerk Cumhuriyeti ile olan topraklarının birleşmesini isteyen bir başka dilekçe göndermiştir.[134] Gamsakhurdia duruma binaen, açık bir şekilde Güney Osetya'daki ayrılıkçıları Moskova ajanları olarak ilan etmiştir.[135] Ayrıca Osetyalılar'ın özerk kültürel ve dilsel haklarını koruma taleplerine duyarsız kalmıştır. Gamsakhurdia'nın Oset azınlığa karşı düşmanca tavrı, yaptığı açıklamada görülmektedir. Yaptığı açıklama, "Gürcistan'da Osetyalılar beklenmeyen misafirlerlerdir ve onların Kuzey Osetya'ya geri gitmeleri gerekmektedir"[136] şeklinde olmuştur. İktidara geldikten sonra ise aldığı ilk kararlardan biri, Osetya'nın özerk statüsünü ortadan kaldırmak olmuştur. Bu karar, Gürcistan'da bir başka etnik savaşa neden olmuştur.[137] 1991 yılının başında Gürcü paramiliter kuvvetler zorunlu bölgeye girmiş ve Osetyalılar Sovyet Ordusu'ndan temin ettikleri silahlar ile geri dönmüşlerdir. Savaş özellikle, Osetya'nın başkenti Tskhinvali'de, Gürcülerin şehri işgal ve abluka ettiği haliyle devam etmiştir. Bu abluka ise on sekiz aydan fazla sürmüştür.[138]

Bütün bu olaylar, Gürcistan'daki milliyetçi güçlerin Abhazya'daki çatışmaları güvence altına alabildiklerini ve 1992 yılının başında Osetya ayrılıkçılarına karşı koyabildiklerini ispatlamıştır. Bununla birlikte denge, ayrılıkçı güçler lehine değişmiştir. 1992 sonlarında Abhaz kuvvetleri bölgenin kuzey kesimindeki yerlerini yeniden konsolide etmişler ve karşı saldırılara

---

[132] Sabanadze, 2002: 12; Coene, 2010: 150
Abhazya bağımsızlığını ilan etmesine rağmen, 1925 anayasasında Abhazya SSR ile Gürcistan SSC özel bir antlaşma ile birleşti. Abhazya 1992 yılında Gürcistan ile bir federasyon imkânı bıraktı ve Ardzinba federasyon ya da konfederasyondan oluşan bir çözüm önermişti.
[133] Coene, 2010: 150
[134] Sabanadze, 2002: 15
[135] "Soviet Turmoil, Soviet Georgia Chief, In Quest of Freedom, Sees Only Enemies", NY Times, 09.09.1991 http://www.nytimes.com/1991/09/09/world/soviet-turmoil-soviet-georgia-chief-in-quest-of-freedom-sees-only-enemies.html?pagewanted=all (erişim tarihi: 25.01. 2015)
[136] "As Centralized Rule Wanes, Ethnic Tension Rises Anew in Soviet Georgia", NY Times, 02.10.1991 http://www.nytimes.com/1991/10/02/world/as-centralized-rule-wanes-ethnic-tension-rises-anew-in-soviet georgia.html?pagewanted=al l (erişim tarihi: 12.11. 2016)
[137] Sabanadze, 2002: 15
[138] Coene, 2010: 152

başlamışlardır. Abhaz kuvvetleri, Ghagra'yı Ekim 1992'de yeniden ele geçirmiş ve sonunda 1993 yılının ortalarında Sohum'a doğru ilerlemeye başlamışlardır.[139] Gürcülerin zayıflaması ve geri çekilmesi, 1991'de Gamsakhurdia liderliğine karşı Tiflis İç Savaşı ile başlamıştır. Buna ek olarak Gamsakhurdia, kendi liderliğine karşı gerçekleşen darbeden sonra, Megrelya'yı Batı Gürcistan'a iade etmiş ve oradaki isyancı hareketlerin engellenmesi noktasında geri adım atmıştır.[140] Bazı bilim adamlarına göre, Gamsakhurdia, ironik bir şekilde, Abhazya'daki ayrılıkçıların zaferine katkıda bulunmuştur.[141]

Ancak Abhazya ve Güney Osetya'yı 1993 yılında kaybetmenin bir başka önemli nedeni, RF'nin çatışmalara yoğun biçimde dahil olmayışıdır. Rus devletinde, Rus milliyetçileri ile Batı yanlısı politikacılar arasındaki dengenin değişmesi ile, 1992 yılından bu yana RF'nin çevre ülkelerine yaklaşımı, ayrılma politikasından, iddialı ve zorlayıcı bir stratejiye doğru evrildi.[142] Bu değişiklikler resmi belgelerde de kayıtlıdır. Örneğin, Yeltsin Hükümeti tarafından onaylanan 1993 Güvenlik Doktrini, RF için imparatorluk reflekslerinin geri gelmesinin gerekliliğini ima etmiştir. Doktrin, Rusya için yerel savaşlar ve askeri ittifakların genişletilmesi gibi "yurt dışına yakın" olmasından kaynaklanan ana tehditleri tespit etmiştir. Söz konusu hükümler ayrıca, eski SSCB ülkelerinin topraklarında birliklerin konuşlandırılması fikrinin hafif olduğunu açıkça belirtmiştir.[143] Ayrıca, 1992-1996 yılları arasında RF'de sivil-asker ilişkilerinin yapısı, Savunma Bakanlığına ve Rus ordusuna yurtdışında yakın bir yerde hareketsiz kalmasına izin vermiştir. Bütün bu gelişmeler, Gürcistan'a yönelik daha zorlayıcı bir politikanın yola çıktığının işareti olmuştur.[144]

Ulusal örgütler devlet kurumlarındaki konumlarını güçlendirdikçe RF, komşularında yaşanan çatışmalara kademeli olarak bağlı kalmıştır. Abhazların güneydeki ilerlemesinde Rus birliklerinin yardımı çok önemlidir. Hem Abhazlar, hem de Osetler, Rus ağır askeri teçhizatını kullanmışlardır.[145] 1992'de Rus hava kuvvetleri, Osetya'daki Gürcü birliklerine saldırmış ve Tiflis'in ağır bombardımana tutulacağı söylemleriyle Gürcistan'ı tehdit etmişlerdir.[146] RF'nin savaşa katılımının bir sonucu olarak ise, Gürcistan'ın 1993 yılına kadar iki ayrı savaşı kaybettiği

[139] Macfarlane, 1997: 513
[140] "Soviet Turmoil…", NY Times, 27.09.1991
Gamsakhurdia, Tiflis'teki sivil savaşın Moskova tarafından tetiklendiğini ve parlamento dışı aşırı muhalefetin Gürcistan'ı Rusya kolonisi haline getirmek istediğini iddia etti.
[141] Akkieva, 2008: 266
[142] Lynch, 2000: 2
[143] Cornell, 2000: 330
[144] Lynch, 2000: 3
[145] Cornell, 2002: 156-162
[146] Cornell, 2002: 157

görülmektedir. Bütün bu gelişmeler, Şevardnadze döneminde gerçekleşmiştir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, Rusya'nın kasıtlı olarak başlattığı ayrılıkçı savaşların sorgulanması ve Gürcistan'ın savaşı kaybetmesinde RF'nin rolüdür. Bunlar, iç bünyesinden kaynaklanan tehditler olabilirler ancak Rusya dış tehdit olarak Gürcistan'ı bastırmak için bu durumu kullandığı açık ve nettir. Bu nedenle, Gürcü devleti için büyük dış tehdit, ayrılıkçı hareketlere karşı koymanın yanında RF'ya karşı direnmek anlamına da gelmiştir.[147]

Öte yandan, Zviad Gamsakhurdia'nın karşı karşıya kaldığı en büyük iç tehdit kuzeyden değil, Tiflis'teki eski dostları arasından ortaya çıkmıştır. Gamsakhurdia, hükümetin sonunu Ağustos 1991'de, yeni kurulan orduya emrettiği "Milli Muhafızlar İçişleri Bakanlığına tabi tutulmalıdır." Cümlesiyle hazırlamıştır. Bu karar onun için, çocukluk arkadaşı olan Savunma Bakanı Tengiz Kitovani'nin kaybına yol açmıştır. Kitovani yalnızca kendisine sadık bir askeri gücü koruyarak, herhangi bir devlet kuruluşundan bağımsız hareket etmiştir. Gamsakhurdia, sonraki aylarda yükselen parlamento muhalefetiyle uzlaşmayı kalıcı olarak reddetmiştir. Ancak muhalefet lideri Tchanturia, Tiflis sokaklarını manipüle etmeyi başarmış ve iki hafta süren iç savaş sonrasında Gamsakhurdia, 6 Ocak 1992'de başkent dışına sürülmüştür.[148]

Gamsakhurdia, muhalefet güçleri tarafından sürüldüğünde cumhurbaşkanı ilginç bir şekilde, Gürcistan'ın BDT'ye katılmaya hazır olduğunu bildirerek destek için Rusya'ya dönmüştür. Başkan, Batılı devletlerden herhangi bir destek alamayacağını anladıktan sonra, kendisini yürürlükte tutabilecek en son dış güç olarak Rusya'yı görmüştür. Rusya, Gamsakhurdia'nın samimiyeti göz ardı ettiğini ve samimiyetinin gerçekten şüpheli olduğunu iddia etmiştir. Dolayısıyla Rusya, cumhurbaşkanlığının bakımı ile ilgilenmediğini ve Gamsakurdia'nın Çeçenistan'dan kaçıp sığınma başvurusunda bulunması gerektiğini göstermiştir.[149]

Askeri devrimden sonra, darbe liderleri Kitovani ve Ioseliani paramiliter liderlerler olarak ülke başına gelmişlerdir. Hayati önem taşıyan dış yardıma erişmek adına bir ön koşul olan uluslararası tanınmayı bile, elde edemeyeceklerini anlamışlardır.[150] Böyle sıkıntılı bir dönemde, Gürcistan kökenli ve son Sovyet Dışişleri Bakanı olan Eduard Şevardnadze'yi davet etmişlerdir.

---

[147] Cornell, 2002: 336
Örneğin, Gamsakhurdia'nın Rusya'ya yönelik suçlamalarına rağmen, Cornell, Osetya'daki çatışmanın "aslında Rus politika değişikliğinden önce olan 1991 ve 1992 yıllarının başında geliştirildiğini" öne sürüyor.
[148] Wheatley, 2004: 4
[149] Coppieters vd., 2001: 22; "Georgia wants to join new group", New Strait Times, 1991: 11
[150] Wheatley, 2004: 5

Eduard Şevardnadze, Soğuk Savaş'ın bitmesinde önemli rol oynamıştır.[151] Batılı politika yapıcıları ile Şevardnadze'nin kişisel bağlantılarının olması bu noktada büyük avantaj sağlamıştır. Nitekim ülkenin hayatta kalmasını sağlamak için birçok aşılmaz engellerle karşılaşıldığı bilinmektedir.[152]

Kısacası, Gamsakhurdia döneminde yüksek düzeyde Rus tehdidi ve derin güvenlik sorunları/kaygıları yaşanmıştır. Gürcistan'ın mevcut potansiyel müttefikleri olmadığında, dengeleme seçeneğine mecburen yönelmiştir. Tiflis'teki milliyetçi liderler, Gürcistan'ın yalnızca RF'nin iç dengeleme eylemleri ile dengelenmesinin mümkün olmadığını ileri sürmüşler ancak rasyonel görünmelerine rağmen, RF ile çatışma halinden kaçınmışlardır. Aynı zamanda, Gamsakhurdia hükümeti, paramiliter güçlerle birlikte Abhazya ve Osetya ile etnik savaşlar başlatmıştır. Bu etnik karşıtlık politikaları, azınlıkların Gürcistan algısı üzerinde derin etkilere sahip olmasına kapı aralamış ve bu etki onların RF'ya olan bağımlılığını teşvik etmiştir. Dolayısıyla, Gamsakhurdia politikaları Gürcistan'daki etnik çatışmaların çözümünü zorlaştıran bir faktör haline gelmiştir.[153]

2.4. Ülkeler Arası İlişkileri Dengeleme Siyaseti ve Gürcü Liderler

Gürcistan'ın Tshinvali'ye yönelik gerçekleştirdiği saldırı, RF'den gelen bir tehdit algısının oluşmasını gerekli kılmıştır. Tiflis hareket etmeden hemen önce, başarı ihtimalinin çok az olduğuna, Moskova ise, Güney Osetya'nın ilhak edilmesinin kaçınılmaz olduğuna inanmıştır. Rus yönetimi, Gürcü korkularını yatıştırmak adına hiçbir şey yapmamıştır. Moskova kendi oyununu oynamıştır.[154] İlk olarak RF tarafından "passportization/pasaportlandırma" politikasının uygulanması, tüm Abhazya ve Güney Osetya sakinlerinin RF vatandaşlığını kazanmalarına sebep olmuştur. 2008 yılında Moskova, Abhazya ve Güney Osetya ile diplomatik ilişkiler kurup, Abhazya ve Güney Osetya'nın egemenliklerini fiilen "de facto" olarak tanımıştır.[155] Çatışmalardan birkaç ay önce, Rusya bölgeye askeri güçlerini göndermeye başlamıştı ve bu daha çok askeri işgal için altyapı hazırlıklarına benzemekteydi. Ağustos 2008 tarihinde, ekonomik

[151] Wright, 1996: 137
[152] Shevardnadze, Gürcistan'a Danıştay ve Parlamento Başkanı olarak döndü. Daha sonra Ekim 1995 seçimlerinde cumhurbaşkanlığına seçildi.
[153] Wheatley, 2004: 5
[154] Kantarcı, 2014: 227-255
[155] Gongradze (ed), 2009: 29

perspektifteki gelir-gider hesaplarına göre, Gürcistan Cumhurbaşkanı köşeye sıkıştı ve barış içinde yaşamaktan vazgeçip, mücadele etmeyi tercih etmiştir.[156]

Alanında etkin bir takım tarihçilere göre, Gürcistan-RF arasındaki sorunlar Gül Devrimi'nden önce başlamıştır. Gürcistan ve Rusya yüzyıllardır birbirlerine güvensizlik içerisinde yaşamaktadır. Gürcistan Rus İmparatorluğu'nun bir parçası olmamak için direniş göstermiş ve Sovyetler Birliğine dâhil olmaya isteksiz hareket etmiştir. Bunun sonucu olarak, Birliğin çöküşünden hemen sonra, Gürcistan SSCB'den ayrılan ülkelerden biri olmuştur.[157] Sovyet Dışişleri Bakanı Eduard Şevardnadze'nin 1992'de Gürcistan liderliğini devralmasına rağmen ilişkiler gergin olmaya devam etmiştir. RF Gürcistan'ı Rus etki küresinin dışında tutmaya hazır değildir. Stratejik konuma göre, Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan ile birlikte, Doğu ile Batı arasındaki stratejik koridoru oluşturmaktadır.[158]

Böylesine bir ortamda tehdit algılarının oluşması kolaydır. Ülke liderlerinin birbirleriyle konuşmalarını gerçekleştirememeleri, politikalarınının önemli bir bölümünü kasıtlı olarak birbirlerinin ülkelerine yönelik saldırı sinyallerinin verilmesini oluşturması ve uluslararası toplumun da böyle bir atmosferde beceriksiz ve güçsüz görünmesi, çeşitli çatışmaların kaçınılmaz hale gelmesine sebep olmuştur.[159]

RF ve Gürcistan açısından, Ağustos 2008 tarihinin koşulları çatışma için olgun ve uygun bir zemin yaratmıştır. Her ikisi de kendisini savaş içerisinde bulmuş ve ayrıca geri çekilmeye de hiçbirisinin istekli olmayışı dikkatleri çekmiştir. Bu durumlardan da anlaşılacağı gibi, Saakaşvili 2008 yazında iki seçenek arasında kalmıştır.[160] Seçeneklerden biri, Abhazya ve Güney Osetya ile barış yoluna diğer seçenek ise, Rusya ile savaş yoluna gitmekti ve Saakaşvili ikincisini seçmiştir. ABD tarafından güvenlik desteği tam manada gelmeyince Saakaşvili Condoleezza Rice, Daniel Fried ve Ronald Asmus ile kişisel görüşmelerde bulunmuş ve bu sayede, senaryonun başarısız olduğunun farkına varmıştır.[161]

---

[156] Gongradze (ed), 2009: 29
[157] Cornell ve Starr, 2009: 28
[158] Goltz (ed) Cornell ve Starr, 2009: 10
[159] Kantarcı, 2014: 227-255
[160] Goltz (ed) Cornell ve Starr, 2009: 20-22
[161] Önceki bölümde, bu yazı, Saakashvili'nin en iyi ihtimalle, ABD'nin Rusya'nın eylemlerini retorik olarak reddetmesinden umut edebileceğini tespit etmiştir.

2.4.1. Konstantine Gamsakhurdia Yılları (1991-2003)

Gürcistan'ın ilk Cumhurbaşkanı, Zviad Gamsakhurdia, rusofob ve idealistir, "Ortak Kafkas Evin" ideasının kurucusudur. Bu fikir üzerinden hareket edersek, Rus hakimiyeti sadece Gürcistan için değil ayni zamanda bütün Kafkasya açısından tehdit oluşturmuştur. Gamsakhurdia'nın Kafkasya'yı birleştirme planı kendi arka bahçesinde başlamıştır. İktidara gelince, "Gürcistan Gürcüler içindir, Acaralılar, Osetyalılar, Abhazlar ve diğer azınlıklar Gürcü etnik özerk statüsünü kabul etmek zorundadırlar" demiştir. Ardından bu bölgelerde teker teker askeri çatışmalar başlamıştır: ilk olarak Güney Osetya'da 1990'da, ikincisi Acara'da 1991'de ve üçüncüsü Abhazya'da 1992'de ortaya çıkmıştır. Bu askeri çatışmalardan her biri ilk olarak Sovyet ve daha sonra ise Rus askerinin katılımı tehditi ile sona ermiştir.[162] Ruslar aktif olarak ateşkes antlaşmalarının hazırlanmasına dâhil edilmiştir.[163] Güney Osetya örneğinde, Rus güçlerin bölgede bulunması barış anlamı içermekteydi ve bu durum RF barış güçlerinin bölgedeki varlığını sona erdirmiştir.[164] Zviad Gamsakhurdia'nin iktidarı suikast sonucu 1993 yılında sona ermiştir.[165]

2.4.2. Eduard Şevardnadze Yılları (1995-2003)

Gürcistan-RF arasındaki zayıf ilişkiler Eski Sovyet Cumhuriyetlerin milliyetçi politikacısı Zviad Gamsakhurdia'nın ölümüne rağmen devam etmiştir. Popüler ve saygı gören eski Sovyet Dışişleri Bakanı Eduard Şevardnadze, Rusya etkisinden kurtulmaya ve Batı'da yeni koruyucular bulmaya çalışmıştır. Örneğin 1999'da, Şevardnadze Rusya'nın etkin olduğu diplomatik alanlardan çekilmiştir ve Kolektif Güvenlik Örgütü Anlaşması'na ve Avrupa Konseyi'ne katılmıştır. İkinci Çeçen Savaşı esnasında, Şevardnadze Pankisi Gorge Gürcistan-Çeçenistan sınırında Rus askerlerin erişimine izin vermemiştir.[166] Aynı dönemde, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı İstanbul Zirvesinde, Şevardnadze Rus askeri üslerin kaldırılmasını ve bölgeden çekilmesini talep etmiştir.[167] Önemli bir hususa dikkat çekmek gerekirse, Şevardnadze, selefi Gamsakhudia ve halefi Saakşvili'den farklıydı. Şöyle ki ilişkiler ne kadar gergin olursa olsun hiçbir zaman Rus liderleriyle diyaloğu kesmemiş bilakis bir döngü içinde

[162] Goltz (ed) Cornell ve Starr, 2009: 20-22
[163] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 4
[164] Hughes ve Sasse (ed), 2002: 196
[165] Gongradze (ed), 2009: 29
[166] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia 2009: 6-7
[167] Cornell ve Starr (ed) Gongradze, 2009: 31

kalarak Rusya'nın Gürcistan'a karşı uyguladığı kararları izleyip, analiz etmiştir.[168] Şevardnadze aynı zamanda, Abhazya ve Güney Osetya sorununda Tiflis ile Moskova arasındaki bölünmeler üzerinde büyük rol oynamıştır. İlgiç bir şekilde, Şevardnadze iki diğer Post-Sovyet lideri gibi toprak bütünlüğünün korunması için çalışarak ayrıca daha pragmatik yöntemleri seçerek Moskova'yı oyalamayı ve dengelemeyi denemiştir.[169]

Putin iktidarının ilk yıllarında RF, bölgede daha az iddialı ve Gürcistan'a karşı daha az düşmanca bir tavra sahiptir. Bu tavrın en önemli nedenlerinden birisi de Putin'in Kafkasya'da Çeçen sorunu merkezli sorunlara Gürcistan'ı da ekleyerek daha da derinleştirmek istememesidir. Yeltsin ile Şevardnadze arasında iyi bir kişisel ilişkinin olduğu hatırlandığında belirtilen dönemde iki ülke arasındaki kriz dönemlerinden uzak bir yola gidilmesindeki parametreler rahatça anlaşılabilir. Her iki Cumhurbaşkanı, ülkeler arasındaki iletişim kanallarını açık tutarak böylece birbirlerinin güvensizlik niyetleri hakkında haberdar olmuşlardır.[170]

2.4.3. Gürcistan-Rusya İlişkileri (2003-2008)

Gül Devrimi'nden sonra ilk sekiz ay Gürcistan-RF ilişkileri ironik olarak bir ilerleme içerisine girmemiştir. Cumhurbaşkanı Putin, Gürcistan'ın geçici lideri Nino Burjanadze ile bir araya gelmiştir ve ilişkilerin normalleştirmesi için üç ön koşul sunmuştur: İlk olarak, Putin Gürcistan'dan Abhazya ve Güney Osetya'daki Rus çıkarlarını tanımasını, ikinci olarak, RF'ya Pankisi geçiş erişimine izin vermesini (birçok Çeçen isyancının saklandığı bölge) ve üçüncü olarak ise, Gürcistan'ın NATO'ya girme fikrinden vazgeçmesini şart koşmuştur.[171]

Burjanadze mesajı iktidara gelen Saakaşvili'ye ulaştırmıştır. Saakaşvili, bu ön koşullara karşı mesafeli bir tutum sergilememiştir. Saakaşvili Gürcistan'da iktidara geldiğinde, RF Hükümeti ile ilişkileri normalleştirme ve geliştirmeye gayret sarfetmiştir. Ayrıca yolsuzlukla mücadele, yeniden yapılanma ve hükümeti güçlendirme meselesi de ilan ettiği programın diğer kısımlarını oluşturmuştur. Bu doğrultuda NATO ve ayrılıkçı bölgelerle hiçbir diyalog içerisinde bulunmaksızın yedi ay içerisinde enerji ve terör konuları da dâhil olmak üzere Abhazya ve Güney Osetya'yı da ilgilendiren bir dizi anlaşma gerçekleştirilmiştir. Soçi Sürecinin söz konusu olması ile RF'nin ile üç ön koşuldan ikisine dokunmaksızın ilişkilerin normalleşmesi gerekliliğinde

[168] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 7
[169] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 16
[170] McGiffert ve Goodman, 2001: 289
[171] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 10

mutabık kalınmıştır.[172] Öte yandan ise, Batı'ya yakın olma ve NATO'ya üyelik hedefi masadan hiçbir zaman kaldırılmamıştır.[173]

2.4.3.1. Acara Krizi

Acaristan, Abhazya ve Güney Osetya ile birlikte, Gürcistan'ın bir başka ayrılıkçı bölgesini oluşturmaktadır. Gürcistan ve Acara arasındaki bölünmeler din faktörüne dayanmaktadır. Gürcüler Hristiyan iken Acaralılar ise Müslümandır. Güney Osetya ve Abhazya'da bölünmeler bu durumun aksine etnik unsurlara dayanmaktadır. 1991 yılından bu yana, Acaristan ve Gürcistan savaş halinde bulunmaktadır.[174] Esasen, RF tarafından Acara bölgesi müdahale için hiç bir zaman uygun görülememiştir. Bölge topraklarının kontrolü Aslan Abaşıdze ve ailesi tarafından sağlanmaktaydı. 2004 yılında Saakaşvili tarafından, müzakereler ve askeri işgal içerisinde, Acara'nın Özerk Bölge statüsünün geri alınmasıyla birlikte, Abaşıdze'de görevinden alınmıştır. RF, Abaşıdze'nin ısrarına rağmen, Saakaşvili'nin bölgedeki girişimlerine engel olmamıştır. Daha sonra Ulusal Güvenlik Konseyi Başkanı İgor İvanov Abaşıdze'nin Moskova'ya sürgün edilmesine yönelik adımlar atmıştır. Bazı çevrelere göre, Putin mevkidaşı Şaakaşvili'ye Gürcistan içerisinde Abhazya ve Güney Osetya merkezli meydana gelebilecek çatışmalar karşısında Acara meselesine karşı da duyarsız kalamayacağını belirtmiştir.[175]

2.4.3.2. 2004 Yazında Kötüleşen İlişkiler

Gürcistan-Rusya ilişkilerinin kötüleşmesi Gürcistan hükümetinin baskıları sonucunda Acara'da Aslan Abaşıdze'nin gücünü teslim etmesi ve daha sonra Güney Osetya'ya yönelmesi ile başlamıştır. Akabinde Rusya'nın Tiflis'in izni ve rızası olmadan Güney Osetya ve Abhazya ile gerçekleştirdiği ekonomik ilişkilerde sorunları derinleştirmiştir. Bu konu Tiflis tarafından kaçakçılık faaliyeti olarak nitelendirilmiştir. Bu faaliyetlerin giderek artması Tiflis'i 'kaçakçılıkla savaş'a doğru itmiştir.[176] Bu mücadele 2004 yazında zirveye ulaşmıştır.[177] Kaçakçılıkla mücadele

---

[172] Socor, 2004: 412
Soçi Süreci, 2003-2008 yılları arasında Rusya, Gürcistan ve Abhazya cumhurbaşkanları arasında düzenli olarak yapılan müzakereleri anlatıyor. Görüşmeler, Gürcistan-Abhazya anlaşmazlığının çözümüne yöneliktir. Sochi Süreci'nin başlatılması, genel olarak, Rusya'nın baş müzakerecinin olmasına izin veren format nedeniyle Gürcistan için bir aksilik olarak kabul edildi. "From Geneva to Sochi to Dead End in Abkhazia".
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=26830 (erişim tarihi: 08.07.2010)
[173] International Crisis Group, 2004: 8
[174] Socor, 2004: 412
[175] International Crisis Group, 2004: 2-8
[176] Aralık 2004'te Gori'de, Gürcistan iç kuvvetleri Güney Osetya üzerinden yasadışı yolla Rusya'dan un ithal eden kamyoneti gözaltına aldı. Yakınlardaki bir unlu mamüller dükkanını da imha ettiler. Birkaç hafta sonra İçişleri

kampanyası Güney Osetya yakınlarında en az 13 kontrol noktasının olmasını ve en az bir kontrol noktasının da Güney Osetya'da kurulmasını gerektirmiştir. Bu kontrol noktalarıyla Güney Osetya'ya Rusya'dan gelen kaçakçıların durdurulması hedeflenmiştir.[178]

Sertlik ve şiddet yanlısı olan Güney Osetya Cumhurbaşkanı Eduard Kokoity, Gürcü eylemlerini Osetyalılar'a karşı bir saldırı olarak kabul etmiştir. Ağustos 2004'de, anlaşmazlıklar ve çatışmalar şiddetlenmiş, Gürcü, Güney Osetyalı ve Rus gönüllüler dahil olmak üzere onlarca insan öldürülmüştür. Anlaşmazlıklar kısa bir zaman sonra Saakaşvili'nin çatışma bölgesinden barış güçleri olmayan askerlerin çekilmesi kararını açıklamasıyla durmuştur.[179]

2004 yaz ihtilafından önce, Gürcistan-Rusya arasındaki ilişkiler sürekli olarak iyileşme göstermiştir. Şubat 2004'de, Saakaşvili-Putin arasındaki işbirliği ve güvenlik konularındaki ikili anlaşmaları sonuçlandırmak ve bölgedeki Rus askeri üslerin durumunu tanımlamak arzusu dile getirilmiştir.[180]

Mayıs 2004'de Rusya ile Gürcistan tarafından, Acaristan Özerk Bölgesindeki Aslan Abaşıdze'nin ve etkisinin yok edilmesi üzerinde bir işbirliğine varılmıştır. Saakaşvili tarafından, elektrik dağıtım şirketi olan AES Telasi Amerikalılardan alınarak Rus enerji devi RAO Birleşik Enerji Sistemi tarafından satın alınmıştır. Üstelik Rus asıllı Gürcü iş adamı olan Gela Bezhuashvili Gürcistan'ın yeni Ekonomi Bakanı olarak atanmıştır.[181]

2004 Güney Osetya çatışmasından hemen sonra, Gürcistan-Rusya ilişkileri telafisi çok zor olacak bir şekilde kötüleşmeye başlamıştır. İlk olarak Putin, yakın zamanda Gürcistan'a resmi ziyarette bulunmayacağını açıklayarak mesafeli tutum sergileyeceği izlemini vermiştir.[182] Akabinde Rusya Devlet Başkanı, Saakaşvili'nin milliyetçi olarak nitelendirdiği politika ve eylemlerini Zviad Gamsakhurdzia eylemleri ile karşılaştırmıştır. Bunlara cevap olarak Gürcistan Meclis Başkanı Nino Burjanadze, Rusya'nın Gürcistan'ın iç işlerine karışmasından ziyade daha çok kendi eyaletlerinin ve örnek olarak ise Çeçenistan gibi sorunlarını çözmesini önermiştir.[183]

Bakanı Okriashvili, Güney Osetya'yı Gürcistan'a bağlayan yolların imha edilmesini emretti ve yetkileri yasadışı ithalata karşı mücadele amacıyla kullanıldığını açıkladı.
Igor Torbakov, "South Ossetia Crisis Stokes Tensions Between Russia and Georgia," EurasiaNet, 2004 http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav082504.shtml (erişim tarihi: 14.05.2016)

[177] Welt, 2010: 69
[178] Toal, 2008: 681
[179] International Crisis Group, 2004: 2-8
[180] "South Ossetia Crisis Stokes Tension Between Russia and Georgia", Eurasianet, 24.09.2004 http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav082504.shtml (erişim tarihi: 15.06.2015)
[181] International Crisis Group, 2004: 8
[182] Weinstein, 2004: 30
[183] Weinstein, 2004: 30
[184] "South Ossetia Crisis Stokes Tension Between Russia and Georgia", Eurasianet, 24.09.2004

Bunun üzerine Rus milletvekilleri Rusya'nın Güney Osetya'da meşru çıkarlara sahip olduğunu hatırlatmıştır. Bu durumun temel nedeni Güney Osetya sakinlerinin çoğunu Rusya vatandaşı ya da uyruklu olmasıdır. Bundan dolayı Rus Parlamentosu tarafından Gürcistan Hükümetinin eylemlerini kınayan bir karar kabul edilmiştir. 2004 yazında Güney Osetya'nın içinde bulunduğu bu durum, 2008'deki RF-Gürcistan savaşının başlamasında büyük rol oynamıştır.[184]

2.4.3.3. Rusya Politikasının Kötüleşme Durumu (Güz 2004-Kış 2008)

2004 yılı Acara'daki çatışma ve RF'nin sert tepkisinden sonra, Gürcistan Hükümeti Güney Osetya ve Abhazya'daki uluslararası güçleri bastırmaya başlamıştır. Rus barış güçleri tarafından Abhazya, Güney Osetya ve Gürcistan arasındaki sınırların korunması, Gürcistan tarafından itirazlara sebep olmuştur. Gürcü milletvekillerinden birinin belirttiği gibi, "RF çatışma için barışçıl ya da arabulucu güç değil, çatışmanın taraflarından biridir".[185] Benzer şekilde, başka bir milletvekilin açıkladığı gibi "RF'nin amacı barış değil, bölgenin parçalar halinde bulunmasını sağlamaktır".[186] Gürcüler arasındaki en popüler görüş, Gürcistan Dişişleri Bakanı David Bakhrazde'nin ifadesiydi, ona göre; "Rus politikasının amacı Gürcistan'daki bölgelerin ilhâkıdır".[187] Ancak, Gürcü Hükümetinin barış şeklini değiştirme girişimleri ABD ve AB tarafından sonuçsuz bırakılmış ve bununla birlikte Rusya egemenliği bölgede devam etmiştir. Gürcistan'a yönelik bir diğer tehdit algısı, RF tarafından bölge halklarına vatandaşlık verilmesiyle de olmuştur. Bu durum Moskova politikasındaki bir diğer önem verdiği hamle olarak nitelendirilmiştir.[188]

Rusya'nın Güney Osetya'da ne kadar pasaport dağıttığının belgeleri belli olmamasına[189] rağmen (tahminen 50 bin'dir) öte yandan RF'nin bu politikalarında ısrarcı olduğu ve benimsediği açık ve nettir. Moskova tarafından 2007'de, Güney Osetyalılar için emeklilik yardımı olarak 100 milyon ruble bağışlandı ve bu durum Gürcistan'ın saldırısı için bir bahane teşkil etti.[190] Yine,

---

http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav082504.shtml (erişim tarihi: 10.06.2015)

[185] International Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 16

[186] International Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 16

[187] Weinstein, 2004: 30

[188] Weinstein, 2004: 30

[189] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 19
Rusya'nın tüm FSU vatandaşları için geçerli olan pasaportlaştırma politikası, 2002'de Vatandaşlık Yasasının oluşturulmasıyla başladı. İlginçtir ki, Acara'daki 2004 krizi sırasında neredeyse tüm Acaralıların Rus pasaportuna sahipti, bununla birlikte, Gürcistan'ın ayrı-ayrı illerinde pasaportların verilmesine ne zaman başladığı belli değildir.

[190] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 19

Moskova; Güney Osetya'yı ve Abhazya'yı Savunma Bakanlığı'nın Yüksek pozisyonlarında sivil ve askeri açıdan hizmet etmeleri maksadıyla Rus yetkili kadrosuyla donatmıştır.[191]

2006 sonbaharında, Gürcistan-RF diplomatik ilişkileri mesafeli bir seyir izlemekteydi. Ardından, 2008'de ortaya çıkan savaş ülkeler arasındaki ilişkilerin çok yönlü kötüleşmesine kapı aralamıştır. 27 Eylül'de, Gürcistan yetkilileri tarafından Rus hükümetinin subayları casuslukla suçlanmış ve buna mütakip dört subay tutuklanmıştır.[192] Gürcistan'ın NATO üyesi olmasının önlenmesine hizmet etmek olan bu Rus subayları Moskova'nın tepkisiyle kısa bir süre içerisinde serbest bırakılmıştır. Meydana gelen bu casusluk skandalı Moskova-Tiflis ilişkilerinin büyük bir gerileme göstermesine sebep olmuştur. Rus Hükümeti Gürcistan'a karşı ağır ticari yaptırım kararları almış, hava, deniz, posta ve bankacılık ilişkilerini kesmiş ve tüm Rus diplomatlarını Gürcistan'ın başkentinden geri çağırmıştır.[193]

2.4.3.4. Gürcistan Politikasının Kötüleşen Duruma Katkısı (2004 Sonbahar-2008 Kış)

Tiflis, Rusya'dan gelen tehdit sinyallerine rağmen, Abhazya ve Güney Osetya'yı yeniden bütünleşme politikaları için teşvik etmeye devam etmiştir. Örneğin, Kasım 2006'da, RF tarafından desteklenen adaylara ve 2001'den bu yana de-facto başkan olan Eduard Kokoity'ya karşı seçim ve referendum hazırlıklarına başlamışlardır. Gürcistan'ın desteklediği aday, Dimitri Sanokoyev, Güney Osetya'da yaşayan Gürcü nüfus dolayısıyla seçimi kazanarak alternatif hükümetini Kurta Gürcü köyünde kurmaya çalışmıştır.[194]

Ayrıca, Gürcistan NATO'ya üye olma çabasındaydı. 2006'da, NATO ülkeleri Gürcistan'ı NATO üyeliği konusunda "Yoğunlaştırılmış Diyaloğa" katılmaya davet etmişlerdir. Saakaşvili 2006 tarihini, 'NATO'nun yılı' olarak ilan etmiş ve Gürcistan'ın, 2008 başbakanlık dönemi bitmeden önce ittifak üyesi olacağının sözünü vermiştir.[195]

Gürcistan'ın ABD ile gelişen ilişkilerinin sonunda Bush ile Saakaşvili arasındaki ilişkilerde samimiyete kadar evrilmesi, Rusya tarafından dikkatle izlenmiştir. Irak işgali sürecinin zorlu geçmesinin sonucu olarak 2005'de Ukrayna dahil olmak üzere, pek çok ülke askerlerini geri çekmeye başlamıştı. Böylesi bir atmosferde Gürcistan, askeri güçlerini göndermeye devam ederek siyasi ve retorik olarak ABD politikasını desteklemeye devam etmiştir. 2005'de, Bush

[191] Closson, 2008: 2-5
[192] Smith (ed) Cornell ve Starr, 2009: 129
[193] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 20
[194] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 16
[195] Tarashvili, 2006: 3
http://www.iwpr.net/report-news/nato-ready-georgia (erişim tarihi:13.11.2015)

Gürcistan'ı ziyaret ettiğinde, Saakaşvili Amerika Birleşik Devletleri ve Gürcistan'ın "ortak değerleri" paylaşmakta olduğunu ve Tiflis merkezine havaalanından gelen ana karayolunun George W. Bush olarak değiştirildiğini halka ilan etmiştir[196]. Bu süre içinde Amerika Birleşik Devletleri ülkeye yönelik askeri ve ekonomik yardımlarını artırarak Gürcistan askerlerinin modernize edilmesine katkıda bulunmuştur. Bush yönetimi "Gürcistan'ın toprak bütünlüğü" konusunda saygı göstermekte ısrarcıydı; Gürcistan üzerinden Rus enerji hatlarının geçmesinde aktif rol oynamaktaydı ve Gürcistan'ın NATO üyeliği konusunu hızlandırmak için ısrarlı gayretler içerisindeydi.[197] Aynı zaman sürecinde, Saakaşvili anti-rus siyasetine başlayarak Rusya'yı, Tiflis hükümetini değiştirmek ve komplo kurmak, sadece Güney Osetya ve Abhazya'yı değil tüm Gürcistan'ı ele geçirmek ile suçlamaya başlamıştır.[198] Örneğin, Kasım 2007'de, Saakaşvili iç gelişmeleri etkilemeye çalışmış, Rus ajanlarla mücadele etmiş ve şiddet kullanarak muhalefet protestocuları çökertmek için karar almıştır.[199] 2008 Nisan ayında, NATO ülkeleri Gürcistan ve Ukrayna'nın Üyelik Eylem Planı'na (MAP) katılmalarını reddettiler. Saakaşvili Rusya'yı, Batı'nın 1939'daki sahip olduğu politikalarıyla karşılaştırmalı bir şekilde kışkırtmaya başlamıştır.[200]

Bununla birlikte, NATO'nun Gürcistan'ın Üyelik Eylem Planı'na (MAP) katılımının reddedilmesi, ABD ve Avrupa Birliği'nin kararı ile Kosova'nin tanınması, Rusya açısından Abhazya ve Güney Osetya'daki sahip olduğunu politikalarını arttırmak için iyi bir fırsat ve bahane olarak değerlendirilmiştir.[201]

Şubat 2008'de Kosova'nın tanınmasının ardından, misilleme olarak Rus Parlamentosu da yürütme organının kararını yayınlayarak, Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını tanımıştır. Putin bununla da kalmayıp, Abhazya ve Güney Osetya ile diplomatik ilişkilerin kurulacağını işaret etmiştir.[202] 1996'daki CIS Antlaşması'nın getirdiği kısıtlamalar kaldırılmıştır[203] ve Abhazya'daki Rus barış güçlerine takviye yapmıştır.[204] Gürcü yetkililere göre,

---

[196] Cooley ve Mitchell, 2009: 31
[197] Nichol, 2008: 20
http://www.fas.org/sgp/crs/row/97-727.pdf (erişim tarihi: 08.06.2015)
[198] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 40
[199] Bigg, "Is Moscow behind Georgian Unrest?" Radio Free Europe, November 14, 2007
http://www.rferl.org/content/article/1079133.html (erişim tarihi: 17.11. 2016)
[200] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 45
[201] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 45
[202] http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=1315&info_id=22617 (erişim tarihi: 02.07. 2015)
[203] Conciliation Recourses, 2008: 3
http://www.c-r.org/our-work/accord/incentives/abkhazia.php (erişim tarihi: 10.07.2016)

[204] "Georgia: Russian Peacekeeper Buildup in Abkhazia "Illegitimate"– Official", EurasiaNet, 30.04.2008

asker sayısı 2000'den 4000'e yükseltilmiştir. Ruslar, Gürcü tarafın verdiği bu rakamları yalanlamışlardır. Ancak, barış güçleri sayısının 2000'den 2500'e çıkarıldığını belirtmişlerdir.[205]

Ayrıca, Nisan ayı sonunda, Rusya Abhazya'da iddia edilen askeri teçhizatı kurmaya başlamıştır. Gürcistan Hükümetine göre, Gürcü kuvvetleri 32 adet ağır askeri aracı Gürcistan-RF sınırında Abhazya'da durdurdular.[206] Mayıs ayında, Rus askeri gücü yerel demiryolu inşa edilmesi maksadıyla Abhazya'ya gönderilmiştir. Rus yetkililerin askeri birimleri Abhazya'ya insani yardım amacıyla gönderdiklerini belirtmelerine rağmen, Gürcistan tarafı bu kararı şiddetle protesto etmiştir.[207]

2008 yazındaki gerginlikler Abhazya'dan Güney Osetya'ya kaymaya başlamıştır. Haziran ve Temmuz aylarında gerçekleştirilen Güney Osetya'nın de-facto bölge sınırındaki ağır topçu ateşi, her iki taraftan da duyulmaya başlamıştır.[208]

Temmuz başında Gürcü kuvvetlerinin, Tshkhinvali'ye yönelik gerçekleştirdiği topçu ateşi sebebiyle dokuz komutan ve 11 sivil yaralanmış, 2 kişi ise hayatını kaybetmiştir. Bu durum, Güney Osetya saldırganlığına Gürcü tarafının bir tepkisi olarak algılanmıştır. Ayrıca Temmuz'da, Dimitri Sanakoyev'e[209] yönelik suikast girişimi Gürcü yetkililerin iddia ettiği gibi, Güney Osetya de-facto bölge başkanı Eduard Kokoity tarafından emredilmiştir.[210] Çatışmaların şiddetinin artması ile, ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, 8 Temmuz'da Gürcistan'a ziyarette bulunmuştur.[211] Birkaç saat sonra, "Tiflis reaksiyonunu/sıcakkanlılığını sakinleştirmek" bahanesiyle ve Gürcistan'ın Güney Osetya saldırısını caydırmak amacı Rus uçakları Gürcü hava sahasını ihlal etmiştir.[212]

Temmuz ortalarında başlayarak Rusya ve Gürcistan tarafları ayrı ayrı askeri tatbikatlar gerçekleştirdiler. "Kafkasya 2008" denilen Rus destekli tatbikatlar, Rus askeri güçleri tarafından Gürcistanı bir düşman olarak tanımlayarak, Gürcü askeri güçlerinin güçlü ve zayıf yönleri

---

http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav050108b.shtml (erişim tarihi: 14.05. 2016)

[205] Smith (ed) Cornell ve Starr, 2009: 129

[206] http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=1315&info_id=22617 (erişim tarihi: 13.04.2015)

[207] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, September 2009: 19

[208] DeWaal, "South Ossetia: The Avoidable Tragedy," Open Democracy, 2008 http://www.opendemocracy.net/article/south-ossetia-the-avoidable-tragedy (erişim tarihi: 14.10.2016)

[209] Dmitry Sanakoev, Güney Osetya ve Gürcistan politikacısı, Güney Osetya'nın ayrılıkçı hükümetinde eski bir yetkili ve halihazırda Güney Osetya Geçici İdaresi Başkanı.

[210] "Three Injured in Attack on Georgian Convoy in South Ossetia", Civil Georgia, 13.07.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=18674 (erişim tarihi: 26.10.2016)

[211] International Crisis Group 2008:195

[212] "New Surge in Georgia Tension before Rice Visit", Reuters, 09.07.2008 http://uk.reuters.com/article/idUKL0931046820080709 (erişim tarihi: 10.04. 2016)

hakkında bilgi sahibi olduklarını göstermişlerdir.[213] Askeri tatbikatlardan sonra, Rus askeri birimleri Güney Osetya sınırlarında bırakılmıştır.[214]

2 Ağustos gecesinde gerçekleştirilen bombalama olayı ile Gürcü polis görevlileri yaralanmıştır. Bununla birlikte mücadele Tskhinvali ve çeşitli Gürcü etnik köylerinde patlak vermiştir.[215] 3-5 Ağustos tarihleri arasında, Güney Osetya yetkilileri, kendi sivil nüfusunu Rus sınırına tahliye etmeye başlamışlardır.[216]

6 Ağustos'ta çatışmalar yeniden alevlenmiştir. Çatışmaların etkisiyle 18 Güney Osetyalı ve 2 Gürcü askeri yaralanmıştır. Taraflar arasınd artan silahlı çatışmalar 7 Ağustos'ta şiddetini arttırmış bu durum üzerinde de Saakaşvili acil görüşmelerle durumu çok yönlü boyutlarıyla değerlendirme zorunluluğu hissetmiştir.[217] Alınan karara göre o günün akşamı saat 19:10'da, Saakaşvili yerel televizyona çıkmış ve tek taraflı ateşkes ilan etmiştir.[218]

Ayrıca 7 Ağustos 2008'de, Gürcü yetkililerce elde edilen bazı haberlere, gerçekleştirilen görüşmelere ve sahip olunan belgelere göre, Gürcü istihbaratı, Güney Osetya ve Rusya arasında gerçekleşen konuşmaları da ele geçirerek Rus birliklerin Güney Osetya'da barış güçlerini inşa edip, mevzilendirdiğini ve 7 Ağustos saat 10:15'te Rusya'nın, Güney Osetya yakınlarındaki Gürcü mevzilerine karşı bombardımalar gerçekleştirdiğini öne sürmüştür. Ancak, Avrupa Komisyonu raporu bu bölümü içermiyordu. Çünkü, Gürcü iddiaları "yeterince kanıtlanmış" değildi[219] ve bölgede bulunan AGİT gözlemcileri, meydana gelen bu bombardıman olayıyla ilgili olarak hiçbir kanıtın olmadığını belirtmiştir.[220] Gerçekleşen bu askeri operasyonların ardından, 7 Ağustos gecesinde, Gürcü askerleri Güney Osetya'ya yürümeye ve Tskhinvali'yi bombalamış ve böylece de Rusya-Gürcistan Savaşı resmen başlamış oldu. Saakaşvili'nin Güney Osetya'ya saldırma kararının ana motivasyon kaynağı, Gürcistan'a yönelik Rus tehdit algısı olmuştur. 2008 yazında, Gürcistan ayrılıkçı eyaletleri içinde oluşan algı

---

[213] Cornell ve Starr, 2009: 11-13
[214] http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=1315&info_id=22617 (erişim tarihi: 13.04. 2015)
[215] "Count down in the Caucasus: Seven Days that brought Russia and Georgia to War", Financial Times, 26.08.2008 https://www.ft.com/content/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c.html (erişim tarihi: 03.09. 2016)
[216] The Council of the European Union, 2009: 20
[217] "Count down in the Caucasus: Seven Days that brought Russia and Georgia to War", Financial Times, 26.08.2008 http://www.ft.com/cms/s/0/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c.html (erişim tarihi: 03.09. 2016)
[218] "Count down in the Caucasus: Seven Days that brought Russia and Georgia to War," Financial Times, 26.08.2008 http://www.ft.com/cms/s/0/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c.html (erişim tarihi: 03.09.2016)
[219] "Review of a Little War that Shook the World", Financial Times, 22.03.2010 http://www.ft.com/cms/s/2/d58f759c-32de-11df-bf5f-00144feabdc0.html (erişim tarihi: 14.05.2015)
[220] "Georgia Claims on Russia War Called Into Question", NY Times, 06.11.2008 http://www.nytimes.com/2008/11/07/world/europe/07georgia.html (erişim tarihi: 06.06.2016)

Rusya'nın kaçınılmaz bir şekilde yanlarında olacağı düşüncesidir. Gürcistan güçlü komşusu Rusya'ya karşı avantajı ne olursa olsun yararlanmaya çalışmıştır.[221]

Çatışmaları Gürcistan'ın başlatmış olmasına rağmen, küresel bir güç olan Rusya savaşın ilerlemesinde daha çok sorumlu ve pay sahibi olduğu tartışma götürür vaziyettedir. RF, daha savaş tam olarak başlamadan önce Saakaşvili tarafından gerçekleştirilen ve önerilen uzlaşmacı girişimleri reddetmiştir.[222] Bununla birlikte, Saakaşvili'nin yerleşim planlarının çoğu Gürcistan'ın lehine olması dikkat çekici bir ayrıntıdır. Başbakan bu konular hakkında RF ile iletişim kurma yoluna gitmiştir. Ancak, Moskova bu uzlaşmacı diyalog fırsatını değerlendirmekten ziyade, bu önerileri medyaya sızdırmıştır.[223] RF'nin Gürcistan ile diyalog ve müzakereler gerçekleştirme konusundaki ilgisiz oluşunun sebebinin altında, Moskova'nın Abhazya ve Güney Osetya ile yasal ve diplomatik ilişkiler kurma kararının yatmakta olduğu anlaşılmıştır. O andan itibaren, Gürcistan kendi ayrılıkçı bölgeleri ile ilgili karar verme çemberinin dışında kalmıştır.[224] Ayrıca RF'nin almış olduğu kararı güçlendirmek ve bölgede barış gücünü artırmak amacıyla, Abhazya'da karayolu inşa etmek için askeri birimlerini göndermesi, Gürcülerin endişelerini arttırmıştır. Bunun ardından, Saakaşvili Temmuz'da uluslararası topluma yardım için çağrıda bulunmuştur. Şaşırtmayacak bir şekilde, uluslararası topluluk, Gürcistan'ın en büyük müttefiki olan Amerika Birleşik Devletleri'de dâhil olmak üzere, Saakaşvili'yi kazanılamayacak bir savaşın başlatılmaması için uyarılarda bulunmuştur. Bu süreçten sonra, Saakaşvili'nin barış veya mücadele seçenekleri arasında kalmış olduğu bilinmektedir. Sonuç olarak, Saakaşvili akıllı bir seçenek olup olmadığı tartışma götürür bir mücadele yolunu seçmiştir.[225]

---

[221] The Council of the European Union, 2009: 20
[222] Weinstein, 2004: 30
[223] Asmus, 2010: 12
Örneğin, 2006 yılında, Saakaşvili Güney Osetya için bir uzlaşma planı önerdi ve 2008'de bunu Abhazya için yaptı.
[224] The Council of the European Union, 2009: 20
[225] "Review of a Little War that Shook the World", Financial Times, 22.03.2010
http://www.ft.com/cms/s/2/d58f759c-32de-11df-bf5f-00144feabdc0.html (erişim tarihi: 14.05.2015)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DOĞU-BATI ARASINDA GÜRCİSTAN DIŞ POLİTİKASI: GÜL DEVRİMİ VE SÜRECİ

3.1. Gürcistan-Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri[226]

ABD'nin Gürcistan'a 2008 yılındaki savaş sırasında yaptığı askeri ve diplomatik destek, bazı uzmanlara göre büyük ölçüde önemli görülmemektedir.[227] ABD'nin RF'ya karşı Gürcistan ile mücadele konusunda mutabakat sağladığı ancak Tiflis'i yeterince inandıramadığı kanaati hâkimdir. ABD'nin Gürcistan'a yönelik yardımlarının boyutu, referans[228], plan, yüksek düzeydeki diplomatik görüşmeleri göz önünde bulundurulduğunda[229], Tiflis'in savaş hamlesi oldukça yersiz ve zamansızdır. Saakaşvili yaptığı bazı görüşmelerinde NATO/ABD desteğine inanmadığını bizzat belirtmektedir.[230]

Gürcistan-ABD ilişkileri, Rusya-Gürcistan savaşından önce, üç döneme ayrılmaktadır. İlk dönem 1992-1995 arasını kapsamaktadır. Bu dönemde ABD Gürcistan'a özel bir ilgi göstermiştir. 1992'de ülkeler arasında "Ortak Deklarasyon" imzalanmıştır ve ilişkiler ilerleme safhasına geçmiştir.[231] 1990'ların başlarında ABD çoğunlukla Rusya ile ilişkilerini normalleştirme ve Ukrayna, Kazakistan gibi ülkelerin nükleer silahlardan arındırılması ile

---

[226] The Council of the European Union, 2009: 34
ABD liderliğindeki diplomatik girişimler ve NATO liderliğindeki diplomatik girişimlerin de ayırt edilmesi zordur. Genel olarak, NATO'nun Batı Avrupa üyeleri, Orta Avrupa üyeleri ve ABD'ye kıyasla, NATO'ya üye olan Ukrayna ve Gürcistan'dan daha şüpheci davrandılar. Özellikle, Rusya'nın 21. yüzyılın ilk on yılında canlanması sonrasında, Almanya ve Fransa gibi ülkeler, ABD'yi Gürcistan ve Ukrayna'yı ittifaka dahil etmeye yönelik adımlar atmaya ve böylelikle Rusya'yı provoke etmeye karşı uyarıda bulundular. Bu nedenle, NATO adına alınan diplomatik girişimler genellikle Birleşik Devletler tarafından savunulmuştur. Bu akıl yürütme temelinde, güncel bölüm ABD-Gürcistan işbirliği olarak ABD, Gürcistan ve NATO arasındaki işbirliğine değinmektedir.
North Atlantic Treaty Organization, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm(erişim tarihi: 26.11.2016)
http://www.dod.mil/dodgc/olc/docs/testCraddock080313.pdf (erişim tarihi: 10.05.2015)
ABD destekli askeri işbirliği ve NATO destekli askeri işbirliği arasındaki ayrımın tanımlanması zordur. Çoğunlukla, ABD, Ukrayna-NATO ve Gürcistan-NATO işbirliği başlatan ülke olmuştur. ABD, Ukrayna ve Gürcü silahlı kuvvetlerinin NATO İttifakıyla işbirliği yapma ve Ukrayna ve Gürcistan'ı NATO'ya katılma yolunda ilerleme kaydetme yeteneğini artıran "Varşova Girişimi" gibi programlarıyla yapılmıştır.
[227] "Who got Georgia into this?", Los Angeles Times, 14.08.2008
http://articles.latimes.com/2008/aug/14/opinion/oe-brooks14 (erişim tarihi: 25.06.2016)
[228] U.S. Department of State, 9.09.2008
https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/109363.htm (erişim tarihi: 10.11.2015)
[229] https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/12/113437.htm (erişim tarihi: 27.01.2016)
[230] Svante ve Starr, 2009:119; "Russian Agencies: Saakashvili Says Threat of War Remains", Civil Georgia, 08.05.2008
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17792 (erişim tarihi: 26.10.2016)
[231] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 43

ilgilenme yoluna gitmiştir.[232] ABD ve uluslararası toplum, 1990'ların başında Abhazya ve Güney Osetya bölgelerinde savaş sonrasında, Rusya'ya karşı barış görevi yürütülmesini de desteklemiştir.[233]

İkinci dönem, 1995-2001 arasındaki yılları kapsamaktadır. Bu dönemde ABD; RF'yi atlayarak, Kazakistan ve Azerbaycan enerji kaynakların Batı'ya taşınmasında Türkiye ile birlikte Gürcistan'ı transit bir ülke olarak görmekteydi. Gürcistan'ın enerji hatlarının koridoru olabilmesi için öncelikle kendi topraklarını güvenilir hale getirmesi elzemdi. 1997'de Dışişleri Bakan Yardımcısı Strobe Talbott "Gürcistan'da olan çatışmaların çözümünün ABD politikası için bir görev olduğunu" ilan ederek[234] bölgenin ABD Dış Politikası açısından öneminin altını çizmiştir.[235]

Gürcistan–ABD ilişkilerin üçüncü dönemi ise 11 Eylül 2001'de, ABD Dünya Ticaret Merkezi kulelerine yapılan uçak saldırısından sonra başlamıştır. Bu terör saldırısı sonrası Güristan'ın stratejik konumu, zayıf savunma sistemi, geçirgen sınırları, İslami teröristler için bir potansiyel liman olarak kullanılmıştır. Kafkasya gibi radikal grupların oldukça fazla olduğu bir coğrafyada Gürcistan'ın sınırlarının ve iç bünyesinin güvenliği ABD tarafından takip edilmiş ve bu doğrultuda Gürcistan'a yönelik askeri ve diplomatik yardımların çoğu üçüncü dönemde sağlanmıştır. Altını çizmek gerekir ki, ortaya çıkan vaziyet Gül Devrimi'nin şartlarından ziyade ABD'nin teröre karşı savaşının uzantısı olarak da değerlendirebilir. Tüm bu gelişmeler Gürcistan-ABD ilişkilerini güçlendirmiştir.[236]

3.1.1. Gürcistan-Amerika Birleşik Devletleri Diplomatik İlişkileri

Yaygın olan görüşe göre, Gürcistan-Rusya arasındaki mesafeli ilişkiler Gül Devrimi ile başlamaktadır. 1999'da, Gürcistan Cumhurbaşkanı Şevardnadze Avrupa Konseyi'ne katılarak Clinton Yönetiminin Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattı için sponsor çabalarını desteklemeye başlamıştır.[237] Aynı yıl içerisinde, Gürcistan RF'nin egemen olduğu Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (BDT) Kollektif Güvenlik Antlaşması'ndan çekilerek kendini daha güvenli hissetmek amacıyla ABD'ye yakınlaşmıştır. Rus yetkililer ise bu durum karşısında hayal

[232] Asmus, 2010: 3
[233] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 43
[234] Çapraz, 2006: 67-80
[235] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 43
[236] The Council of the European Union, 2009: 34
[237] Blank (ed) Cornell ve Starr 2009: 106

kırıklığına uğramış ve "Gürcistan'ın Batı desteğine olan aşırı güveninin vahim bir hata" olduğunu belirtmişlerdir.[238]

2002'de, Şevardnadze Gürcistan'ın NATO üyelik sürecini başlatan liderdir. 2006'da ise ABD tarafından gerçekleştirilen yoğun lobicilik faaliyetleri sonrasında, NATO ittifakına katılımı ile ilişkin Gürcistan ile "Yoğunlaştırılmış Diyalog" başlatılmıştır.[239]

3.1.2. Finansal Yardım

ABD, Gürcistan'ın en büyük iki taraflı donöru olmuş ve bölgeye 15 yıllık süre ile 1.9 milyar dolar yardım sağlamıştır (1992-2007).[240] ABD'nin Gürcistan'a yönelik 2004-2009 yılları arasında gerçekleştirdiği doğrudan yabancı yatırımı 445 milyon dolardır. Gürcü yetkililere göre bu yapılan yatırım ülkedeki toplam doğrudan yabancı yatırımın % 6.9'sını oluşturmaktaydı.[241] ABD yönetimi Gürcistan'da büyük altyapı fonu için Millennium Mücadele Programı'nı (MCC) beş yıllık dönem ile tasarladığını ve ekonomik kalkınma projeleri için 295 milyon dolar taksim ederek ülkeyi destekleyeceğini ileri sürmüştür.[242]

3.1.3. Retorik Destek

Gürcistan'da gerçekleşen 2003 Gül Devrimi, Bush yönetimi tarafından dünya çapında demokratikleşmeye uyum sağlama olarak nitelendirilmiştir. Bush tarafından Gürcistan ve Ukrayna güven duyulan iki ülkedir. Bush 2005 yılında Gürcistan'ı ziyarete gittiğinde, Tiflis'te yaptığı ünlü konuşmasında ülkede "özgürlük feneri" ile karşılanmıştır.[243] Konuşmasında Bush "dünya çapında-özgürlük her milletin ve yeryüzündeki tüm insanların geleceği olacaktır"[244] cümlesini sarfetmiştir. Mevcut ABD iktidarı Gürcistan yönetimini elinden kaçırmamak ve politikalarının dışına çıkarmamak için Gürcü Yönetimini eleştirmekten kaçınmıştır.[245]

Kasım 2007'de, Gürcistan hükümeti acil durum ilan etmiş, muhalif medyayı susturmuş ve şiddetle erken Parlamento seçimleri gerçekleştirme çağrısında bulunan göstericileri bastırmaya

---

[238] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 7
[239] Cooley ve Mitchell, 2009: 27- 41
[240] Nichol, 2008: 11
http://www.fas.org/sgp/crs/row/97-727.pdf (erişim tarihi: 8.09.2016)
[241] http://usa.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=130 (erişim tarihi: 04.11.2016)
[242] http://www.sras.org/news2.phtml?m=544 (erişim tarihi: 8.10. 2016)
[243] "Bush: Georgia 'Beacon of Liberty,'" CNN.com, 11.05.2005
http://edition.cnn.com/2005/WORLD/europe/05/10/bush.tuesday/ (erişim tarihi: 08.05.2015)
[244] Nichol, 2008: 11
[245] "Bush: Georgia "beacon of Liberty", CNN, 11.05.2005
http://edition.cnn.com/2005/WORLD/europe/05/10/bush.tuesday/ (erişim tarihi: 08.05.2015)

çalışmıştır. Bush yönetimi NATO bloğuna Gürcistan'ın üye olabilmesi için güçlü bir lobicilik faaliyeti sürdürmüştür.[246] Ayrıca, Aralık 2008'de, Gürcistan Cumhurbaşkanlığı seçimleri uluslararası standartların dışına çıkmasına rağmen[247], ABD bu konuda sessiz kalarak yeniden gerçekleşen seçimlerde Saakaşvili'nin seçim zaferini tebrik eden ülkelerden biri olmuştur.[248] Benzer bir durum Mayıs 2008'de Parlamento seçimleri sırasında kendini göstermiştir.[249]

3.2. Gürcistan-Amerika Birleşik Devletleri Askeri İlişkileri

Daha önce belirtildiği gibi, Gürcistan ile ABD arasındaki işbirliği ve yardımın çekirdeğini Gürcistan'ın Post-Sovyet coğrafyada ortaya çıkan yüksek coğrafi konumu oluşturmaktadır. RF etkilerine karşı Gürcistan savunmasının güçlendirilmesi ve 11 Eylül terör saldırılarından sonra Kafkasya'da mevcut bulunan radikal İslami gruplara karşı güvenlik zafiyetlerinin giderilmesinin gerekliliği ABD tarafından dikkate alınmıştır. Ayrıca Gürcistan'ın küçük bir savunma bütçesi de dahil olmak üzere güvenlik stratejisinin olmaması (askeri doktrin ve hiçbir silahlı planlama olmaması) ve silahlı kuvvetler üzerinde sivil denetim eksikliğinin bulunması ABD'nin Gürcistan üzerindeki askeri politikalarını şekillendirmiştir.[250]

3.2.1. Taraflararası Girişimler

Gürcistan Tren ve Cihazlar Programı (GTEP) Gürcistan-ABD güvenliği için ilk girişimidir. 2002 yılında RF, Gürcistan'daki Pankisi Vadisi'ne teröristlerin sığındığı ve Gürcistan'ın bölgeyi kontrol edemediğini bu sebeple bölgeye askeri operasyon düzenleyeceğini açıklamıştır.[251] ABD buna karşı çıkarak Gürcistan'a "Donanım ve Eğitim Programı" adı altında Gürcü askerlerin eğitilmesini amaçlayan 64 milyon dolar bütçeye sahip bir askeri yardım yapmıştır. Bu program çerçevesinde Gürcistan'a 100 Amerikan askeri eğitmen gönderilmiş ve üç sene içerisinde dört Gürcü özel kuvvetler taburu ve bir de mekanize bölük kurup eğitmişlerdir.[252]

---

[246] Cooley ve Mitchell, 2009: 27- 41
[247] "Charges of Fraud Surface in Georgian Election", DW, 10.01.2008
http://www.dwworld.de/dw/article/0,2144,3049934,00.html (erişim tarihi: 12.05.2016)
[248] Cooley ve Mitchell, 2009: 27-41
[249] Organization for Security and Cooperation in Europe, 2008
http://www.osce.org/odihr/98399?download=true (erişim tarihi: 01.11.2016)
[250] Cooley ve Mitchell, 2009: 27- 41
[251] Lynch, 2006: 22
[252] Nichol, Congressional Research Service Report for Congress, 2008
http://www.fas.org/sgp/crs/row/97-727.pdf (erişim tarihi: 25.05.2015)

Kararlılık Operasyon Programı (SSOP) ise 28 ay sürmüş (2005-2007), ki bu Amerika Birleşik Devletleri'ne 94 milyon dolara mal olmuştur. SSOP, 2000 adet Gürcü birliklerine eğitim vermiş ve bununla birlikte Gürcistan'a hafif piyade ekipmanı sağlanmıştır.[253]

Gürcistan güvenlik yardımı Dışişleri Bakanlığı'nın Yabancı Askeri Finansman (FMF) Programı ve Savunma Bakanlığı'nın 1206 bölümü ile eğit ve donat yetkisi ile sağlanmıştır. 2006-2009 arasındaki yıllardan sonra, ABD Gürcistan'a 18 milyon dolar 1206 bölümü ile ve 42 milyon dolar ise FMF üzerinden gönderilmiştir.[254] Her iki program (GTEP ve SSOP) barış ve insani yardım operasyonlarının Gürcistan, ABD ve NATO ordularının birlikte çalışabilirliğini geliştirmek için tasarlanmıştır. Ek olarak, ABD Uluslararası Askeri Eğitim Programı (İMET) Gürcü subaylara ve Gürcistan Silahlı kuvvetlerine 2006-2008'den sonra, ABD 33 milyon dolar harcamıştır.[255]

3.2.2. Askeri Eğitim, Ekipman ve Egzersizler

Rus üslerinin kapatılması ile Gürcistan-ABD askeri ilişkileri büyük engellerden biri ortadan kalkmıştır. Tiflis ve Washington'un ikili ilişkilerde duracakları önemli konular: Gürcistan ordusunun modernizasyonu ve Amerikan askeri varlığının Gürcistan'a konuşlandırılmasıdır.[256]

Gürcistan, Rusya'nın tehditlerine karşı ABD'nin desteğini ihtiyaç duymaktadır, ABD ise Kafkasya'da belirleyici rolü kazandırması için sadece ekonomik kazanımların yeterli olmadığını farkındadır.[257] Gürcistan 1994'te NATO Barış için Ortaklık (PfP) üyesi olmuş ve 2001 yılından bu yana Gürcistan yıllık eğitimler için ev sahipliğini yapmaktadır.[258] Tiflis'in Moskova'ya karşı bağımsızlığını koruyabilmesi için Batı bloğuyla yapmış olduğu işbirliği, öncelikle askeri alanda kendini göstermektedir.[259] 11 Eylül sonrası Güney Kafkasya'ya Amerikan askeri varlığı yerleşmeye başlamıştır. 200 Amerikan subayı Gürcistan'a gönderilmiş ve Gürcü ordusunu eğitmeye başlamıştır.[260]

---

[253] Lynch, 2006: 22
[254] Blank (ed) Cornell ve Starr, 2009: 113
[255] Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 2012: 23
http://usa.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=130 (erişim tarihi: 08.05.2015)
[256] Tarakçı, 2002: 93-94
[257] Brzezinski,1997: 156-223
[258] Jaroszewicz, 2003: 42-46
[259] Ağacan, 2001: 32
[260] Jaroszewicz, 2003: 42-46

2002 yılından itibaren eğitim amacıyla geçici süreyle Gürcistan topraklarında ABD askeri varlığı bulunmaktadır.[261] Bu askeri varlık Gürcü özel kuvvetlerini bir program çerçevesinde eğitmektedir.[262] Gürcistan Parlamentosu'nda 21 Mart 2003 tarihinde resmen onaylanan Savunma İşbirliği Antlaşması'yla ise, ABD askeri birliklerinin Gürcistan'da süresiz olarak kalması mümkün kılınmıştır.[263]

Washington 2001'den sonra Gücistan'a "Eğit ve Donat Programı" çerçevesinde 200 Amerikan askerini, terörizme mücadele amacıyla 1500 kişilik eğitim için göndermiştir.[264] Nisan 2004'te biten bu programın yerini de, on altı ay sürecek ve 5000 kadar Gürcü askerinin eğitimini kapsayan, "Destekleme ve Güvenlik Operasyon Programı" almıştır.[265]

ABD'nin Gürcistan'a sağladığı askeri yardımı ve mali boyutu desteğinin hızla ykseldiğini ve ikinci sıraya yerleştiğini görmekteyiz. Bu mali yardımlar ve askeri açıdan ilerleme hızının Gürcistan'ı Güney Kafkasya ülkeleri içerisinde en yüksek düzeyde görülmektedir.[266]

Gürcistan ve ABD, NATO müdahalesi olmadan, kendi askeri tatbikatlarını düzenlemiştir. Bunlar arasında en tartışmalı olan ise Temmuz 2008'de gerçekleştirilmiştir. Operasyon "2008 Acil Tepki" olarak düzenlenmiş ve "2008 Kafkasya" olarak adlandırılmıştır. Bu tepki 2008 yılında Kafkasyada yaşanan olaylardan sonra bölgede lider durumunu bir daha kanıtlayan RF'ya karşı eş zamanlı olarak başlatılan operasyon anlamını taşımıştır. ABD'den 1000, Gürcistan'dan 600 ve Azerbaycan, Ermenistan ve Ukrayna'dan az sayıda askerler katılmıştır.[267]

3.2.3. Gürcü Ordusunun Yurtdışı Operasyonlara Katılımı

Gürcistan Bosna'da gerçekleştirilen 1995'de NATO müdahalesini desteklemiştir.[268] Ayrıca 1999'da, Kosovo'da barış operasyonları çerçevesinde Kosova Gücü (KFOR) çatısı altında 150 askeri dağıtım ile katkıda bulunmuştur.[269] Eduard Şevardnadze 11 Eylül saldırılarını kınayan yabancı liderlerden biridir. Gürcistan ABD askeri uçakları için Afghanistan Savaşı'nda geçiş

[261] "ABD Gürcistan'da Kalıcı", Cumhuriyet, 19.01.2004
[262] "ABD Gürcistan'da Kalıcı", Cumhuriyet, 19.01.2004
[263] "ABD Gürcistan'da Kalıcı", Cumhuriyet, 19.01.2004
[264] Lebanidze, 2002: 138
[265] John Mackedon, "With US Help, Georgia Gets its Cake and Eat it, too", Eurasia Insight, 17 Aralık 2004
[266] Oğan, 2006: 15
[267] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia 2009: 43
[268] İronik olarak, 1995'deki ABD liderliği Abhazya'da Gürcistan adına müdahale etmek istemediğini açıkladı. Tıpkı 2008'de, Rusya ile savaşmak için ABD desteğine güvenmenin bir seçenek olmadığını açıkça belirttikleri gibi. Stephen Sestanovich, "Interview with Radio Free Europe/News line", 4.06.1998 http://www.rferl.org/content/article/1141670.html (erişim tarihi: 20.06. 2015)
[269] North Atlantic Treaty Organization http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_38988.htm (erişim tarihi: 23.11.2016)

ülkesi olmuştur.[270] Ağustos 2003'de, Gürcistan Irak'a 69 asker göndermiş ve 2000 yılından 2007'e kadar yavaş yavaş sayısını artırmıştır. Irak'a gönderilen bu birliklerin çoğu Ağustos 2008 senesinde Rusya-Gürcistan Savaşı ile bağlantılı olarak Irak'tan çıkarılmıştır.[271]

3.2.4. ABD'nin Gürcistan'a Yönelik Destek Algısı

Gürcistan 1990'dan beri ABD tarafından radar takibi üzerindedir ve Avrupa için enerji yolları açısından alternatif ulusal bir öncelik haline gelmiştir. O dönemlerde Gürcistan'a ABD askeri ve diplomatik yardımları daha da artmıştır. ABD güvenlik seviyesi 9 Eylül 2011saldırılarından sonra tırmanmaya başlamış ve ABD'nin desteğine karşı olan yönelim artmıştır. Gül Devrimi Gürcistan'da ABD'nın yüksek katılımı ile gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanı Saakaşvili Gürcistan üzerinde pozisyonunu güçlendirmek amacıyla ABD Başkanı Bush ve yönetimi ile sıcak ilişkiler kurmuştur.[272]

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nün Siyaset Bilimi Profesörü Barry Posen gibi pek çok akademisyene göre bu dönemlerde Gürcistan'a yönelik ABD tarafından yapılan üst düzey askeri ve diplomatik destek aslında Rusya'ya karşı Gürcistan'ın gücünü arttırmanın ibareleri olmuştur. Bazı gelişmeler bu teori üzerinden gelişmiştir.[273] Post-Sovyet coğrafyada Ukrayna'da Bush yönetiminden askeri ve diplomatik destek almıştır. 2004'te Kiev'de ABD desteğiyle Turuncu Devrim yaşamıştır. Gürcistan örneğinde olduğu gibi, ABD tarafından Ukrayna'da "özgürlük gündemi" olarak adlandırmıştır. Washington yönetimi Ukrayna'yı NATO ve DTÖ üye olması için desteklemiş ve yapılan ikili askeri anlaşmalar, Ukrayna sınır bölgelerinde verilen askeri eğitim ve Rusya ile çıkan anlaşmazlıkları zamanla desteklemek için Kongre kararlar dahi çıkarmıştır.[274]

Bush yönetimi Gürcistan'a bir dizi alternatif somut destek sinyalleri göndermiştir. Hâlbuki Gürcistan ile Rusya arasında yaşanabilecek bir çatışmada ABD'nin Tiflis'i destekleme şansı oldukça zayıf bir ihtimaldi. Moskova-Tiflis arasındaki gerilimlerin ilk belirtileri 2003-2004 yıllarında görülmeye başlanmıştır. ABD ve Avrupa Birliği'nin Soçi Sürecinde[275] Rusya'ya

---

[270] Blank (ed) Cornell ve Starr, 2009: 113
[271] Nichol, 2013: 25
http://www.fas.org/sgp/crs/row/97-727.pdf (erişim tarihi: 15.05.2015)
[272] Cooley ve Mitchell, 2009: 31
[273] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 15-17
[274] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 15-17
[275] Soçi Süreci, 2003-2008 yılları arasında Rusya, Gürcistan ve Abhazya başkanları arasında düzenli olarak yapılan müzakereleri anlatıyor. Görüşmelerde, Gürcistan-Abhazya anlaşmazlığına çözüm bulunması gerekiyordu. Soçi

başmüzakereci olmasına izin vermesine rağmen Rusya-Gürcistan Abhazya ve Güney Osetya anlaşmazlığı sırasında Rusya'nın yanında yer almışlardır. Bölgede Rus egemenliğini barış sağlanması amacıyla rahat diplomatik bir pozisyonda bıraktılar.[276] 2008 Nisan'da, NATO Bükreş Zirvesi'nde Avrupa Birliği'nin kurucu ülkeleri Fransa ve Almanya beklenenin aksine ABD'nin Gürcistan ve Ukrayna'nın (MAP) Üyelik Eylem Planı girişimini engellemişlerdir.[277]

2008 Temmuz'unun ilk günlerinde yani Gürcü-Rus çatışmalarının arefesinde Hırvatistan'ın ev sahipliği yaptığı VIII. Uluslararası Bilimsel ve Teknik konferansta, ABD devlet sekreter yardımcısı Daniel Fried, İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt gibi resmi diplomatlar ile Alman Marshall Fonu Başbakanı Ronald Asmus gibi uzmanlar, Saakaşvili ile görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu toplantıda Gürcistan Cumhurbaşkanı batılı dostlarına Gürcistan-RF arasındaki çatışmayı önlemek için neden bu kadar istekli oldukları sorunusu yöneltmiştir. Batılı diplomatların yanıtı açık ve net olmuştur. Onlara göre Rus provokasyonlarını yanıtsız bırakmak içinde bulunulan konjönktür gereği gerekliydi. Ayrıca Gürcistan'ın kazanamayacağı bir savaşa asla başlamaması gerektiği konusunda da uyarılarda bulunmuşlardır.[278] Öte yandan 2008 yılının Temmuz ayında, Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice Gürcistan'dan güç teminatı kullanmamasını istemiştir.[279]

Yine, Bush'un Yardımcısı Daniel Fried Dış İlişkileri Komitesi temsilcilerine "Gürcü tarafı 7 Ağustos'ta da tekrar olmak üzere savaş girişiminde bulunmamak üzere uyardık" demiştir.[280] Saakaşvili ise ABD tarafından gelen bu açık mesajı almakla birlikte Mayıs 2008'de Avrasya'da, özellikle Güney Kafkasya, Türkiye ve Orta Asya'da siyaset ve güvenlik konularında uzmanlaşmış bir İsveçli bilim adamı Cornell Svante'nin, "ABD hükümeti sorunun ciddiyetini kavramak için bölgeyi ziyaret etmeden mümkün olmayacağını ve bir kanıya varmanın ise bu yüzden yanlış olduğu" söylemini dile getirmiştir.[281] Ayrıca Saakaşvili Mayıs ayında TASS Rus haber ajansı ile yapılan konuşmasında "Gürcistan RF ile bir savaşa gitmiyor, gitmesi de mümkün

---

Sürecinin başlatılması, Rusya'nın baş müzakerecisi olmasına izin veren format nedeniyle genellikle Gürcistan için bir aksilik olarak kabul edildi. (Vladimir Socor, "From Geneva to Sochi to Dead End in Abkhazia") https://jamestown.org/program/commentary-from-geneva-to-sochi-to-dead-end-in-abkhazia/ (erişim tarihi: 14.10.2016)

[276] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 15-17
1990'ların başındaki ateşkes sonrasında iki ayrı ülkedeki barış güçleri Rusya tarafından yönetildi. Gürcistan, 2004 yılından başlayarak düzenlemedeki değişiklikleri zorlamaya başladı. Ancak Gürcistan'ın barış gücünü uluslararasılaştırma talebi Batıda kısıtlama ile karşılandı. Sonuçta, uluslararası örgütler ve Batılı ülkeler, barış gücünü Rusya'ya bırakmaktan başka seçenek bırakmadılar.

[277] The Council of the European Union, 2009: 34

[278] Asmus, 2010: 3

[279] https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/12/113437.htm (erişim tarihi: 22.02.2015)

[280] https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/109363.htm (erişim tarihi: 26.04.2015)

[281] Cornell ve Starr, 2009: 119

değil, savaşa girmesi için o kadar askeri birliği bile yok ve NATO bu konuda bize yardımcı olamaz" şeklinde konuşmasını sonuçlandırmıştır.[282]

3.3. Gürcistan-Avrupa Birliği İlişkileri

Gül Devrimi Gürcistan'ın AB'ye entegrasyonunu hızlandırması için Gürcüler arasında umut uyandırmıştır. Gürcistan Ulusal Güvenlik Konsepti'nin 22 Kasım 2003 tarihinde ifade ettiği gibi:

> Gül Devrimi, Gürcistan halkına bir kez daha demokrasinin ve özgürlüğün, Gürcü geleneksel değerlerinin bir parçası olduğunu göstermiştir. Gürcistan; Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve kültürel alanının bir parçasıdır. Ülkenin sahip olduğu temel milli değerler; Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve güvenlik sistemleri ile bütünleşme teşekkülü elde etmek istedi. Gürcistan; Avrupa'ya dönmek ve Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olarak kalmak istemiştir.[283]

Bu sözler aynı zamanda Gürcistan'ın gelecekte AB üyeliği için niyetini açıkça ilan etmektedir. Gürcistan'ın AB üyeliği için yapılan kısır tartışmalar üyelik için çalışma olasılığının gerekli koşulları kapsamadığını da göstermiştir. Gürcistan'ın Avrupa Birliği ülkeleri ile ilişkileri dengeleme tercihi en az üç nedene bağlıdır.[284]

İlk olarak, Avrupa Birliği tarafından destekleyen TACIS, TRACECA ve INOGATE gibi projeler bir nevi Gürcistan'ın artan stratejik önemi üzerinden Avrupa-Asya ulaşım koridoru özelinde güvenlik politikalarını inşa etmektedir. Boru hattının güvenliği Batı Devletleri için bir endişe kaynağı olarak bölge güvenliğinin önemini bir kat daha arttırmıştır. Bu anlamda Yeni İpek Yolunun yeniden canlandırılması, Gürcistan'ın ekonomik büyüme ve refahına bağlıdır. Enerji merkezli ortaya çıkan manzara her iki tarafın Rus enerji kaynaklarına artan bağımlılığına karşı Gürcistan'ı Avrupa ile ortak ilişkiler kurmaya zorlamaktadır.[285]

İkinci neden olarak ise; AB üyelerinin çoğunun NATO ve AB üyesi ülkeler olmasıdır. Bu nedenle Gürcistan'da güvenlik meselesi açısından da AB üyesi ülkelerle yakın dirsek teması kurma hevesi mevcuttur. Gürcistan'ın AB'ye entegrasyonu meselesi Avrupalıların gözünde bölgenin güvenliği için daha fazla ilgi uyandırmaktadır. NATO ile AB arasındaki benzer karar

---

[282] "Russian Agencies: Saakashvili Says Threat of War Remains," Civil Georgia, 08.05.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17792 (erişim tarihi: 15.08.2016)
[283] National Security Concept of Georgia, 2005: 8 http://www.parliament.ge/files/292_880_927746_concept_en.pdf (erişim tarihi: 10.11.2016)
[284] Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009: 15-17
[285] National Security Concept of Georgia, 2005: 11-13 http://www.parliament.ge/files/292_880_927746_concept_en.pdf (erişim tarihi: 10.11.2016)

ilişkilerine en somut örnek Soğuk Savaş sonrası AB'de ve NATO'da gerçekleşen genişlemelerin birbirlerini takip edercesine ve ayrılmaz bir olgu olarak karşımızda durmasıdır.[286]

Üçüncü neden olarak, Gürcistan'da AB üyeliği için yapılan reformların aynı zamanda NATO üyeliği için yapılan entegrasyon programlarıyla olan benzerliklerdir. Örneğin, silahlı kuvvetler üzerindeki sivil ve demokratik denetimi sağlamak NATO üyeliği için ön koşuldur. Bu konuda, geliştirilmesi amaçlanan AB koşullu üyelik programı kapsamındaki reformları, demokratik devlet kurumları, hukuk üstünlüğü ve piyasa ekonomisi gibi alanlar benzer şekilde ilerlemeyı sağlamak için NATO standartlarına da uygun olmalıdır.[287] Abhazya ve Güney Osetya sorunu bu bağlamda Gürcistan'ın NATO'ya katılması için ana engeldir denilebilir. Çünkü AB ve ayrıca ABD de geleneksel olarak bölgedeki uyuşmazlığı ve çatışmaları barışçıl yollarla çözmeyi tercih etmektedirler.[288]

Gürcistan'ın yaşadığı bu süreçte, AB ile oluşturmaya çalıştığı stratejik yakınlık Rus tehdidini dengelemek için önemli olmuştur. Gürcistan için hayatta kalmak ve toprak bütünlüğünü korumak için NATO üyeliğini son çare olarak görmekle birlikte bu amacı Avrupa entegrasyonu olmadan elde etmekte bir seçenektir. Pratikte, Gürcistan ve Avrupa devletlerinin politikalarını alternatif ulaşım altyapılarının oluşturulması ile koordine etmek mümkün olmuştur.[289] Fakat ne yazık ki, Gürcistan; AB ve NATO'ya üyelik desteğinin sağlanması için gerekli somut adımları atamamıştır. AB'nin yeni Doğu Avrupa ve Baltık devletleri politikaları kapsamında Gürcistan'a da Rusya'yı dengelemek için rol verdiği bilinmektedir. Her ne kadar Gürcistan'ın ABD ile yakınlaşması Tiflis'in Kafkasya'daki konumunu korumasına yardım etse de gerek AB gerekse de ABD ile yakınlaşmacı politikalar bazı eski AB ülkeleri arasında Gürcistan'a yönelik şüphe ve güvensizlikleri de barındırmaktadır.[290] Mayıs 2004'ten sonra AB'ye katılan bazı üyeler, Gürcistan'da yaşanan etnik çatışmaların çözümüne yönelik AB ve AGİT stratejilerini RF-Gürcistan sınırında AB operasyonları yapılması gerekliliği ile savunsalar da bu durum diğer ülkelerin Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası güden ülkeler arasındaki işbirliği olmadan hayata geçirilememiştir.[291] Ayrıca dikkat çeken bir başka hususta, Avrupa'nın önde gelen üyelerinden Almanya ve Fransa, Gürcistan'ın NATO üyeliğine karşı olmuştur.[292]

---

[286] Aydın ve Açıkmese, 2007: 18-20
[287] Aydın ve Açıkmese, 2007: 18-20
[288] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 107
[289] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 107
http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=20673 (erişim tarihi: 10.11.2016)
[290] Lynch, 2006: 1-96
[291] Lynch, 2006: 55
[292] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 107

Gürcistan demokrasisine karşı olan güven ABD'de Bush yönetimine kıyasla Batı Avrupa ülkeleri arasında sınırlı düzeydeydi. Üstelik Batı Avrupa ülkeleri arasında Tiflis'e karşı eleştirilerin dozu Kasım 2007 olaylarından sonra artmıştır.Nitekim hatırlanacağı üzere Tiflis gösterilerine karşı yönetimin cevab muhalefet ve bağımsız medya organlarını kapatmak olmuştur. Giderek tırmanan gerilim karşısında Saakaşvili olağanüstü hal ilan etmiştir. Washington Saakaşvili'ye destek vermeyi sürdürürken, Avrupa Parlamentosu Gürcistan'da yaşanan son gelişmelerin derin bir kaygı uyandırdığını bir bildiriyle yayınlamıştır. Bu bildiride Euro-Atlantik değerlerin, demokrasi, insan hakları ve hukuki üstünlüğünün Euro-Atlantik işbirliğine entegrasyonun için ön koşullardan en önemlileri olduğu vurgulanmış ve bu konuda tutumlarından ötürü Tiflis'i uyarmıştır.[293] Olağanüstü hal kaldırılıktan birkaç gün sonra cumhurbaskanlığı seçimleri düzenlenmiş ve Saakaşvili ilk turda sadece yüzde 50 ile seçimleri kazanabilmiştir. Bu seçimleri için AGİT gözlemci rapor ekibi oylama sırasında gerçekleşenleri kabalık, ihmalkârlık ve sahtekârlık olarak nitelendirmiştir.[294]

Diğer taraftan, Saakaşvili'nin müzakereler yoluyla askıya alınmış anlaşmazlıkları çözmek için girişimleri başarısız olmuş ve ülkenin AB entegrasyonuna doğru ilerleme yolunu engellemiştir. 2004'te Güney Osetya'nın kendi iradesini empoze etme yönündeki kararlılığı Gürcistan-Güney Osetya arasındaki ilişkilerde bozulmaya yol açarak bölgeler arasındaki şiddetli çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. ABD ve AB'nın şiddeti önlemek için baskıları Saakaşvili'yi daha hafif agresif yöntemleri aramaya yönlendirmiştir.[295] Mikheil Saakaşvili bütün bu yaşananların akabinde Batılı devletlerden destek almak için Güney Osetya için bir barış planı hazırlanmış ve 2006'da Avrupa Konseyi'ne sunmuştur. Plana göre, ayrılıkçı bölgelerde Osetya vatandaşlarına Eyalet Hükümeti seçme konusunda teminatlar vermiştir. Üç yıllık entegrasyon döneminin geçiş süreci Gürcistan ve Güney Osetya polisleri ile ortaya konulmuştur. Ancak plan, bölgenin 1991'den bağımsız olduğunu ifade eden Güney Osetya Cumhurbaşkanı Kokoity tarafından, Gürcistan ile hiçbir ilişkileri olmayacağı belirtilerek reddedilmiş ve nüfusun yüzde 95'i ise, Rus vatandaşların Kuzey Osetya ile birleşilmesi isteğini sözlerine eklemiştir.[296] Diğer

---

http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=20673 (erişim tarihi: 10.11.2016)

[293] Cooley ve Mitchell, 2009: 34

[294] Cooley ve Mitchell, 2009: 34

[295] Indans, 2007: 135

[296] Indans, 2007: 136

taraftan, Abhazya konusunda, Tiflis'teki ABD Büyükelçisi Miles'in, Abhazya Başbakanı Bahaphs ve Saakaşvili arasında arabuluculuk çabaları başarısız olmuştur.[297]

Sonuç olarak Saakaşvili'nin başarısız askeri ve milliyetçi içerikli çabaları Avrupa Devletleri tarafından Gürcistan'ın NATO'ya kabul edilmeye yönelik girişimlerini arttırmak çabasındadır. Aslında, Saakaşvili'nin Gürcistan'ın bağımsızlık ve devlet kurma projeleri Zviad Gamsakhurdia'nın yöntemlerini anımsatmaktadır.[298] Saakaşvili'nin demokrasi taahhütleri 2007'den sonra giderek azalmaya başlamıştır. AB; Gürcistan içindeki ayrılıkçı bölgeleri ile askeri çatışma ihtimalinden kaynaklanan nedenlerle Devlet Savunma sektöründeki harcamaların artışından rahatsız olmuştur.[299]

3.4. Rusya Federasyonu ile İlişkiler: İşbirliği ve Çatışma

Gürcistan'da Kasım 2003'te yaşanan rejim değişimiyle şaşırtıcı bir şekilde Tiflis ve Moskova yakınlaşma sürecine girmiş, taraflar iyi komşuluk ilişkileri tesis etmek ve geliştirmek için fırsat elde etmiştir. Yakın zamanda Moskova, Acara üzerindeki kontrolünü geri almak için Gürcistan'ın girişimlerine destek vermiştir. Ancak 2004 yılının baharında, muhalif gruplar Batum'u kontrol altına almaya başlamıştır. Bunun üzerine Gürcü kuvvetleri bölgede askeri tatbikatlara başlamıştır. Bu durum karşısında Rusya, Aslan Abaşıdze'ye Moskova'da güvenli sığınak sunmuştur.[300] RF-Gürcistan diplomatik anlaşmasını geliştirmek ve dostça ilişkiler tesis etmek amacıyla siyasi zemin oluşturma girilişmleri iki taraf arasındaki ekonomik işbirliği arayan girişimleri hızlandırılmış ancak bu hedef elde edilememiştir. Bu durumun temel nedeni RF'nin Gürcistan'ın Batı yanlısı güvenlik politikalarına karşı olumusuz tavır alması ile ilgilidir.[301]

Moskova-Tiflis arasındaki farklılıklar Nisan 2004'te belirmeye başlamıştır. Saakaşvili bu tarihlerlerde AB'ye katılmak istediğini açıkladığında, NATO-Gürcistan yakın ilişkilere hatta

---

[297] "In Georgia, Bush Emphasizes Freedom, Conflict Resolution", Eurasianet, 09.05.2005 http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav051005.shtml (erişim tarih: 11.09.2016)

[298] Cheterian, 2008: 697
Saakashvili, iktidara geldiğinden sadece birkaç gün sonra 2004'ü "Zviad Gamsakhurdia yılı" ilan etti. Onun bir TV'de Gamskahrudia ile ilgili kullandığı ifadeleri de önemli: "Bu duvarlar içinde Gamsakhurdia ve yakınları, başkaları böyle bir şeyi düşünmeye cesaret edemediğinde bile Gürcistan'ın bağımsızlığını hayal etti" demiştir. Saakaşvili, daha sonra ulusun konsolide edilmesi ve Gürcistan toplumunun rakip kamplara bölünmesine son verilmesi gerekliliğini belirtti.

[299] MacFarlane, 2010: 117

[300] Nygren vd., 2008: 122-123

[301] Matsaberidze, 2007: 66-68

Bakü-Ceyhan boru hattı planına devam edilmiştir. Bu açıkça gerçekleştirilen adımlarla Batı yönelimi ile bölgenin tekrar geleneksel sorunları gündeme getirilmiştir.[302]

Rusya'nın Gürcistan'daki askeri varlığı, bu anlamda, iki ülke arasındaki ilk sorunu teşkil etmiştir. 2005 yılında, Rusya-Gürcistan arasında Akhalkalaki ve Batumi bölgelerinden Rus askeri üslerin çekilmesi konusunda görüşmeler yapılmıştır. 2008 yılında Gürcistan'dan Rus askeri üslerin çekilmesi konusunda bir anlaşma imzalamıştır.[303] Kasım 2007'de, Rusya olması gereken zamandan önce askeri birliklerin çekilmesini tamamlamış, bu nedenle Rus birlikleri Gürcistan dışında sadece Abhazya ve Güney Osetya ayrılıkçı bölgelerinde kalmıştır.[304] Ancak, King's Ortak Hizmetler Komuta ve Personel Kolejinde Kıdemli Öğretim Görevlisi German'ın önerdiği gibi, sadece birkaç ay sonra RF'nin Tiflis üzerindeki baskısı azalmış fakat ayrılıkçı bölgelerdeki girişimleri önemli ölçüde artmıştır.[305] Ekim 2007'de, Rus askerleri tarafından Gürcü polis grubu derdest edilmiş ve tutuklanmıştır. Durum karşısında Gürcistan, Rusya'nın Abhazya'daki barış koruma görevine son vermesi gerektiğini ilan etmiştir.[306] Ancak Tiflis, Rus askerlerin ayrılıkçı bölgelerden çekilmeye zorlanmasında etkili olamamıştır.[307]

Saakaşvili'nin iç politikadaki ulusal hedefini Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ve ayrılıkçı bölgelerle yeniden birleşilmesi oluşturmuştur. Bu durum Gürcistan-RF arasında yaşanan çatışmanın en önemli kaynağı olarak 2008 Ağustos Savaşına yol açmıştır. Saakaşvili, bu tutumu ile ayrılıkçı bölgelerinin kontrolünü ele geçirmeyi amaçlamıştır.[308]

2000'li yıllarda olduğu gibi RF'nin bölgelere uluslararası normlara aykırı bir biçimde girmesi ayrıca Abhazya ve Güney Osetya halkına Rus vatandaşlığının verilmesi üstelik Putin yönetiminin bölgede devlet ve kurum inşası için çaba göstermesi var olan sorunları daha da derinleştirmiştir.[309] Rusya ayrılıkçı bölgelere rağmen Tiflis hükümetine karşı büyük bir baskı oluşturulmuş, ayrıca bu bölgeler RF'nin Batı dünyası ile ilişkileri ve yapılacak pazarlıklarda unsur olarak kullanılmıştır.[310] Rusya'nın bu konuda en büyük beklentisi ise; Şubat 2008'de ABD

[302] Tsygankov ve Tarver-Wahlquist, 2009: 310
[303] Robinson, 2006: 29
[304] Kakachia, 2008: 50
[305] German, 2009: 227-228
[306] Tsygankov ve Tarver-Wahlquist, 2009: 311
[307] Kakachia, 2008: 50
[308] German, 2009: 233
[309] Popescu, 2006: 6
http://www.policy.hu/npopescu/publications/06.07.20%20CEPS%20Policy%20Brief%20109%20Outsourcing%20de%20facto%20statehood%20109.pdf (erişim tarihi: 12.11.2016)
[310] Kakachia, 2008: 50

ve Avrupa'nın Kosova'nın Bağımsızlık Bildirgesi ile Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerinin tanınması fikridir.[311]

Rusya Federasyonu'nun Gürcistan içindeki bu ayrılıkçı bölgeleri siyasi ve askeri yönden desteklemesi Tiflisi son derece rahatsız ederken ileri sürdüğü argümanlar ise Moskova'nın Gürcistan iç işlerine hukuksuz bir biçimde karışması şeklindendir. Moskova ise bu bölgelerde yaşayan insanların Rus vatandaşı olduklarını ve bu insanların kaderine karşı kayıtsız kalmayacağı konusundaTiflis'i defalarca uyarmıştır. 2007'den sonra RF, Gürcistan'a Batılı müttefikleri tarafından silah temini konusundaki endişelerini dile getirmiştir.[312] Gürcistan bu dönemde savunma harcamaları ve dış askeri yardımı artırmaya başlamış ve bu hamle Moskova tarafından Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerine yönelik askeri müdahale olarak algılanmıştır. Eylül 2007'de, Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamasına göre: "Güney Osetya etrafındaki şiddetin başlaması durumda RF daha önce de belirttiği gibi gerekli olan tüm adımları atacaktır ve askeri müdahalenin başlaması durumunda da RF'nin görevi kendi vatandaşlarınının güvenliğini koruma sorumluluğudur" şeklinde beyan etmiştir.[313]

RF'nin Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerine verdiği destek ve bununla birlikte Gürcistan'ın NATO üyeliğine olan isteğine karşı olduğu açık ve nettir. Saakaşvili hükümetinin NATO'ya yakınlaşma girişimi Gürcistan ile Rusya arasındaki gergin ilişkilerin kötüleşmesine ciddi bir etkisi olmuştur. Nisan 2008 tarihinde Bükreş'te gerçekleşen NATO Zirvesi sonrasında, Gürcistan sonunda NATO'ya gireceğini ilan etmiştir. Bu beyanat sonrası Rus politikacılar NATO'nun sınırlarını genişletecek olmasını düşmanlıkları arttıracağı düşüncesiyle yorumlamışlardır[314]. RF NATO güçlerinin Kafkasya'daki girişimlerine karşıdır.[315] Bunun nedeni Moskova açısından oldukça anlaşılırdır çünkü bu bölge Rusya tarihinden de bilineceği üzere Rusya'nın zafiyeti yüksek ve güvensiz sınırı olagelmiştir. RF'nin stratejik düşüncesine göre, Kuzey Kafkasya ve Güney Kafkasya arasında ayrılık bulunmamaktadır her ikisi de aynı güvenlik sistemi içinde yer almaktadır.[316] Buradan da anlaşılacağı üzere bir alandaki gelişmeler bir diğerini de etkilemektedir. Güney Kafkasya'da ABD'nın güçlendirilmesi, Kuzey Kafkasya'da RF'nin kontrolünün zayıflaması olarak yorumlanmıştır. Bu anlamda Eylül 2004 Beslan Rehine Krizi, Rusya üzerinde "yabancıların tecavüz korkularını" arttırmıştır. Rus tarafı, eğer Gürcistan siyasi

[311] German, 2009: 235
[312] Indans, 2007: 135-138
[313] German, 2009: 234
[314] Berg, 2010: 118
[315] German, 2009: 234
[316] Lynch, 2006: 50

ve askeri açıdan bölgeyi kontrolde zorlanırsa, bunun doğrudan Kuzey Kafkasya bölgesinde Rus istikrarı için tehdit haline dönüşeceği fikri savunulmaktadır.[317]

3.5. Gürcistan'ın NATO'ya Üyelik Girişimleri ve Etkileri

Saakaşvili rejiminin temel hedeflerinden biri Gürcistan'ın NATO ve AB üyeliğini elde etmesidir. Saakaşvili hükümeti tarafından başlatılan Batı'ya katılım sürecini hızlandırmak için önceki Cumhurbaşkanı Şevardnadze ile ortak çalışmalarda bulunmuştur. Ancak, çeşitli nedenlerden dolayı AB üyeliği Gürcistan için uzak bir hedefe dönüşmüştür. Cenevre Üniversitesi Uluslararsı İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Çeteria'nın savunduğu gibi 2008'e kadar AB ile bütünleşme fikri yerine NATO üyesi olmak fikri öncelik haline gelmiştir.[318]

Saakaşvili hükümeti 2003 yılından sonra NATO ile ilişkileri sürdürmüştür. Ekim 2004'te Gürcistan NATO ile ittifak reformlar hazırlamak amacıyla daha fazla yardım talebinde bulunmuştur. Bu durumda savunma alanı başta olmak üzere kurumsal, politik ve siyasi reformları da içeren Bireysel Ortaklık Eylem Planı (IPAP) imzalanmıştır.[319] Eylül 2006'da NATO, Gürcistan ile üyelik sürecini düzenlemek için "Yoğunlaştırılmış Diyaloğ'a/(ID)" başladı.[320] Akabinde Gürcistan'ın Üyelik Eylem Planı (MAP) konusu üzerine odaklanılmıştır. Tiflis; 2008 NATO Bükreş Zirvesinde MAP üyeliği verilebileceği umuduna karşın zirvede Gürcistan'a MAP teklifi sunulmamıştır. Bunun yerine "NATO, Ukrayna ve Gürcistan'ın Euro-Atlantik hedeflerini NATO üyeliği için karşılamaktadır ve bu ülkelerin NATO üyesi olacağına karar verilmiştir" sonucu çıkmıştır.[321]

New York Üniveristesi Araştırma Görevlisi Kulick ve Gürcü siyaset bilimci, diplomat ve siyasetçi Yakobashvili'nin belirttiği gibi, "özenle seçilmiş dilde" iletilen "NATO daha güçlü bir bağlılığa sahip olmasına rağmen MAP'ı ittifaka üye olmak için daha fazla zorlayamaz".[322] Sonraki yıllarda, NATO Gürcistan'a yönelik "açık kapı" politikasını sürdürmekle birlikte Gürcistan'ın güvenlik sorunlarıyla ilgili taahhütleri belirsizliğini sürdürmüştür. Buradan hareketle gelecekte Gürcistan'ın NATO üyeliği ve önündeki engellerin olasılığını anlamak için

---

[317] Filippov, 2009: 1835-1837
Pankisi meselesiyle birlikte Beslan krizi için Rus halkı ve bazı yetkililer doğrudan Gürcistan'ı ve Batı güçlerini suçluyor. Mikhail, "Gürcistan-Rusya Çatışmasının Farklı Bölgelerdeki Rolü: Uluslararası Kısıtlamalar ve Yerel İtirazdır".
[318] Cheterian, 2008: 696
[319] Nichol, 2009: 1
[320] Nichol, 2008: 3
[321] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 105
[322] Hamilton ve Mangott, 2008: 28

Gürcistan'ın ittifaka girme hedeflerini ve ittifak üyelerinin düşüncelerinin yansımalarını incelemek elzemdir.[323]

3.5.1. NATO Üyeliği İçin Gürcistan'ın Girişimleri

Gürcistan'ın NATO'ya üye olmasının temel nedenlerini arasında bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü korumak istemesi ile Rusya'nın, Gürcistan'ın iç bünyesinde yaşadığı etnik sorunları ileri sürerek ortaya koyduğu dış tehditin giderilmesi oluşturmaktadır. Daha açık bir ifade ile Gürcistan'ın NATO üyeliği konusunda Rusya faktörü oldukça etkindir. Bağımsızlık sonrası stratejsi yüksek bir alanda küçük bir devlet olarak iç sorunlarla varlığını korumak zorunda kalan Gürcistan'ın dışarıdan destek görmesi anlaşılabilir bir durumdur.[324] Buna göre, Gürcistan'ın AB'ya temyiz başvurusu NATO'ya yapılan başvuru gibi aynı mantıkla izlenmiştir. Bu bağlamda Gürcistan'ın caydırıcı yetenekleri Gürcistan için "kolektif savunma örgütünü" ve "ittifakta esas görüşler için en iyi yolu" kazandırmıştır.[325] Aslında, NATO'ya katılmak için bu verilen teşvik, kusurlu Baltık ülkeleri için 2004 yılında ittifaka girerek benzer hedeflerinin paylaştığı görülmüştür.[326]

Bu konuda Gürcistan RF'nin tarafsızlık statüsünün sağlanmasını ve Batılı devletler tarafından Rusya'nın Gürcistan'ın içişlerine müdahalelerde güvenlik taahhütlerini istemektedir. Gürcistan NATO üyeliği için bir araç olarak algılandı. Bir nevi ittifakın parçası olması hasebiyle sorunların çözümü daha da kolaylaşacaktı.[327] Ancak, NATO üyeleri bu tür kritik çatışmaları çözme niyeti ile Gürcistan'ı ittifak içine alınması hususunda yeterli özveriyi gösterip göstermemesi meselesi tartışma götürmektedir. Nitekim, Batı dünyasının RF ile ikili ilişkilerine Gürcistan'daki iç durum engel olmuştur. Diğer taraftan Abhazya ve Güney Osetya'da yer alan Rus barış güçleri açıkça Rusya yanlısı tavır alarak Gürcistan'ın NATO üyeliğine karşı çıkmıştır.[328] Abhazya ve Osetya'nın Rusya'ya karşı olan güven perspektiflerini NATO ile Gürcistan ilişkilerinin arasındaki güvenlik iklimi oluşturur hale gelmiştir. Fakat NATO ise ittifak için Gürcistan'ın ayrılıkçı sorunlarından itinayla kaçınmıştır. Bu yüzden, NATO Genel Sekreteri

[323] Berg, 2010: 118
[324] Liklikadze, 2008: 28
[325] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 105
[326] Hamilton ve Mangott, 2008: 28
[327] Jibladze, 2007: 46
[328] Priego, 2008: 5

Scheffer 2007'de, 'Gürcistan'ın Atlantik İttifakı'na girmesi için iç çekişmelerini çözmesi gerektiğini dile getirmiştir.[329]

Bu noktada, pek çok gözlemci Gürcistan'ın teklifini madde 22'yı[330] yakalayıp gibi olmuştur: 'NATO Abhazya ve Güney Osetya ihtilaflarını giderene kadar Gürcistan'ı üyeliğe kabul etmesi söz konusu olamaz. Gürcistan'ın ittifaka üyeliğine inatla karşı olan RF bu sorunları sıcak tutarak çözülmesine izin vermemiştir.[331] Bu sebepten dolayı, Saakaşvili hükümetinin öncelikli amacı ayrılıkçı ihtilafları gidermek için girişimleri başlatmak olmuştur. Sorunları çözmüş bir Tiflis'in zirvede yer alması hedeflenmiştir. Bu hedefin verdiği cesaretle ile Tiflis NATO üyeliğinin gerçekleşmesi için ayrılıkçı bölgeler ile birleşilmesi konusunda RF'ya karşı silahlı adımlar atmıştır.[332]

3.5.2. Gürcistan'ın NATO Üyeliği Sürecinin NATO Üyelerinin Çıkarlarına Olan Etkileri

Gürcistan bağımsızlığını kazandıktan sonra Batı ülkeleri bölgedeki egemenlik ve istikrar üzerine endişelerini dile getirmişlerdir. Gürcistan'ın Karadeniz kıyısında yer alması Avrupa Devletlerinin bu bölge için doğrudan güvenlik ilgilerini arttırmaktaydı. Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü Görevlisi Lynch'in önerdiği gibi, zayıf ve başarısız Gürcistan tehdit kaynağı olarak Avrupa'yı etkileyebilirdi.[333] Diğer taraftan ise, Sovyet Birliği'nin dağılmasından sonra yeni İpek Yolu'nun canlandırılması Gürcistan'ın Batı için stratejik önemini arttırmıştır. Yine de, ABD ve AB ülkeleri için Gürcistan ile ilgili konular çeşitli şekillerde değişmiştir.[334]

Gürcistan'ın NATO üyeliği için ana destekçisi ABD olmuştur. Bu doğrultuda ABD, Gürcistan ile en gelişmiş stratejik ilişkileri tesis etmiştir. 11 Eylül Olayları sonrasında, Gürcistan ABD için diğer Avrupa ülkelerine göre daha önemli bir stratejik konum elde etmiştir. Bu durumdan istifade eden Gürcistan, ABD'nın uluslarası terörizme karşı başlattığı kampanyasını tereddüt göstermeden desteklemiştir. Ayrıca, Irak ve Afganistan'daki koalisyon güçlerine katkıda bulunarak dış politika tavrını bir kez daha ispat etmiştir. Aynı zamanda Gürcistan, Avrasya'da ABD'nin bariz hava koridoru ve güvenilir istasyonuna dönüşmüştür.[335] Ülkeler arasındaki artan

[329] Priego, 2008: 5
[330] Amerikalı yazar Joseph Heller tarafından kaleme alınan hicivli ve kısmen tarihsel bir romandır. Heller, romanı 1953 yılında yazmaya başladı ve ilk kez 1961 yılında yayımladı. Hikâyesi 1943 yılında II. Dünya Savaşı sırasında geçen roman, 20. yüzyılın en büyük edebi eserlerinden biri olarak anılmaktadır.
[331] Liklikadze, 2008: 28
[332] Nichol, 2007: 28.
[333] Lynch, 2006: 67
[334] Lynch, 2006: 67
[335] Jibladze, 2007: 46

işbirliği Gürcistan'a önemli ölçüde askeri yardım sağlamıştır. GTEP ve SSOP benzeri programlar Gürcistan'ın ulusal ordusunun yeteneklerini önemli ölçüde uygulayan askeri eğitim ve teçhizatın teminini gerekli kılmıştır.[336]

Saakaşvili ile Bush arasındaki iyi ilişkiler Gürcistan ile ABD'yi yakınlaştıran etkenler arasındadır. Ancak taraflar arasındaki yakın ilişkiler, Gürcistan'ın etnik sorunlarını çözme konusunda başarısız olmuştur. ABD bu konuyla ilgili birçok arabuluculuk çalışmalarına katıldı fakat tüm bu girişimlerinde somut başarılar elde edememiştir. Konuyla ilgili olarak George Bush Washington'un gücünün sınırlı olduğunu itiraf ederek: "ABD bir çözüm empoze edemez, ne de Gürcistan ABD'yi bir çözüm olarak istemez".[337] Aslında, ABD Rusya'yı provoke etmek istemediğinden ihtilafların çözümünde aktif rol almamıştır. 2000 yılına kadar, Washington RF ile ihtiyatlı ilişkilerini aynı düzeyde tutmaya özen göstermiştir. Özellikle bu mevzu Moskova ile işbirliği için gerekli bir unsur olarak belirmiştir. Yine ABD-Rusya ilişkilerde Gürcistan'ın etnik meseleleri Irak, Iran ve Kuzey Kore gibi konularda masaya yatırılmıştır.[338]

Diğer taraftan, Avrupa Devletleri ile Gürcistan arasındaki ortak çalışmalar Mayıs 2004'te AB genişlemesinden daha önemli hale gelmiştir. Gürcistan'ın istikrar ve refah konusunda sahip olduğu Avrupa endişesi Gücistan'ın 2005'te Avrupa Komşuluk Politikasına (ENP) dâhil ettikçe artmıştır. İyi komşuluk ilişkileri ile birlikte, Gürcistan'ın transit ülke konumu dış ticaret ürünlerinin geçişi konularında Avrupa ülkelerinin ilgilerinin artmasını sağlamıştır.[339] AB Gürcistan'ın bu güçlenen konumundan hareketle ABD ile birlikte yeni ulaşım koridorları ve petrol boru hatları oluşturmak amacıyla PfP yoluyla NATO faaliyetlerini desteklemişlerdir. Baştan beri, Gürcistan'ın ulusal güvenlik sorunu petrol taşımacılığı ve geçiş hattı konusuna bağlanmaktadır.[340] BTC boru hattının açılışı ile Batı ülkelerin Gürcistan'a olan ilgilerinin daha da artacağı öngörüsünü güçlendireceği tahmin edilmiştir. İlerleyen zaman diliminde Gürcistan toprakları üzerinden Azerbaycan fosil kaynaklarının geçişi Gürcistan üzerinde istikrar sorununu yeninden gündeme getirmiştir. Özellikle petrolün jeopolitik ters aksları bölgeler arasındaki rekabeti arttırmıştır.[341] Nitekim RF, Gürcistan'ın Batı projelerine verdiği desteğe misilleme

[336] Liklikadze, 2008: 28
[337] Owen, 2005: 1
http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav051005.shtml (erişim tarihi: 16.11.2016)
[338] Jibladze, 2007: 50
[339] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 109
[340] National Security Concept of Georgia, 2005: 11-14
http://www.parliament.ge/files/292_880_927746_concept_en.pdf (erişim tarihi: 16.11.2016)
[341] National Security Concept of Georgia, 2005: 11-14
http://www.parliament.ge/files/292_880_927746_concept_en.pdf (erişim tarihi: 16.11.2016)

olarak Gürcistan iç politikasına yönelik hamlelerini daha da güçlendirmiştir. Tüm bu gelişmelere rağmen Almanya ve Fransa'nın Rus doğalgaz ve petrolüne olan talebinin artması Batı'nın Gürcistan etnik meseleleri hakkındaki görüşlerinde ve RF'ye yönelik uyguladıkları dış politikalarında bazı sapmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu minvalde ironik olarak, Gürcistan'ın NATO üyeliğini reddetmişlerdir.[342]

NATO üyelerinin ve Gürcistan'ın birlikte ittifak kurma nedenlerini karşılaştırdığımızda, belirli bir ölçüde motivasyon asimetrisinin bulunduğu açıkça ortadadır. Gürcistan'ın NATO üyeliğini kazanma amacının ana hedeflerden biri toprak bütünlüğü sorunu olduğu daha önce de belirtilmiştir ancak Gürcistan'daki ayrılıkçı çatışmaların çözülmesi için ittifak üyeleri tarafından sorunların çözülmesi ile ilgili olarak hiç bir tutarlı adım atılmamıştır.[343] Siyaset Bilimcisi Coen'in önerdiği gibi:

> Güney Kafkasya ve ihtilaflarının NATO listesinde öncelik aldığı kesinlikle büyük bir efsanedir. Dahası, NATO genellikle sadece askeri bir blok olarak biliniyor. Bazıları ittifakın bölgesel çatışmalara müdahale edeceğine inanmaktalar. Askere bağlı bir müttefikin müdahalesi, genellikle tüm ittifakın bir taahhüdü olarak yanlış anlaşılmaktadır ya da yanlış yorumlanmaktadır.[344]

İki taraf arasında ittifakı sürdürebilecek nedenler farklı olmasına rağmen başta ABD olmak üzere Batı dünyası özellikle askeri yardımını Gürcistan'a devam ettirmektedir. Başka bir bakış açısından, Gürcistan güçlü Batı desteğini askeri teçhizat temini yoluyla elde edip değerlendirmektedir.[345] Lynch'in önerdiği gibi, Gürcistan ordusunun güçlendirmesi Saakaşvili hükümetinin en önemli arzusu olmuştur. Tiflis en azından Abhazya ve Güney Osetya üzerinde silahlı kuvvetleri ile barış amaçlı caydırıcılık oluşturmak istemiştir.[346] Buna paralel olarak Avrupa devletleri ve ABD etnik çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesinde ısrar etmişlerdir. Örneğin, 2004 yılında Osetya'da çıkan şiddetli çatışmalar sonrasında Batı, Saakaşvili'ye herhangi bir destek alamayacağını ve kriz sırasında askeri gücü kullanırsa ülkesine yönelik izole yaptırımların uygulanacağının uyarısını yapmıştır. Ancak, Saakaşvili tüm uyarılara rağmen pandoranın kutusunu Ağustos 2008'de açmış ve RF-Gürcistan arasında savaş patlak vermiştir.[347]

2008'de Saakaşvili'nin bu hareketi müttefikleri tarafından onaylanmamıştır. İttifak oluşumu üzerindeki yabancı yardımlarının etkileri hakkında Harvard Üniversitesi Uluslararası

---

[342] German, 2009: 234
[343] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 109
[344] Coene, 2003: 21
[345] Priego, 2008: 5
[346] Lynch, 2004: 67
[347] Coppieters, 2005: 381

İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Walt'ın hipotezi vasıtasıyla değerlendirilme yapılabilir. Walt alıcının davranışında dış yardımı sağlayan devlet tarafından kaldıraç derecesini etkileyen üç koşul önermektedir.[348] Walt'ın önerdiği ilk durum: eğer iki müttefik arasında bir asimetrik motivasyon varsa, başka bir deyişle, alıcı belirli bir konuyla ilgili daha fazla ilgileniyorsa ve bu konunun göreceli önemi vericiye göre daha düşük ise, bunu etkileme yeteneği azalır. Bundan dolayı, dış yardımların bazen kendi kendine yenilgiye uğramış olabileceğini ve alıcının askeri gücünü arttırıp vericinin talimatlarına aykırı davranmaktır. RF bazılarını terfi etmesine rağmen Saakaşvili'nin Güney Osetya'ya saldırmak için Washington tarafından harekete geçirilen komplo teorileri RF'nin gücünü arttırmış[349], akademisyenlere göre ise ABD'nın bu askeri hareketi onaylamadığı bilinmektedir. Hatta Gürcistan'daki çatışmaların barışçıl çözümü konusunda da ısrar etmiştir.[350] Buna ek olarak, Saakaşvili'nin tek taraflı davranışı, Tiflis ile NATO'nun diğer müttefikleri arasındaki ayrışmaları giderek arttırmıştır. Dolayısıyla Rusya ile Gürcistan arasında 2008 yazında cereyan eden Güney Osetya Savaşı, Gürcistan ve Batılı devletler arasındaki ittifakın oluşumunun önünde derin negatif etkiler yaratmıştır.[351]

[348] Walt, 1987: 44
[349] Meyer, 2008: 119
[350] Cooley ve Mitchel, 2009: 35
[351] Cooley ve Mitchel, 2009: 35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GÜRCİSTAN-RUSYA 2008 SAVAŞI VE GELİŞMELER

7-12 Ağustos 2008 tarihlerinde gerçekleşen 2008 RF-Gürcistan savaşı, Güney Osetya topraklarında başlamış ancak sonrasında Abhazya Cumhuriyeti'nin yanı sıra Gürcistan'ın kuzey bölgelerini de içine alacak şekilde genişletilmiştir. Silahlı çatışma sadece beş gün sürmesine rağmen, RF ile Gürcistan Cumhuriyeti arasındaki gerilimler, çatışmadan birkaç ay önce başlamıştır.[352] Çatışma tanklar ve zırhlı personel taşıyıcıları ile zırhlı kolonların büyük hareketlerini, Rus kuvvetlerinin hava gücünün sınırlı kullanımını, Rus kuvvetleri tarafından Abhazya'ya amfibik yollar açılmasını ve Karadeniz'deki Rus ve Gürcü gemileri arasında küçük bir deniz donanımı içermektedir. Bu savaş Rusya açısından büyük bir zaferle sonuçlanırken, yalnızca ekipmanlarının zayıf durumunu değil, aynı zamanda Gürcü askeri birliklerine düşen daha gelişmiş silah platformlarına ve yeteneklerine de dikkat çekmektedir.[353]

4.1. Savaş Öncesi Durum

RF ile Gürcistan arasında Güney Osetya ve Abhazya bölgeleri üzerindeki gerilimler, 1990'ların başında, bu bölgelerdeki ikili çatışmalara kıyasla nispeten daha düşük olmuştur. Bununla birlikte, 2008 ilkbaharında ve yaz mevsiminde gerçekleşen bir dizi olaylar serisi "Gürcistan çatışma bölgelerinde karşılaşmanın giderek daha fazla olası hale geldiğini şiddetle göstermiştir".[354] Fakat buna rağmen yılın başında durumlar bu kadar da kötümser gözükmemekteydi. RF Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Gürcistan Cumhurbaşkanı Mikheil Saakashvili Şubat ayında "2006 yılında kesilen ticaret ve hava trafiği bağlantılarının yeniden kurulmasını görüşmek üzere" bir araya gelmiştir.[355] Bu görüşmeye rağmen, 4 Mart 2008'de, Gürcistan, Güney Osetya'daki Ortak Kontrol Komisyonu'ndan (JCC) çekildi ve bu durum Gürcistan, "Tiflis-Moskova diyaloğunda bir aksilik" yaratmış oldu. Alınan bu karar Moskova'ya hızlı ve kasıtlı bir cevap niteliğindeydi.[356]

---

[352] Report of the UN Secretary-General on the Situation in Abkhazia, 2008: 4
[353] OSCE Mission to Georgia, Spot Report on the situation in the zone of the Georgian-Ossetian conflict: Update No. 1 (11:00 Tbilisi time), 8 August 2008
[354] Popjanevski (ed) Cornell ve Starr, 2009: 143
[355] Popjanevski (ed) Cornell ve Starr, 2009: 144
[356] Popjanevski, 2009: 144

6 Mart 2008'de ise Rusya, Abhazya Cumhuriyeti'ndeki ticaret kısıtlamalarını kaldırıp diğer BDT ülkelerini dava ile takip etmeye çağırmıştır. Bu çağrıyı Nisan ayında Başkan Putin tarafından imzalanan bir cumhurbaşkanlığı kararı takip etmiştir. Karara göre; "Rusya devlet kurumlarına Abhazya ve Güney Osetya fiili idareleri ile resmi bağlar kurma" talimatı verilmiştir. Rus Demiryolları Askerleri'nin Mayıs ayında Abhazya'ya taşınmasından sonra Rusya Federasyonu, Temmuz ayında Kavkaz 2008 adlı büyük bir askeri tatbikatı başlatmış ve "Gürcistan-Rusya Sınırına yakın on bir bölgede" gerçekleşen bu tatbikata yaklaşık 8 bin asker katılmıştır.[357] Ağustos başında ise Güney Osetya'daki olaylar gerginlik merkezi olarak öne çıkmıştır. Gürcistan'ın Güney Osetya'yı sorumlu tuttuğu bir araç patlamasıyla olaylar başlamıştır.[358] Sonraki gün ise, Güney Osetya, Gürcü Acarlar tarafından birkaç askerinin öldürüldüğünü iddia ederek doğrudan Gürcü köylerine bir misilleme saldırısı düzenmiş ve bir Gürcü polis memuru ile birkaç askeri öldürülmüştür.[359] Akabindeki birkaç gün içinde Gürcistan ve Güney Osetya kuvvetleri arasındaki askeri çatışmalar artmış, 7 Ağustos'ta Güney Osetya'nın başkenti Tshinvali bombalanmış ve Gürcistan kuvvetleri "kontrolünü ele geçirmek için tartışmalı bölgeye" gönderilmiştir.[360] Aynı gün, Güney Osetya yetkilileriyle görüşmek üzere Tskhinvali'ye giden Gürcistan hükümetinin temsilcileri tarafından daha büyük bir çatışmanın önlenmesi için yapılan son çabalar da sergilenmiştir.[361] Ancak bu çabalara rağmen toplantı hiç gerçekleşmemiş ve akşam geç saatlerde "[Rusya'nın] Kuzey Osetya'dan gelen Roki tüneli üzerinden askeri harekâtların ilk medya raporları" ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunun üzerine, Rus ordusunun Kuzey Osetya'dan Güney Osetya'ya girmesi ile savaş başlamıştır.[362]

Ortak Kontrol Komisyonu (JCC), Gürcistan ve Güney Osetya bölücüleri arasındaki 1991-1992 savaşından sonra kuruldu. KİK, Güney Osetya'da bir barış gücü sağlamak üzere tasarlandı ve Rusya, Gürcistan ve Güney Osetya, bu kuvvete eşit oranda birlik sağladı.

[357] Popjanevski (ed) Cornell ve Starr, 2009: 144-145

Bu kararname ayrıca, çeşitli devlet kurumlarının her iki bölge ile ticaret ilişkileri kurmalarının yanı sıra ikamet eden kişilere konsolosluk hizmetleri de vermelerini şart koştu.

[358] OSCE Mission to Georgia, Spot Report on the situation in the zone of the Georgian-Ossetian conflict: Update No. 1 (11:00 Tbilisi time), 8 August 2008

[359] Popjanevski, 2009: 145

[360] Popjanevski, 2009: 149

Havadan saldırıların ardından Rus Hava Kuvvetleri Komutanı, Rusya'nın Güney Osetya'daki KİK üyelerine yardım etmeye hazır olduğunu açıkladı.

[361] Lannon, 2011: 34; Saltzman, 2012: 558

Rusya Büyük Stratejisi ve 21. Yüzyılda Birleşmiş Devletler başlıklı bildirisinde, Gürcistan ve Güney Osetya arasında çatışmaların birkaç ay önce gerçekleşmiş olmasına rağmen, Gürcistan ordusunun Güney Osetya'ya taşınması "nispeten düşük yoğunluklu uzun süren bir çatışmayı büyük çaplı bir çatışmaya dönüştü" şeklinde yorumladı.

[362] Saltzman, 2012: 151

İlk medya raporları yerel saatle 07:10'da başladı.

Harita 4.1 2008 Güney Osetya Savaşı Haritası

Kaynak: https://www.stratejikortak.com/2015/11/2008-osetya-savas-neden-ck.html (erişim tarihi: 22.11.2015)

4.1.1. Savaşa Zemin Hazırlama Kampanyası

Gürcistan birliklerinin 7 Ağustos 2008'de Güney Osetya'ya taşınması iki ana hedefe sahiptir; birincisi, kendilerine kıyasla daha küçük olan Güney Osetya kuvvetlerini hızla bozguna uğratmak ve "Güney Osetya'nın başkenti Tshinvali'yi işgal etmek"; ikinci hedef ise, "gönüllülerin Rusya'dan gelmesini önlemek" için Transkafkasya karayolunu ve Roki tünelini kontrol altına almaktır.[363] Bununla birlikte, Gürcistan, operasyonunun belirleyicisi olacak "Rus ordusunun çatışmaya müdahale olasılığını tamamen gözden kaçırmıştır" en büyük stratejik hatası olarak kabul edilebilir. O sırada Gürcü askeri liderliğince bilinmeyen bir Rus piyade taburu ve silahları Roki tünelinin güneyine konuşlanmış ve takviye tünelin kuzeyinde kamp kurmuşlardır.[364] Gürcü güçleri, orijinal planlarını sürdürdükleri 8 Ağustos 2008'de başkent Tskhinvali'ye saldırı başlatmıştır. Topçu birliklerinin bombardımanın ardından kısa bir süre sonra

[363] Barabanov vd.; 2009: 49
[364] Barabanov vd.; 2009: 48
Yazarlar, Gürcistan ordusu böyle bir senaryo hazırlamış ve planlamış olsalar da, pek çok kişi tarafından bunun olası bir olay olacağını düşünüyorlardı. Buna ek olarak, Gürcü sivil ve askeri liderliğindeki pek çok kişi, nihai NATO üyeliğine ilişkin yakın tarihli vaatlerin de bir caydırıcılık görevi göreceğini düşünüyorlardı.

piyade kuvvetlerinin ileri hareketi izlemiştir.[365] Büyük Gürcü kuvvetleri tarafından Tskhinvali'ye saldırı Rus birliklerinin Gürcistan kontrolündeki bölgeye girmesi için çok daha zor hale gelmiştir.[366]

8 Ağustos 2008 sabahı, Rus uçakları sabahın erken saatlerinde kentin içinde ilerleyen Gürcü kuvvetlerine saldırı düzenlenmeye başlamıştır. Bu arada, Rus 58. Ordusu'nun ana organı tünelden geçmiş ve "Güney Osetya'da ağır bir karşı saldırı başlatmıştır".[367] 58. Rus Ordusu Çeçenistan özelinde Kafkasya'da sahip olduğu yüksek savaş yetenekleri ile tanınmıştır.[368] Rus zırhlı ve mekanize kuvvetlerin geri kalanı; 19. ve 42. Motor Tüfeği Bölüğü, 33. Özel Dağ Tugayı, Rus Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın (Çeçenistan) GRU Vostok (doğu) ve Zapad (batı) taburlarına ek olarak, Hava Kuvvetlerinin 45., 76. ve 98. Filolarıdır.[369]

9 Ağustos 2008'de RF, hem büyük bir amfibi istilasını gerçekleştirerek hem de bölgedeki yerli kuvvetleri demiryolu ile taşıyarak Abhazya'daki operasyonlarını başlatmıştır. Böylece yaklaşık 9 bin civarında askerini çatışma bölgesine gönderilmiştir.[370] Aynı gün Gürcü güçleri Tskhinvali'ye doğru ilerledi ve her iki taraf da şiddetli bir mücadele sonrasında şehrin güney bölümlerini ele geçirmeyi başarmıştır.[371]

Gürcü kararından bağımsız olarak, 10 Ağustos 2008'e kadar, Gürcistan kuvvetleri, Rus kuvvetlerine kıyasla aşırı derecede güçsüz ve silahsız oldukları için, Tskhinval'dan çekilmek zorunda kalmıştır. Rus kuvvetleri, Tskhinvali'yi kontrol ettikten sonra, Güney Osetya'daki diğer Rus kuvvetleri sınırı geçerek Gürcistan'a geçmiştir.[372]

---

[365] Felgenhauer (ed) Cornell ve Starr, 2009: 169; Barabanov vd., 2009: 57; Popjanevski, 2009: 151

[366] Popjanevski, 2009: 152; Barabanov vd., 2009: 59
Yazarlar, ilk Rus kayıplarının, üç Gürcü T-72 tankının saldırısı sonrasında Tshinvali eteklerinde Rus JCC bileşiminde gerçekleştiğini kaydetti. Ayrıca, Gürcistan'ın şehre saldırısının 12 bin asker ve 75 T-72 tankından oluştuğunu da belirttiler.

[367] Popjanevski, 2009: 152

[368] Barabanov vd., 2009: 46-47
Gürcü askeri avansıyla yüzleşmek üzere gönderilen güçler, 1994 yılında Grozni'yi ele geçirmek için girişimde bulunan yoğun asker kuvveti değildi; Bununla birlikte, Rus kuvvetleri halen askerlerin büyük bir bölümünü barındırıyor ve 1994'ten çok daha iyi bir güç olsa da, o sırada Batı'daki çoğu askeri güçle hala kıyaslanamıyorlardı.

[369] Felgenhauer, 2009: 166-167
Yazar 75. sayfada bu kuvvetlerin 1,200 adet zırh ve ağır topçu birlikler tarafından desteklenen 25-30.000 askerden ve ek olarak 10-15.000 Güney Osetya ve Abhazya bölücü savaşçılarıyla desteklendiğine dikkat çekmiştir.

[370] Popjanevski, 2009: 152; Felgenhauer, 2009: 171
Daha önce Gürcistan'ın Rusya'nın Abhazya'yı istila için güç topladığı konusunda bir istihbarat aldığını belirtti. Ayrıca, işgalden saatler önce Moskova, Abhazya bölgesinde bir "kuşatma durumu" ilan eden bir diplomatik kabloyu Gürcistan'a gönderdi.

[371] Felgenhauer, 2009: 171

[372] Felgenhauer, 2009: 170

Abhazya bölgesinde, Rus kuvvetleri daha cılız bir direnişle karşılaşmıştır. 10 Ağustos 2008 itibariyle, Rus kuvvetleri Poti'deki Gürcü deniz üssünü ve bir sonraki gün ise Senaki'de bulunan büyük Gürcü askeri üssündeki Gürcü askeri teçhizatının büyük stoklarını ele geçirmiştir[373] 11 Ağustos 2008'de, Gürcistan kuvvetleri Tiflis'e çekilerek başkenti savunmak amacıyla güçlerini yoğunlaştırmaya başlarken, tüm cephelerde genel bir geri çekilme başgöstermiştir.[374] Rus kuvvetlerinin bu başarılarının ardından, 12 Ağustos 2008'de Güney Osetya, Abhazya ve Gürcistan'daki Rus kuvvetleri, Rusya Cumhurbaşkanı Dimitri Medvedev'in emriyle tüm operasyonları durdurmuştur.[375]

2008 yılında Gürcistan ile savaş sırasında Rus kuvvetlerinin hızlı bir şekilde zafer kazanması karşısında Batılı gözlemcilerin çoğu için büyük bir şaşkınlık yaşanmıştır.[376] Beş günlük savaş, Rusya'nın Sovyet tarzı taktiklerden yararlanan ezici mekanize kuvvetlerin kullanımını gerektirmiştir.[377] Modernize edilmiş ekipmanlar içeren küçük Gürcü güçleri daha fazla mobil taktik birimi ve ateşle destek tekniği kullanmıştır. Savaş, Rusya'nın çevresindeki bir bölgeye NATO'nun yayılmasına karşı aktif bir duruş sergilediği ilk örnek olarak görülebilir.[378]

Rusya, operasyonel olarak savaşa daha fazla sayıda güç ilave ederek Gürcistan'ın kapasitesinden çok daha fazlasını ortaya koymuştur. Gerek 2008 Kafkas Tatbikatı ile savaşa hazırlanan 58. Rus Ordusunun yetenekleri gerekse de stratejik hamleleri savaşı Rusya'nın

---

[373] Felgenhauer, 2009: 173
Senaki'nin yakalanmasıyla birlikte dikkat çekici noktaların bir kısmı, cep telefonu kamerasını kullanarak bir Gürcü askeri kışlayının iç kısmını kaydeden genç bir Rus askeri tarafından hızla viral hale getirilen video görüntüleridir. Videoda, o ve askerleri, düşmanlarını yaşamak koşullarının ne kadar güzel olduğu ile öfkelerini ve kayıdıklarını çok sesli bir şekilde ifade ederken, duvar dolapları ve yataklarını çevirerek görülebilirler.
https://www.youtube.com/watch?v=7ped0ddLrNU (erişim tarihi: 12.11.2016)

[374] Felgenhauer, 2009: 174
Yazar, bu dönemde elit 1. Piyade Tugayı'nın en iyi eğitilmiş Gürcü askerleri, ABD kuvvetleri ile koalisyonun bir parçası olarak Irak'a konuşlandığını belirtiyor. 10 Ağustos 2008'den itibaren ABD askeri uçakları onları geri göndermeye başladı, ancak bütün kuvvet toplandığında savaş zaten sona erdi.

[375] The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 17.08.2012
http://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement//asset_publisher/t2GCdmD8RNIr/content/id/328054(erişim tarihi: 12.11.2016)

[376] McDermott, 2009: 65; Renz ve Thornton, 2012: 52
"Doğrusu, Gürcistan Rus ordusunun gerçekten savaşmak için tasarlanmış bir düşman olmadığına" dikkat çekti, bölgesel askeri güçlerle asimetrik savaş, Genelkurmayın planladığı bir şey değildir. Rus zaferini ezici Rus kuvvetine, çok sayıda kontrat hareketine ve Çeçenistan'da sürekli bir savaştan edindiği tecrübeye sahip 58'nci Ordunun deneyimine denk geldi.

[377] Renz ve Thornton, 2012: 52

[378] McDermott, 2009: 65; Renz ve Thornton, 2012: 52
Yazarlar, Rusların geleneksel güçlerine tamamlayıcı olarak Abhazya ve Güney Osetya'da düzensiz güç kullandıklarını da belirtti.

kazanmasını sağlamıştır.[379] Çatışma boyunca Rus zırhlı ve mekanize kuvvetleri geleneksel Sovyet tarzı taktikler kullanmıştır.[380]

Gürcü güçlerinin, bu savaşta Rus güçleri karşısında stratejik veya operasyonel avantajları bulunmamasına rağmen, taktiksel anlamda bir avantaja sahip olduğunu belirtmek mümkündür.[381] Üstelik NATO operasyonlarına dahil olabilmesi ve Gürcistan ordusunun NATO standartlarını karşılayabilmesi adına tecrübe ve nispeten hafif silahlı bir yapılanmaya ihtiyacı olduğuda açıkca görülmüştür.[382] ABD ve Batı askeri danışmanları tarafından Gürcistan kuvvetlerini Kosova ve Irak'a konuşlandırmak için hazırladıkları eğitim programları ile, "düşmana karşı manevraları destek ve ateş gücü kullanarak tepki verme" gibi zemin kuvvetlerine "taktik düzeydeki konvansiyonel angajmanlarla ilgili becerileri"öğretmiştir.[383] Bu yeni kazanılan beceriler, Gürcü güçlerinin başlangıçta Tskhinvali üzerinde önemli bir dayanak sağlamasına ve taktiksel bir geri çekilme gerçekleştirmesine imkân tanımıştır. Bölgede askeri stratejisi yüksek olan Gürcü kuvvetlerinin Rus güçleri karşısında elde ettiği başarısızlığın temelinde, Gürcü askerlerinin iyi komite edilmemesi ve sınırlı savaş yeteneklerinin kapasitesinin düşük olması durumuyla izah edilebilir.[384]

Çatışma sırasında, savaş alanının coğrafyası Rus kuvvetlerine engel teşkil etmiştir. Güney Osetya'nın içinde veya dışındaki tek yol, Roki tüneli yoluyla Transkafkasya karayoludur. Bu durum, Rusya'nın takviye ve malzeme tedariki ile yaralı personel ve hasar görmüş ekipmanı takviye etmesi için kritik bir rota oluşturmuştur.[385] Bununla birlikte, sivil sığınmacıların oluşturduğu insan akını ve "eski Rus tankları ve zırhlı araçların" sık sık bozulması nedeniyle daha da daralmış ve dolayısıyla "Roki tünelinin güneyinde trafik sıkışıklığı"na neden olmuştur.[386] Büyük Rus kara kuvvetlerinin çoğunun savaş sırasında donatılarak bazı durumlarda eski

[379] Cohen ve Hamilton, 2011: 28
[380] Cohen ve Hamilton, 2011: 28-29
Sovyet taktik doktrini, İkinci Dünya Savaşı sırasında karşılaşılan Alman kuvvetleri ya da Varşova Paktı ile NATO arasındaki muhtemel nihai çatışma gibi büyük bir konvansiyonel askeri güce karşı kullanılmak üzere tasarlandı. Bununla birlikte, bu taktikin ürettiği hız, Rus kuvvetlerinin Gürcistan direnişini atlatmasına ve daha fazla kayıp vergileri olsa bile, ilerlemeye devam etmesine neden oldu. Bu taktik basitliği bir askeri askerin az eğitimle çalıştırılmasını sağladı. Buna ek olarak, çatışmalar süresince Rus araçlarının hiçbirinin navigasyon cihazı, gece görüşü veya gelişmiş yangın kontrol sistemleri olmadığından hem oluşumu korumak hem de etkili bir şekilde savaşmak için en iyi metodu ispatladı.
[381] McDermott, 2009: 65; Renz ve Thornton, 2012: 52
[382] Barabanov vd., 2009: 16
[383] Barabanov vd., 2009: 16
[384] Cohen ve Hamilton, 2011: 28
Daha önce de belirtildiği gibi, çatışma sırasında Gürcü 1. Piyade Tugayı, savaş başladığında Irak'a konuşlandırıldı.
[385] Renz ve Thornton, 2012: 52
[386] Barabanov vd., 2009: 16

ekipmanların kullanılmış olması, Rusya'nın beş gün boyunca sahip olduğu bir kaygıdır. Savaş sırasında Rusya'ya ait kara füzelerinin çoğunun eski ve bazı durumlarda kullanılmayan ekipmanlar tarafından teçhiz edilmesi Ruslar ve Osetler arasında endişe kaynağı haline gelmiştir.[387]

Savaş sırasındaki Rusya'ya ait kara füzelerinde ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. Bu füzeler kapasitesinden daha güçlü gösterilmiş ancak savaş esnasına bambaşka bir durum ortaya çıkmıştır. Her ne kadar ezici güce ve hızlı bir ilerlemeye elverişli olmasa da, savaş temposundaki değişiklikler için "yavaş tepki vermişler" ve "tepki gösterdikleri zaman ise savaş için çok ciddi bir unsur olduklarını ispat etmişlerdir".[388] Ayrıca, "sıvak çatışmaları amaçlayan motorlu tüfek birimlerinin sergilediği düşük kalitede gösden kaçmamıştır.[389] Rus ordusunda yaşanan iletişim kopukluğu/eksikliği Rus komutanları oldukça geren bir konu olmuştur. Demode iletişim araçları, çatışma sırasında "neredeyse tamamen askeri iletişim sistemlerinin dağılmasına" yol açmıştır. Bu durum karşısında mecburi olarak Rus komutanları şahsi cep telefonlarını birbirleriyle ve birlikleriyle iletişim kurmak için kullanmak zorunda kalmışlardır.[390] Ruslara ait eski yerleşik iletişim sistemleri ve Rus kara füzelerinde yaşanan askaklıklar dışında eski tanklar ve zırhlı araçlarda da savaş esnasında bazı sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca; gece görüş ekipmanı, araç paneli, uydu navigasyon sistemleri ile havadan keşif aracı UAV'ler veya uydular vasıtasıyla keşif araçlarının eksikliği ortaya çıkmıştır.[391]

Saakaşvili döneminde Gürcistan kuvvetleri Batı askeri güçleriyle oluşturdukları ortak faaliyetleri kapsamında ABD başta olmak üzere İsrail ve Avrupa ülkelerinden daha gelişmiş ve modern silahlar elde etmiştir.[392] Savaş esnasında Gürcü tanklarının ve zırhlı personel taşıyıcılarının çoğunda "reaktif zırh, gece görüşü ekipmanları ve üstün ateş kontrol sistemleri mevcuttur.[393] Gürcü zırhlı kuvvetlerinin büyük çoğunluğu Rus üretimi T-72 tankları ile donatılmış olmasına rağmen yukarıda bahsedilen modernleştirmelere ek olarak Ukrayna menşeli Kombat marka füzeleri ateşleme yeteneğine sahip cihazlar ile GPS navigasyon sürücü ve

[387] McDermott, 2009: 67
[388] Felgenhauer, 2009: 167
[389] Renz ve Thornton, 2012: 45; Cohen ve Hamilton, 2011: 26-27
Yazarlar, Rus askeri analistlerinin Rusya kara kuvvetlerinin tüm Rus çabalarının en etkili ve en başarılı öğeleri olduğuna karar verdiklerini belirtmişler. Kara kuvveterinin bazı sorunarla karşı karşıya kalmasına rağmen onların deniz kuvvetlerinden daha başarılı olduğu düşünülmektedir.
[390] Cohen ve Hamilton, 2011: 27
[391] Felgenhauer, 2009: 167
Yazar, ironik bir bükülme ile, Rus komutanlarının tüm cep telefonu trafiğinin Gürcü cep telefonu operatörleri tarafından taşındığını belirtti.
[392] McDermott vd., 2012: 9-10
[393] Cohen ve Hamilton, 2011: 28

kızılötesi kameralara da sahiptir. Gürcü Kara Ordusunun sahip olduğu bu silahlar Rusya Federasyonu'nun 2008'de Kuzey Kafkasya topraklarında konuşlandırdığı askeri birliklerinin sahip olduğu silahlardan daha üstündür.[394] Ne var ki modern ekipmanlara ya da Batı eğitimine bakılmaksızın, çatışma kaçınılmaz hale geldiğinde Gürcü güçleri, Rus güçlerinin ezici kuvvetinden kaçamamıştır.[395]

Ağustos 2008'de RF ile Gürcistan arasındaki savaş, aynı zamanda NATO'nun genişlemesine karşı RF'nin nüfuz alanının sınırlarını belirlemesi olarak da okunabilir.[396] 5 günlük bu savaş Rusya'ya genel olarak ve özellikle bölgesel konuları içeren uluslararası meselelerde çok daha iddialı bir rol oynama niyeti olduğunu göstermekle kalmadı aynı zamanda NATO gibi Batılı örgütlerin Post-Sovyet coğrafyasında hamleler yapma olasılığının riskini de gözönüne sermiştir.[397]

4.2. 2008 Savaşına Katılan Rus Zırhlılarının Durumu

Ağustos 2008'de Gürcistan topraklarında operasyon başlatan Rus ordusunun taktik seyri Kızıl Ordu yöntemlerini çağrıştırmıştır.[398] Daha açık bir ifade ile 21. Yüzyıla uygun operasyonlar yerine taktik operasyon yöntemlerinden zemin kuvvetlerinin bileşimine ve ekipmanına kadar Sovyet geçmişinin unsurlarını uygulamıştır. Rus ordusunda görev yapan silahların Gürcistan Ordusundakine oranla fazlalığına ve elde ettikleri ani başarıya rağmen savaş sırasında kullanılan Rus konvansiyonel güçlerinin sahip olduğu teçhizatlar Gürcü muadilleriyle karşılaştırıldığında teknolojik açıdan daha geri kalmıştır.[399]

Savaşta Rusya'ya ait eski silahlı araçlar-özellikle de zırhlı araçlar-Güney Osetya ve Gürcistan'a yapılan operasyon sırasında Rus tanklarının ve zırhlı araçların yüzde 50'den fazlasının büyük çaplı arıza yaşaması ve operasyonlarının durdurulması her şeyden çok üzerinde

---

[394] Cohen ve Hamilton, 2011: 28

[395] The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 22.09.2006; Saltzman, 2012: 559-560; Felgenhauer, 2009: 177
http://www.mid.ru/press_service/spokesman/official_statement/-/asset_publisher/t2GCdmD8RNIr/content/id/392400 (erişim tarihi: 15.12.2016)
Yazar bu teori üzerine bir başka bakış açısı sundu. Başarısız bir Gürcü devletinin NATO üyesi olamayacağı ve "Moskova'dan kontrol altına alınmasının daha kolay olabileceği" gerekçesiyle "Rus istilasının asıl görevi devlet başarısızlığının ortaya çıkması ve Gürcistan ordusunun ve merkezileştirilmiş polis gücünün yok edilmesiydi" dedi.
Ayrıca Cohen ve Hamilton, Rus Askeri ve Gürcistan Savaşı (71) konusuna da değindi ve savaşın Rusya'nın Avrupa'yı güvenlik mimarisini yeniden gözden geçirme, NATO'yla uzaklaşma ve ABD'nin Avrupa ile olan bağlarını zayıflatma hakkındaki tartışmaları genişletti.

[396] Felgenhauer, 2009: 167

[397] Barabanov vd., 2009: 32

[398] McDermott vd., 2012: 29; Cohen ve Hamilton, 2011: 31

[399] Renz ve Thornton, 2012: 52; McDermott, 2009: 493

vurgulanması gereken konu olmuştur.[400] Ayrıca operasyonda görev alan Rusya Kara Kuvvetlerine ait zırhlı birlikler genelde T-62 ve T-72 tanklarından oluşmaktaydı. Bu tanklara karşın Gürcistan Zırhlı Birliklerinin anti tank sistemleri oldukça donanımlıydı.[401] Yeni T-72 tanklarının bazıları reaktif zırh kutuları ile donatılmış olmasına rağmen bu kutuların çoğu "boştu" ve bu tankların bazıları Gürcü güçlerince etkisiz hale getirilmiştir.[402]

Operasyona katılan Rus zırhlılarının sahip olduğu teknik eksiklikler Rus askerlerinin askeri kıyafet ve teçhizatlarında da gözlemlenmiştir. Rus zırhlı kıvvetlerinin hemen hemen hepsinde eski bir savaş kaskı ile savaşa girdikleri göze çarpmştır.[403] Üstelik Rus askerleri savaş sırasında etkisiz hale getirdikleri Gürcü askerlerin kasklarını almışlardır. Rus ordusuna mensup askerin operasyon esnasında komuta ve kontrol sistemleri modern çatışmaların gerekliliklerine yetersiz kaldığı için; telsiz sistemlerinin birçoğu işlevini yitirmiştir. Hatta bu olağanüstü durumda birlikler arasında herhangi bir iletişim biçiminden yoksun olmamak için, 58. Ordu komutanı Yakovlev Yury Pavlovich savaşı gözlemleyen bir muhabirden uydu telefonunu ödünç almak zorunda kalmıştır. Savaş, ayrıca Rusya Kara Kuvvetlerinin modern savaşın temelini oluşturan, termal görüntüleme, gece görüş gözlükleri, uydu navigasyonunu, havadan keşif ve hassas kılavuzlu mühimmat gibi unsurlardan yoksunluğunu ortaya çıkarmıştır.[404]

Rus kuvvetlerinin sahip olduğu bu eski ve arızalı ekipman ve silahların durumu "uzun zamandır ordu içinde bir hoşnutsuzluk kaynağı" olmuştur ve Gürcistan ile olan savaşta çağın yoğun tempolu mücadeleleri için uygun olmadıkları kesin olarak ispatlanmıştır.[405] Çatışmanın sonuçlanmasından sadece birkaç ay sonra, RF Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada Rus silahlı

---

[400] Makarychev ve Sergunin, 2013: 357; McDermott, 2010: 72
Yazar, Tskhinvali'yi hücum eden 58. Ordu'nun iki zırhlı kolonunun şehre giden yolda 150-170 zırhlı araç arızasına sahip olduğunu kaydetti.

[401] McDermott, 2010: 72; Wright vd., 1996: 296

[402] McDermott, 2010: 71-72
Bu, aynı zamanda, bir eğitim sorusunu da gündeme getiriyor; çünkü araçları büyük oranda çalıştıran askeri kuvvetler, muhtemelen araçların nasıl doldurulacağını bilmediği ya da öğretilmediğini ya da bunun için gerekli malzemelerin nasıl temin edileceğini öğretmemişti.

[403] Cohen ve Hamilton, 2011: 33
Bu uygulamaya silahlı çatışma başlangıcından bu yana neredeyse her savaş alanında tanık olmuştur. Yakın tarihte İkinci Dünya Savaşı sırasında Doğu Cephesinde son derece yaygıntı; burada Alman kuvvetleri ölü Kızıl Ordu askerlerini soğuk hava kıyafetlerinden uzak tutuyordu, çünkü sahip olduklarından daha üstüntü.

[404] McDermott, 2010: 70
Yazar ayrıca, muharebe kontrolünü engelleyen başka bir konunun, genellikle çelişkili veriler sağlayan çeşitli kullanılan farklı haritalar olduğuna dikkat çekti. İletişim konusu ilginçtir çünkü Çeçen çatışması sırasında Rus kuvvetlerinin şifreli olmayan telsizlerinin Çeçen kuvvetlerinin kendi kanallarında konuşmalarına ve yanlış bilgi yaymalarına izin verdiği için sıklıkla cep telefonlarını kullanmaları gerektiği Çeçen çatışması sırasında büyük bir faktör olmuştur.

[405] McDermott, 2010: 71

kuvvetlerinde radikal bir dönüşüm sürecinin başlandığını ve tamamlandığında eski Sovyet yapısının tüm izlerinin kaldırılacağını dile getirmiştir.[406]

4.3. Batının Arabulucuk Adımları

Savaş arefesinde Gürcü kamuoyu, Batı'nın RF saldırısına karşı onları savunmak için müdahale etmesini beklemiştir. Ne var ki Batılı politikacıların demeçleri ve tutumları Tiflis üzerinde kelimenin tam manasıyla hayal kırıklığı yaratmıştır. ABD başta olmak üzere AB üyesi ülkeler Rus askerleri ayrılıkçı bölgelerin ötesine geçtiğinde ise arabuluculuk için nihayet çaba göstermeye başlamıştır.[407] 12 Ağustos 2008'de Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy, Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev ile ateşkes planını görüşmek üzere Moskova'ya ziyaret düzenlemiştir. Bu girişim, taraflar arasında güç kullanımını yasaklayan ve operasyona katılan askerlerin kışlaya geri dönmesini öngören altı maddelik bir Medvedev-Sarkozy planını desteklemektedir. Rus askeri operasyon öncesi çizgiye çeken bu plan üzerinde varılan anlaşma ile büyük ölçekli savaşın önüne geçilmiştir.[408]

Batılı devletler, savaş sırasında ve sonrasında RF'nin askeri eylemlerini "kabul edilemez" olarak nitelendirmişlerdir. Ayrıca, RF'nin orantısız güç kullanımını eleştirilmiştir. Akabinde Batılı başkanlar[409], RF'nin Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıma kararını da kınayarak barışçı çözümüne yönelik çağrıda bulunmuşlardır. Öte yandan IAI'de Araştırma Görevlisi Mikhelidze'nin de belirttiği gibi, AB ülkeleri, Rusya ile olan ulusal çıkarlarını enerji arzı ve ticaret ilişkilerine bağımlı olduklarak Moskova'ya karşı yaptırımdan kaçındıklarını belirtmişlerdir.[410] AB sadece Gürcistan-RF savaşı hakkındaki gerçekleri değerlendirmek üzere bir komisyon kurulmasını ve AGİT'ten ateşkesin takip edilmesi bunun için de Güney Osetya'ya 20 gözlemcinin yerleştirilmesi konusunda RF ile anlaşma sağlamıştır.[411] Avrupa devletleri, Kasım 2008'de Moskova'nın Gürcistan'daki askeri harekatı hakkında AB-RF zirvesinde de eleştiriden uzak bir şekilde sessiz kalmışlardır.[412]

---

[406] Lannon, 2011: 27
[407] Antonenko, 2008: 25
[408] Skakov, 2009: 25
[409] Mikhelidze, 2009: 38
[410] Komisyon, sonunda Ocak 2009'da Gürcistan'ı savaş için suçlayan bir rapor yayınladı ancak Rusya'ya kısmi sorumluluk da verdi.
"EU Investigators Debunk Saakashvili's Lies", Spiegel Online, 01.10.2009
http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,652512,00.html(erişim tarihi: 22.11.2016)
[411] Nichol, 2008: 19
[412] Mikhelidze, 2009: 38

ABD'nin Rusya'yı eleştirmesi malum olunacağı üzere daha güçlü bir anlam ifade etmektedir. Washington'da konuşan ABD'li yetkililer, Rusya'nın Gürcistan'a düzenlediği saldırıların ABD-RF ilişkilerini olumsuz etkileyebileceğini doğrudan belirtmişlerdir.[413] Washington'un insani yardımla Gürcistan'a üç savaş gemisi göndermesi diplomasi çevrelerinde "deniz diplomasisi" olarak adlandırılmıştır lakin bu durum kendi askeri birliklerini Gürcistan'a yardım olarak göndermekten geri kaldığı gerçeğini değiştirmemektedir.[414] Savaşın ardından ABD, Gürcistan'ın çatışma sonrası rehabilitasyonuna ana katkıyı sağlamıştır. USAID vasıtasıyla sağlanan insani yardıma ek olarak, ABD Dışişleri Bakanı C. Rice Eylül 2008'de Gürcistan için yıllık bir milyar dolarlık bir yardım planını devreye sokacakları yönünde açıklamada bulunmuştur.[415]

4.4. Abhazya ve Güney Osetya'da Savaş Sonrası Durum

Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev 26 Ağustos 2008'de yaptığı bir açıklamada "insancıllığın Rusya'yı bölgelerin bağımsızlığını tanımaya yönlendirdiğini ve diğer ulusların da bu bölgelerin bağımsızlıklarını tanınması gerektiğini" dile getirmiştir.[416] Fakat, Moskova'nın bu tek taraflı hareketi, en yakın müttefiklerinden bile destek görmemiştir. Rusya'nın bölücü bölgeleri tanımasından sadece üç gün sonra, Şanghay İşbirliği Teşkilatı Devlet Başkanları Zirvesi'nden yapılan açıklamada; toprak bütünlüğüne karşı ve bölücülüğü destekleyen göndermeler yerine Sarkozy'nin altı maddeden oluşan barış planının onaylanması vurgulanmıştır. Nisan 2011'de, Abhazya ve Güney Osetya'yı Rusya'dan başka yalnızca üç devlet resmi olarak tanımıştır; bunlar Venezuela, Nikaragua ve Güney Pasifik'in küçük bir devleti olan Nauru'dur.[417]

Ancak Rusya her iki bölgeyi de askeri açıdan markajı altına almaya devam etmiştir. Moskova, Abhazya ve Güney Osetya ile dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım anlaşmaları imzalayarak, topraklarında askeri üs kurma hakkı karşılığında "iki cumhuriyetin sınırlarını korumak" için söz vermiştir.[418] Ayrıca, Rusya'nın çekilmesini öngören altı maddelik anlaşmaya

---

[413] Mikhelidze, 2009: 27-28
[414] Zdenek ve Shevchuk, 2008: 104
[415] Nichol, 2008: 30
[416] Bishku, 2011: 10; Statement by Ambassador Anvar Azimov, Permanent Representative of the Russian Federation to the OSCE, Special meeting of the OSCE Permanent Council, 28 August 2008
[417] Bishku, 2011: 9
http://abkhazworld.com/aw/interview/117-why-nicaragua-recognised (erişim tarihi: 09.11.2016)
http://www.rferl.org/content/georgia_eu_membership_baramidze/9498036.html (erişim tarihi: 20.11.2016)
[418] Mikhelidze, 2009: 29
Moskova, BDT barış misyonunu Abhazya'da da sona erdirdi ve Gürcistan'ın örgüt üyeliğini askıya aldı. Barış gücü misyonu daha sonra yukarıda belirtilen sözleşmelere dayanıyordu.

ve Ağustos savaşından önceki tutumlara aykırı olarak Moskova, ayrılıkçı bölgede bulunan 3.800 dolayındaki Rus barış muhafızlarının sayısını artıracağını ilan etmiştir. Abhazya'da bulunan ve Temmuz 2001'de dağıtılan Gudauta Üssü ise yeniden açılarak 2009'da tamamen faaliyete geçirilmiştir.[419] Bir yıl sonra Ağustos 2010'da, Rusya, Abhazya'ya yüksek hassasiyetli S-300 hava savunma füzeleri, Güney Osetya'ya ise ayrılıkçı bölgelerin hava sahalarını ihlallere karşı korumak için diğer hava savunma sistemlerini konuşlandırdığını açıklamıştır.[420] Tiflis, bu konuşlandırmayı hızla protesto ederek bölgedeki dengeli seyreden güç dengesinin bozulmasının, Rusya'nın yalnızca Gürcistan'ı değil aynı zamanda NATO'yu da endişelendireceğini söylemiştir. Özetlemek gerekirse, çatışma sonrası Rusya ordusunun Gürcistan'daki varlığını güçlendirmiş ve geri çekilmesini belirsiz bir zamana ertelemiştir.[421]

4.5. Savaşın Gürcistan AB Uyum Politikalarına Etkileri

Rusya'nın, Gürcistan'a yönelik gerçekleştirdiği askeri harekat üzerine yapılan analizlerde, Moskova'nın ana hedeflerinden birinin Gürcistan'ın NATO'ya üyelik şansının başlamasının engellenmesi olduğu ileri sürülmüştür.[422] Buna göre, yapılan yorumlarda RF'nin çıkarlarına aykırı olarak Kafkasya ve Doğu Avrupa'daki güvenliğin sağlanamayacağını göstermeye çalıştığı savunulmaktadır. Diğer yandan, NATO üyeliği için savaşan BDT ülkelerine Ukrayna ve Gürcistan örneği üzerinden manidar bir mesaj göndermiştir. Bu mesaja gore; RF, güç kullanımını içeren mevcut araçları kullanarak BDT ülkelerinin NATO'ya üye olmalarına izin vermeyecektir. Bununla birlikte, Gürcistan'ı cezalandıran RF politikası, Gürcistan'ın hizalama tercihlerini etkileme girişimlerinin başarılı olmadığını kanıtlamıştır. Tiflis, RF ile savaşın ardından da NATO'ya üye olma çalışmalarına devam etmiştir.[423]

Aslında Gürcistan Cumhurbaşkanı Saakashvili, yukarıda bahsedilen bu hipotezi, Ağustos ayı çatışmasının yorumlanmasında RF'nin gerçek hedefi olduğu üzerinden kısmen doğrulamıştır. Eylül 2008'de "Rus istilasının NATO'yu korkutmayı amaçladığını ve NATO'ya zayıflık belirtileri göstermeme çağrısı yaptığını belirterek, Rusya'nın baskı altına almaya

[419] Nichol, 2008: 11
[420] "Russia deploys missiles to protect Georgia rebels", Reuters, 11.09.2010 http://www.reuters.com/article/idUSTRE67A26520100811 (erişim tarihi: 12.10. 2016)
[421] "Russia deploys S-300 missiles in Abkhazia", Defense News, 12.08.2010 http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2010-08/12/c_13441635.htm (erişim tarihi: 15.10. 2016)
[422] Center For Strategic and Intenational Studies, 14.08.2008 https://www.csis.org/analysis/russias-strategy-war-against-georgia(erişim tarihi: 16.10.2016)
[423] Center For Strategic and Intenational Studies, 14.08.2008 https://www.csis.org/analysis/russias-strategy-war-against-georgia (erişim tarihi: 16.10.2016)

çalışacağını ve Gürcistan'ın NATO'ya girişine karşı koymak suretiyle hedeflerini gerçekleştirmek istediğini söylemiştir".[424] Öte yandan NATO, savaşın ardından Gürcistan'la olan ortaklığını geliştirme yönündeki istekliliğini korumuştur. Açık kapı politikasını ve Gürcistan ile Yoğun Diyalogu sürdürmenin yanında, RF'ye karşı hukuka aykırı davranışlarda bulunmaması için bazı önlemler almıştır.[425] 19 Ağustos 2008 ittifakı, NATO-RF Konseyi toplantılarını geçici olarak askıya aldı ve Gürcistan'ın çatışma sonrası demokratik, ekonomik ve savunma ihtiyaçlarını görüşmek üzere bir NATO Gürcistan Komisyonu kurmaya karar vermiştir. Komisyonun "kararları" NATO'nun Gürcistan'ın NATO ile olan IPAD programında yer alan reform programı kapsamında Gürcistan'a yardım etmeye devam edeceğini vurgulamıştır.[426] Aralık 2008'de NATO dışişleri bakanları toplantısında İttifak üyeleri, NATO üyeliği yolunda ilerlediği için gerekli reformların uygulanmasında Gürcistan'a daha fazla yardım sözü vermiştir. Yine de, İttifak Gürcistan'a bir MAP sunma ve üyelik için belirli bir süreç önermeyi ileri bir zamana bırakmıştır.[427]

Komisyonun kurulması bazı çevrelerce Gürcistan'da NATO'ya üyelik hedeflerinin onaylaması olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte, Masaryk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyeleri Doç. Dr. Zdenek Kriz ve Zinaida Shevchuk'un iddia ettikleri gibi, Komisyonun, NATO'ya Gürcistan üyeliği konusundaki görüş birliğine varmasına yetecek zaman vermek üzere yaratıldığı da söylenmektedir. Eğer üyelik Gürcistan için mümkün değilse, komisyon NATO ile işbirliği için alternatif bir özel foruma da dönebilirdi.[428] Kuzey Atlantik İttifakı'nın Gürcistan'a önümüzdeki yıllarda bir yol haritası sunmadığı gerçeği bu olasılığı zorlamaktadır.[429] Bazı uzmanlara göre, Gürcü siyasilerin Ağustos savaşının Batı Avrupa ülkelerinin Gürcistan algılarına olumsuz etkilerini göz ardı etme eğilimi olduğunu da iddia etmişlerdir. Saakashvili NATO çerçevesinde genişleme çalışmasının şartlarını yerine getirme konusundaki şüpheleri olmasına ağmen neden Güney Osetya'ya operasyon düzemlemiştir.[430] Buna ek olarak, Allison'ın savunduğu gibi, Abhazya ve Güney Osetya'nın RF tarafından daha fazla militarize edilmesi, NATO Sözleşmesi'nin 5. maddesinin savunma garantisini Gürcistan'a sunma konusundaki NATO görüşlerini kutuplandırabilir. Aynı zamanda, Rus diplomasisi Fransa,

[424] Kriz ve Shevchuk, 2008: 105
[425] Nichol, 2009: 3
[426] Nichol, 2009: 4
[427] Nichol, 2009: 4
[428] Kriz ve Shevchuk, 2008: 107
[429] Kriz ve Shevchuk, 2008: 108
[430] Kriz ve Shevchuk, 2008: 108

İtalya ve Almanya gibi Avrupa'daki NATO devletleri ile Washington'un bölünmelerini de uygulamaya çalışmıştır.[431]

Gürcistan'ın üyeliğiyle ilgili anlaşmazlıklar devam ederken, ABD 2008'deki savaşın ardından Gürcistan ile olan ortaklığını pekiştirmek için bir girişim daha başlatmıştır.[432] Aralık 2009'da, iki ülke demokrasi, savunma ve güvenlik, ekonomi, ticaret ve enerji ile kültürel alışverişler gibi alanlarda yardım sağlayan yeni bir ABD-Gürcistan Güvenlik Anlaşması imzaladılar. Yine de, Washington, bu kez, şartın bir güvenlik garantisi olarak düşünülmemesi gerektiğini telkin ederek güvenlik garantilerinin NATO üyeliği ile birlikte geleceğini dile getirmiştir.[433]

4.6. Obama Yönetiminin Yeni Politikaları ve Son Gelişmeler

4 Kasım 2008 tarihinde ABD'de yapılan başkanlık seçimlerinin ardından 44. ABD Devlet Başkanı olarak 20 Ocak 2009'da Washington'da yönetime geçen Barack Obama birçok meselede olduğu gibi mevcut ABD-Gürcistan ilişkilerine de bazı değişiklikler kazandırmıştır. Hatırlanacağı üzere Ağustos 2008'de Gürcistan ile RF arasında savaşın patlak verdiği günlerde ABD seçim arefesindeydi ve Barack Obama'da Demokrat Parti'nin seçim kampanyasını yoğun bir şekilde sürdürmekteydi. Seçim kampanyasında Barack Obamanın ABD-RF ilişkileri üzerine izleyeceği tavır merakla beklenmiştir. İlk aşamada Obama, Rusya'nın saldırganlığına Cumhuriyetçi Partinin tavrına paralel olarak sertçe yanıt vermiştir.[434] 19 Ağustos'ta, Moskova'ya yönelik yaptığı açıklamada, RF'nin ateşkes anlaşmasına uymamasının NATO-RF Konseyi'nin, ABD ile RF arasındaki nükleer işbirliği anlaşması ve İttifak'ın DTÖ ve OECD üyeliği yolundaki ilerlemelerin geleceğine zarar vereceğini belirtmiştir. Başkanlıklık koltuğuna geçtikten sonra ise RF'nin Gürcistan dışında başka konularda da destek alması için Moskova ile yapıcı ilişkileri geliştirme istekliliğini ortaya koymuştur.[435]

Şubat 2009'da, Obama yönetimi RF'nin Gürcistan'a müdahalesi nedeniyle Soğuk Savaş'tan bu yana en düşük seviyelere gerileyen RF ile ilişkilerini "sıfırlama/sıfır sorun" niyetini açıklamıştır.[436] Bu anlamda ABD, RF ve İran ile birlikte, enerji ve nükleer silahların yayılmaması konularını çözmeye çalışmıştır. Washington, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde füze sistemini ele

[431] Alisson, 2008: 11-65
[432] Nichol, 2009: 4
[433] Mikhelidze, 2009: 39
[434] Öztürk, 2010: 10-11
[435] Pifer, 2010: 29
http://www.amacad.org/russia/russiaConference.pdf#page=33(erişim tarihi: 11.11.2016)
[436] Edilashvili, 2010: 53

almaya ve RF ile sorunsuz ilişkilere sahip olmaya da gayret göstermiştir.[437] Karşılıklı ilişkileri geliştirmek için Washington ile Moskova arasındaki diyalog 8 Mayıs 2009'da başlamıştır. RF Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, ABD Başkanı Barack Obama ve ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ile Washington'da bir araya gelmiştir. Görüşme sırasında taraflar "terörizm, nükleer silahların kontrölü, Afganistan, Kuzey Kore ve İran'daki durum" gibi kritik konularda çalışmayı kabul etmişlerdir.[438] Akabinde B. 10 Mayıs'ta yapılacak RF ile nükleer işbirliği anlaşmasına destek çağrısı yapılarak, Gürcistan'daki durumun önerilen sözleşmeyi devam ettirmede bir engel olarak düşünülmemesi gerektiğini de vurgulamıştır.[439] Halbuki, Ağustos savaşındaki Rus saldırısından dolayı bu anlaşma Bush yönetimi tarafından dondurulmuştur. Obama ise bu anlamda RF ile iyi ilişkilerden yana tavır takınarak, İran meselesinde ABD-RF işbirliği düzeyinin ve içeriğinin anlaşma için müzakereleri başlatmak adına yeterli olduğuna işaret ederek düşüncesini açıkça ifade etmiştir.[440]

ABD'ye yönelik değişen RF yaklaşımı, Washington ile Tiflis arasındaki ilişkilerde bir soğumaya yol açmıştır. Bush yönetiminin Gürcistan'ı "özgürlük ışığı" olarak görmesinin aksine Obama, Tiflis ile Bush yönetiminde olduğu gibi yoğun bir diyaloğa girmemiştir.[441] Öte yandan ABD ve Gürcistan ilişkileri, Bush yönetiminden sonra Bush ve Saakashvili arasındaki kişisel ilişkilerin arkasında kalmıştır. Bu konuda, George Khelashvili, ABD'de Demokratların başa geçmesi ile Şaakaşvili-Bush arasında tesis edilen ideolojik uzlaşmanın paylaşılacak hiçbir şeyin olmamasından ötürü sona erdiğini ileri sürmüştür.[442]

George Khelashvili'ye göre, ABD'de başa geçen yeni yönetim, Ağustos 2008'de Şaakaşvili iktidarındaki Gürcistan'ın RF ile savaşa girmesini stratejik bir hata olarak değerlendirmiştir ve yaşanan gelişmelerden sonra Tiflis'e karşı daha ihtiyatlı politikalara sahip olacaktır.[443] Nitekim savaştan sonra Gürcistan'ın toparlanması için yapılan yardımlar devam ederken ABD'nin tavrı farklılıklar içermeye başlamıştır. Bu bağlamda Gürcistan ordusunda savaşa katılan askeri teçhizatlarına yönelik RF güçleri karşısında aldıkları zararlarını telafi edecek yeni silah temin etmemeye başlamıştır. ABD, RF'yi rahatsız etmekten itina göstererek, özel şirketler tarafından Gürcistan'a yönelik gerçekleşmesi beklenen bazı savunma satışlarını da

[437] Rachwald, 2011: 121
[438] Edilashvili, 2010: 65
[439] Öztürk 2010: 12
[440] http://www.rferl.org/content/Obama_Saakashvili_Meet_On_NATO_Sidelines/2225327.html (erişim tarihi: 15.10.2016)
[441] Khelashvili, 2010: 8-9
[442] Khelashvili, 2010: 8-9
[443] Khelashvili, 2010: 9

engellemiştir.[444] Haliyle bu durum Tiflisi oldukça rahatsız etmiş ve ABD desteğine yönelik şüphelerine yenilerini eklemiştir. Yine de Eylül 2010'da Saakaşvili, Washington'dan Gürcistan'a "savunma amaçlı" silahlar, uçaksavar tabancalar ve tanker roketi kullanan el bombaları da dahil olmak üzere olan taleplerini iletmiştir.[445] ABD'li yetkililer tarafından bu talepler reddedilmemiş ancak ABD, "Gürcistan'ın bu tür bir savunma harekatı için hazır" olduğuna kani olmamıştır. Saakaşvili, ABD'yi, Gürcistan'ın RF'ya saldıramamasına karşın, Gürcistan'ı savunmasız bırakmanın Rusya hükümetini askeri araçlarla bölgeyi şekillendirme konusunda şevklendireceği konusunda uyarmıştır.[446] Obama döneminde Gürcistan-ABD ilişkilerinde beklenen canlılığının kazanılmamasının temel nedeni ABD'de Demokrat Partinin Dış Politika konusunda izlediği politikalardaki yöntemlerdir.[447] Khelashvili'nin öne sürdüğü gibi, Post-Sovyet coğrafyada bağımsızlık kazanan ve demokratik rejimler oluşturmak isteyen ülkelerin umutları Obama döneminde giderek küçülmeye başlamıştır.[448]

BDT alanındaki demokrasi promosyonunun kaldırılmasıyla sonuçlanan büyük strateji, Gürcistan'ı tekrar kendi" jeopolitik "çıkış noktasına geri döndürmüştür. Bu anlamda, Gürcistan, Kafkasya'daki daha geniş ABD çıkarları bağlamında yani bölgesel enerji kaynaklarının Avrupa'ya taşınması ve ayrıca bölgede istikrarlı bir barışın sağlanması temelli politikalara geri dönmüştür.[449] Mikheil Saakaşvili, Newsweek'e verdiği röportajda ABD'nin bölgesel stratejisinin geri dönüşünü eleştirerek: "Fikirler pragmatik siyasetin üstündeyken Amerika'yı Bush altında idare etmek isterdim. Şimdi ise pragmatik politika fikirlerinin başında olduğu yeni bir dönem bildiğim, tanıdığım Amerika'yı bozabilir" ibarelerini sarfetmiştir.[450]

Ancak, Gürcistan, geleneksel ABD çıkarlarında mevcut kronik önemini korumuştur. Her şeyden önce, Bush yönetimi tarafından sonuçlandırılan ABD-Gürcistan Stratejik Ortaklık Şartı Obama dönemine de alınmıştır. Bu anlaşma ile ABD'nın Gürcistan ordusunun askeri eğitimi ve NATO ile birlikte çalışabilirliği durumunun yanı sıra ticaret ve ekonomik yardımın artırılmasını da sağlamıştır.[451] Öte yandan, NATO-Gürcistan Konseyi görevine devam etmiş ve Gürcistan,

[444] Edilashvili, 2010: 67
[445] Rachwald, 2011: 121
[446] Alisson, 2008: 11- 65
[447] "Tbilisi Pressing Washington to OK Defense Purchases", Eurasia Insight, 15.09.2010 http://www.eurasianet.org/node/61934 (erişim tarihi: 15.11.2016).
[448] Khelashvili, 2010: 9
[449] Khelashvili, 2010: 9
[450] "Mikheil Saakashvili: Where Are My Western Friends?", Newsweek, 04.11. 2009 http://www.newsweek.com/2009/04/10/mikheil-saakashvili-where-are-my-western-friends.html (erişim tarihi: 14.10.2016)
[451] Niblet, 2010:132

Mayıs 2009'da iki NATO "Barış İçin Ortaklık" programına ev sahipliği yapmıştır. Bu Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) ittifakı ile Avrupa ve eski Sovyetler Birliği ülkeleri arasında güven oluşturmaya yönelik bir programıdır. Gürcistan, NATO üyeliği için umutlarını ve toplumsal desteğini de korumuştur.[452] Tiflis, NATO'nun uluslararası güçlerine desteğini sürdürerek, ABD'nin Irak operasyonuna da iştirak etmiştir. 2009 yılından beri, Gürcistan Afganistan'daki ISAF'a kişi başına en fazla katkıda bulunan devleti olarak yaklaşık 1000 asker gönderirken, Irak'taki Gürcistan birliklerinin sayısı 2000'e ulaşmıştır.[453]

Bununla birlikte, 2009'dan beri Rusya'ya yönelik Obama yönetiminin yeni tutumu Gürcistan'ın NATO üyeliğine verdiği desteğin azalmasıyla sonuçlanmıştır. Bu bağlamda Rachwald, Washington'un Moskova'yla olan ilişkilerinde "stratejik bir sıfırlama" yapma niyetinin Rusya'ya bazı imtiyazlara yol açtığını savunmaktadır. Yani Kafkasya'daki yeni durumun kabul edilmesi ve diğer önemli küresel meselelerde işbirliği için RF'nin gösterdiği ayrıcalıklı ilginin tanınmasıdır.[454] Moskova için Washington'un şu anda ki tutumu RF'nin küresel siyaset içinde sahip olduğu büyük güç statüsünü onayladığı anlamına gelmiştir. Ayrıca Washington'un Rusya'ya karşı yeni duruşunun Batı Avrupa ülkelerinin pozisyonlarıyla uyumlu olduğunu ve Gürcistan'a, Ukrayna'nın NATO'ya katılımının sebeplerini Moskova'yla olan ilişkilerinin nedeni olarak öne sürdürmüştür. Yukarıdaki tüm bu nedenlerden dolayı, Obama döneminde, ABD'nin Gürcistan'ın NATO üyeliğine verdiği destek, hızını kaybetmiştir. Bu nedenle yakın gelecekte, ABD'nın Gürcistan'ın İttifaka katılımına verdiği desteklerin Nisan 2008'deki NATO Bükreş Zirvesinde görülmüş olan seviyeye tekrar ulaşması mümkün görünmemiştir.[455]

[452] Niblet, 2010: 132
[453] Öztürk, 2010: 15; Kriz ve Shevchuk, 2011: 93
[454] Rachwald, 2011: 121
[455] Öztürk, 2010: 14

BEŞİNCİ BÖLÜM
SAVAŞ SONRASI GÜRCİSTAN-RUSYA İLİŞKİLERİ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, Gürcistan ve RF arasındaki ekonomik ilişkiler çelişkili bir şekilde gelişmiştir. Hatta bu çelişkilerin birçok yansıması günümüzde de devam etmektedir. Diplomatik ilişkilerin kopmasına ve siyasi ilişkilerin son derece gergin olmasına rağmen, iki ülke arasındaki ekonomik faaliyetler engellerle karşılaşmasına rağmen kesintiye uğramamıştır.[456] Bu bölümde, indüktif araştırma yöntemini kullanılarak Sovyet sonrası Gürcistan ve RF arasındaki ekonomik ilişkiler araştırılmakta ve iyileştirmeler için bazı temel perspektif biçimleri formüle edilmektedir. Daha spesifik olarak, aşağıdaki olası gelişmeler tartışılmaktadır; özellikle, Rusya pazarının Gürcistan ürünlerine açılması, Gürcistan ve RF önündeki DTÖ üyelik süreci ve Kremlin'in Gürcistan'dan Avrupa'ya uzanan enerji kaynaklarının taşınması konusundaki olumsuz tutumunun seyri gibi bir dizi bahsi geçen konuların sadece bazı örnekleridir.[457]

İlk olarak Tiflis'in önündeki ekonomik sorunların çözümü içim Gürcistan ihracat ve ihracat şirketleri inisiyatifi kendi ellerine almalıdır. RF'nin DTÖ'ye girişi konusunda Gürcistan'ın rızasını alabilmek açısından, iki ülke arasındaki Abhazya ve Güney Osetya bölgelerindeki sınır ve gümrük sorunlarının WCO da dâhil olmak üzere uluslararası örgütlerin katılımıyla çözülmesi gerekmektedir.[458] Moskova'nın enerji kaynaklarını Gürcistan'dan Avrupa'ya taşımaya yönelik olumsuz tutumunu değiştirmek için "alternatif boru hatları" paradigmasından "tamamlayıcı boru hatları" paradigmasına bir geçiş yapılması elzemdir.[459] Başka bir deyişle, "boru hattı uyum" yaklaşımı benimsenmeli, petrol ve gaz çıkarımı, nakli ve tüketimi konusunda paydaşlar arasında bir ortaklık gerçekleştirilmelidir. Bu sorunların tamamının çözümünün temelinde, uluslararası toplumun tüm ilgili aktörlerinin karar alma sürecine kolektif ve aktif katılımını gerekmektedir.[460]

Ağustos 2008 savaşından önce[461], ülkeler arasındaki ilişkilerin incelenmesi, bu ilişkileri olumsuz etkileyen sistematikten daha çok spontane olarak kalmaktadır. Ne yazık ki, daha az

[456] Rachwald, 2011: 121
[457] Erkan, 2016: 1-24
[458] Erkan, 2016: 1-24
[459] Öztürk, 2010: 14
[460] Svante ve Starr, 2009: 279
[461] Svante ve Starr, 2009: 279

araştırılmış olan şey, Sovyet sonrası ekonomik etkileşimlerdir.[462] Savaş sonunda genel araştırma yapmak amacıyla, Rus ve Gürcü araştırma uzmanları ve önde gelen uluslararası örgütler arasında bir dizi toplantılar organize edilmiştir.[463] Ne yazık ki, Gürcistan ve Rusya arasındaki Sovyet sonrası ilişkiler genel olarak "kötü" olarak nitelendirilebilir ve verilerin gösterdiği gibi daha da olumsuz bir noktaya doğru sürüklenebilir. Bununla birlikte, son derece gergin siyasi ilişkilere ve diplomatik münasebetlerin kesilmesine rağmen, ilginç bir şekilde iki ülke arasındaki ekonomik faaliyetler hiç kesintiye uğramamıştır.[464]

Bu çalışmanın amacı, RF ile Gürcistan arasında sağlıklı ekonomik ilişkilerin gelişme olasılıklarının ortaya çıkardığı etkileşimin başlangıç noktalarını belirlemektir. Çalışmanın amacı iki yönlüdür: İlk olarak, Gürcistan ve RF arasında ekonomik ilişkilerdeki başlıca gelişmeleri incelemektir. İkinci olarakta bu ilişkilerin mevcut durumunu değerlendirmek ve öngörülebilir gelecekte çözülmesi gereken en acil konuları tespit etmektir.[465] Konunun önemi ve aciliyeti, Gürcistan ve RF arasındaki resmi ikili ilişkilerin yokluğunda, bireysel aktörler arasındaki ekonomik faaliyetlerin her iki ülkede de eyaletler arası düzenlemelerin dışında gelişmesidir. Bunun bir örneği Gürcistan'dan RF'ya gerçekleşen "işgücü" ihracı ve RF'nin Gürcistan'a gerçekleştirmiş olduğu doğrudan yatırımlardır. Buna ek olarak, halkın görüşüne göre, enerji transit devletleri olan bu ülkeler rakip olarak görülmektedir.[466]

Resmi ilişkilerin olmadığı ve ekonomik etkileşimlerin rastgele bir biçimde oluştuğu bu durum aslında, RF-Gürcistan çatışması bağlamında büyük ölçüde keşfedilmemiş durumdadır. Buna karşılık, çalışmanın pratik değerini belirleyen Gürcistan-Rusya ekonomik ilişkilerinin gelişimi için tavsiyelerin ikili ilişkileri sürdürmek için yeni giriş noktaları bulmasına ve uluslararası gerginliklerin azaltılmasına katkıda bulunabilmektir.[467]

Bu bölümde çoğunlukla nitel analiz kullanılmaktadır. Daha spesifik olarak, endüktif yöntem, yirmi yılı aşkın bir süredir şekillenen Gürcistan ve RF arasındaki Sovyet sonrası ekonomik ilişkiler hakkındaki gerçekleri genelleştirmek için uygulanmaktadır. Ana sınırlamalar, gerçek ekonomik durum hakkında resmi istatistikler gibi yeterli verilerin bulunmadığı, özellikle

[462] Kojokina, 2001: 226
[463] Khutsishvili ve Gogueliani, 2010: 8
[464] Svante ve Starr, 2009: 279
[465] Zakavkazskii ekonomicheskii rayon, Ekonomichesko-geograficheskii ocherk,"Nauka": 1973
[466] Svanidze, 2006: 163-166
[467] Kojokina, 2001: 226

emek göçü, doğrudan yabancı yatırım (DYY) vb. alanlardadır. Her iki durumda da bu kısıtlamalar çalışmada ayrı olarak belirtilmiştir.[468]

5.1. Sorun Açıklanması

Çalışmanın temel amacına uygun olarak, Sovyet sonrası Gürcistan-RF ekonomik ilişkileri üç aşamaya ayrılmıştır; ilk olarak devrim öncesi (yani, bağımsızlığın kazanılmasından Kasım 2003 "Gül Devrimi"ne kadar), ikinci olarak savaş öncesi (Gül Devrimi'nden Ağustos 2008 Rus-Gürcü savaşına kadar) ve son olarakta savaş sonrası dönemdir. (Ağustos 2008'deki Rus-Gürcü savaşından sonra).

5.1.1. Gül Devrimi Öncesi Dönem

Sovyet döneminde, Gürcistan-RF ekonomik ilişkileri, tek bir ülkenin komuta ekonomisinin karmaşık sistemi içinde bölgelerarası olarak algılanmaktadır. Sovyet cumhuriyetlerindeki bireysel ekonomik aktörler arasındaki üretim ilişkileri, merkezi otorite tarafından geliştirilen merkezi ekonomik planlama (GosPlan) ile belirlenirdi. Sovyet Cumhuriyetlerinin ekonomik bölünmesi (Sovyet Ekonomik Bölgeselleşmesi) bakımından Gürcistan, Kafkasların (Azerbaycan ve Ermenistan) göreceli olarak daha küçük Sovyet Cumhuriyetleri gibi Trans-Kafkasya ekonomisine dâhil edilmiştir.[469]

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve daha sonrasında gerçekleşen ekonomik buhran, doğal olarak kurulu olan üretim ilişkilerinin kademeli olarak dağılmasına yol açmıştır. Bu eğilim Gürcistan'da yoğun bir şekilde hissedilmiştir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından hemen sonra, Gürcistan'ın ilk Sovyet sonrası yönetimi, RF'ya karşı Samtredia demiryolu bağlantısını engelleyen bir ekonomik ablukayı dayatmıştır.[470] Sonuç olarak bu eylemler Gürcistan ve RF (yalnızca RF değil) arasındaki mevcut ekonomik bağların diğer Sovyet Cumhuriyetlerine nazaran daha hızlı kopmasına neden olmuştur.[471] Dahası Gürcü liderliğindeki bu hatalı hamleler Gürcistan-RF ekonomik ilişkilerinde ilk ekonomik zarara işaret etmiştir. RF'nin bu olaylardan sonra dahi Gürcistan için bir numaralı ticaret ortağı olarak kaldığını vurgulamak önemlidir.[472]

Başlangıçta, Gürcistan (ve diğer eski Sovyet cumhuriyetleri) "ruble bölgesi" içinde kaldı ve hala Rus rublesini resmi ulusal para birimi olarak kullanmaktadır. Sovyet parasal

[468] Svanidze, 2006: 163-166
[469] Zakavkazskii ekonomicheskii rayon, Ekonomichesko-geograficheskii ocherk,"Nauka": 1973
[470] Öztürk, 2010: 14
[471] Kojokina, 2001: 226
[472] "Problemı reformirovaniya gruzinskoi ekonomiki", Rossiiskii Ekonomicheskii Jurnal: 1994

sisteminin dağılmasından sonra (Sovyet rublesi Rus rubleninin yerini 1993 yazında aldı)[473] eski Sovyet cumhuriyetlerine ruble banknotlar verilememiştir. 1992 yılı sonu ve 1993 yılı başında Gürcistan'da ciddi nakit sıkıntısı yaşanmıştır. RF Merkez Bankası, 1993 yılının ilk çeyreğinde Gürcistan'a herhangi bir banknot göndermedi; bu "hava transferleri" olarak RF'nin uygun araçlarla güvence altına alınmayan ödemelerin transferine verdiği yanıt olmuştur. Eski Sovyet Cumhuriyetlerinin bazıları tarafından Rusya'ya gönderilmiştir. Bu krizde, Gürcistan Ulusal Bankası tarafından Gürcü kuponu-Gürcistan'ın geçici para birimi olmuştur.[474]

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından hemen ardından, (Baltık devletleri hariç) tüm eski Sovyet Cumhuriyetlerinden oluşan Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) kurulmuştur. Gürcistan, BDT'ye Aralık 1993'te dahil olmuştur. Bir mücadele sonrasında Gürcü silahlı kuvvetleri toprak bütünlüğünü sağlamak için Abhazya'yı terk etmek zorunda kaldıklarında bunu binlerce yerinden edilmiş insan dalgası izlemiştir. Gürcistan Hükümeti, Rusya ile ilişkileri normalleştirmek ve baştan itibaren Moskova'dan bölücü hareketi desteklemeyen bazı "iyilikler" elde etmek umuduyla BDT'ye katılmaya karar vermiştir.[475]

BDT çerçevesinde üye devletler arasında ekonomik bağların kurulmasına katkıda bulunan birçok önemli anlaşmaya varılmasına rağmen, BDT kısa zamanda eski-Sovyet Cumhuriyetlerini entegre etme konusunda başta gelen güçlüklerle yüzleşmek zorunda kalmıştır.[476] Bunun ana nedenlerinden biri, üretim işbirliğine özgü pazara dayalı entegrasyon planları oluşturma arzusu SSCB'nin nispeten kapalı ekonomi sistemine ters düşmekteydi.[477]

1990'ların ortalarında, her iki ülke pazar ekonomisine geçişle ilgili kendi sorunlarıyla meşgul olmuştur. Bölgeler arası ekonomik ilişkiler, çoğunlukla bu ülkelerin bireysel ekonomik birimlerinin ekonomik teşvikleriyle gerçekleşmiştir.[478]

1998'de Rusya'nın finansal para krizi, Gürcistan'ın ekonomisi üzerinde aşırı derecede olumsuz bir etki yaratmıştır; başta kurumları istikrarsızlaştırmıştır. Sonuç olarak, Rusya, Gürcistan'ın dış ticaretindeki önceliğini Türkiye'ye (kısa sürede de olsa) kaptırmıştır. Rusya 2006 yılına kadar Gürcistan'daki şarap ve maden suyuna ve Gürcü kökenli diğer tüm tarımsal ürünlere kapatmadan önce Gürcistan ekonomisindeki önceliğini sürdürmüştür.[479]

---

[473] Svanidze, 2006: 163-166
[474] Svanidze, 2006: 166
[475] Bertsch vd., 2000: 348; Lynch, 2004: 170
[476] Grinberg ve Zevin, 2001: 5-65
[477] Olcott vd., 1999: 271
[478] Lynch, 2004: 170
[479] Papava, 2008: 1-9

Devrim öncesi dönemin RF-Gürcistan ilişkilerinde, Gürcistan Parlamentosu tarafından sözde "sıfır opsiyon" anlaşmalarının zorla onaylanması konusunda gerekli hassasiyet gösterilmiştir. Böylece Gürcistan, RF'ya olan borcunun yeniden yapılandırılması karşılığında eski SSCB varlıklarının bir kısmına ilişkin herhangi bir hak iddia etme hakkını kaybetmiştir. Gürcü Hükümeti, Sovyet mülkiyetine ilişkin herhangi bir hakkın terk edilmesiyle Uluslararası Para Fonu tarafından Paris Kulübü uyarınca önerilen plana dikkat etmiştir.[480] Ancak anlaşmanın ilk metnine göre, bu anlaşma eski SSCB Vnesheconombank'daki bankacılık hesaplarına ve Elmas Fonu'na kadar uzanmayacaktır. Gürcü tarafı, anlaşmazlığın post-factum/fiil sonrası olduğunu ancak imzalandıktan sonra fark etmiştir.[481] Gürcistan yetkilileri tarafından yapılan çok sayıda protestoya rağmen, Rus tarafı imzalanmış metinde herhangi bir değişiklik yapılmasına izin vermedi ve bu sözleşmenin formunda onaylanmasını istemiştir. Gürcistan RF'ya olan dış borcunu yeniden yapılandırması gerektiğini belirtmiştir. Dış borcun yeniden yapılandırılmasına alternatif oluşturamayan Gürcistan, ulusal çıkarlarının zarar görmesi için değiştirilmiş "sıfır opsiyon" anlaşmalarını onaylamak zorunda kalmıştır.[482]

Gürcistan-Rusya ilişkileri çerçevesinde Azerbaycan'ın hidrokarbon kaynaklarının Gürcistan'a taşınması daima önemli bir konu olagelmiştir. Özellikle Rusya, projenin uygulanmasının ulusal güvenliğini tehdit ettiği ve kendi menfaatine aykırı olduğu görüşünü savunmaktadır. Sonuç olarak RF, Gürcistan üzerinden bir ulaştırma koridorunun geliştirilmesi ve özellikle Gürcistan topraklarına geçen boru hatlarının inşaatı ile ilgilenmemiştir. Aksine RF, ekonomik çıkarlarına ters olan bu projelerin ve girişimlerin engellenebilmesi için her türlü çabayı sarf etmiştir.[483]

5.1.2. Savaş Öncesi Dönem

Rusya ekonomisinin büyümesi ile Sovyetler sonrası eski Sovyet toprakları boyunca ekonomik etkinin restorasyonu anlamına gelen "liberal bir imparatorluk"[484] yaratma fikri ortaya atılmıştır. Hatta bu fikir Gürcistan'ın Kasım 2003 "Gül Devrimi'nden" önce bile RF'de sıklıkla

[480] "Nulevoi variant:" za i protiv, Nezavisimaya gazeta, 17.01.2001 http://www.ng.ru/cis/2001-01-17/5_variant.html# (erişim tarihi: 12.11.2016)
[481] Kojokina, 2001: 226
[482] Lynch, 2004: 170
[483] Rondeli, 2002: 12-14
[484] "Missiya Rossii v XXI veke", Nezavisimaya gazeta, 01.10.2003 http://www.ng.ru/ideas/2003-10-01/1_mission.html (erişim tarihi: 11.10.2015)
Chubais'in "Liberal İmparatorluk" fikrinin 1998-2005 yılları arasında özellikle popüler olduğu belirtilmiştir.

söz edilir hale gelmiştir.[485] Daha spesifik olarak, bu fikrin mimarları "Liberal İmparatorluk" fikrinin eski Sovyet Cumhuriyetlerinin silahlı işgali ile değil, kendi topraklarında bulunan ana ekonomik hedeflerin (varlıkların satın alınması ve geliştirilmesi yoluyla) mülkiyetine aktarılmasıyla ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir.[486]

Kafkasya'da RF'nin "Liberal İmparatorluğu'nun" oluşumunda yer alan ilk ülke Ermenistan'dı. Bunun en kritik örneği, RF'nin "öz sermayeye borçlar" takas stratejisinin uygulanmış olmasıdır. 2002 yılı sonunda Ermenistan ve RF arasında arabuluculuk yapan "Borç Değişikliği Sahiplerinin Karşılıklı Anlaşması" temel alınarak, Ermenistan, borcunu ödemek için toplam 93,7 milyon ABD doları tutarında şirket hissesini RF'ya teslim etmiştir.[487] Böylece Ermeni ekonomisi RF'nin "Liberal İmparatorluğu"nun bir parçası haline gelmiştir.[488]

Gürcistan ve Azerbaycan'ın RF ile Ermenistan arasındaki yeri, RF ve Ermenistan ekonomilerini tek bir ekonomik alana birleştirmek için coğrafi bir engel oluşturmaktadır. Rusya'nın nazarında Ermenistan-Azerbaycan çatışması nedeniyle Erivan ile Moskova arasındaki birleşmeyi sağlama konusunda Gürcistan "rotası" Azerbaycan'dan daha gerçekçi görünmektedir. Dahası, Gürcistan'ın RF'nin "Liberal İmparatorluğu"na başarılı bir şekilde dâhil olması durumunda, büyük boru hatları da dâhil olmak üzere tüm önemli taşımacılık ve iletişim arterlerinin Gürcistan'dan geçmesi Azerbaycan ekonomisinin tam kontrol altına alınması açısından daha kolay hale gelecektir.[489]

Gürcistan'ın "Liberal İmparatorluğa" girmesi Rusya'da RAO-UES 2003 yılında başladı. Amerikan şirket AES'den (Amerikan Elektrokimyasal Toplum) hisse senedi ve diğer varlıklar satın alındı. İpek Yolu, Tiflis'in elektrik şebekesi de dâhil olmak üzere, ülkenin elektrik şebekelerinin yüzde 75'ini kontrol altına almıştır.[490]

---

[485] Kissinger, 2002: 76
[486] Crane vd., 2005: 405-444
[487] "Balans interesov Armenii I Rossii nujdayettsa v pereotsenke", Delovoi Express, 09.02.2006 http://old.express.am/4_06/geopolitics.html (erişim tarihi: 15.11.2016)
"Russian Moves in Caucasus Energy and Power Sectors Could Have Geopolitical Impact", Eurasia Insight, Eurasianet, 2003 http://www.eurasianet.org/departments/business/articles/eav092503.shtml (erişim tarihi: 15.11.2016)
[488] "Armenia, a Russian Outpost in the Caucasus?", Russie.Nei.Visions**,** No.27, 2008 https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_RNV_minassian_Armenie_Russie_ANG_fevr2008.pdf (erişim tarihi: 20.11.2016)
[489] "Armenia, a Russian Outpost in the Caucasus?", Russie.Nei.Visions**,** No.27, 2008 https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_RNV_minassian_Armenie_Russie_ANG_fevr2008.pdf (erişim tarihi: 20.11.2016)
[490] "Georgian Authorities, UES Chief Pledge for Cooperation" Civil Georgia, 2003 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=4724 (erişim tarihi: 09.11.2016)

Gül Devriminden sonra, Gürcistan bürokrasisinde şeffaflığın tam olmaması[491] Rus şirketlerinin ve üçüncü ülkelerdeki kayıtlı yan kuruluşlarının ihalede Gürcü Hükümeti tarafından sunduğu yeni tekliflerin çoğunu kapmasına izin vermiştir. Örnek vermek gerekirse; Rus holding şirketi olan Promyshlennyi (Industrial Investors), Gürcistan'da büyük bir altın madeni satın alarak kısa bir süre içersinde altın alaşımları üreten bir tesisin yarısı haline gelmiştir.[492]

Rusya'nın Gürcistan ekonomisinde aktif olan şirketlerinden birisi de, RF kontrolünde doğal gaz tekeline sahip Gazprom'dur. Gazprom'un amacı yalnızca Gürcistan'daki gaz endüstrisini değil, aynı zamanda Rus gazının hem Gürcistan'ı hem de Ermenistan'ı besleyen tek boru hattını kontrol etmektir. 2005 yılında ABD'nin müdahalesi olmasaydı[493], Gazprom muhtemelen bu temel varlıkları satın almış olacaktı.[494]

2005 yılında Rusya'nın devlet kuruluşu olan Vneshtorgbank, özelleştirilmiş Birleşik Gürcistan Bankası'nda bir kontrol gücü bulunan hisseyi satın almıştır; bu banka Gürcistan'ın en büyük üçüncü bankası konumundadır.[495] Aslında Vneshtorgbank, yeni sahibi Rus Hükümeti olsa da Birleşmiş Gürcistan Bankası'nın sermaya gücüne yaklaşmıştır. İlginçtir, Rusya Vneshtorgbank, daha önce 2004 yılında Ermenistan Arm Sberbank'ta kontrol gücünü satın almıştır.[496]

Bu örnekler, Rusya'nın Gürcistan'daki çabalarının Gürcistan'ı "Liberal İmparatorluğa" dâhil edebilmek için temel amacına hizmet ettiğini göstermektedir. Bu, Gül Devrimi'nden önce başlamıştır[497] ve daha sonra kısmen Gürcü liderliğinin açık desteğiyle büyümüştür.[498] Gürcistan yetkililerinin basamakları (sadece onlar değil), büyük Rus şirketlerinde üst düzey yöneticilik pozisyonlarının birçok durumda eski ulusal güvenlik ajansı çalışanları tarafından tutulduğu

[491] http://www.greenalt.org/webmill/data/file/publications/Privatizeba-Eng4.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)
http://www.greenalt.org/webmill/data/file/publications/privatization_report_GA_2010(1).pdf
(erişim tarihi: 30.01.2016)
[492] "Georgian Authorities, UES Chief Pledge for Cooperation" Civil Georgia, 2003
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=4724 (erişim tarihi: 09.11.2016)
[493] "Gruziya soglasna prodat magistralnıy gazoprovod Gazpromu", Lenta.Ru, 28.12.2005
http://www.lenta.ru/news/2005/12/28/gas1/ (erişim tarihi: 11.11.2016)
[494] Gordon, 2007: 85-86
http://www.diplomatonline.com/pdf_files/npsia/Paterson%20Review%20Vol%208%202007_BYPRESS2b.pdf
(erişim tarihi: 17.11.2016)
[495] "Vneshtorgbank (VTB) Rossii priobretaet kontrolnıy paket aktsii kommercheskogo "Obyedinennogo gruzinskogo banka", Finam.ru, 2005
http://www.finam.ru/investments/newsma000010201D/default.asp?fl=1 (erişim tarihi: 30.01.2016)
[496] "Vneshtorgbank priobrel kontrolnıy paket aktsii Armsberbanka", Vedomosti, 2004
http://www.vedomosti.ru/newsline/news/2004/03/24/16606 (erişim tarihi: 30.01.2016)
[497] Vladimer Papava and Frederick Starr, "Russia's Economic Imperialism," Project Syndicate, 2006
http://www.project-syndicate.org/commentary/papava1 (erişim tarihi: 07.11.2016)
Papava, 2006: 663-665
[498] Papava, 2008: 3

gerçeği ile açıklanabilir. Rus Hükümeti gibi, siyasi amaçlar için ek fonlar gönderebilirler. Kafkasya'da (özellikle Ermenistan ve Gürcistan'da) bir "Liberal İmparatorluğu" geliştirmek için Rusya'nın gerçek taktiği ışığında, Gürcistan'ın Rusya'ya tamamen esir olduğu ve hem Ermenistan'ın hem de Gürcistan'ın Rusya[499] için asgari ekonomik önemi olduğu fikri mantıksız görünmektedir.[500]

2006 yılında Rusya tarafından sağlıkla ilgili endişeler barındırdığı ve düşük kalitede ürünlerin bulunduğu gerekçesiyle Moskova tarafından, Gürcistan'ın şarap[501] ve maden suyu[502] gibi ürünlerinin tümünün ihracatını ve tüm tarımsal ürünlerinin yasaklanmasını dayatmıştır. Kremlin'in Gürcistan'ın Batı yanlısı yönelişi için verdiği ceza, bir taraftan ülke ekonomisini olumsuz yönde etkilerken[503], diğer yandan Gürcistan mallarına yönelik diğer pazarları tedricen bulmak için Gürcistan ihracatını teşvik etmiştir.[504] Bu adımları RF ile Gürcistan arasında posta, havayolu, otomobil, deniz ve demiryolu taşımacılığını durdurma gibi adımlar takip etmiştir.[505] Dahası RF, Gürcistan'a karşı bir şarap ablukası uygulayıp ve Gürcistan'a tarım mallarını yasakladığında[506], Abhazya şarabına karşı temelde farklı bir yaklaşım benimsemiştir.[507] Aynı zamanda Abhazya'da Gürcistan kökenli ürünler de yasaklanmıştır.[508]

Günümüzde RF'nin Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) üyeliği gündemde yer almaktadır.[509] Gürcistan, DTÖ üyesi olarak en başından beri RF'nin DTÖ gümrük memurları için

---

[499] Lounev, 2006: 24
[500] Lounev, 2006: 24
[501] "Russia Continues to Press Georgian Wine Industry," Eurasia Daily Monitor, The Jamestown Foundation, 20.04.2006
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=31602 (erişim tarihi: 06.11.2016)
"Banned in Russia: The Politics of Georgian Wine," Central Asia-Caucasus Institute Analyst, 19.04.2006
https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/10801-analytical-articles-caci-analyst-2006-4-19-art-10801.html (erişim tarihi: 10.11.2016)
[502] "Russia/Georgia: Russia Impounds Georgian Mineral Water," Radio Free Europe / Radio Liberty, 19.04.2006
http://www.rferl.org/featuresarticle/2006/04/e3ee1b53-6b14-4553-a05d-4aa389364dd0.html
(erişim tarihi: 06.11.2016)
[503] Livny vd., 2009: 150-154
[504] "Russian Economic Pressure Has Georgia Thinking about Life outside the CIS," Eurasianet, 08.05.2006
http://www.eurasianet.org/departments/business/articles/eav050906.shtml (erişim tarihi: 05.11.2016)
[505] "Rossiya obyavila blokadu Gruzii", Lenta.ru, 02.10.2006
http://lenta.ru/news/2006/10/02/blockade/ (erişim tarihi: 06.11.2016)
[506] "Oranjevoe preduprejdenie. Rossiya zapretila vvoz gruzinskih frukrov," Rossiiskaya gazeta, 21.12. 2005
http://www.rg.ru/2005/12/21/mandariny.html (erişim tarihi: 22.11.2016)
[507] Anatoly, Gordiyenko, "Vinno-politicheskii obgon. Buket Abhaziyi vernetsa na Rossiskii rınok ranshe Hvanchkarı", Nezavisimaya gazeta, 17.10. 2007
http://www.ng.ru/cis/2007-10-17/6_obgon.html (erişim tarihi: 22.11.2016)
[508] "Vsled za Rossiyei gruzinskie vina i mineralnıe vodı zapretila Abhazya", News.Ru, 15.05.2006
http://www.newsru.com/finance/15may2006/abhasia.html (erişim tarihi: 22.11.2016)
[509] Barysch vd., 2002: 57
https://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/p394_russia_wto-1663.pdf

ayrılıkçı Abhazya ve Güney Osetya'nın sınır geçiş noktalarına erişim imkânı sağlayacak olursa RF'nin DTÖ girişine karşı itirazlarını reddetmeyi kabul etmiştir.[510] Gürcülerin Gürcistan gümrük memurlarının Abhazya ve Güney Osetya'daki kontrol noktalarını denetleme talebi, bölgelerin egemenlik alanının bir parçası olduğu gerekçesiyle Tiflisin resmi tutumundan kaynaklanmakta ve iki komşu ülke arasındaki sınırı aşan mallar, ulusal gümrük mevzuatına dayanmaktadır. Bununla birlikte, son gelişmelerin gösterdiği gibi, açıkça Moskova tarafından desteklenen Abhazya ve Güney Osetya hükümetleri, kategorik olarak Gürcistan'daki tutuma aykırıdır ve böylece yerine getirme olanakları önemli ölçüde sınırı kalmaktadır.[511]

Enerji kaynaklarının taşınması konusundaki gerilimler, "Gül Devrimi'nden" sonra bile RF ile Gürcistan arasındaki ilişkilerde önemli bir konu olarak kalmıştır. Rusya, olası tüm araçları kullanarak boru hattı projelerinin uygulanmasını engelleme konusundaki çabalarını terk etmemiştir.[512] Rus Uzmanlar ise, Moskova'nın Gürcistan ve Azerbaycan da dâhil olmak üzere birçok eski Sovyet cumhuriyetine karşı bir "enerji savaşı" yürüttüğüne inanmaktadır.[513]

5.1.3. Savaş Sonrası Dönem

Gürcistan'ın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması ile elde ettiği bağımsızlık sürecinin üzerinden on yedi yıl sonra Moskova-Tiflis arasında şüpheli ve güvensiz giden ilişkiler sıcak bir çatışmaya sürüklenmiştir. Abhazya ve Güney Osetya'nın Tiflis ile olan münasebetlerinden kaynaklı meseleler Rusya, ABD ve AB gibi aktörlerinde etkisiyle uluslararası bir safhaya doğru sürüklenmiştir. Ortaya çıkan sıcak çatışma, savaş ve kaotik ortam Moskova-Tiflis diplomatik ilişkilerini kopartmıştır. Yaşanan savaş ve akabinde Rusya Federasyonu tarafından Güney Osetya'nın ardından Abhazya'nın bağımsızlıklarının tanınması süreci üye ülkelerinin toprak sınırlarının dokunulmazlığını resmi olarak kabul eden BDT'nin varlığının sorgulanmasına neden olmuştur.[514] Rus saldırılarından sonra, Gürcistan beklendiği gibi BDT'den çekilmiştir.[515] Savaş sonrası dönemde RF ile Gürcistan arasındaki her türlü ekonomik ilişkinin de

---

(erişim tarihi: 22.11.2016)
[510] "Tbilisi Firm on Russia's WTO Entry Terms," Civil.Ge, 01.06.2007 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=15204 (erişim tarihi: 24.11.2016)
[511] "Foreign Minister on NATO, Russia's WTO Membership Terms", Civil.Ge, 15.02.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17185 (erişim tarihi: 24.11.2016)
[512] LeVin, 2007: 57; Tsereteli, 2008: 57 https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11643-analytical-articles-caci-analyst-2008-6-11-art-11643.html (erişim tarihi: 24.11.2016)
[513] Narinski ve Malgin, 2003: 80
[514] Alisson, 2008: 161
[515] "Georgia to Quit CIS", Civil.Ge, 12.08.2008

sona erdiği kanısına varılabilir ancak Gürcistan'ın RF'ya emek ihraç ettiği ve bu ihracatın Gürcistan'ın önemli yatırımları arasında yer aldığı akla getirilebilir.[516]

İki ülke arasındaki gerginlik arttıkça RF ile Gürcistan arasındaki karşılıklı ticaret Gürcistan aleyhine belirgin şekilde gerilemiştir ancak hiçbir şekilde sona ermemiştir. Bu dönemde RF'nin Gürcistan'a toplam ihracatı 2005 yılında yüzde 17,8 iken (RF'nin Gürcistan ürünlerine yasak getirmesinden bir yıl önce) 2008 ve 2010 yılları arasında sırasıyla yüzde 2,0 ve yüzde 2,2 oranlarına gerilemiştir.[517] 2005 yılında yüzde 15,4'ten 2008'de yüzde 6,7'ye gerileyen RF'dan Gürcistan'a yapılan ithalatta da aynı negatif eğilim gözlemlenebilir. RF, 2010 yılında tüm Gürcistan'ın gerçekleştirdiği toplam ithalatın yalnızca yüzde 5,5'ini oluşturmaktaydı.[518] Ticaret cirosu verilerine göre RF'nin Gürcistan'ın en büyük ticaret ortakları arasında beşinci sırada yer aldığı belirtilmektedir.[519]

Para havaleleri önemli bir transfer gelir kaynağı oluşturmaktadır. RF vatandaşlığına geçerek Rusya'da yaşayan ve çalışan Gürcüler, kazançlarının bir bölümünü Gürcistan'daki akrabalarına göndermektedirler. 2006 yılında[520] RF'de yaşayan etnik Gürcülere yapılan baskılar (Rus vatandaşları da dâhil olmak üzere) ve Gürcistan ile bir vize rejiminin uygulanması, banka kanalının kullanımında daha da artış sağlamıştır. Bankacılık sektörü geliştikçe, resmi kanallar aracılığıyla yapılan havale, Sovyet sonrası dönemde oldukça popüler olan diğer kayıt dışı seçeneklere göre kademeli olarak tercih edilmeye başlanmıştır. Ağustos 2008'deki Rus-Gürcistan savaşı bile kayıt dışı ve resmi kanallar arasındaki seçimi etkilememiştir.[521]

Özellikle 2005'te Gürcistan'a yapılan havale miktarı 403 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, Rusya'dan gelen miktar 240 milyon ABD doları olarak kayıtlara geçmiştir. Bu rakam yapılan havale toplamının yüzde 59,6'sını oluşturmuştur. 2008 yılında Gürcistan-Rusya arasında yapılan para transferi 2.5 kat artarak 1.002 milyon ABD doları olmuştur. RF'den gelen havale miktarı 2.6 kat artarak yaklaşık 634 milyon dolara ulaşmış ve toplamın yüzde 63,3'ünü

---

http://www.civil.ge/eng/article.php?id=19064 (erişim tarihi: 15.11.2016)
"Parliament Supports Quitting CIS," Civil.Ge, 14.08.2008
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=19143 (erişim tarihi: 15.11.2016)
[516] Alisson, 2008: 161
[517] "External Trade of Georgia by Countries," The National Statistics Office of Georgia
http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=134&lang=eng (erişim tarihi: 26.11.2016)
[518]"External Trade of Georgia by Countries," The National Statistics Office of Georgia
http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=134&lang=eng (erişim tarihi: 26.11.2016)
[519]"External Trade of Georgia by Countries," The National Statistics Office of Georgia
http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=134&lang=eng (erişim tarihi: 26.11.2016)
[520] Papava, 2008: 199-213
http://www.project-syndicate.org/commentary/papava2/English (erişim tarihi: 22.11.2016)
[521] Kakulia, 2007: 56

oluşturmuştur.[522] 2009 yılında, küresel ölçekte yaşanan finansal kriz nedeniyle 2008 yılında alınan toplam para yatırımı olan 842 milyon ABD Dolarının yüzde 84'ünü Gürcistan'a yapılan para transferi oluşturmuştur. RF ekonomisi bu kriz yılında Gürcistan'a gönderilen havale miktarını kapsayacak şekilde son derece zorlanmıştır.[523] Bu bağlamda 2009 yılında Rusya'dan Gürcistan'a yapılan para transferi 450 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.[524] 2010 yılında, 2009 yılına kıyasla Gürcistan-Rusya arasında yapılan havale miktarı 940 milyon dolara yükselmiştir. Bu rakamın 530 milyon ABD doları sadece RF'den Gürcistan'a transfer edilmiştir ve toplam payı yüzde 56,4'e kadar yükselmiştir.[525]

Öte yandan bazı çevrelerce kolayca manipüle edilerek lanse edilen hatalı veriler nedeniyle Gürcistan ekonomisindeki Rus yatırımlarının değerlendirilmesi ve gerçek durum hakkında kesin sonuçlar elde edilmesinin engellenmesi verilerin daha da karmaşık bir hal almasına neden olmuştur.[526] Doğrudan yatırım yapan birçok firma açık deniz bölgelerinde kayıtlıdır böylece gerçek bir işin ifasını açıklamak ve nakit akışlarını izlemek neredeyse imkânsızdır. Resmi istatistiklere göre RF, 2010 yılında Gürcistan'da doğrudan yabancı yatırımda Hollanda ve ABD'nin ardından üçüncü sırada yer almıştır.[527]

RF'nin Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tek taraflı olarak kabul etmesinden sonra, Tiflis'in RF'nin DTÖ'ye katılımı konusundaki tutumu daha belirgin hale gelmiştir.[528] RF'nin DTÖ üyeliğinin resmi olarak onaylanması için Gürcistan'ın Rusya'ya bu süreçte resmi desteği karşılığında Rusya'da Gürcistan gümrük memurlarının Gürcistan ve RF arasındaki uluslararası alanda tanınmış sınır boyunca Abhazya ve Güney Osetya'daki kontrol noktalarını denetlemesine izin vermek zorunda kalacaktı.[529] Gürcistan ve RF hükümet

---

[522] "Workers' Remittances by Major Partner Countries," Money Transfers by Countries, National Bank of Georgia https://www.researchgate.net/publication/255724827_Economic_Component_of_the_Russian-Georgian_Conflict (erişim tarihi: 22.11.2016)
[523] "Conflict Narrows Oil Options for West," The New York Times, 13.08.2008 http://www.nytimes.com/2008/08/14/world/europe/14oil.html (erişim tarihi: 12.11.2016)
[524] "Workers' Remittances by Major Partner Countries," Money Transfers by Countries, National Bank of Georgia https://www.researchgate.net/publication/255724827_Economic_Component_of_the_Russian-Georgian_Conflict (erişim tarihi: 22.11.2016)
[525] "Workers' Remittances by Major Partner Countries," Money Transfers by Countries, National Bank of Georgia https://www.researchgate.net/publication/255724827_Economic_Component_of_the_Russian-Georgian_Conflict (erişim tarihi: 22.11.2016)
[526] Hassner, 2008: 250
[527] "Priamıe inostrannıe investitsii v Gruzıyu v 2010 godu sokratilis na 16%", Civil.Ge, 12.03.2001 http://www.civil.ge/rus/article.php?id=21772 (erişim tarihi: 12.11.2016)
[528] "Conflict Narrows Oil Options for West," The New York Times, 13.08.2008 http://www.nytimes.com/2008/08/14/world/europe/14oil.html (erişim tarihi: 12.11.2016)
[529] Kristian Lou, "Gruziya ne otkazıvaetsa ot svoei pozitsii po povodu vstuplenia Rossii v VTO", İnoSMİ.ru, 28.10.2010

heyetlerinin savaş sonrası ilk resmi toplantısı, RF'nin DTÖ'ye katılımını görüşmek üzere Mart 2011'de İsviçre'nin Bern kentinde gerçekleştirilmiştir. Büyük olasılıkla, aynı biçimde toplantılar 2011 boyunca devam edecektir.[530]

Gürcistan'ın Azerbaycan enerji kaynakları için bir ulaştırma koridoru rolünü üstlenmesi mevcut şartlar göz önünde bulundurulduğunda halen zordur. Rus-Gürcistan savaşı bu konuyu daha da kötüleştirmiştir. Daha spesifik olarak, RF Güney Osetya'dan uzakta olmasına rağmen, Ağustos savaşı sırasında Gürcistan'dan geçen boru hatlarını bombalamıştır.[531] Bu durum, doğal olarak güvenlik konularını gündeme getirmiştir ve Gürcistan'ın transit koridor olarak güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olmuştur.[532] Moskova'nın bu boru hatları üzerindeki kontrolünü kurma çabalarına rağmen[533], Gürcistan'a yönelik güven hızla yeniden tesis edilmiştir. Böylece hem Amerikalılar hem de Avrupalılar için özenle alternatif enerji yolları[534] aramak daha da büyük bir mesele haline gelmiştir.[535]

Gürcistan hidroelektrik açısından zengin bir ülke olmasına rağmen az miktarda petrol ve doğal gaz üretmektedir. Son yıllarda hidroelektrik santrallerine yaptığı yatırımlardan dolayı diğer ülkelere enerjiyi satmaya başlamıştır.[536]

Gül Devrimi sonucu yapılan reformlar ve RF Gürcistan Savaşından sonra ülkedeki işsizlik oranı çift hanele rakamlara ulaşarak artmıştır. 2008-2013 yıllarında resmi istatistiklere göre işsizlik oranı yüzde 15-17 civarındayken 2014 yılında ise yüzde 12,4'e düşmüştür.

---

http://www.inosmi.ru/caucasus/20101028/163900779.html (erişim tarihi: 12.11.2016)

[530] Hassner, 2008: 250

[531] "IA Forum Interview: Vladimer Papava," International Affairs Forum, 2008
http://ia-forum.org/Content/ViewInternalDocument.cfm?ContentID=6377(erişim tarihi: 11.11.2016)

[532] Jones, 2008: 202-225
http://origins.osu.edu/article/clash-caucasus-georgia-russia-and-fate-south-ossetia (erişim tarihi: 12.11.2016)
"Georgia Falls Victim to Pipeline Politics", BBC News, 12.08.2008
http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7557049.stm (erişim tarihi: 13.11.2016)
Hassner, 2008: 250

[533] Socor, 2008: 186
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33978 (erişim tarihi: 14.11.2016)

[534] "Russia's Drive for Global Economic Power: A Challenge for the Obama Administration", The Heritage Foundation, 30.01. 2009
http://www.heritage.org/research/RussiaandEurasia/bg2235.cfm (erişim tarihi: 15.11.2016)

[535] "Russia and the Georgia War: The Great-Power Trap", Open Democracy News Analysis, 31.08.2008
http://www.opendemocracy.net/article/russia-and-the-georgia-war-the-great-power-trap (erişim tarihi: 13.11.2016)

[536] Hassner, 2008: 250

Tablo 5.1 2004-2010 Yılları Oranları[537]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
İşgücü (1000 kişi)	2041.0	2023.9	2021.8	1965.3	1917.8	1991.8	1944.9
Çalışan(1000kişi)	1783.3	1744.6	1747.3	1704.3	1601.9	1656.1	1628.1
İşsiz(1000 kişi)	257.6	279.3	274.5	261.0	315.8	335.6	316.9
İşsizlik Oranı %	12.6	13.8	13.6	13.3	16.5	16.9	16.3

Kaynak: DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, 2012.

5.2. Savaşın Gürcistan-Rusya Sosyo-Kültürel İlişkilerine Etkileri

Gürcistan ve RF arasında kültürel, ekonomik ve siyasi bağlar XII. yüzyılda kurulmaya başlanmıştır. XVI-XVIII yüzyıllarda iki Ortodoks devlet arasındaki ilişkiler düzenli bir merhaleye dönüşmüştür. Aslında iki milletin insani işbirliği asırlık kültürel bağların geleneklerine dayanmaktadır.[538]. Bu minvalde Gürcü yaratıcı aydınların temsilcileri Rus kültürüne önemli bir katkı sağlamışlar. Örneğin şairlerden: A. G. Chavchavadze, V. Pshavela, N. Baratashvili ile yazarlardan: A. R. Tsereteli, İ. G. Chavchavadze, A. M. Kazbegi emeği geçenlerin kayıtlarına geçmiştir. Gürcistan'da oldukça popüler Sovyet ve Rus sanatının duayenleri de bilinmektedir. Bunlara örnek olarak; Z. Sotkilava, N. Ananiashvili, N.Bregvadze, G. Daneliya, V. Kikabidze, İ. Nioradze verilebilir. Ayrıca uzun vadeli yaratıcı ilişkiler ağına tiyatro ve bale gibi üst düzey sanat alanlarından da örnekler vermek mümkündür. Ekim 2003 yılında Moskova'da Gürcistan Kültür Günleri, Nisan 2005'te ise Gürcistan'da RF Kültür Günleri etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Gürcistan'ın gençleri için Rus üniversitelerinde yüksek öğrenim imkanı edinmek cazibesini korumaktadır. Günümüzde yılda 300'den fazla Lisans ve Yüksek Lisans düzeyinde Gürcü öğrenci RF'de öğrenim görmektedir.[539]

Gürcistan'da Sovyet iktidarı yıllarında, tarım kolektivizasyon sanayileşme planları yürütülmüş, modern sanayi tesisleri kurulmuştur. Kayıtlardan da anlaşılacağı üzere 1 Temmuz 1992'de RF-Gürcistan arasında SSCB dağılmasıyla birlikte diplomatik ilişkiler kurulmuştur. İki ülkede 90'dan fazla devletlerarası ve hükümetler arası anlaşmalar imzalamıştır. 2001-2005

[537] Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2012
file:///C:/Users/AHM_3/Downloads/G%C3%BCrcistan_%C3%9Clke_B%C3%BClteni%20(1).pdf
(erişim tarihi: 28.11.2016)
[538] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)
[539] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)

yıllarında ülkeler arasında dostluk, iyi komşuluk, işbirliği ve karşılıklı güvenlik ilişkileri konusunda imza edilen Taslak Çerçeve Anlaşma günümüzde askıya alınmıştır.[540]

Yıllar geçtikçe ikili ilişkilerin çeşitli alanlarında yapıcı gelişmeler yaşanmasına rağmen 2008 Abhazya ve Güney Osetya askeri çatışmalarına çözüm bulunamaması Tiflis-Moskova ilişkilerinin gelişmesine engel olmuştur. 26 Ağustos 2008'de RF Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını tanımıştır.[541] Bu durum karşısında da 2 Eylül 2008'de, Gürcü tarafı RF ile diplomatik ilişkilerini durdurma kararı almıştır.[542] Böylesi radikal kararların alınması ikili ilişkileri kaçınılmaz bir şekilde etkilemiştir. Ülkeler arası resmi ilişkiler İsviçre diplomatlarının aracılığı ile yürütülmeye başlanmıştır. Cenevre Görüşmelerinin biçimi BM, AGİT, AB, RF ve ABD ile birlikte Abhazya, Güney Osetya ve Gürcistan temsilcilerinin katıldığı tartışmalarda Moskova-Tiflis düzenli diplomatik temasları yürütmek için bir başlangıç oluşturmaktadır.[543]

2009 yılında, Gürcistan-Abhazya ve Gürcistan-Güney Osetya sınırları içerisinde gerçekleşen olayları önlemek amacıyla ortak savunma mekanizmaların kurulması üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu mekanizmaların çerçevesinde toplantılar aylık olarak yapılmakta ve bölgedeki istikrar, güvenlik vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir. Askeri çatışmadan etkilenen bölgelerde; Gürcistan'ın Abhazya Gali bölgesinde, Gürcistan'ın Zugdidi bölgesinde ve Güney Osetya sınırında su sistemleri ile ilgili sosyo-ekonomik iyileştirme projeleri uygulanmaya başlanmıştır.[544]

2010 Ekim ayında, RF ile herhangi bir istişare olmadan Gürcü tarafı tek taraflı olarak, RF Kuzey Kafkasya Cumhuriyetlerinde yaşayan Rus vatandaşlarının Gürcistan'a vizesiz giriş yapabilmesi konusunda uygulama başlattığını duyurmuştur. RF Dışişleri Bakanlığı ve RF Devlet Başkanı Dimitri Medvedev 2011 yılının Ağustos ayında yani Rus Gürcü çatışmasının üçüncü yıldönümünün arifesinde Rusya Gürcistan vize rejiminin hafifletilmesi önerilerini dikkate almaya hazır olduğunu açıklamıştır.[545] Bu açıklamadan henüz bir yıl bile geçmeden 29 Şubat 2012'de, Gürcistan tek taraflı olarak RF ile vize rejiminin kaldırdığını bildirmiş ve ilgili kararname 28 Şubat Gürcistan Cumhurbaşkanı Mikheil Saakaşvili tarafından imzalanmıştır. 2 Mart 2012'de

[540] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)
[541] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[542] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[543] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)
[544] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)
[545] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)

Rusya tarafı Gürcistan'a karşılıklı vize rejimi tanımak için hazır olduklarını ve ülkeler arası diplomatik ilişkilerin yeniden kurulması için çalıştıklarını bildirmiştir.[546]

1 Ekim 2012'de gerçekleştirilen Gürcistan meclis seçimlerini, milyarder Bidzina Ivanişvili liderliğinde olan "Gürcü Rüyası" muhalif koalisyonu kazanmıştır. Yeni Gürcü hükümeti döneminde Rusya ile ilişkilerin çözümü özel bir konuma getirilmiştir. Kasım ayında Rusya ile ilişkilerin düzelmesi için Ivanishişvili'nin özel temsilcisi olarak bir siyaset bilimci ve diplomat Zurab Abashidze atanmıştır. Gürcistan'ın yeni Başbakanı, Rusya'nın Ria haber ajansına verdiği mülakatta "Büyük komşu ile ilişkilerimizde yeni bir döneme başlanmasının gerekmektedir" ifadesini kullanmıştır.[547]

2008 yılının Aralık ayında Moskova'da, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile İsviçre Dışişleri Bakanı Micheline Calmy-Rey Gürcistan-RF çıkarlarının tesisi konusunda hükümetler arası anlaşmayı oluşturan not alışverişinde bulunmuşlardır. Bu çaba karşılık bulmuş ve bir sonraki yılın Ocak ayı ortasında ise, Gürcistan ve RF Tiflis'in çıkarlarının tesisi konusunda not alışverişinde bulunmuştur.[548]

2008 Savaşı sonrası Tiflis'te bulunan RF Büyükelçiliği resmen kapatılmasının ardından Rusya'ya seyahat etmek isteyen Gürcistan vatandaşları haliyle Rusya vizesini üçüncü ülkelerden almak zorunda kalmışlardır. Artan talep ve mağduriyetler üzerine RF, Gürcistan ile karşılıklı vize rejimi için hazır olduğunu ve diplomatik ilişkilerin yeniden düzenlenmesi gerektiğini önermiştir.[549]

2008-2011 yılları arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'da Rusya'nın AGİT daimi temsilciliğini yapan Alexander Lukashevich, Rus Haber Ajansı Ria'ya verdiği mülakatta Rus vatandaşları için Gürcistan'a vizesiz rejimin uygulanmasını bir reklam olduğunu ve ayrıca Rusya Gürcistan halkları arasındaki bağların güçlendirilmesi bağlamında ciddi katkı sağlayacağını belirtmiştir.[550] RF'nin Gürcistan vatandaşları için karşılıklı vizesiz rejimi tanımak için hazır olduklarını ve bunu sağlamak için Gürcü tarafından Gürcistan'ı ziyaret eden Rusların güvenliğini teminat altına alınarak güvenilir yasal şartları sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Lukashevich'a göre, "Rus tarafı her zaman iki halk arasında insani diyalogun korunmasını ve güçlendirilmesini

[546] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[547] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[548] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[549] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[550] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)

savunmuştur. Ancak Ağustos 2008 Gürcü liderliği tarafından sağlanan askeri macera RF ile diplomatik bağları zayıflatmıştır" cümlelerini de sarfetmiştir.[551]

RF Dışişleri Bakanlığı'nın da belirttiği gibi Mikheil Saakashvili'nin Rus vatandaşlarına yönelik Gürcistan'a yapacakları seyahatlerde güvence vermesi söz konusu olmuştur. Ancak Gürcistan'da çıkarılan yeni yasalara göre Rus vatandaşların önemli bir bölümü Gürcistan topraklarına girişlerinde rutin olarak güvenlik soruşturmasına tabi tutulacaklardır. Ayrıca bu yasalar son yıllarda Abhazya ve Güney Osetya bölgelerini ziyaret eden ve Rus vatandaşlığına sahip olan herkes için geçerli olacaktır. Hatta bu yasaya göre hareket etmeyenlerin 2 ile 4 yıl arası kadar hapis cezası veya para cezası alacağı bilgiside hatırlatılmıştır.[552] Lukaşevich'a göre Tiflis yetkilileri Rus dilinin Gürcüler üzerindeki hâkimiyetini yıkmaya çalışmaktadırlar. Rus okulların kapatılması, restoranlarda Rus şarkıların yasaklanması, Büyük İstiklal Savaşı kahramanları anıtının yıkımı ve müzelerde Gürcistan'ın Rus işgali altında bulunduğu imajının verilmesi gibi bir takım uygulamalara da gidilmiştir.[553] Rus Haber Ajansı Ria ile yapılan mülakatın sonunda Lukashevich "iki ülke halklarının geleneksel ve tarihsel yakınlığını yıkmaya izin vermeyeceğiz ve bu sorunun gelecekte kardeşçe çözülmesi için çalışacağız" ibarelerini belirtmiştir.[554]

5.3. Savaşın Gürcü Para Birimi Üzerindeki Etkileri

2003 yılının değerlerini incelediğimizde Gürcistan'ın ulusal para birimi Lari, ABD doları karşısında ülkeye yapılan dış yatırımlar, dış yardımlar ve yurtdışında yaşayan Gürcülerin gönderdiği paralar sayesinde nominal olarak değer kazanmıştır.[555] 2008-2009 yılar arasında Gürcü Milli Bankası oluşan olağanüstü koşullar karşısında Lari'yi koruma amacıyla büyük miktarlarda rezervleri harcamıştır. Bu durum 2009'dan sonra para biriminin değerinin düşmesine yol açmıştır. 2010 yılında ülkede bir takım ekonomik düzenlemeler gerçekleşmiştir ve Lari'nin ABD Doları karşısında yeniden yükselişe geçeceği tahmin edilmiştir. Fakat bu tahminler sadece 2011 yılında gerçeğe dönüşmüştür.[556]

---

[551] http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim: 13.10.2016)
[552] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[553] https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim: 13.10.2016)
[554] Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2012 file:///C:/Users/AHM_3/Downloads/G%C3%BCrcistan_%C3%9Clke_B%C3%BClteni%20(1).pdf (erişim tarihi: 28.11.2016)
[555] Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2012 file:///C:/Users/AHM_3/Downloads/G%C3%BCrcistan_%C3%9Clke_B%C3%BClteni%20(1).pdf (erişim tarihi: 28.11.2016)
[556] Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2012 file:///C:/Users/AHM_3/Downloads/G%C3%BCrcistan_%C3%9Clke_B%C3%BClteni%20(1).pdf

Tablo 5.2 2005-2011 Gürcistan Para Birimi Lari'nin ABD Doları'na Karşı Değişimlerinin Göstergesi

Yıllar	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
1 Dolar	1.78 Gel	1.70 Gel	1.47 Gel	1.67 Gel	1.80 Gel	1.64 Gel

Kaynak: CIA, The World Factbook.

Tablo 5.3 Enflasyon

Yıllar	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Yıllık Enflasyon Oranı %	9.2	9.2	10	1.7	7.1	8.5

Kaynak: Economist Intelligence Unit, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html (erişim tarihi: 25.09.2016)

5.4. Dış Ticaret

Tablo 5.4 Gürcistan'ın 2007-2011 Yılları Arası Dış Ticaret Verileri

Yıllar	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Dış Ticaret Hacmi (milyon $)	6444.3	7796.8	5633.8	6822.2	9246.9
İhracat (FOB)	1232.1	1595.3	1133.6	1574.1	2189.1
İthalat (CIF)	5212.2	6301.5	4500.2	5248.5	7057.8
Denge	-3980.1	-4806.2	-3366.6	-3674.4	-4868.7

Kaynak: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (2012), Gürcistan Ülke Bületeni, İstanbul.

https://www.deik.org.tr/uploads/gurcistan-ulke-bulteni.pdf (erişim tarihi: 28.11.2016)

(erişim tarihi: 28.11.2016)

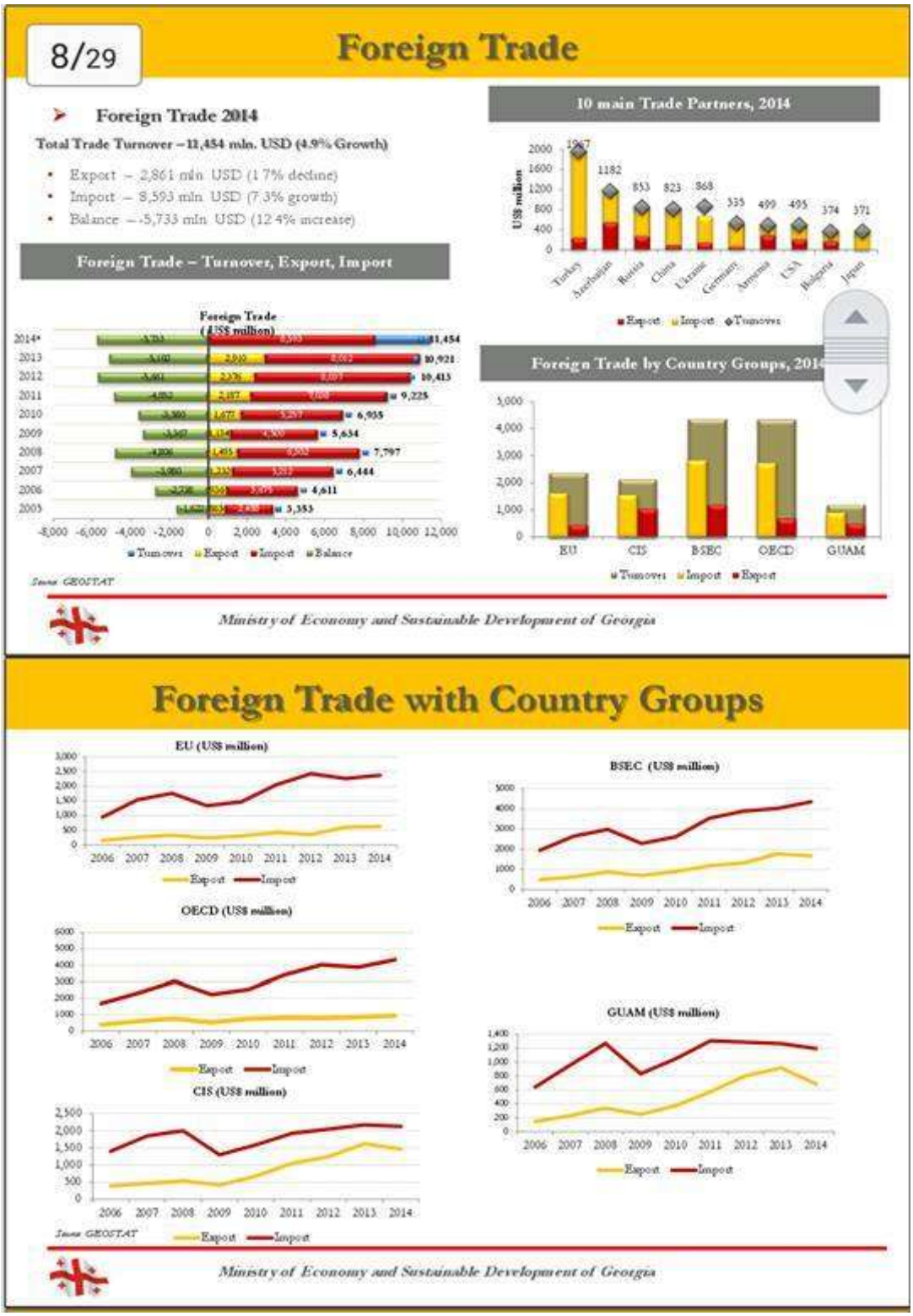

Şekil 5.1 Dış Ticaret

Kaynak: Gürcistan Ekonomi ve Sürdürülebilir Kalkınma Bakanlığı Raporu "Georgian Economik Outlook", 2014. https://eprc.ge/admin/editor/uploads/files/Economic_2014_Report_Eng_WEB.pdf (erişim tarihi: 11.11.2016)

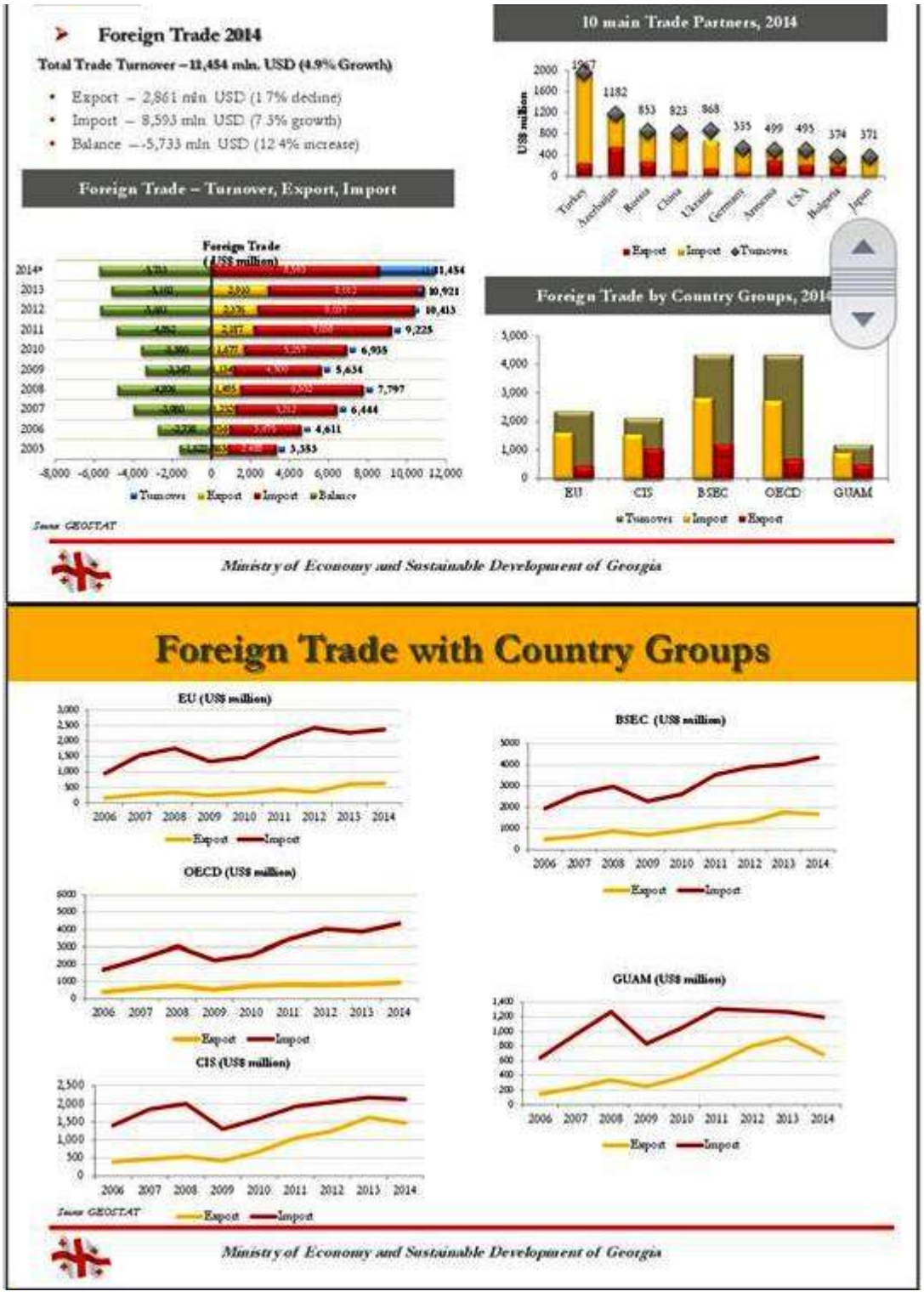

Şekil 5.2 Ülke Gruplarıyla Dış Ticaret

Kaynak: Gürcistan Ekonomi ve Sürdürülebilir Kalkınma Bakanlığı Raporu "Georgian Economik Outlook", 2014. https://eprc.ge/admin/editor/uploads/files/Economic_2014_Report_Eng_WEB.pdf (erişim tarihi: 11.11.2016)

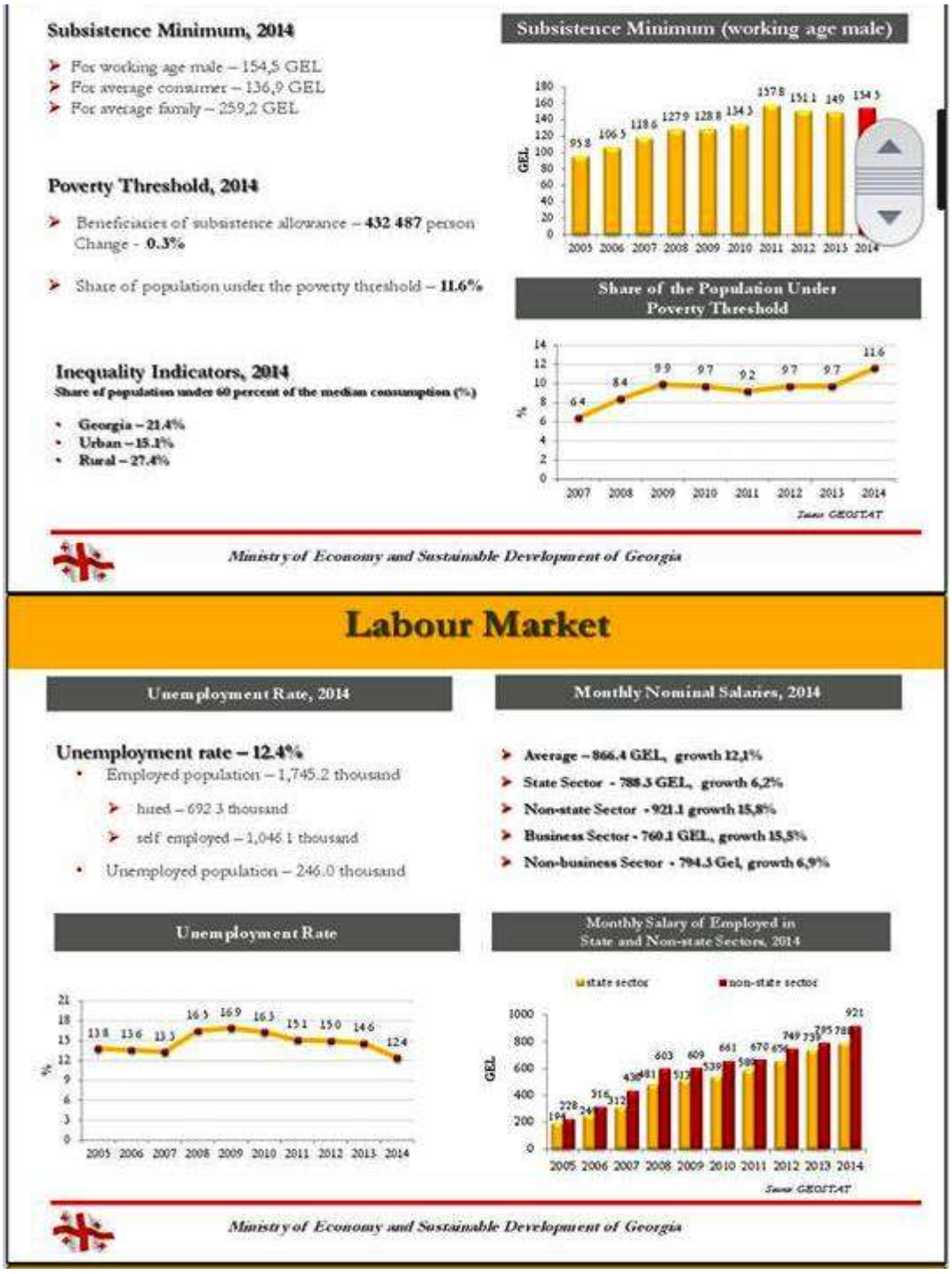

Şekil 5.3 Sosyal İstatistik

Kaynak: Gürcistan Ekonomi ve Sürdürülebilir Kalkınma Bakanlığı Raporu "Georgian Economik Outlook", 2014. https://eprc.ge/admin/editor/uploads/files/Economic_2014_Report_Eng_WEB.pdf (erişim tarihi: 11.11.2016)

5.5. Rusya-Gürcistan Savaşının Güney Kafkasya Ulaştırma Koridoruna Etkileri

Gürcistan topraklarında yaşanan Ağustos 2008 savaşı, son yıllarda Karadeniz ve Hazar Bölgesi'nde ortaya çıkan yeni stratejik hamleleri net bir şekilde ortaya çıkarmıştır. Bu gerçekler aşırı iddialı Rus politikaları tarafından yönlendirilmiş olduğu fikri hakimdir. Rusya'nın bu savaş ile ortaya koyduğu tavır bölgede Batının stratejik çıkarlarını oldukça zayıflatmıştır. Savaştan hemen sonra oluşan koşullar, RF için daha elverişli olarak değerlendirilebilir ancak Gürcistan'a komşu diğer ülkeler yani Ermenistan, Azerbaycan, Türkiye ve Ukrayna için aynı durum söz konusu değildir.[557]

2008 yılı Dünya ekonomik krizi ve RF üzerindeki etkileri, RF-Gürcistan savaşı ile Ocak 2009'daki RF-Ukrayna gaz tartışmaları RF'nin kazançlarını azaltarak Avrupa'nın güvenilir bir enerji tedarikçisi olma itibarına darbe vurmuştur.[558] Ayrıca, yaşanan savaş Güney Kafkasya'daki transit enerji koridorunun işleyişi ile ilgili bazı risk faktörlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yine, Avrupa ve küresel enerji güvenliği için hayati önem taşıyan bir bölge için sınır güvenlik risklerini ortaya koymuştur.[559] Koridor yeni boru hatları ile transit kapasitesini artırmak için büyük bir potansiyele sahip iken çalışmanın en önemli bulgusu demiryolları, deniz ve hava limanları ile Güney Kafkasya ulaştırma güvenliği açısından hafife alınmamalıdır. Dahası, Batı Ülkeleri koridorun tam potansiyelini karşılaması için bölgede istikrar ve güvenlik sağlanması hususunda samimi gayret göstermelidir.[560]

Rusların Gürcistan'ın bazı topraklarını işgal etmeleri, Doğu Avrupa'da ve Orta Avrasya'da yeni stratejik gerçeklikler ortaya çıkarmıştır. Yüksek enerji fiyatları, bölgede ABD'nin zayıf konumu Avrupa ve Türkiye'nin stratejisindeki belirsizlik karşısında RF'nin Doğu Avrupa ve Orta-Avrasya ilişkilerinde etkileyici geri dönüş yapmasını doğurmuştur. Savaşta, RF'nin çıkarlarını savunmak için batılı güçlere rağmen güç kullanmaya cesaretli olduğunu açıkça göstermiştir.[561] RF-Gürcistan çatışmasının gösterdiği gibi, askeri güç bir kez daha Rus dış politikasında önemli bir faktör haline gelmiştir. Yine de, ekonomik hükümler ve enerji teşvikleri hala RF'nin yurtdışındaki dış politika çıkarlarını ilerletmek için kullandığı temel argümanlardır. Aynı zamanda RF'nin eylemlerine karşı cılız Batı tepkisi, Rusya'nın kendi etki alanını göz

[557] Aydın, 2012: 65-107
[558] Tsereteli, 2009: 6-7
[559] Bahturidze, 2011: 1-24
[560] Aydın, 2012: 259-292
[561] Bahturidze, 2011: 1-24

önünde bulundurduğunda güç kullanmak zorunda olduğu özgürlük seviyesi hakkında RF'ye yanlış sinyaller vermiştir.[562]

Enerji, herhangi bir ülkenin istikrarı açısından önemli bir faktördür. Gürcistan'ın davasında ise, yerli enerji güvenliği aynı zamanda transitin istikrarı ve tüm bölgesel altyapının geliştirilmesi için temel oluşturmaktadır. Demiryolları, limanlar ve hava yoluyla gönderilen gemilerin hepsinin düşüş belirtileri göstermesine karşın, boru hatları petrol ve doğalgaz sevkiyatlarının çatışma öncesi hacmine kademeli olarak yaklaşılmaktadır.[563] Bunun yerine, kilit sorun ülkedeki en büyük enerji tesisi Enguri hidroelektrik santralinin arızalanmasıyla ortaya çıkmıştır. Santralin rezervuarı, Gürcistan kontrolündeki topraklarda bulunurken, gerçek elektrik üretim tesisi Abhazya/RF kontrolündeki topraklarda bulunmaktadır. Gürcü liderliği, Rus şirket Inter RAO'nun (dev RF devlete ait enerji tekeli Inter RAO Birleşik Enerji Sistemleri'nin (UES) yan kuruluşu) santralin ortak çalışması için teklifini kabul etmede çok zor bir siyasi karar vermesi gerekmektedir.[564] Inter RAO UES'in Gürcistan'da olumlu bir faaliyet geçmişi bulunmaktadır. RF devlet kuruluşları tarafından, ülkenin tamamında önemli bir elektrik tedarikçisinin kontrolü Gürcistan için en iyi siyasi ve ekonomik güvenlik sonucudur.[565]

Son olarak, çalışmada savaşın geçiş koridorunun politik güvenilirliği üzerine verdiği ilk zararın giderek azaldığı ve yeni fırsatların ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bu hasarın tamamen giderilmesi mümkündür ancak ABD, AB ve Türkiye'nin rolü, Kafkasya bölgesinde istikrar ve Orta Asya ve Kafkasya'da RF politikalarına bağlı olacaktır.[566] Enerji koridorunu Gürcistan ve Azerbaycan aracılığıyla yeniden canlandırmaya yönelik ilk karar 1990'ların ortasında yapıldığı, bu dönemde güvenlik ortamı son derece zor olduğu ve koridor boyunca petrol sevkiyatını destekleyecek altyapının bulunmadığı malumdur. Ancak Birleşik Devletler ve Türkiye'nin liderliği bu kararı destekleyerek uygulamaya yardımcı olduğu da kayıtlara geçmiştir. Bugünkü çevre, işleyen altyapı ve Hazar enerjisi için daha fazla talep göz önüne alındığında durum daha elverişlidir.[567] Türkmenistan'daki yeni doğal gaz keşifleri, Kazakistan ve Azerbaycan'daki petrol ve gaz üretiminin bir sonraki aşamasında ek ihracat kapasitesi gerektirecek ve her biri devlet sponsorları tarafından çıkarları ile desteklenen farklı ihracat seçenekleri arasında zorlu bir

[562] Bahturidze, 2011: 1-24
[563] Çelipkala, 2012: 1-35
[564] Tsereteli, 2009: 6-7
[565] Bahturidze, 2011: 1-24
[566] Çelipkala, 2012: 1-35
[567] Çelipkala, 2012: 1-35

mücadele oluşturacaktır.[568] Bu bağlamda Kazakistan ve Azerbaycan'ın 14 Kasım 2008'de Trans-Hazar petrol taşımacılığı geliştirmek üzere ve Kazakistan petrol boru hattı ile Kazakistan petrolünü Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattına ve dünya pazarlarına gönderecek Hazar Denizi'ndeki bir tanker filosunu içerecek bir anlaşma imzalamaları önemlidir.[569] 27 Ocak'ta Nabucco boru hattı projesine ayrılan Budapeşte zirvesinde Hazar ile Avrupa arasında doğal gaz bağlantısının geliştirilmesi konusunda önemli ilerleme kaydedildi. Gürcistan bu proje içerisinde önemli bir role sahiptir. Bu gelişmeler, bölgenin enerji üreten ülkelerinin ihracat seçeneklerinin çeşitlendirilmesine karar verildiğini göstermektedir. Ancak ABD ve özellikle Avrupa, NATO veya Türkiye güvenlik garantileri tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Sonuçta, Batı Avrupa ve Türkiye, Hazar enerji kaynaklarının en büyük tüketici ve yararlanıcıları konumundadır.[570] Nabucco Boru Hattı'nın ilk aşaması Ankara'da 13 Temmuz 2009 Pazartesi günü hükümetler arasında imzalanan antlaşmayla başlatılmıştır. İkinci aşamasının da 2017'de başlatılması, ilk aşamasının 2012'de faaliyete geçmesi hedeflenmiş; ancak faaliyete geçmesi 2014'e sarkmış durumdadır.

5.5.1. Ağustos 2008'den Önce Transit Altyapısının Temel Unsurları

2008 yazında, Güney Kafkasya Koridorunun transit altyapısı önemli transit potansiyel konumuna gelmiştir. Enerji geçiş altyapısı, koridor boyunca günde yaklaşık 1,5 milyon varil petrol ve petrol ürünü sevk edebilmektedir. BTC boru hattı üzerinden 1,5 milyon varil kapasitenin yaklaşık 1 milyonunu sevk edilebilmektedir.[571] Koridor küçük yükseltmelerden geçerse, 1.2 milyon varil petrol ürünü (bpd) gönderebilmektedir. Büyük yükseltmeler ve ek pompalama istasyonları ile koridor 1.8 milyon bpd'ye ulaşabilme potansiyeline de sahiptir.[572] Bakü-Supsa Boru Hattı vasıtasıyla 100 binden fazla bpd gönderilebilirken, Azerbaycan-Gürcistan demiryolları yaklaşık 250.000 bpd'yi işleyebilir. Gürcistan demiryolu 2007 yılında 22 milyon ton petrol taşımıştır. Taşıtın yüzde altmış da biri transit trafik, başta petrol ve gaz ürünleridir. Karşılaştırma yapılabilmesi için Azerbaycan demiryolu sistemi 2008 yılında yaklaşık 28 milyon ton çeşitli kargo taşımıştır.[573]

---

[568] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[569] Çelipkala, 2012: 1-35
[570] Bahturidze, 2011: 1-24
[571] Aydın, 2012: 259-292
[572] Tsereteli, 2009: 5-7
[573] Aydın, 2012: 259-292

Güney Kafkasya'nın transit altyapısı Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan gibi ülkeler için hayati ihracat hattı olmuştur. Başlangıçta, petrol ve petrol ürünleri, ancak son zamanlarda tahıllar, mineraller ve gübreler gibi kargolar da önemli sevkiyatlar oluşturmuştur. Kazakistan örneğinde, RF'nin TBM genişlemesini reddetme politikası Kazakistan ve Chevron'u demiryolu sevkiyatlarına günde yaklaşık 250.000 varil gemi yapabilen zor ve pahalı bir sürece başvurmaya zorlamıştır.[574] Kazakistan, Hazar Denizi'nin kuzey kesiminde bulunan Kashagan kıyı petrol sahasından üretilmesi beklenen ilave hacimlerin taşınması için gerekli ulaşım seçeneklerini de aramaktadır.[575] Türkmenistan'da, 2008'de Güney Kafkasya üzerinden batı ve Akdeniz pazarlarına yaklaşık 70.000 varil petrol sevk edilmiştir. Azerbaycan ve Gürcistan vasıtasıyla batıda büyük miktarda doğal gazın Türkiye'ye gönderilmesi planları halen mevcuttur.[576] Azerbaycan için Gürcistan çok önemli bir ihracat alanıdır. Geçtiğimiz Ağustos olaylarına kadar, Azerbaycan'ın petrol ve doğalgaz ihracatının batı yönünün hemen hemen tümü Gürcistan topraklarından geçmiştir.[577]

Güney Kafkasya Ulaşım Sisteminin mevcut yapısı şu şekildedir:

1) **Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı**, günde 1 milyon varil petrol kapasitesiye sahiptir. Bu hat üzerinde gerçekleştirilen küçük yükseltmelerle günde 1,2 milyon varil taşıyabilme kapasitesine erişmektedir. Hatta ek pompa istasyonları ile günde 1.8 milyon varile de ulaşması mümkündür.[578]
2) **Bakü-Supsa Petrol Boru Hattı**, günde 120.000 varil petrol kapasitesine sahiptir. Ayrıca ilave pompa istasyonları ile daha büyük hacim taşıma kapasitesine sahiptir.[579]
3) **Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı**, yılda 30 milyar metreküp doğal gaz taşıma potansiyeline sahiptir. Şu anda boru hattı kapasitesinin altında çalışıyor ancak Şah Deniz sahasının kıyı şeridindeki kısmın tamamlanmasının ikinci aşamasından sonra büyük miktarlarda doğalgaz sevk edecektir. Şah Deniz'in artan üretim kapasitesi, Azerbaycan'ın Türkiye üzerinden Yunanistan'a ve İtalya'ya, hâlihazırda inşa edilmiş olan Türk-Yunan bağlayıcısı aracılığıyla doğal gaz tedarik etmesini sağlayacak ve Yunanistan ile İtalya'yı birbirine bağlayan yeni inşa edilen bir boru hattı eklenecektir.[580] Buna ek

[574] Tsereteli, 2009: 8-10
[575] Bahturidze, 2011: 1-24
[576] Tsereteli, 2009: 8-10
[577] Tsereteli, 2009: 8-10
[578] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi:28.11.2016)
[579] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi:28.11.2016)
[580] Tsereteli, 2009: 8-10

olarak, Bakü'den Türkiye'ye Gürcistan'dan giden mevcut veya paralel yeni boru hattı, Doğu ve Orta Avrupa'ya gaz tedarik etmek üzere tasarlanan Nabucco projesi için doğal gaz tedarik etmektedir.[581] Ancak Nabucco Projesi hayata geçirilememiştir.

4) **Güney Kafkasya Demiryolu Sistemi**: Hazar Denizi ve Bakü Limanı'nı Karadeniz'deki Gürcistan limanlarına bağlayan Güney Kafkasya demiryolu sistemi, Gürcistan transit altyapısının diğer önemli unsurudur. Gürcistan demiryolu sistemi, Ermenistan'ın taşımacılığı için hayati önem taşımaktadır ve Gürcistan limanlarına önemli erişim imkânı sağlamaktadır.[582]

5) **Gürcistan Poti Limanı**, bölgenin tamamı için önemli liman tesisidir. Poti, 2007 yılında 7,7 milyon ton genel sıvı ve kuru yük ile 185 bin konteyneri elinde tutmuştur. Poti terminali 45.000 tonluk tankeri idare edebilmektedir ve kapasitesi 60.000 bpd kadardır.[583] Kargo ve yolcu limanının yanında bulunan Gürcü deniz üssünün bazı tesisleri 9 Ağustos tarihinde Rus hava kuvvetleri tarafından bombalanmış ve ufak bir fiziki hasar oluşmuştur. Ancak limanda ciddi gelir ve itibar kaybı yaşanmıştır. Savaş sonrasında sigorta masraflarında keskin bir artış yaşanmıştır.[584] Gürcistan, Poti ve çevresinde serbest bir ekonomik alan geliştirmektedir.[585]

6) **Batum Limanı**, Karadeniz'in en derin su limanlarından biridir ve kentin hemen kuzeydoğusunda bir koyda yer almaktadır. Bir modernizasyon programının ardından terminal, 130.000 tona kadar tankerlerle uğraşma kapasitesine sahiptir ve 240.000 b/d petrol kapasitesine sahiptir.[586] Terminal, Kazakistan devlet şirketi KazTransGas'a aittir. Çatışma sırasında şirket, ihracatı ve alınan ham petrol ürünlerinin durdurduğunu ilan etmiştir. Liman 2007 yılında 11,2 milyon ton sevkiyatı gerçekleştirdi; bunlardan 9,6 milyon tonu petrol veya petrol ürünleri oluşturmuştur.[587]

7) **Supsa Limanı**, Azerbaycan'ın ürettiği petrol sahalarını Gürcistan üzerinden Karadeniz'e bağlayan Batı ihracat boru hattı sisteminin bir parçasıdır ve 100.000 bpd'den fazla kapasiteye sahiptir. Liman 1990'lı yılların sonunda inşa edildi ve British Petroleum (BP) tarafından işletilmektedir.[588]

---

[581] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[582] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[583] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[584] Tsereteli, 2009: 8-10
[585] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[586] Bahturidze, 2011: 1-24
[587] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[588] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)

8) **Kulevi Limanı**, Poti Limanı'nın kuzeyinde bulunur ve Azerbaycan devlet şirketi SOCAR'a aittir. Şirket, 2009 veya 2010'daki kapasitesini iki katına çıkarmadan önce limandan 100,000 bpd'lik bir başlangıç gerçekleştirmeyi planlamıştır. SOCAR, Rusya'nın Poti'yi bombalamasından sonra Kulevi'den personelini çıkarmıştır. Ancak, 13 Ağustos'ta petrol ihracatı yeniden başlamıştır.[589]

Güney Kafkasya'daki enerji ve ulaşım resminin önemli unsurlarından biri Rus şirketlerinin bölgede aktif olarak yer almasıdır. Bu ne yaygın ne de yeterince takdir edilmeyen bir gerçektir.[590] Son yıllarda Rusya Federasyonu tarafından 2006 yılında uygulanan Gürcü ürünlerinin ekonomik ambargosu da dâhil olmak üzere son derece gergin olan ikili ilişkiler, Gürcistan'da Rusya'nın ekonomik varlığının fazla olmadığı konusunda bir varsayım oluşturmuştur ancak veriler bu iddiayı yalanlamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, RF'nin Inter RAO UES şirketi, Gürcistan'ın başkenti Tiflis'e elektrik sağlayan elektrik dağıtım şirketinin sahibi ve işletmecisidir. Aslında, elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 25'i ve dağıtımın yüzde 35'i Inter RAO UES tarafından kontrol edilmektedir.[591] Buna ek olarak, son yıllarda Rus şirketlerinin varlığı Gürcistan'ın bankacılık, telekomünikasyon ve madencilik sektörlerinde artış göstermektedir.[592]

Öte yandan, Güney Kafkasya'daki Rus ekonomik varlığı büyüme potansiyeline sahiptir. Ağustos savaşının başlamasından hemen önce, Rus Demiryolları Şirketi (RRC) Ermeni Demiryolunun idaresini üstlenmiştir. Rus Demiryolları Şirketi'nin tamamının sahip olduğu Güney Kafkasya Demiryolları, Haziran 2008'den beri imtiyaz sözleşmesi kapsamında Ermeni demiryolunu işletmektedir.[593] İmtiyaz sözleşmesi, ilk 20 yıllık operasyonun ardından 20 yıl daha uzatma hakkı olan 40 yıllık bir süreyi özetlemektedir. Şirket adı, bölgedeki RRC'nin emellerini göstermektedir. Enguri Hidroelektrik Santralı yönetiminin devri durumunda, dengeli bir şekilde olmadığı sürece RF'nin, Kafkasya'nın tüm demiryolu sistemi üzerinde daha fazla kontrol için şartları zorlayabileceği tahmin edilmektedir.[594]

---

[589] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)
[590] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[591] Tsereteli, 2009: 12-14
[592] Tsereteli, 2009: 11-14
[593] Tsereteli, 2009: 11-14
[594] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)

5.5.2. Gürcistan'ın Transit Ülke Olma Çabalarına Etkisi

Ağustos ayında Kafkaslardaki ve Türkiye'deki gelişmelerin sembolik olarak doruk noktası, Hazar petrolünü Azerbaycan'dan dünya pazarlarına taşıyan tek boru hattı olan Kuzey Rota İhracat Boru Hattı'dır.[595]

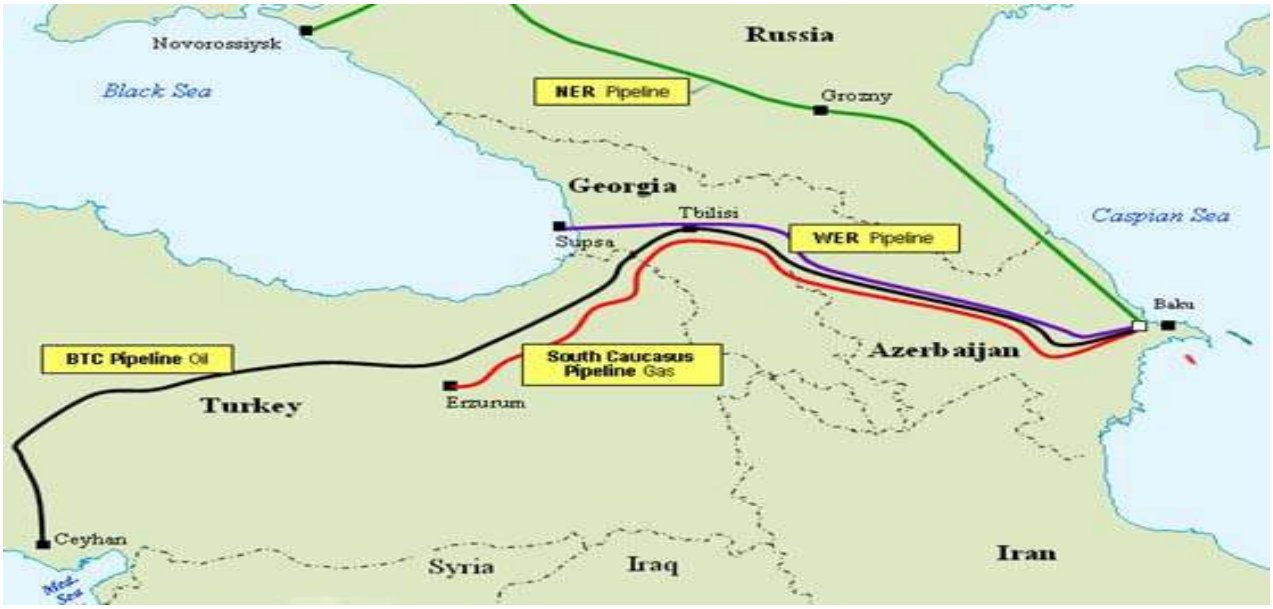

Şekil 5.4 BTC, Batı ve Kuzey İhracat Boru Hatları

Kaynak:https://www.google.ru/search?q=bakutbilisiceyhan+pipeline&newwindow=1&sa=X&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEwiPx8WVh6_UAhUjOJoKHYSRDPkQiR4IhQE&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=7bJEAC62fLf6sM (erişim tarihi: 15.10.2016)

5.5.3. Enerji Sektörü ve Boru Hatları Üzerindeki Etkisi

Savaş, Gürcistan enerji sektörünün fiziki altyapısına kritik bir hasar vermemiş ve boru hattı sektöründe herhangi bir hasar oluşturmamıştır. Enerji altyapısına yönelik çatışma ile ilgili toplam zarar 38 milyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Zarar büyük oranda sabit ancak elektrik sektöründe yükseltme gerektiren unsurlar vardır. Bununla birlikte, en büyük mesele ülkedeki ana elektrik tedarikçisi olan Enguri hidro elektrik santralinin statüsüdür.[596]

Gürcistan'ın elektrik sektörünün en önemli sorunu, son yıllarda elektrik arzında kaydedilen önemli gelişmelere rağmen, sistem halen çok savunmasız ve büyük bir hidroelektrik

[595] Pifer, 2010: 28
[596] Open Anonim Şirketi Inter RAO UES, Enguri HPP'nin verimli bir şekilde sömürülmesine ilişkin mutabakat anlaşması imzaladı, Press Release, 2008

santrali çatışma bölgesinde bulunan Enguri'ye bağımlıdır.[597] Baraj ve rezervuar merkezi yetkililerin kontrolü altındadır ancak türbinler ve jeneratörler Abhazya tarafından kontrol edilen topraklardadır. Gürcistan hükümeti Rus Inter RAO ile mutabakat zaptı imzalamıştı. Devlete ait elektrik tekelinin yan kuruluşu Inter RAO UES, 28 Aralık 2008'de santrali ortak bir yönetim üzerine kurmuştur. Enguri HPP beş jeneratörün toplam kapasitesi 1.300 megavattır.[598] Gürcü hükümetine göre, Enguri HES hisselerinin yüzde 100'ü Gürcistan devlet kontrolü altındadır. Ortak yönetim açısından, Inter RAO ve Gürcistan taraflarının temsilcilerinin değer eşitliği bazında katılımıyla bir ortak kurul oluşturulması öngörülmektedir.[599]

Gürcistan Enerji Bakanı tarafından, Gürcistan'ın Enguri istasyonunun ortak kontrolünün neden kabul edilmesi gerektiği konusunda üç ana neden belirtilmiştir. Bunlar mali çıkarlar, Enguri HES'in güvenliği ve ülkenin tüm enerji sisteminin güvenliğidir.[600] Enerji Bakanlığı'na göre, Rus şirketinin katılımı Enguri HES'inde Abhaz ayrılıkçıları tarafından ortaya çıkabilecek olası güvenlik risklerini hafifletecektir. Ayrıca, Inter RAO'nun Gürcistan'daki varlıklarının Rus şirketinin Enguri HES ile ilgili taahhütlerinin arkasındaki bir garantiyi temsil edeceği de belirtilmiştir. Inter RAO UES, Telasi'nin (Tiflis elektrik dağıtım şirketi) yüzde 75'inin yanı sıra iki adet termal elektrik üretim tesisi (ünite numarası 9 ve ünite numarası 10 santralinin yönetim hakkına sahiptir. Bunlar Khrami I ve Khrami II dir. Aslında, Gürcistan hükümetinin Enguri enerji santralinin ortak yönetimine ilişkin kararı, Ağustos ayında yapılan savaş sonucunda fiilen gerçeklikler tarafından dikte edilen pragmatik bir adımdır. Aynı zamanda, bu, Gürcistan hükümeti için potansiyel bir siyasi gerilime sahip popüler olmayan bir karardır.[601]

Gürcistan elektrik sektörünün diğer zayıf yönleri, kışın termik santrallere yakıt kazandırmak için ithal doğalgaza bağımlı olması, iletim şebekesinin kapasitesinin yetersizliği ve teknik arızalara eğilimli olmasıdır. Savaş, Azerbaycan'dan Gürcistan'a ve Türkiye'ye 500 kw iletim hattına, yakın bir dönem Karadeniz Bölgesel İletim Projesi örneğinde olduğu gibi yatırım

[597] Kaweh vd., 2008: 5-38
[598] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[599] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[600] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[601] Open Anonim Şirketi Inter RAO UES, Enguri HPP'nin verimli bir şekilde sömürülmesine ilişkin mutabakat anlaşması imzaladı, Press Release, 2008

yapılmasının önemini artırmıştır. Bu hat, ülkenin sınırlı iletim kapasitesini artıracak ve elektrik sektöründeki bölgesel işbirliğini geliştirecektir.[602]

Savaş, ayrıca RF'den gelen arıza riskini azaltacak bir yeraltı doğalgaz deposunun inşası gerekliliğini ortaya koymuştur. Azerbaycan'dan gelen doğalgaz arzındaki artışa rağmen, iç taleplerini karşılamak için Gürcistan, RF'den yılda 1 milyar metreküp doğalgaza ihtiyaç duymaktadır.[603] En az üç aylık ithalat ihtiyaçları ile eşit kapasiteye sahip olan doğal gaz depolaması, Gürcistan'a daha fazla enerji güvenliği sağlamıştır. Bu vaziyet, Gürcistan'ın iç enerji kaynaklarını geliştirme ve enerji güvenliğini güçlendirme zorunluluğunu ortaya koymuştur.[604] Nitekim Gürcistan küçük, orta ve büyük hidroelektrik santralleri kurarak enerji bağımlılığını asgari seviyelere indirme kararı almıştır. Bunların başında gelen projeler arasında 800 milyon dolar maliyete sahip Khudoni hidroelektrik santrali, 540 milyon dolar maliyete sahip Namakhvani hidroelektrik santrali ve 525 milyon dolara sahip Oni hidroelektrik santrali yer almaktadır ve toplam programın 2.7 milyar doları bulması beklenmektedir.[605]

Savaşın Gürcistan'ın boru hatlarına etkisi enerji sektörünün diğer alanlarına göre daha sınırlı kalmıştır. Savaş sırasında, Gürcistan boru hattı sistemi vasıtasıyla sevkiyat askıya alınmış ancak fiili askeri çatışmanın bitmesinin ardından operasyonlara yeniden başlanmıştır. Aslında, Gürcistan boru hatları üzerindeki en büyük etkisi, savaş başlamadan önce BTC boru hattına yapılan PKK terör örgütünün saldırısı ile başlamıştır. Patlama sonucu 5 Ağustos 2008 akşamı, Azeri-Çırak-Güneşli (ACG) petrol ve Şah-Deniz kondensatının günlük 850.000 tonluk nakliye hattının Türkiye bölümünde sorunlar yaşanmaya başlamıştır. PKK terör örgütü mensupları sorumluluk üstlenmesiyle petrol ihracı derhal askıya alınmıştır.[606] Bu saldırı sonrası BP demiryolu üzerinden petrol nakline başlamış ve yaklaşık 50.000-70.000 bpd ACG ham petrol ray üzerinden Gürcistan limanlarına gönderilmiştir. 19 aylık onarımdan sonra 7 Ağustos 2008'de akaryakıt geri dönüşüme giren Bakü-Supsa boru hattı vasıtasıyla ek miktarlar yönlendirilmiştir. Ev sahibi hükümet anlaşmalarına göre BTC, teknik problemlerle ilgili olmayan nedenlerle boru hattının kapatılması için finansal sorumluluk, ev sahibi hükümetin yani Türkiye'nin sorumluluğu

[602] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[603] Kawe vd., 2008: 5-38
[604] Kojokina, 2001: 226
[605] Pifer, 2010: 28
[606] http://www.globalresearch.ca/impact-of-five-day-war-on-global-energy/10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)

altındadır ibaresi yer almaktadır.[607] Bunun gibi sabotajlar günde yaklaşık üç yüz bin dolara mal olmuştur. Terörist saldırıları sonrasında petrol, Ceyhan terminal stokundan alınmıştır.[608]

Türkiye, 1990'ların başında Irak petrolünün transit geçişinde yaşanan sorunlar nedeniyle ciddi bir gelir kaybına uğramıştı.[609] O dönemde Irak'a uygulanan yaptırımlar, Kerkük-Ceyhan boru hattının transit gelirleri ve Irak'la yapılan ticarette yaklaşık 80 milyar dolarlık kayıp yaşamıştır.[610] Ayrıca belirtilen dönemde Türkiye, Kazakistan ve Azerbaycan ihracatının ihtiyaç ve tepkileri konusunda endişeler de yaşamıştır. Azerbaycan, Rus toprakları üzerinden Novorossiysk limanına petrol göndermek için Rusya Transneft ile ek boru hattı kontenjanları için görüşmelere başlamıştır. Bakü-Novorossiysk Boru Hattı, BTC'nin zararından önce 20.000 bpd'lik bir petrol sevki gerçekleştirmiştir. 6 Ağustos'tan itibaren Transneft, Azerbaycan petrolünün kotasını 40.000 bpd'ye yükseltmeyi teklif etmiştir.[611] Boru hattının kapasitesi 100.000 bpd larak belirlenmiştir ancak bu seviyeye yaklaşmak için büyük yeniliklere ihtiyaç duyulmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi 7 Ağustos'ta başlayan 90.000 bpd'lik BTC hacmi için Bakü Supsa hattı kullanılmıştır.[612]

BTC boru hattı patlamasından sonra ACG alanındaki üretim 850.000 bpd'den 250.000 bpd'ye düşürülmüştür. Normalde BTC boru hattına 40.000 bpd kondens üreten Şah Deniz sahasından üretim de azaltılmıştır. Bu yolların kapatılması Azerbaycan'ı ve uluslararası ortaklarını günlük 1 milyon bpd petrol ve 500 milyon metreküp gaz ihracatına yakın bir şekilde zarara uğretmıştır. Uzmanlar, Ağustos ayı boyunca muhtemel petrol gelir kaybının 1,9 milyar dolar civarında olacağını tahmin etmektedir.[613]

5.5.4. Gürcistan Demiryolları Üzerindeki Etkisi

Rusların Gürcistan'ı ve ardından iki ayrı ili işgal etmeleri, Gürcistan'ın ulaşım altyapısına ciddi bir fiziksel zarar vermemiştir. Zararın büyük kısmı Gürcistan demiryolları ve havacılık endüstrilerinde meydana gelmiştir. Rusya'nın havadan saldırıları demiryolu istasyonlarına, demiryollarına ve önemli transit demiryolundaki önemli köprülere zarar vermiştir. Rus bombaları inişler ve kalkışlar ile uçak üst uçuşlarında emniyet sağlayan iki büyük radar

[607] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[608] Pifer, 2010: 28
[609] Kojokina, 2001: 226
[610] http://www.globalresearch.ca/impact-of-five-day-war-on-global-energy/10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[611] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[612] Conversation with Georgian government transport official, November 2016
[613] Kaweh vd., 2008: 5-38

sistemini de tahrip etmiştir.[614] Demiryolları trafiği 9 Ağustos 2008'den itibaren azalmaya başlamış ve trenler 16 Ağustos 2008'den 25 Ağustos2008'e kadar tamamen durdurulmuştu. Operasyonlar 25 Ağustos'ta navlun ve 1 Eylül'de yolcular için kısmen restore edilse bile ancak Kasım ayına kadar tam kapasitelerine geri döndürülmüştür. Demiryoluna ilk hasar, 9 ve 12 Ağustos 2008 tarihlerinde Senaki istasyonu (Poti'nin doğusu) ve Kaspi istasyonunun (Gori'nin doğusunda) bombalamasıyla oluşmuştu. Patlamalar parça, sinyaller ve elektrikli cihazlara zarar vermiştir. Bu istasyonlar onarılarak tamamen faal hale getirilmiştir.[615]

En büyük zarara 16 Ağustos 2008'de Grakali-Metekhi köprüsünün patlaması neden olmuştur. Patlama, köprünün fiziksel unsurlarına iletişim, elektrik ve sinyal cihazlarına zarar vermiştir. Kanalları, Azeri Devleti şirketi olan Azpetrol'e ait yanan petrol arabaları ile görüntüleri net bir şekilde göstermiştir.[616] Gürcü hükümeti, mümkün olan en kısa sürede servisi geri getirmek için 1982'den beri hizmet dışı kalmış olan tek hatlı bir köprüye bir kilometre yol tüneli kurmuştur.[617] Ana köprü 11 Eylül'de açılmış ancak şu anda tüm onarımlar tamamlanıncaya kadar normal kapasiteden biraz daha düşük düzeyde hizmet vermiştir. Bu hasar, Hazar ham petrolünün BTC hacmi de dâhil olmak üzere, Türkiye topraklarında geçen hatlara yönelik sabotaja müteakip nakliye konusunda gecikmelere neden olmuştur.[618]

24 Ağustos 2008'de meydana gelen bir diğer patlama, demiryollarının demiryolu hattına ve elektrik hatlarına zarar vermiştir. Patlamaların etkisiyle Petrol taşıyan vagonlar raydan çıkarmış ve infilak etmiştir. Bu durum çevreye zarar vermiştir.[619]

Belirli demiryollarının onarım maliyetine ek olarak Gürcistan demiryolları sefer kayıplarına uğramıştır. Taşımacılık hacimlerinde yıllarca güçlü bir büyümenin ardından 2007'de 22,6 milyon tondan 22,2 milyon tona hafif bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş, büyük oranda BTC boru hattının devreye sokulması ve bazı petrolün yeniden yönlendirilmesinden kaynaklanmıştır.[620] Aynı zamanda, kuru yüklerin ve konteynırların 2007'de 9.1 milyon tondan 10.7 milyon tona sevk edilmesinde önemli bir artış olmuştur. 2008 yılı için, taşınan malların

[614] Pifer, 2010: 28
[615] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[616] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[617] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 26.11.2016)
[618] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[619] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[620] Pifer, 2010: 28

toplam sayısı 21.5 milyon tona düşmüş ve günlük sevkiyatlar 2008'in Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında beklenen seviyelerin altında kalmıştır.[621]

5.5.5. Karayolları Üzerindeki Etkiler

2008 Rus-Gürcü savaşı Gürcistan Karayollarını ciddi bir şekilde etkilenmemiştir. Ancak savaş sırasında bazı inşaat makineleri ve ekipmanları yağmalanmıştır. Savaşın Karayolları üzerinden Gürcistan'a verdiği en önemli ders otoyol sisteminin ve özellikle Doğu Batı otoyolunun, Gürcistan'ın stratejik omurgasının hassasiyetini oluşturduğudur. Bu bağlamda Tiflis yönetimi bir kez daha olağanüstü koşullar yaşamaması açısından alternatif otoyolları oluşturmalıdır. Böylece Gürcistan ulaşımda önemli bir güvenlik, gelişme ve ekonomik etkiye sahip olacaktır.[622]

Gürcistan hava taşımacılığı ve havacılık altyapısı üzerinde ise ciddi hasar meydana gelmiştir. Tiflis'te birincil ve ikincil radarların tahrip edilmesi, sistemin güvenliğinde hasar yaratmıştır. Artık Gürcistan hava sahasının birincil radar kapsama alanı bulunmamaktadır.[623] Tiflis tarafından yapılan açıklamaya göre şu an başka radarlar kullanılmaktadır. Ancak daha az uçuş yapıldığından gelir kaybına neden olmaktadır. Savaş sonrası Tiflis havaalanı pistinin acilen tamirine ihtiyaç duyulmuştur. Gürcistan hava sahası boyunca daha fazla uçuşun gerçekleşmesi için yedek radar alımı da dâhil olmak üzere acil yatırımlar gerekmiştir.[624]

5.5.6. Gelecekteki Altyapı Pojelerine Etkiler

Daha önce de belirtildiği gibi savaşın mevcut ulaşım altyapısı ve mevcut transit sistemi üzerindeki etkileri olmasına rağmen sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda savaşın Gürcistan'ın ülkeler için mevcut koridor pozisyonu üzerindeki etkilerini değerlendirmek son derece önemlidir. Çünkü petrol ve doğalgazın savaşın yol açtığı tüm engel ve hasarlara rağmen geçişi Gürcistan ve diğer ülkeler açısından elzemdir.[625]

Yaşanan savaş Gürcistan'ın enerji koridoru olması hasebiyle farklı konular üzerine yoğunlaşılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu konu üzerinde ince ve ayrıntılı düşünceler geliştirilmesi ile ileride oluşabilecek olağanüstü durumlar karşısında ne tür önlemlerin alınması

---

[621] http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 26.11.2016)
[622] Kaweh vd., 2008: 5-38
[623] "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", Civil.ge, 12.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[624] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[625] Kaweh vd., 2008: 5-38

gerektiğinin farkına varılması da gündeme gelmiştir. Petrol açısından, ilave 1.5 milyon bpd'lik bir potansiyel akış sağlanmıştır. Doğal gaz açısından, Türkmenistan'dan ve belki de Kazakistan'dan Avrupa'ya giden boru hatlarını beslemek için en azından 30-40 milyar metreküp doğal gazın aktarımına yönelik potansiyel proje olanakları bulunmaktadır. Ayrıca bu transit geçişlerde tarım ürünleri, maden ve kereste gibi pek çok ürün ve eşyanın taşınması da mümkündür.[626] Anlaşılacağı üzere savaş sonrası ortaya çıkan atmosfer bu tür projelerin geliştirilmesini teşvik etmiştir.

5.5.6.1. Tahıl

Kazak Tarım Bakanı Akylbek Kurishbayev'in yaptığı açıklama ile Gürcistan üzerinden Batı dünyasına Tarım ürünleri özelde ise tahıl geçişi ilk kez gündeme gelmiştir. Bu konu ile ilgili Astana yapılan görüşmelerde Kazakistan milletvekillerine hitaben yaptığı açıklamada, Gürcistan'ın Poti kentinde tahıl terminali inşa etme planlarını dile getirmiştir.[627] Tarım bakanı bu duruma neden olarak Gürcistan-Rusya savaşı sonrası Gürcistan'da oluşan ekonomik atmosferin müsaitliğini belirtmiştir. Gürcistan'ın önde gelen yabancı yatırımcılarından biri olan Kazakistan, Haziran 2007'de Gürcistan hükümetiyle terminal inşaatı konusunda mevcut bir anlaşması mevcuttur. Proje maliyetinin yaklaşık 10 milyon dolar olan bu anlaşma diğer anlaşmalar için örnek teşkil etmiştir.[628]

5.5.6.2. Yağ Rafinerisi

24 Eylül 2008 tarihinde Kazakistan, Gürcistan topraklarında kurmayı planladığı petrol rafinerisi tesislerini durdurma kararı almıştır.[629] KazMunaiGas temsilcisi, kararın siyasetle bağlantılı olmadığını ve kesinlikle ticari esaslara dayandığını dile getirmiştir. 1 milyar dolarlık rafineri projesinin, zaten KazMunaiGas yan kuruluşu KazTransOil tarafından kontrol edilen Batum limanında kurulması düşünülmüştü.[630]

Kazakistan'dan gelen bu açıklamalara karşın aslında Gürcistan-Rusya savaşı diğer potansiyel transit alternatifler için bir fırsat penceresi yaratmıştır. İran hemen topraklarında Azeri ve Kazak petrolü için potansiyel bir transit olarak teşvik eden açıklamalar yapmıştır. İranlı bazı yetkililer İran'ın Neka-Jask ihracat hattının BTC boru hattına uygulanabilir bir alternatif olarak

---

[626] Pifer, 2010: 28
[627] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[628] Civil Georgia [Tbilisi], 2008
[629] http://uk.reuters.com/article/uk-kazakhstan-georgia-idUKTRE48N0Z720080924 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[630] http://uk.reuters.com/article/uk-kazakhstan-georgia-idUKTRE48N0Z720080924 (erişim tarihi: 28.11.2016)

hizmet edebileceğini bildirilmiştir. İran Petrol Bakanı Yardımcısı Hossein Noghrehkar-Shirazi, projenin fizibilite çalışmasının sürmekte olduğunu ifade etmiştir.[631] İran Dışişleri Bakanı Manouchehr Mottaki, Hazar Denizi Körfezi boru hattının karlı ve güvende olduğunu ancak tahmini maliyet hakkında ayrıntılı bilgi vermediğini belirtmiştir. Proje önündeki en büyük engel Boru hattının beklenen kapasitesinin finansman kaynakları olmuştur.[632] Rus Transneft, daha önce de belirtildiği üzere, Azerbaycan'ın kuzey hattını petrol taşımak için kullanması gerektiğini bildirmiştir. Öte yandan Gazprom'da Azerbaycan hükümetine, ülkenin üretebileceği tüm doğalgazı satın almasını teklif etmiştir.[633]

5.5.6.3. Petrol İhracatları

Kazakistan yukarıda belirtildiği üzere Gürcistan'daki yatırım planlarına yönelik aldığı olumsuz kararın ardından aksi istikamette yeni kararlar almıştır. BBC ve Rus haber ajansı Interfax tarafından KazMunaiGaz'ın Batum limanına yatırım planlarını terk etmediğini ve 9,2 milyon ton petrol ve petrol ürününün planlanan hacimlerini elde etmek için Gürcistan'da bir petrol terminali oluşturduğu bilgisini izleyicileriyle paylaşmıştır.[634]

Daha da önemlisi, 14 Kasım 2008'de Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) ve Kazak petrol şirketi KazMunaiGas, Transcaspian projesinin uygulanmasının temel ilkeleri üzerine bir anlaşma imzalamıştır.[635] Mutabık kalınan projenin antlaşmalarında ortak çıkarların temel koşulları ve ilkeleri tanımlanmış ve Transkaspiyan sisteminin kademeli olarak geliştirilmesi amaçlanmıştır. KazMunaiGaz başkanı Kairgeldy Kabyldin'e göre, Transcasp sisteminin oluşturulması için ilk aşamada 3 milyar dolara ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca, bu sistemin birkaç bölümden oluştuğu ve Kazakistan'ın topraklarında bir boru hattı inşası öngördüğü de belirtilmiştir. Hazar Denizi'nin her iki yakasında altyapının geliştirilmesi ve bir tanker filosu oluşturulmaktadır. Ağ, başlangıçta 500.000 bpd'yi bulan petrol gemi taşımacılığı bulunmakta ve projenin tamamlanmasının ardından günde 1.2 milyon varil petrol kapasitesine sahip olacaktır.[636]

---

[631] http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)
[632] http://www.rferl.org/a/Kazakhstan_To_Increase_Energy_Cooperation_With_Iran_/1330418.html (erişim tarihi: 29.11.2016)
[633] Civil Georgia [Tbilisi], 2008
[634] http://www.rferl.org/a/Kazakhstan_To_Increase_Energy_Cooperation_With_Iran_/1330418.html (erişim tarihi: 29.11.2016)
[635] http://www.rferl.org/a/Kazakhstan_To_Increase_Energy_Cooperation_With_Iran_/1330418.html (erişim tarihi: 29.11.2016)
[636] http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)

Kazakistan ve Azerbaycan tarafından oluşturulan bir ortak girişim şirketi, projenin finansal ve teknik ayrıntılarını inceleme hakkına sahip olacaktır.[637]

Kazakistan'ın şu anda petrol ihracı için Rus güzergâhlarına bağımlı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durumu elinde koz olarak tutan Moskova, boru hatlarını genişletmek konusunda isteksizdir. Kazakistan'ın 2013 yılına kadar Hazar sahilindeki dev Kashagan Sahası'nda üretimine başlaması, böylece ihracat rotalarına olan talebi artırması beklenmektedir.[638] Kabyldin, "Kazakistan'ın artan hacimdeki petrol üretimi ve nakliyesi ile bağlantılı olarak Transkasyan sisteminin oluşturulması gerekiyor" demiştir. Bu bağlamda, 2008 yılında Kazakistan'da ilk kez 70 milyon ton petrol (günde 1,4 milyon varil petrol) üretildiğini belirtmiştir. 2015'e kadar bu sayı 100 milyon tona veya 2 milyon bpd'ye ulaşacaktır. Büyümenin ana katkısı, günde 1.5 milyon varile çıkabilecek olan Kashagan offshore petrol sahası olacaktır.[639] Trans-casus projesinin başarılı bir şekilde uygulanması, KazMunaiGas başkanı tarafından "Hazar Denizi'ndeki ve daha sonra Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı vasıtasıyla ihracatı, Kazak ve Azerbaycan kıyılarındaki terminaller vasıtasıyla petrolümüzün uzun vadeli tanker taşımacılığının güvenilir bir transit sistemini oluşturmak" olarak belirtilmiştir şeklinde düşünelerini sarfetmiştir.[640]

Anlaşma Azerbaycan'daki enerji zirvesi oturumlarında, Türkiye, Polonya, Ukrayna, Litvanya, Estonya, Bulgaristan, Macaristan ve Birleşik Devletleri başta olmak üzere devlet başkanları ve diğer üst düzey yetkililerin katıldığı toplantıda ilan edilmiştir. ABD Enerji Bakanlığı, bölgedeki petrol ve doğalgaz için ihracat rotalarını çeşitlendirmek için bir sonraki yönetimde ABD'nin hükümet desteğini sürdürmeye olan güvenini dile getirmiştir.[641]

5.5.6.4. Doğal Gaz

Bir diğer önemli gelişme, savaştan sonraki 5 yıl boyunca Gürcistan'a Azerbaycan doğalgazının tedarik edilmesi konusunda Gürcistan ve Azerbaycan arasındaki 14 Kasım 2008 anlaşmasıdır. Bu anlaşma, teklifin ticari cazibesine rağmen Azerbaycan'ın, RF'nin tüm Azerbaycan doğal gaz üretimini satın alma teklifini reddetme kararını ortaya koymuştur. Azerbaycan'ın kararı hem bölgedeki mevcut gelişmeler hem de Hazar'ın Avrupa'ya doğalgaz arzı geleceği açısından derin bir siyasi önem taşımaktadır.[642]

---

[637] Kaweh vd., 2008: 5-38
[638] Pifer,2010: 28
[639] Tsereteli, 2009: 6-31
[640] "Azeri, Georgian, Turkish Leaders Speak of 'Historic' Rail Link", Civil Georgia, 21.11.2007
[641] Kaweh vd., 2008: 5-38
[642] Tsereteli, 2009: 6-31

İngiliz danışmanlık firması Gaffney'in son duyurusu, Aşkabat'taki Cline & Associates (GCA), Türkmen gaz rezervlerinin denetiminin ön sonuçlarına ilişkin olarak Transkafkasya'nın gelişimi ile mevcut ve gelecekteki boru hattı sistemleri için daha büyük bir geçiş rolü özellikli ek bir fırsat yaratmıştır. Açıklamaya göre, ülkenin güneydoğusundaki Yolotan-Osman alanı en az 4 trilyon metreküplük bir gaz ve yaklaşık 14 trilyon metreküpten fazla gaz içermektedir.[643] Bu, Yolotan-Osman Türkmenistan'ın kendisini dev bir doğal gaz sahası olan Daulatabad'tan dört kat daha fazla potansiyel kapasiteye sahip en büyük gaz alanını oluşturmaktadır. Ülkenin diğer alanlarında daha fazla değerlendirilmesi beklenmekte ve bu geniş potansiyel, tüketiciler ve transit ülkeler için ek fırsatlar yaratmaktadır. Bu yeni keşifler Türkmenistan'ın doğal gaz rezervlerini RF' den sonra ikinci sırada olmasını sağlayabilir.[644]

5.5.6.5. Demiryolu

Kars-Ahılkelek demiryolu hattı Gürcistan ile Türkiye'yi birçok yönden bağlayan çok fonksiyonlu yararlı bir projedir. Projenin ana fikri, Orta Asya, Çin ve Avrupa arasındaki demiryolu bağlantılarını kısaltmaktır.[645] Bu proje, tamamlandığında bölgenin geçiş potansiyelini önemli ölçüde artıracak ve nakliye süresini büyük ölçüde azaltacaktır.[646] Sadece Orta Asya için değil, aynı zamanda Avrupa ve Orta Doğu için de büyük önem taşımaktadır. Tamamlandıktan sonra, kargolar Çin-Kazakistan sınırından İstanbul'a ve ötesine gönderilebilecektir. Azerbaycan hükümeti ek kargoları barındırabilmek için demiryolu sisteminin yükseltilmesi üzerinde mesai harcamaktadır.[647] Azerbaycan, Gürcistan hattının yapımı için Gürcistan Demiryolları'na 200 milyon dolarlık imtiyazlı kredi sağlamıştır.[648]

Mevcut ve planlanan tüm altyapı projeleri ile Güney Kafkasya için hedef, bölgesel işbirliğine dayalı çabaları, yükseltilmiş otoyollar, demiryolları, limanlar ve elektrik iletim hatlarıdır. Bu, Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkelerinin birbirleriyle, Avrupa'yla ve dünyanın geri kalanında ticaret yapmalarını kolaylaştıracaktır. Bu sistem, önemli pazarlara ve geniş

[643] Tsereteli, 2009: 6-31
[644] "Energy Superpower Emerges in the Caspian," Asia Times, 17.10.2008 http://www.atimes.com/atimes/Central_Asia/JJ17Ag04.html (erişim tarihi: 29.11.2016)
[645] Kaweh vd., 2008: 5-38
[646] "Azeri, Georgian, Turkish Leaders Speak of 'Historic' Rail Link," Civil Georgia, 21.11.2007
[647] Kaweh vd., 2008: 5-38
[648] "Azeri, Georgian, Turkish Leaders Speak of 'Historic' Rail Link," Civil Georgia, 21.11.2007

kaynaklara erişim sağlayarak uluslararası ekonomik güvenlik ağında çok önemli bir unsur olma potansiyeline sahiptir.[649]

5.6. Gürcistan Savaşı'nın Dış Etkileri

Gürcistan hükümeti, ulaştırma altyapısının yeniden yapılandırılması ve istikrara kavuşturulmasını öncelikli hedef haline getirmelidir. Ayrıca ülke içinde yerinden olmuş kişilere yardım etmekte Tiflis'in sorumluluğu altındadır.[650] Savaştan sonra Dünya Bankası tarafından yürütülen Müşterek İhtiyaç Değerlendirme Raporu'na göre:

> Enerji ve yollar, yatırımcıları bölgedeki başka yerlerde fırsatlar aramaya yönlendirecek eksojen şoklara karşı savunmasız kalacaktır. Çatışma öncesi seviyelere kıyasla keskin bir yatırım indirimi yaşanmaktadır. Bu etkiler ülkenin uzun vadeli kalkınma potansiyelini daraltmak için birleşecektir.[651]

Savaşın yol açtığı ulaşım aksiliklerinden kurtulmak için Gürcistan'a hızlı ve hesaplı bir çaba gerekmektedir. Hükümet, demiryolun ve elektrik hatlarının fiziksel hasarının düzeltilmesi için acil tedbirler almıştır. Daha önce de belirtildiği gibi Gürcistan, doğal enerji arzı konusunda ülkenin temel enerji güvenliğini sağlayacak 5 yıllık Azerbaycan anlaşmasını imzalamıştır. Ancak önümüzdeki tüm zorlukların üstesinden gelmek için daha fazla şey yapılması gerekmektedir.[652]

Gürcistan, kilit projelerle aktarım altyapısının fiziksel güvenliğini garanti eden yeni güvenlik önlemlerine odaklanması ilk akla gelen rasyonel fikirdir. Bunlar arasında enerji boru hatları, demiryolları ve karayolları, hava sahası kullanımı ve limanlar ile elektrik nakil hatlarıdır. Gürcistan, çatışma bölgelerine yakın bölgelerdeki AB izleme misyonuna katılmak suretiyle transit altyapı için güvenlik garantileri sağlamak adına AB ile de çalışmalıdır. Ulaşım altyapısının güvenliği ve istikrarı Avrupa çıkarları için de gereklidir.[653] Bu nedenle izleme misyonları kapsama alanlarındaki transit altyapılarını mercek altına almalıdır. AB, bu amaçla artan iş gücü ve gözetim ekipmanını sağlamalı ve artan güvenlik garantilerini mevcut ve potansiyel gelecek ortaklarıyla geniş ölçüde paylaşmalıdır. Böyle bir eylem, nakliye firmalarına ve iş adamlarına olumlu sinyaller göndererek cesaretlendirebilir.[654]

Önümüzdeki yıllarda kilit güvenlik zorlukları Gürcistan için önümüzde durmaktadır. Gürcistan, enerji güvenliğini sağlamalıdır. İthal edilen Rus gazına bağımlılık ve kışın yetersiz

---

[649] Tsereteli, 2009: 5
[650] "Azeri, Georgian, Turkish Leaders Speak of 'Historic' Rail Link," Civil Georgia, 21.11.2007
[651] Tsereteli, 2009: 5
[652] "Doing Business in Georgia," World Bank Group
http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia (erişim tarihi: 19.11.2016)
[653] Kaweh vd., 2008: 5-38
[654] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1

elektrik enerjisi ülkeyi Gazprom'un fiyat şoklarına karşı aşırı derecede savunmasız bırakmaktadır.[655] Doğalgaz depolaması mutlak bir zorunluluktur. Buna ek olarak, Gürcistan'da ülkenin sahip olduğu muazzam hidro enerji potansiyelini kullanmak için daha fazla teşvik yaratılması gerekmektedir. Ekonomik Kalkınma Bakanlığı zaten çekici bir potansiyel proje paketi sunmaktadır. Alternatif omurga güç iletim hattı, ulusal güvenliğin sağlanması için de gereklidir. Bu projeler ve Gürcistan'daki mevcut enerji tarifelerinin çekiciliğinin yanı sıra yüksek miktarda tanıtım yapılması gerekmektedir.[656]

Tiflis ile doğu sınırını Azerbaycan ve Ermenistan'la limanlara bağlayan alternatif ulaşım bağlantılarının geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, yeni bağlantıların sorun yaşandığı zaman korunması için özel güvenlik anlaşmaları yapılmalıdır.[657]

Gürcistan, özellikle transit ve nakliye ile ilgili tüm konularda ortak ülkelerle, özellikle Azerbaycan ve Türkiye ile Ermenistan arasındaki koordinasyonunu artırmak zorundadır. Gürcistan'ın, projeyi kolaylaştırmak için, 1990'lı yıllarda ulaşım koridorunun geliştirilmesindeki rolüne benzer şekilde doğalgaz nakliyesi konusunda görüşmelerde proaktif bir konumda bulunması gerekmektedir. Son olarak, Gürcistan ulaşımda potansiyel bağlantılara yaratıcı bir şekilde yaklaşmalıdır. Örneğin, BTC'nin üretim kapasitesinde bir artış veya BTC'nin İsrail Aşkelon-Eilat boru hattı ile bağlantısı, Asya enerji piyasalarında Hazar üreticileri için yeni fırsatlar yaratabilir.[658]

Gürcistan demiryolu taşımacılığı ve liman operasyonlarının bakım ve güvenliğinin garanti edildiğini göstermelidir.[659] Gürcistan, savaş sırasında ve sonrasında kaybedilen yükleri çekmek için ulaştırma şirketlerinin güvenini yeniden yapılandırmalıdır. Gürcistan, bu hedefe ulaşmak için tarife politikasını yeniden gözden geçirmeli ve ortak ülkeler ile koordineli çalışmalıdır.[660]

Buna ek olarak, Gürcistan, dünya ekonomik krizinin ışığı altında iç ekonomik güvenlik konularına odaklanmalıdır. Gürcistan Dünya Bankası'nın "İş Yapma Raporu" n da üst sıralarda olmasına rağmen vergilendirme ve idarede önemli sorunlar barındırmaktadır. Bireylerin ve işletmelerin mülkiyet hakları korunmalıdır. Gürcistan'daki ticari faaliyet özgürlüğü, adil ticaret

[655] Özertem, 2008: 26-36
[656] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[657] Tsereteli, 2009: 5
[658] "Doing Business in Georgia" , World Bank Group
http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia (erişim tarihi: 19.11.2016)
[659] Kaweh vd., 2008: 5-38
[660] Özertem, 2008: 26-36

anlaşmazlığı kararları, sözleşme uygulama ortamı, kontratlı tüketim ve inşaattaki son düşüş kredi kriziyle baş etmeye yardımcı olacaktır.[661] Mevcut ortamda, hükümetin uygulayabileceği en iyi ekonomik güvenlik politikası, küçük ve orta ölçekli girişimciliğe tam özgürlük hakkı vermektir. Bu sadece toplumsal istikrarı desteklemekle kalmaz aynı zamanda transit sistemin verimli çalışmasını da teşvik eder.[662]

5.6.1. Savaşın Avrupa'ya Etkileri

Avrupa, Orta Avrasya'nın doğal kaynaklarına, malları için yeni pazarlara ve dünya ekonomisinde rekabet gücünü korumak için nispeten daha ucuz ve daha iyi eğitilmiş bir iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. En azından iki ana faktör Avrupa için büyük önem taşımaktadır. Birincisi, Ukrayna, Güney Kafkaslar ve Orta Asya devletlerinin birlikte toplamda 130 milyon insanın birleşik bir nüfusa sahip olması ve Avrupa'da yaşlanan nüfusun ışığında potansiyel bir emek kaynağı oluşturmasıdır.[663] İkincisi, Hazar Enerji Kaynakları'nın Avrupa'nın enerji kaynaklarını RF'ya aşırı bağımlılıktan uzaklaştıracak şekilde çeşitlendirmesi olasılığı vardır. Avrupa'nın doğalgaz ihtiyacının dörtte biri ve doğalgaz ithalatının neredeyse yarısı RF'den karşılanmaktadır; bunların yüzde 80'i Ukrayna'dan geçmektedir. Uygun politikalarla destekleniyorsa, Avrupa'nın birkaç yılda RF'nin enerji üstünlüğüne göre daha iyi ve daha güçlü bir konuma gelme potansiyeli bulunmaktadır. Nabucco projesi bu yöndeki ilk adım olabilir ve diğer adımların takip edilmesi gerekmektedir.[664]

Ancak son zamanlara kadar Avrupa, enerji ve ulaşım konularında liderlik yeteneği gösterememiştir. 1990'ların ortalarından beri TRASECA ve IMOGATE projelerini başlatıp destekleyen AB, Orta Asya ve Kafkasya'da pasif bir oyuncuya dönüşmüştür. Gürcistan savaşı ve Fransa'da Sarkozy'nin başkanlık ettiği AB'nin aktif katılımı, AB için bölgedeki önemini yükseltme fırsatı sağlamıştır.[665] Ancak şimdiye kadar, AB gözlemcilerinin varlığı bile RF'nin Ağustos ve Eylül ayındaki anlaşmalar çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlayamamıştır. AB, sadece Gürcistan'daki barış sürecinde aktif bir rol oynamakla

[661] "Doing Business in Georgia", World Bank Group
http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia (erişim tarihi: 19.11.2016)
[662] Tsereteli, 2009: 5
[663] Kaweh vd., 2008: 5-38
[664] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[665] Özertem, 2008: 26-36

kalmamaktadır. AB üyelerinin çoğunluğu için transit altyapı için güvenlik garantileri sağlamak ve enerji kaynaklarının transit geçişini kolaylaştırmak önemli bir faktördür.[666]

AB, Gürcistan'daki krize proaktif bir şekilde tepki göstermektedir. O dönem Fransa, dönem AB Başkanlığı'nı üstlenmekteydi ve Nicola Sarkozy, Gürcistan ve Rusya arasındaki altı maddeden oluşan ateşkes anlaşmasını devralmıştır.[667] Sözleşmenin şartları Gürcistan için oldukça zor olmasına rağmen, sözleşme aktif askeri katılımı durdurmada başarılı olmuştur. Çatışma sırasında hem AB hem de NATO Rusya ile olan ilişkilerini durdurmuştur.[668] AB'nin RF ile ortaklık diyalogunun yeniden başlatılması için ön koşul, 7 Ağustos öncesi statükoya geri dönülmesi ve ateşkes anlaşmasının altı noktasının tamamlanmasıdır. Tüm ön koşullar yerine getirilmemesine rağmen, AB Kasım ayında RF ile olan resmi diyaloga yeniden başladı ve Başkan Sarkozy, diyalog için ön koşulların "çoğunlukla" yerine getirildiğini belirtmiştir. AB'nin Rusya ile diyalog seviyesini korumak konusundaki arzusu anlaşılabilir, ancak AB tarafından imzalanmış olan ateşkes anlaşmasının şartları gibi önemli konularda tavizler hem RF hem de Karadeniz/Hazar Bölgesi ülkelerine yanlış sinyal göndermiştir. RF'deki algı her zamanki gibi iş dünyasına yeniden dönmüştür. Ukrayna, Gürcistan, Azerbaycan ve diğerleri, AB'nin RF karşısında kendi konumunu koruyamayacağını düşünmektedir.[669] En azından kısa vadede, Rusya savaşın yarattığı yeni gerçekleri Avrupa tarafından kabul edileceğini hesap dahilinde tutmuştur.[670]

Rusya ateşkes anlaşmasının kabul edilen noktalarındaki taahhüdünü yerine getirme yönündeki siyasi taleplerinde tutarlı iken, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıma mevzu bahis edildiğinde Gürcistan'a ekonomik yardımı artırma gibi eylemlere yönelmiştir. Bu cömertlik, Kasım ayındaki donör konferansta sergilenerek Gürcistan'ın yeniden inşasını desteklemek için 4.5 milyar dolarlık rehin verilmesi ile sonuçlanmıştır.[671] Buna ek olarak AB, Gürcistan da dâhil olmak üzere altı doğu Avrupa ülkesine daha derin bağlar sağlayan yeni Doğu Ortaklığı girişimi ile bölgede aktif olarak yer almayı planlamaktadır. Dönemin Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso ve Dış İlişkiler Komiseri Benita Ferrero-Waldner, 3

[666] Tsereteli, 2009: 5
[667] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[668] Özertem, 2008: 31-35
[669] Özertem, 2008: 26-36
[670] Comission of the European Communities, 2008: 5
[671] Comission of the European Communities, 2008: 5

Aralıkta Brüksel'deki bir basın toplantısında bloğun 2010 ve 2013 dönemlerinde bu "iddialı girişim" için toplam 600 milyon Euro tahsis etmeyi planladığını söylemiştir.[672]

Tahmini olarak, 350 milyon avroluk kaynak yeni finanse edilecek geri kalanı, mevcut AB yardım projelerinden bölgedeki fonların yeniden dağılımı sonucu gelecektir. Ermenistan, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna'yı hedef alan Doğu Ortaklığı, AB'nin bu ülkelerle olan politik katılımını bir dizi alanda iyileştirmeyi amaçlamaktadır, AB ekonomisine entegrasyon ve AB'ye kolay ulaşım da dahil olmak üzere, çeşitli konularda görüş birliğine varılmıştır[673]. Avrupa Komisyonu Başkanı Barroso, Ağustos ayında Gürcistan savaşının Avrupa Birliğinin bu yönde hareket etmesini sağladığını söylemiştir. Ancak basın konferansında defalarca bu girişimin "Avrupa'da her tür yeni bölünme çizgisi çizerek nüfuz alanlarını oluşturma amacını taşımadığını" söylemiştir.[674] Barroso, girişimin Avrupa Birliği'nin "yumuşak gücünü" gösteren bir gösteri olduğunu söylemiştir. "21. yüzyılda istikrar ve refah, füzeler yerine ekonomi yoluyla, kuvvet gösterisi ile değil diyalog yoluyla, tek taraflılıkla değil, ortaklıklar ve çok taraflılık yoluyla sağlanacak" demiştir.[675] AB, sınır yönetimi programlarını içeren "amiral gemileri girişimleri" olarak adlandırılan beş büyük girişim önermektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler için programlar; elektrik piyasalarının entegrasyonu, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji ile bir Güney Enerji Koridoru için planlar geliştirmektedir.[676] Avrupa Komisyonu yaptığı açıklamada, Avrupa Komşuluk Politikasının önemli bir platform ve AB-Gürcistan ilişkilerinin belkemiğini oluşturduğunu söylemiştir. Ancak Ağustos 2008'de Gürcistan'daki ihtilaf, Güney Kafkasya bölgesinde daha güçlü ve bölgesel işbirliğine ihtiyaç duyan daha derin ve yoğun bir AB katılımına ihtiyaç olduğunu göstermiştir.[677] Kasım ayında, AB Gürcistan ile vize kolaylaştırma görüşmeleri başlatmaya karar vermiştir. Bu görüşmeler ayrıca, Gürcistan ile geri kabul anlaşmasıyla ilgili konuları da içermektedir.[678]

---

[672] "EU Offers Close Partnership to its Six Neighbors", Civil Georgia, 04.12.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20070 (erişim tarihi: 29.11.2016)

[673] Comission of the European Communities, 2008: 5

[674] "The Eastern Partnership–an ambitious new chapter in the EU's relations with its Eastern neighbours", 03.12.2008 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1858_en.htm?locale=en (erişim tarihi: 29.11.2016)

[675] "The Eastern Partnership – an ambitious new chapter in the EU's relations with its Eastern neighbours", 03.12.2008 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1858_en.htm?locale=en (erişim tarihi: 29.11.2016)

[676] Comission of the European Communities, 2008: 5

[677] "The Eastern Partnership–an ambitious new chapter in the EU's relations with its Eastern neighbours", 03.12.2008 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1858_en.htm?locale=en (erişim tarihi: 29.11.2016)

[678] "EU Offers Close Partnership to its Six Neighbors," Civil Georgia, 04.12.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20070 (erişim tarihi: 29.11.2016)

Gürcistan'daki savaş, enerji tarafında da bazı olumlu politika kararları alınmasını sağlamıştır ve AB'nin İkinci Stratejik Enerji İncelemesine dâhil edilmiştir. Bu devletler: "AB ile ilgili olarak, bir dizi üye devletin tek bir tedarikçiye aşırı bağımlı olduğu gazla ilgili endişe duyduklarını belirtmiştir. Kazananlar ya da doğal felaketler, iklim değişikliğinin etkileri gibi, tedarikçi ya da transit ülkelerdeki siyasi olaylar, AB'ye hemen enerji arzının zayıflığını hatırlatıyor" demiştir.[679] Belgenin özü, Avrupa'nın üç stratejik enerji hedefini gerçekleştirmesine yardımcı olmak üzere tasarlanan AB Enerji Güvenliği ve Dayanışma Eylem Planı: sera gazı emisyonlarını yüzde 20 azaltmak (bu, Avrupa'ya kömür temelli enerji üretiminin yerini alması için daha büyük doğal gaz ithalatına olan ihtiyacı belirlemektedir), enerji tüketimindeki yenilenebilir kaynakların payının yüzde 20'ye yükselmesi(bugünkü yüzde 8,5'le karşılaştırıldığında) ve enerji verimliliğini yüzde 20 arttırmaktır. AB bu girişimlerin tümünü 2020 yılına kadar tamamlamayı planlamaktadır.[680]

Beş noktalı eylem planının ilk unsuru "altyapı ihtiyaçlarını karşılamak ve enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesini sağlamaktır". Diğer ilginç girişimlerle birlikte (2009'da gaz, elektrik ve depolamayı kapsayan Baltık Bağlantı Aracı Planı gibi) Komisyon, Avrupa'yı Hazar Denizi ve Ortadoğu kaynaklı gazlar ile tedarik etmek için sözde bir güney koridoru teşvik etmek için bir girişim başlatmıştır.[681] Komisyon, "ilgili ülkelerle, özellikle de Azerbaycan ve Türkmenistan, Irak ve doğu Arap ülkeleriyle ortak çalışmayı planlamaktadır. Gaz tedarikine yönelik taahhütlerini hızla güvence altına almanın ve gelişiminin tüm aşamalarında gerekli olan boru hatlarının inşasının ortak hedef ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Uzun vadede, siyasi koşullar izin verdiği zaman, bölgedeki diğer ülkelerden (Özbekistan ve İran gibi) gelen arzlar, AB için daha önemli bir arz kaynağı oluşturmalıdır" demiştir.[682]

Bu, AB'nin Hazar gazı için bir blok satın alma mekanizmasının fizibilitesiyle (Hazar Kalkınma Şirketi) ilk geldiği zamanı, keşif ve transit altyapıya yönelik özel sektör yatırımlarını önemli ölçüde kolaylaştırabilir. "Komisyon, ilgili ülkelerin temsilcilerini, somut ilerlemeyi sağlayabilecekleri ve görüş birliğine ulaşmak için bir takvim üzerinde anlaşmaya varılacak olan

[679] Comission of the European Communities, 2008: 3
http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/14_11_08euenergy.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)
[680] Comission of the European Communities, 2008: 4
[681] "The Eastern Partnership – an ambitious new chapter in the EU's relations with its Eastern neighbours", 03.12.2008
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1858_en.htm?locale=en (erişim tarihi: 29.11.2016)
[682] Comission of the European Communities, 2008: 5

bakanlar seviyesindeki bir toplantıya davet edecektir.[683] Bu komisyon, 2009 yılının ortalarına kadar, projenin tamamlanmasına ilişkin kalan engellerin tespit edilmesine çalışılacak Güney Gaz Koridoru Konseyine ve Parlamentoya İlişkin Bir Bildirim konusu olacak" demiştir.[684]

Bu politika girişimleri doğru yönde atılmış adımlardır. Mesele şimdi, ticari oyuncular için anlaşmaların müzakeresi açısından esaslı ilerlemenin yapılmasını sağlayacak mekanizmaların nasıl doğru bir şekilde uygulanacağıdır. Sonuçta, Avrupa'nın güvenli ve güvenilir enerji kaynaklarına erişmesine yardımcı olmak için tasarlanan altyapı projelerini uygulayacak ve yönetecek olan ülkeler münferit durumdadır.[685]

Aynı zamanda, geçmiş tecrübeler Brüksel'de alınan kararların ve politikaların gerçekleşmelerini garanti etmediğini göstermektedir. Uygulamaları, AB üye ülkeleri tarafından özerk politika kararlarına bağlı olduğundan, bu önerilerin bir kısmı uygulanmakta ve bazıları uygulanmamaktadır.[686]

5.6.2. Savaşın NATO'ya Etkileri

NATO, Gürcistan'daki çatışmaya tepki olarak proaktif siyasi adımlar atarken, Gürcistan ve Ukrayna için bir Üyelik Eylem Planı ile ilerleme kaydedemeyerek gelecekte benzer saldırganlık eylemlerine karşı açık bir tepki stratejisi gösterememiştir. NATO farklı vesilelerle Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne verdiği desteği daha önce dile getirmiştir. Hatta Nisan 2008'de Bükreş'te gerçekleştirilen toplantısında Gürcistan'a yönelik taahhütlerini bir kez daha teyit etmiştir. Çatışmanın hemen ardından NATO-Gürcistan Komisyonu (NGC) kurulmuş ve Komisyonun Dışişleri Bakanları düzeyindeki ilk toplantısı, Aralık 2008'de Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.[687] Liderler, Nisan 2008'deki Bükreş Zirvesi'nden bu yana NATO-Gürcistan ilişkilerinin ilerleyişini gözden geçirerek NATO ile Gürcistan arasındaki derinleşen siyasi ve pratik işbirliğini memnuniyetle karşılamışlardır. Kuzey Atlantik Konseyinin Eylül 2008'de başarıyla ziyaret edilmesinin ardından Ekim 2008'de NGC formatında Savunma Bakanları

---

[683] "EU Offers Close Partnership to its Six Neighbors," Civil Georgia, 04.12.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20070 (erişim tarihi: 29.11.2016)
[684] Comission of the European Communities, 2008: 3 http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/14_11_08euenergy.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)
[685] "EU Offers Close Partnership to its Six Neighbors," Civil Georgia, 04.12.2008 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20070 (erişim tarihi: 29.11.2016)
[686] "Euro-Caspian Energy Plans Inch Forward", WN.COM, 26.11.2008 https://article.wn.com/view/2008/11/26/EuroCaspian_energy_plans_inch_forward/ (erişim tarihi: 30.11.2016)
[687] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1

toplantısının ilk oturumunda konuyla ilgili memnuniyet duyulduğunu, Ağustos ihtilafından sonra NATO'nun çeşitli alanlarda Gürcistan'a yardım sağlayacağı belirtilmiştir.[688]

ABD'nin Gürcistan ve Ukrayna'ya üyelik beyanıyla ilerleme girişimi bir Üyelik Eylem Planının olmamasına rağmen diğer üyelerden herhangi bir destek alamadı. Bu noktada bu iki ülkenin NATO'ya nihai olarak kabulü için yol haritası belirsizliğini korumaktadır.[689]

Dönemin Senatorlerinden Lugar ve Başkan Yardımcısı Cheney tarafından aktif olarak teşvik edilen enerji güvenliği konularında NATO'nun potansiyel katılımı, herhangi bir kavramsal veya pratik takip almamıştır.[690] NATO, yakın tarihli Rus-Ukrayna Gaz Anlaşmazlığı sırasında herhangi bir pozisyonda bulunmamasına rağmen, NATO'nun Avrupa'ya enerji arzı yollarının işleyişi için güvenlik garantileri yaratma rolü, örgütün yenilenen misyonunda önemli unsurlar olabilir. Rus tankları ve topçu silahlarının, Gürcistan'ın önemli boru hatları ve demiryolu sistemlerinin atış aralığında bulunması NATO, AB veya hatta Türkiye için kabul edilebilir bir durum değildir.[691]

5.6.3. Savaşın ABD'ye Etkileri

Savaşın yarattığı yeni stratejik gerçekler dönemin Obama yönetiminden entegre politik hamleler sunan çözümleri gerektirmektedir. ABD-Gürcistan anlaşması ABD-Gürcistan işbirliğinin derinleştirilmesi için bir çerçeve sunmaktadır.[692] Anlaşma ayrıca, ABD'nin Gürcistan'ın enerji sektörüne verdiği desteğini ve Avrupa için Güney enerji koridoru olduğunu belirtmiştir:

> İyi işleyen, pazar odaklı bir enerji sektörünün önemini kabul eden Birleşik Devletler ve Gürcistan, Gürcistan'ın enerji üretimini artırma, enerji verimliliğini artırmak ve Gürcistan'dan Avrupa pazarlarına enerji geçişinin fiziksel güvenliğini arttırmaktır. İki ülke, Azerbaycan ve Türkiye arasında on yılın üzerinde bir işbirliğine imza atmayı planlıyoruz, Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Bakü-Supsa petrol boru hatları ile Bakü-Tiflis-Erzurum doğal gaz boru hatları sonuçlandı. Gürcistan'a ve diğer Avrupa'nın doğal gaz ihtiyacını Azerbaycan ve Orta Asya'dan ithal ederek çeşitlendirmeye yardımcı olacak yeni bir Güney Koridoru geliştirilmektir.[693]

---

[688] Comission of the European Communities, 2008: 3
http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/14_11_08euenergy.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)
[689] United States-Georgia Charter on Strategic Partnership, Civil.ge, 09.01.2009
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20249&search=-Georgia%20Treaty (erişim tarihi: 30.11.2016)
[690] International Monetary Fund and International Development Association, 2002: 1
[691] Comission of the European Communities, 2008: 3
http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/14_11_08euenergy.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)
[692] Comission of the European Communities, 2008: 5
[693] United States-Georgia Charter on Strategic Partnership, Civil.ge, 09.01.2009
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20249&search=-Georgia%20Treaty (erişim tarihi: 30.11.2016)

Hazar'daki petrol sahalarının ve petrol boru hatlarının geliştirilmesinde Amerika doğal gazdan çok daha büyük bir ilgi göstermiştir. Sonuç olarak, Birleşik Devletler, petrol projelerinde daha büyük bir başarı elde etmiştir. Petrol, üretici ülkeler için çekici bir ticari ürün ve transit devletler için stratejik bir mal konumundadır.[694] Hazar'daki doğalgaz işi, asla farklı oyuncuları birleştirecek stratejik inisiyatife dönüşmemiştir. Türkiye üzerinden transit geçişteki zorluklar, gazın ve petrolün aksine, bölgedeki ülkeler için bölücü bir ürün olarak birleşmiş olanlardan daha fazla hizmet ettiğini ispatlamıştır. Bölgesel doğal gaz projelerinin uygulanmasında ABD'nin daha büyük rolü, tüm üreticilere teşvikler sağlamak için AB ile ortak bir çaba sarf edilmesi transit ve tüketici ülkeleri olumlu bir sonuç elde etmeye yardımcı olabilir.[695]

Gürcistan ve tüm Kafkasya bölgesinin istikrarını desteklerken, ABD'nin uluslararası toplumun güçlü taahhüdünü teyit etmek ve Gürcistan toprak bütünlüğünü korumak için daha fazla çalışması gerekmektedir.[696] Bölgede agresif ayrılıkçılığın olumsuz domino etkisini önlemek için bunu yapması gerekmektedir. ABD, Gürcistan ve Ukrayna için Üyelik Eylem Planı'nı (MAP) da desteklemeye devam etmelidir. Avrupa-Atlantik girişimlerinin amacı NATO'nun kapısını İttifaka katılmak isteyen ülkelere açık tutmak için oldukça önemlidir.[697]

Washington'un Hazar enerji yarışında liderliğini yeniden tesis etmesi gerekmektedir. Bir başka alternatifi de RF'nin Gazprom tarafından kontrol edilen boru hattı sistemleri vasıtasıyla bölgede üretilen doğal gazın tüm ihracat hacmini kanalize edebileceği durumudur. Ne yazık ki, ABD Hükümeti bunun olmasını önlemek için piyasa güçlerine güvenmemektedir.[698]

Birleşik Devletlerin, RF'nin Orta Asya gazına özel erişimi olmadığından emin olmak için AB ile daha yakından çalışması gerekir. Mevcut finansal kriz ve enerji fiyatlarındaki düşüş kaçınılmaz olarak, Gazprom'a ve dolayısıyla Avrupa'da Orta Asya doğalgazına bağımlılığa neden olacaktır. Hem Doğu hem de Batı Avrupa ülkeleri bu gaza rekabetçi erişim olmalıdır.[699]

ABD'nin enerji politikasını Siyah/Hazar Denizi bölgesinde ve Orta ve Doğu Avrupa'da yükseltmesi gerekmektedir. AB ve Türkiye ile yakın işbirliği içerisinde çalışması ve doğal gaz

---

[694] Özertem, 2008: 31-35
[695] http://politikaakademisi.org/2012/12/23/rusyanin-enerji-politikalari-baglaminda-orta-asya-ulkeleriyle-iliskileri/ (erişim tarihi: 23.05.2015)
[696] Comission of the European Communities, 2008: 5
[697] United States-Georgia Charter on Strategic Partnership, Civil.ge, 09.01.2009 http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20249&search=-Georgia%20Treaty (erişim tarihi: 30.11.2016)
[698] http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/509/abdnin_menfaati_ve_merkezi_asyanin_enerji_guvenligi_i (erişim tarihi: 15.06.2016)
[699] http://politikaakademisi.org/2012/12/23/rusyanin-enerji-politikalari-baglaminda-orta-asya-ulkeleriyle-iliskileri/ (erişim tarihi: 23.05.2015)

üzerinde yüksek toplu talebe sahip tüketici ülkeleri konsorsiyumu yaratma çabalarına öncülük etmesi gerekmektedir.[700] Bu çaba ile Azerbaycan ve Türkmenistan'daki mevcut büyük mevduatların geliştirilmesine ek yatırımlar yapmaya imkân tanıyan satın alma anlaşmalarının sonuçlandırılmasına yardımcı olmak zorundadır. Sonuçta, bu durum ayrılmış altyapının finansmanı ve inşa edilmesi amacıyla yol açması gerekmektedir.[701]

ABD, Türkiye'ye yönelik politikasına ciddi şekilde odaklanmalıdır. Son yıllarda Türkiye ve çıkarları büyük oranda göz ardı edildi ve bu politikanın sonuçları Gürcistan savaşı sırasında hissedilmiştir. Türkiye, Birleşik Devletler için stratejik, askeri ve enerji güvenliği açısından son derece önemlidir ve ihtiyaçlara saygılı davranılmalıdır.[702] Türkiye ayrıca, üç Kafkasya devletinin bağımsızlığı ve ekonomik büyümesi için çok önemlidir. Türkiye'nin Kafkasya'daki enerji kaynakları için stratejik geçiş potansiyeli yeniden incelenmeli ve ABD'ye yönelik Türkiye politikası yeniden başlatılmış olmalıdır. Yeni yönetim uyarınca, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye ile AB arasındaki diyalogunun kolaylaştırılmasında daha aktif bir rol oynamaları gerekmektedir.[703]

5.7. Gürcistan Rusya Arasındaki Vize Rejimi

İki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasına ve Gürcistan'a vize rejiminin uygulanmasına yol açan unsurlardan biri Gürcistan'ın Batı yanlısı politika izlemesi ve Batı'ya karşı olan yaklaşımına karşı kayda değer bir koz olarak RF tarafından kullanılmasıdır. Vize rejim daha önce de belirtildiği üzere sadece Gürcistan'a karşı uygulanmış ve ayrılıkçı bölgelere ise serbest seyahat hakkı verilmiştir. Bu duruö Gürcistan'ı özellikle ekonomik yönlerden olumsuz etkilemiştir. Bu uygulama ülkedeki işsizlik oranını arttırmış ve ülke ekonomisinin zayıflamasına sebep olmuştur.[704]

Ağustos 2008 Savaş sonrasından sonra Moskova Abhazya ve Güney Osetya bölgelerinin bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Fakat Rusya tarafından belirtilen bölge insanlarına yönelik pasaport dağıtımı 2000'li yıllarda başlatılmış ve 2008'den sonra vatandaşlık hakkı vermeye

[700] http://www.mid.ru/en/web/guest/osobennosti-rossijsko-gruzinskih-otnosenij
(erişim tarihi: 26.11.2016)
[701] http://www.radiotavisupleba.ge/a/ruseti-sakartvelos-savizo-rejims-umartivebs/27442372.html
(erişim tarihi: 26.11.2016)
[702] Özertem, 2008: 31-35.
[703] http://www.mid.ru/en/web/guest/osobennosti-rossijsko-gruzinskih-otnosenij
(erişim tarihi: 26.11.2016)
[704] http://www.mid.ru/en/web/guest/osobennosti-rossijsko-gruzinskih-otnosenij
(erişim tarihi: 26.11.2016)

başlanılmıştır. Rusya'nın bu adımından sonra Gürcistan RF ile olan diplomatik ilişkilerini kesmiştir.[705]

RF vatandaşlarına Gürcistan'a giriş serbestliği uygulaması vardır. Gürcülerin RF'ya girişine ise 2008 yılından sonra vize rejimi uygulanmaktadır. Yaşanan bu olumsuz ilişkilere rağmen RF Dışişleri Bakanlığı, 17 Aralık'ta yıllık basın toplantısında ülkeler arası ilişkilerin normalleştirilmesinden dolayı Gürcistan vatandaşlarına vize alma koşulların kolaylaştırılmasını ve ileride vizesiz seyahat edebileceğini ilan etmiştir.[706]

[705] Comission of the European Communities, 2008: 5
[706] http://www.radiotavisupleba.ge/a/ruseti-sakartvelos-savizo-rejims-umartivebs/27442372.html (erişim tarihi: 26.11.2016)

SONUÇ

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Kafkasya, Doğu Avrupa ve Orta Asya'nın belli bölgelerinde güç boşluklarının oluşması tartışmasız bir gerçektir. Bu güç boşlukları ve istikrarsızlıklar sadece RF açısından değil yeni bağımsızlığını kazanan ülkeler içinde geçerli olmuştur. Bu bağlamda Gürcistan'ın toprak bütünlüğü ve beka sorununu Abhazya ve Güney Osetya merkezli yaşamıştır. RF'nin bu iki ayrılıkçı bölge üzerindeki etkisi ve bağı Tiflis yönetimini rahatsız etmekle birlikte gerek bahsedilen bölge üzerindeki denetimini arttırmak gerekse de Moskova nüfuzunu kırmak maksadıyla ABD ve AB perspektifinden hamleler gerçekleştirme konusundaki istek ve arzusundan ötürü içi dolu olmayan kritik adımlar atmasına da vesile olmuştur. ABD'nin Irak ve Afganistan işgali karşısında Rusya'nın etkin politikalar ortaya koyamaması, yine Washington yönetiminin Tito Yugoslavyası sonrası ortaya çıkan Balkan coğrafyası üzerindeki harita değiştiren gücü, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Ukrayna, Azerbaycan, Romanya ve Bulgaristan üzerindeki etkinliği gibi nedenler Gürcistan'a inisiyatif alma konusunda cesaret vermiştir. Böylece 2004-2008 yılları arasındaki dönemde Amerika Birleşik Devletlerinin Gürcistan'ın müttefiklerinden biri haline gelmesine giden aşamalar belirginleşmiştir. ABD, Kafkasya ve Karadeniz üzerindeki gücünü arttırmak ve Rusya'nın etkisini azaltmak amacıyla Gürcistan'a asker, siyasi, ekonomik ve uluslararası kamuoyunda retorik teşvik vermiştir. Tiflis ile Moskova arasındaki belli başlı tartışma konularında Gürcistan tarafını desteklemiştir.[707] Ancak ABD'nin Gürcistan'a gönderdiği işaretlerin ABD tarafından Bosna'ya gönderilen sinyaller kadar güçlü olmadığı da hakikat dahilindedir. Bosna Hersek ve Kosova'da geç de olsa açıkça desteğini sunan ABD, Gürcistan konusunda ise gerekli hassasiyet ve ciddiyeti sağlayamamıştır. Hatta birçok ABD'li diplomat Gürcistan'ı kazanamayacağı ve mevcut durumu daha da karmaşık hale getirecek bir savaşı başlatmamaları konusunda açıkça uyarmıştır.

Madalyonun diğer yüzüne bakıldığında Gürcistan Post-Sovyet ülkeler arasında ABD'nin diplomatik ve askeri desteğini talep eden ve alan tek ülke de değildir. Bilgilerden hareketle çalışmada Gürcistan'ın ABD'nin kendisini RF ile savaşmak zorunda bırakacağı bir

[707] Çekişmeler arasında Gürcistan'ın NATO'ya katılma istekleri, Gürcistan'ın toprak bütünlüğü ve Gürcistan'ın Rusya'yı atlayarak büyük bir enerji geçiş ülkesi olma arzusu yer almaktadır.

duruma sokacağı yönünde bir yanılsamasının olmadığı sonucuna varılmaktadır. Gürcistan, Güney Osetya'da kontrolü sağlamak için görünüşte riski oldukça yüksek bir hamle gerçekleştirdi.

Çalışmada ilginç olan bir başka çıkarım da Gürcistan'da devlet yapısı ve demokratikleşme sürecinin ilerlemesiyle birlikte tehdit dengesi tahminleri ile aşırıya kaçma arasındaki ayrımın giderek belirginsizleşmesidir. Çünkü Rus dış tehdidi temelinde kullanılan dengeleme seçeneği hem devlet çıkarını güvence altına almanın tek yolu olarak ortaya çıkmış hem de yerel desteğin sağlanması yoluyla hükümeti konsolide etmiştir. Bu eğilim, Shevardnadze yıllarında Gürcü halkının Batı ile arasındaki entegrasyon istekliliğini açarak başlamış ve Saakaşvili yıllarında zirveye ulaşmıştır. Gürcistan-RF ilişkilerindeki tarihsel anlatıların yanısıra, 1989'dan sonra Gürcistan egemenliğinde Rus Silahlı istilaları, Gürcülerin geleneksel düşmanı olarak görülen Rusya'ya karşı Batı yönelimini tetiklemiştir. Bu bağlamda, Gürcistan'daki liderlerin, rejimi güçlendirmek ya da Rus saldırgan niyetlerini yatıştırmak için Moskova'ya doğru manevra yapmaları halinde ise bu seferde hükümetin geleceğini tehlikeye atabilirdi. Nihayetinde ortaya çıkan siyasi ve idari manzara büyük bir tepkiye yol açabilirdi.

Gürcistan'ın Batı dünyasına yönelik uyum tercihlerini izah etmek sadece Tiflis tehdit algılamalarını, güvenlik ihtiyaçlarını ve Rus gücü ile Gürcistan'ın stratejileri arasındaki dengesizlikleri incelemekten daha fazlasını ortaya koymaktır. Gürcistan'ın küçük bir devlet olarak davranışı genellikle güç merkezlerinin izlediği güvenlik politikalarından etkilenmiş bir hal olarak anlaşılabilir ve Tiflis genellikle güvenlik ortamındaki değişiklikleri çevresine uyarlamak için uyum stratejisini formüle etmeye ihtiyaç duymuştur.

2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'ndan sonra Güney Kafkasya'daki ABD etkisi büyük ölçüde azalmıştır. Rusya bölgedeki hegemonyasını yeniden tesis edebilmiş ve NATO'ya sempati konusunda Azerbaycan ve Kazakistan'a da üstü kapalı dersler vermiştir. Savaş sonrası ortaya çıkan atmosferde RF, AB'nin Doğu Ortaklığı programına tepki olarak bölge ülkelerini Gümrük Birliği'ne katılmaya zorlamaya başlamıştır. Nihayetinde Ermenistan istediği gibi hareket ederek zaten bunu gerçekleştirmiştir. Batı ülkeleri TACIS ve TRACECA gibi politikalar uygulanmasına rağmen, RF bölgede aktif durumunu korumuştur. Ancak, Gürcistan'daki yeni hükümeti Rus yanlısı gibi görünse de, NATO ve AB entegrasyon politikalarına devam etme kararı almıştır. Rusya'nın ve ülke içindeki RF yanlısı grupların tepkilerini üzerine çekmemek için AB entegrasyon politikalarını terk etme izlenimi veren fikirleri dillendirse de, Gürcistan Batı yanlısı yaklaşımını sürdürmeye devam edecektir. Fakat Rusya ile ilişkilerin normalleşmesi dış politikasının merkezinde yer alacaktır.

Ağustos 2008'de yaşanan RF-Gürcistan savaşı, küçük bir kıvılcımın tartışmalı sınırların ötesine uzanacak daha büyük bir çatışmaya yol açabileceğini dünya kamuoyuna göstermiştir. Ayrıca karşı ittifaklar sisteminde yer alan aktörler arasında bölgesel rekabeti oldukça zorlaştırmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri, Azerbaycan ve Türkiye savaş sonrasında Gürcistan enerji koridoru meselesi üzerine daha dikkatli eğilmişlerdir. Ancak hatırlanması ve altının çizilmesi gereken temel unsurun savaş sonrası ortaya çıkan sosyo-psikolojik belleğin güçlü olduğudur. Rusya'nın savaş sırasında ve sonrasında attığı askeri ve diplomatik hamleleri Tiflis yönetimince onanmaz niteliktedir. Ayrıca Ayrılıkçı bölgelerin RF eliyle daha da militarize edilmesi, her zaman Gürcistan sınırları üzerindeki sorunlarda askeri seferberlikleri tetikleyecektir. Yenilenen bir çatışma, yalnızca Gürcistan ve yerel nüfuslar için değil RF ve Kafkas bölgesel devletlerinin geleceği için de risktir. Bölgesel çatışmaların ortaya çıkması, kaçınılmaz olarak, bölgesel politikayla ilgili aktörlerin davranışlarında realist parametreleri uygulamaya zorlayacaktır.

RF, hem ülke sınırları boyunca gerçekleşen devrimlerin olası yayılımı ile hem de Moskova'nın *"arka bahçe"* olarak gördüğü ülkeler ile çok yönlü ilgilenmektedir. Bu anlamda, RF'nin devrimlerden dersler aldığı ve onun sessiz müdahalelerine iyi çalıştığı açıkça ortadadır. Bu tür izleme ve plan bozma stratejileri izleyen RF'nin çıkarları ölçüsünde gerekçeli nedenleri de bulunmaktadır. İhracaatının iki önemli ürünü olan fosil yakıtlar ve silah üzerindeki hassasiyeti konunun uzmanlarınca malumdur. Bu bağlamda, Kafkasya bölgesinin petrol ve doğal gaz kaynakları birçok bölgesel ve uluslararası konularda hem etkili bir araç hem de potansiyel çatışma tetikleyicisi olarak karşımıza çıkmıştır ve dolayısıyla 2008 Rus-Gürcistan savaşı bu olgunun günümüz örneklerinden sadece birini oluşturmaktadır.

Güney Osetya krizinden bu yana dokuz yıl geçmiştir. Bu savaş, özellikle RF için, beklenen ve istenen bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Nitekim RF, Güney Kafkasya'da bölgesel istikrarı sağlamak için kendi güvenliğini ilgilendiren meselerde her türlü önlemi almıştır. Rus müdahalesini destekleyen iç ve dış faktörler zamanla olgunlaştıkça, olay yapay baskının etkisi altında kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Konuya yaklaşım tarzı ve perspektifi azımsanmayacak ölçüde önemlidir. Rus bakış açısına göre Gürcistan M. Şaakaşvili gibi baskıcı bir liderden kurtulmuştur. Gürcü perspektifinden baktığımızda ise RF Gürcistan'ı ilhak etmek için bahane arayışı içerisindedir.

Vladimir Putin'in Devlet Başkanlığına yeniden çıkmasından sonra, Moskova ile Tiflis arasındaki gerilimin artması, hem RF hem de Gürcistan için karmaşık bir sonuç getirmiştir. Her iki taraf da sorunlarla ilgili olarak tamamen farklı perspektiflere sahiplerdi. Moskova, enerji,

askeri üsler, vize rejimi ve uluslararası terörizm üzerine kendi pozisyonunu açıkça dikte etmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte bu politikalar Tiflis'in RF yanlısı dış politika uygulamasından ziyade Batı yanlısı bir politika izlemesini teşvike zorlamıştır.

Putin'e göre, RF'nin Güney Kafkasya'daki nüfuzu artmıştır ve dolayısıyla bölgesel güvenlik sorunları üzerine Batı etkisi bariz bir vaziyette azalmıştır. Kafkasya'da bölgesel istikrarı sağlamak için Güney Osetya gibi çatışmaları çözmek ve RF'nin Gürcistan üzerindeki nüfuzunu azaltmak elzemdir ancak bu durum uzun vadede mümkün değildir.

Gürcistan'ın uyum ve güvenlik politikalarını incelerken Gürcistan'ın "tehdit altında olan bir ulus" kimliğe sahip olduğunu söylememizi gerektirmektedir. Öte yandan Gürcistan, RF'yı devletin egemenliğine ve bağımsızlığına ve ülke topraklarının yüzde yirmisinden fazlasının işgaline karşı ana düşmanları olarak algılamaktadır. Bu bağlamda, Gürcistan'ın RF'ya yönelik stratejisi, devletin diğer herhangi bir ülkeyle ilgili politikalarından daha radikal haldedir. Dış tehdidin oldukça somut ve iki devlet arasındaki güç dengesizliği gayet büyük olması gibi faktörler, Gürcistan'ı her ne pahasına olursa olsun Rus hamlelerini dengelemeye giden güçlü ittifak arayışlarına zorunlu kılacaktır. Bu nedenle Gürcistan, güvenlik politikalarını Rus nüfuzuna karşı müttefiklik stratejisinde hareket eden devletlerle tamamen uyumlu hale getirmeye çalışmıştır. Örneğin: enerji nakil projelerini, NATO'nun Afganistan'daki operasyonlarını ve Irak konusundaki tavrını desteklemiştir. Bu desteklerden bazıları Irak örneğinde olduğu gibi Washington ile Tiflis arasında askeri işbirliğine zemin hazırlanmıştır. Öte yandan, Gürcistan, RF içerisinde sorunlu Kuzey Kafkasya bölgesine komşu olduğu için, Moskova, sınırları çevresinde ortaya çıkan dış etkilere karşı Tiflis'e şüpheyle bakmış ve Tiflis'i Batılı güçlerin bir peyki olarak görmüştür. Bu koşullar altında, Gürcistan'ın iç güvenliğini sağlamaya çalışırken komşusu RF ile dengeli ilişkilerini koruması ve sürdürmesi mümkün gözükmemektedir.

Tüm bu tespit ve çıkarımlar ışığında Gürcistan'ın RF ile karşılıklı güvensiz ve şüpheli komşuluğunda NATO ile ilişkilerinin seyri nasıl olmalıdır sorusu akla getirilebilir. Ağustos savaşından sonra Gürcistan'daki bazı siyasi güçler tarafsızlık seçeneğini gündeme getirerek NATO üyeliği için hayır diyerek RF ile daha yakın ilişkileri tercih etmiştir. Aslında, RF'nin Gürcistan Büyükelçisi Kovalenko, 7 Şubat 2007'de yani savaşın başlamasından bir buçuk yıl önce Tiflis'te düzenlenen basın toplantısında *"Rusya, Gürcistan'ı Rusya ile komşuluk ilişkileri içinde bağımsız, egemen ve tarafsız bir devlet olarak görmek istiyor"* demiştir. Bununla birlikte, Rusya yanlısı siyasi gruplar, Gürcistan'da hiçbir zaman halkın desteğini almamıştır. Örneğin, NATO üyeliğine karşı çıkan tek cumhurbaşkanı adayı Irina Sarishvili 2008 başkanlık seçimleri

sırasında yüzde 1'den az oy elde etmiştir.[708] Bu gözlemler, Gürcistan'ın hem RF'yı Batılı devletlerle dengeleme hem de gelecekte NATO üyeliği yolunda ilerleyeceğini işaret etmiştir. Ancak burada altını çizmekte yarar gözükmektedir ki Gürcistan'ın krizin etkilerini azaltmaya çalışarak komşusu RF ile ilişkilerini yönetmek için ihtiyaç duyduğu hamleler olduğu ileri sürülmektedir. Tiflis'in tüm bölgesel devletlerle olan sorunsuz ilişkilerini mümkün olduğunca iyileştirmek ve dolayısıyla bölgesel eksenleri birbirine karşı değil de avantajlı hale getirmek olarak nitelendirilebilir. Bu hareketler, bölgesel siyasette Tiflis için daha fazla manevra alanı açacaktır. Aksi halde, küçük bir devlet olan Gürcistan, bölgeyi kapsayan iktidar mücadelesinde kısır sorunlar yaşarak ve müttefiklerine mutlak bağımlılıkla biat ederek yoluna devam edecektir. Öte yandan, çatışma çözümü bakımından, Gürcistan'ın ülkedeki etnik gruplar arasındaki iç dinamikleri fazlasıyla dikkate almayarak dış destek yoluyla toprak bütünlüğünü sağlamaya çalışması pek başarılı sonuçlar üretmemiştir.

2008 Savaşı sonrası Gürcistan-RF ilişkileri tarihte hiç olmadığı kadar gergin bir düzeleme çekilmiştir. Güvenlikten ekonomiye, turizmden eğitime varıncaya kadar birçok alan zarar görmüştür. Bu zararı üretim dinamikleri ve mütevazi ekonomisi ile Gürcistan daha çok hissetmiştir. Savaş sırasında ve sonrasında güç ve prestij kaybeden Gürcistan Batı ile daha da yakınlaşmasına rağmen bu yakınlaşmanın NATO gibi ciddi bir güvenlik örgütüne girmemesiyle getirilerini henüz edinememiştir. Üstelik toprak bütünlüğü tıpkı Azerbaycan-Ermenistan arasında hadise bulan Karabağ meselesinde olduğu bozulmuş ve bu durum Güney Kafkasya'nın toprak sorunlarına uluslararası hukukta tartışmasız ihlal ve işgal ile yeni bir örneği oluşturmuştur. Öte yandan Gürcistan, demokratik dönüşümünü gerçekleştirmek ve liberal bir devlet düzenini geliştirmek için uzun yıllara ihtiyaç duyacaktır. Fakat sorunların çözümünde tamamen dengeleme stratejisine güvenmek çatışma bölgelerindeki mevcut statükoyu muhafaza etmekle birlikte diğer taraftan da Gürcistan için oldukça sınırlı bir nesne gibi görünen ayrılıkçı bölgelerin uluslararası alanda tanınmasını engelleyecektir.

[708] Edilashvili, 2010: 61

KAYNAKÇA

Kitaplar

Arı, T. (2012). Uluslararası ilişkiler Teorileri, Çatışma Hegemonia İşbirliği. Marmara Kitap Merkezi Yayınları, İstanbul.

Asmus, R. (2010). A Little War that Shook the World. Palgrave Macmillan, New York.

Aydın, M. (2012). Kafkasya'da Değişim Dönüşüm (Avrasya Üçlemesi III). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Barabanov, M., Lavrov, A. ve Tseluiko, V. (2009). Tanki Avgusta: Sbornik Statei. Tsentr Analiza Strategii i Tekhnologii, Moskva.

Berg, H. K. (2010). Colliding state-building projects and regional insecurity in post-soviet space: Georgia versus Russia in South Ossetia in Troubled Regionsand Failing States: The Clustering and Contagion of Armed Conflict. Emerald Group Publishing Limited, Bingley.

Bertil, N. (2008). The Rebuilding of Greater Russia: Putin's Foreign Policy towards the CIS Countries. Routledge, New York.

Bertsch, G., Craft, C., Jones, S, ve Beck, M.(ed.). (2000). Crossroads and Conflict: Security and Foreign Policy in the Caucasus and Central Asia. Routledge, New York.

Brzezinski, Z. (1997). The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives, New York, Basic Boks.

Burg, S. L. ve Shoup, P. S. (1999). The War in Bosnia-Herzegovina: Ethnic Conflict and International Intervention. Armonk, New York.

Buzan, B. (1983). People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations. Harvester Books, Brighton.

Buzan, B., Waever, O. ve Wilde, J. (1998). Security: A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers, London.

Coene, F. (2010). The Caucasus: an Introduction. Routledge, New York.

Cohen, A. ve Hamilton E.R. (2011). "The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications". Strategic Studies Institute, Carlisle.

Coppieters, B. ve Legvord, R. (ed.). (2005). Locating Georgian Security", in Statehood and Security: Georgia after the Rose Revolution. American Academy of Arts and Sciences, New York.

Cornell, S. (2001). Small Nations and Great Powers: A Study of Ethno political Conflict in the Caucasus. Routledge Curzon, London.

Cornell, S. ve Starr, F. (ed.). (2009). The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia. M.E. Sharpe, New York.

Dawisha, K. (ed.). (1995). The Making of Foreign Policy in Russia and the New States of Eurasia. ME Sharpe, Armonk.

Dedeoğlu, B. (2008). Uluslarası Güvenlik ve Strateji. (2. Baskı). Yeniyüzyıl Yayınları, İstanbul.

Erhan, Ç. (2002). Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Güvenlik Algımaları, Uluslarası Güvenlik Sorunları ve Türkiye. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Evans, G. ve Newnham, J. (1998). The Penguin Dictionary of International Relations. Penguin Books, London.

Gachechiladze, R. (1995). The New Georgia: Space, Society, Politics. UCL Press, London.

Gurcan, M. (2012). Savaşın Evrimi ve Teorik Yaklaşımlar. Bilgesam Yayınları, İstanbul.

Hamilton, D. ve Mangott, G. (ed.). (2008). Georgia and the Wider Black Sea, in the Wider Black Sea Region in the 21st Century: Strategic, Economic and Energy Perspectives. Center for Transatlantic Relations, Washington.

Hughes, J. ve Sasse, G. (ed.). (2002). The OSCE and Regional Conflicts in the Former Soviet Union In Ethnicity and Territory in the Former Soviet Union. Frank Cass Publishers, New York.

Jervis, R. (1976). Perception and Misperception in International Politics. Princeton University Press, New Jersy.

Kissinger, H. (2002). Does America Need a Foreign Policy? Toward Diplomacy for the Twenty-First Century. The Free Press, London.

Khutsishvili, G. ve Gogueliani, T. (ed.). (2010). Russia and Georgia: The Ways Out of the Crisis. ICCN, Tbilisi.

Kojokina, E. M. (ed.). (2001). Ekonomicheskie Otnosheniya Rossii i Gruzii, Gruziya: Problemı i Perspektivı Razvitiya. Rossiiskii İnstitute Strategicheskih Issledovanii, Moskva.

LeVin, S. (2007). The Oil and the Glory: The Pursuit of Empire and Fortune on the Caspian Sea. Random House, New York.

Light, M. (1996). "Russia and Transcaucasia", in Transcaucasian Boundaries (ed.). John F. R. Wright, Suzanne Goldenberg, Richard Schofield, UCL Press, London, 1996.

Livny, E., Ott, M. ve Torosyan, K. (2009). Impact of Russian Sanctions on the Georgian Economy", Peter Lang, Frankfurt am Main.

Lynch, D. (2000). Russian Peacekeeping Strategies in the CIS: The Cases of Moldova, Georgia and Tajikistan. Macmillan Press Ltd., London.

Lynch, D. (2004). Engaging Eurasia's Separatist States, Unresolved Conflicts and De Facto States. DC: United States Institute of Peace Press, Washington.

Mackinder, H. J. (1942). Democratic Ideals and Reality. NDU Press, Washington.

McDermott, R., Nygren, B. ve Pallin V. (ed.). (2012). Towards a "New Look" of the Russian Armed Forces? In The Russian Armed Forces in Transition: Economic, Geopolitical and Institutional Uncertainties. Routledge, New York.

McGiffert, E. C. ve Goodman, M. A. (2001). The Wars of Eduard Shevardnadze. Pennsylvania State University Press, Pennsylvania.

Mert, O. (2004). Türkiye'nin Kafkasya Politikası ve Gürcistan, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Niblett, R. (ed.). (2010). The South Caucasus: Drama on Three Stages, in America and a Changed World: a Question of Leadership. Chatham House, London.

Olcott, M., Aslund, A.ve Garnett W. (1999). Getting it Wrong: Regional Cooperation and the Commonwealth of Independent States.DC: Carnegie Endowment for International Peace, Washington.

O'Tuathail, G. (1996). Critical Geopolirics: The Politics od Writing Global Space. Routledge, London.

Öztürk, M. ve Sarıkaya, Y. (ed.). (2005). Hazar Bölgesi'nde Rekabetin Yeni Boyutu: Silahlanma Yarışı. Uluslararası Mücadelenin Yeni Odağı Karadeniz. Platin Yayınevi, Ankara.

Popjanevski, J. (2009). From Sukhumi to Tskhinvali: The Path to War in Georgia. In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia. M.E. Sharpe, New York.

Sandıklı, A. ve Emekier, B. (2012). Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm. Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri.Bilgesam Yayınları, İstanbul.

Sapmaz, A. (2008). Rusya'nın Transkafkasya Politikası ve Türkiye'ye Etkileri. Ötürken Yayınları, İstanbul.

Svante, C.ve Starr, F. (ed.). (2009). The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia. M.E. Sharpe, Armonk.

Shmeleva, N. P., Guseyinova, V. A. ve Yazkovoi, A. A. (ed.). (2006). Sredizemnomorie-Chernomorie-Kaspii: Mejdu Bolshoi Evropoi i Bolshım Blijnim Vostokom. İzdatelskii Dom "Granitsa", Moskva.

Smit, C. R. ve Snidal, D. (ed). (2008). The Oxford Handbook of International Relations. Oxford University Press, Oxford.

Svanidze, G. (2006). Concept on the Policy Regarding the Protection and Integration of Persons Belonging to National Minorities in Georgia. CMI Georgia Occasional Paper 2, European Centre for Minority Issues (ECMI), Tbilisi.

Tanrısever, O. F. (2005). Güvenlik, Devlet ve Ötesi. İletşim Yayınları, İstanbul.

Tsereteli, M. (2009). "The Impact of the Russia-Georgia War on the South Caucasus Transportation Corridor". The Jamestown Foundation. Washington.

Waever, O. ve Buzan, B (2003). Regions and Powers: The Structure of International Security. Cambridge University Press, Cambridge.

Walt, S. (1987). The Origins of Alliances. Cornell University Press Ithaca, New York.

Weinstein, M. (2004). Deadlock in Georgia. An Incremental Gain for Russia. Eurasia Insight, New York.

Wright, J., Goldenberg, S. ve Schofield, R. (ed). (1996). Transcaucasian Boundaries. UCL Press Limited, London.

Wooden, A. ve Stefes, C. (ed.). (2009). The Politics of Transition in Central Asia and the Caucasus. Routledge, New York.

Makale, Dergi

Adams, K. R. (2003). "Attack and Conquer? International Anarchy and the Offense-Defense-Deterrence Balance". Journal Article International Security, 28(3): 45-83.

Ağacan, K. (2005). "ABD'nin Kafkasya Politikası", Der: O. Yeşilot, Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya, İstanbul, Kitabevi Yay.: 31-46.

Akkieva, S. (2008). "The Caucasus: One or Many? A View from the Region", Nationalities Papers, 36(2), 266.

Allison, R. (2008). "Russia resurgent? Moscow's campaign to "coerce Georgia to peace" International Affairs, 84(6): 1145-1171.

Alsırt, F. T. (2009). Bağımsızlık Sonrası Gürcistan'ın Yeniden Yapılanması ve bu Süreçte Türkiye ile İlişkileri. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Antonenko, O. (2008). "A War with No Winners", Survival, 50(5): 23-36.

Ateş, D. (2008). "Gerçeklik, Anarşi ve Uluslalararası İlişkiler" Uluslalararsı Hukuk ve Polıtıka. USAK Yayınları, 4(15): 39-60.

Aydın, M. ve Açıkmese, S. (2007). "Europeanization through EU conditionality: Understanding the new era in Turkish foreign policy". Journal of Southern Europe and the Balkans, 9(3): 263-267.

Aydın, G. (2011). "Economic Change and Development in Georgia After the Rose Revolutıon: A Boost to the Mıkheıl Saakashvılı's Consolıdatıon of Authorıty". ZKU Journal of Social Sciences, 7(14), 35-50.

Bahturidze, Z. (2011). "Napravlenie Vneshnepoliticheskogo Kursa Gruzii prı Prezidente Saakashvili". Sovremennıe issledovanii sotsialnıx problem, 3(7), 1-24.

Barysch, K., Cottrell, R., Frattini, F., Hare, P., Lamy, P, Medvedkov, M. ve Yasin, Y. (2002). Russia and the WTO. Centre for European Reform (CER), London. https://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/p394_russia_wto-1663.pdf (erişim tarihi: 22.11.2016)

Baylis, J. (2008). "Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı". Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18): 71-87.

Bellamy, İ. (1981). "Towards a Theory of International security", Political Studies, 29(1): 100-105.

Bishku, M. B. (2011). "The South Caucasus Republics and Russia's Growing Influence: Balancing on a Tightrope". Middle East Review of International Affairs, 15(1): 32-37.

Björn, H. ve Söderbaum, F. (1998). "The New Regionalism Aproach". Pre-publication manuscript, Politea, 17(3): 1-16.

Blank, S. (2009). "From Neglect to Duress: The West and the Georgian Crisis before the 2008 War." S. Cornell ve F. Starr (ed.). In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia.M.E. Sharpe, New York, 104-121.

Brauch, H. G. (2008). "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü". Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18): 1- 47.

Buzan, B. (2008). "Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi". Uluslararası İlişkiler, Cilt 5(18): 107-

123.

Cheterian, V. (2008). "Georgia's Rose Revolution: Change or Repetition? Tension between State-Building and Modernization Projects", Nationalities Papers, 36(4): 689-712.

Closson, S. (2008). "Georgia Secessionist De Facto States: From Frozen to Boiling". Russian Analytical Digest, 40: 2-5.

Cohen, A. ve Szaszdi, L.F. (2009). "Russia's Drive for Global Economic Power: A Challenge for the Obama Administration". The Heritage Foundation, Backgrounder 2235: 2-14. http://www.heritage.org/research/RussiaandEurasia/bg2235.cfm (erişim tarihi: 15.11.2016)

Comission of the European Communities. (2008). Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions. Second Strategic Energy Review, 744(3): 2-22.

Cooley, A. ve Mitchell. L. (2009). "No Way to Treat Our Friends: Recasting Recent US-Georgia Relations". The Washington Quarterly, 32(1): 21-35.

Cooley, A.ve Mitchell, L. A. (2009). "No Way to Treat Our Friends: Recasting Recent U.S.-Georgian Relations". The Washington Quarterly, 32(1), 31.

Cornell, S. (2002). "Autonomy as a Source of Conflict: Caucasian Conflicts in Theoretical Perspective", World Politics, 54(2), 156-336.

Crane, K., Peterson, D. J. ve Oliver, O. (2005). "Russian Investment in the Commonwealth of Independent States". Eurasian Geography and Economics, 46(6): 405-444.

Çapraz, H. (2006). "Gürcistan'dan Rus İdaresinin Yerleşmesi". USAK, 1(1): 67-80.

Çelikpala, M. (2012). "Başarısız Devlet- Demokratik Model Ülke Sarmalında Gürcistan'ın 20 Yılı". USAK Dergisi, 7(14), 1-35.

Darchiashvili, D. (2005). "Georgian Defense Policy and Military Reform". Georgian Defense Policy and Military Reform, 127.

Edilashvili, M. (2010). "Washington's Changed Tone and Georgia's NATO Hopes", Lithuanian Foreign Policy Review, 23: 69-85.

Erkan, S. (2016). "2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve Uluslararası Toplum". Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 17, 41- 64.

Felgenhauer, P. (2009). "After August 7: The Escalation of the Russia-Georgia War". S. Cornell ve F. Starr (ed.). In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia. M.E. Sharpe, New York, 162-180.

Filippov, M. (2009). "Diversionary Role of the Georgia-Russia Conflict: International Constraints and Domestic Appeal", Europe-Asia Studies, 61(10): 1825-1847.

German, T. (2009). "David and Goliath: Georgia and Russia's Coercive Diplomacy", Defence Studies, 9(2): 224-241.

Goltz, T. (2009). "Paradox of Living in Paradise: Georgia's Descent into Chaos".S. Cornell ve F. Starr (ed.). In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia.M.E. Sharpe, New York, 10-28.

Gongadze, T. (2009). "Georgian-Russian Relations in the 1990s". S. Cornell ve F. Starr (ed.). In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia.M.E. Sharpe, New York: 28-49.

Gordon, J.D. (2007). "Russia's Foreign Policy Ace". Paterson Review, 8: 85-86. http://www.diplomatonline.com/pdf_files/npsia/Paterson%20Review%20Vol%208%202007_BYPRESS2b.pdf (erişim tarihi: 17.11.2016)

Gujaraidze, N., Barbakadze, M., Gujaraidze, K., Mchedlishvili, R. ve Kakhaberi, K. (2007) Aggressive State Property Privatization Policy on "Georgian-Style Privatisation". Green Alternative, Tbilisi: 15-26. http://www.greenalt.org/webmill/data/file/publications/Privatizeba-Eng4.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)

Hassner, P. (2008). "One Cold War Among Many?", Survival, 50(4): 250.

Hatipoğlu, E. (2002). "After Empire: Georgia-Russia Relations And The Prospects For Stability In The South Caucasus". Turkish Review of Eurasian Studies, 4, 14-15. http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/arastirma/0528-abdnin-3.htm (erişim tarihi: 26.03.2015)

Indans, I. (2007). "Relations of Russia and Georgia: Developments and FutureProspects", Baltic Security & Defence Review, 9: 139.

Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. (2009). The Council of the European Union, Report 1: 1 - 44.

International Crisis Group. (2004). "Avoiding war in South Ossetia". Europe Report 1/59, Brussels.

International Crisis Group. (2008). "Russia vs Georgia: The Fallout". Caucasus Report, N 195, 7-16.

International Monetary Fund and International Development Associatıon. (2002). Joint Staff Assessment of the PRSP Preparation Status Report: 1- 4.

İşcan, İ. H. (2004). "Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları", Uluslararası İlişkiler, 1(2): 47-79.

İzzetgül, E. (2016). "Kafkasya'nın Jeopolitiği ve Rusya'nın Bölgeye Yönelik". Bölgesel Çalışmalar, 1(1): 53-77.

Jaroszewicz, M. (2003). "NATO's New Role in the NIS Area, Interim Project Report: NATO and its Partners in Eastern Europe and the Southern Caucasus", Osrodek Studiow Wschodnich, Centre for Eastern Studies, Warsaw: 42-46.

Jibladze, K. (2007). "Russia's Opposition to Georgia's Quest for NATO Membership", China and Eurasia Forum Quarterly, 5(1): 45-51.

Jones, S. F. (2008). "Clash in the Caucasus: Georgia, Russia, and the Fate of South Ossetia". The History Departments at the Ohio State University and Miami University, 2(2): 1-2. http://origins.osu.edu/article/clash-caucasus-georgia-russia-and-fate-south-ossetia (erişim tarihi: 12.11.2016)

Kajenov, A. (2002). "Mejdıınarodnaya pravosubyektnost SNG (BDT'nin Uluslararası Hukuk Süjeliği)". Belarus Uluslararası Hukuk ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 1, 11.

Kakacha, K. K. (2008). "End of Russian Military Bases in Georgia: Social, Political and Security Implications of Withdrawal", Central Asia and the Caucasus, 2(50), 50.

Kakulia, M. (2007). "Labour Migrants' Remittances to Georgia: Volume, Structure and Socio-Economic Effect". Georgian Economic Trends. Tnilisi.

Kantarcı, Ş. (2008). "Soğuk Savaş Sonrası Uuslarası Sistem: Yeni Sürecin Adı "Koalisyonlar Dönemi mi?". Güvenlik Stratejileri, 47-78.

Kantarcı, Ş. (2014). "Soğuk Savaş Sonrası Gürcistan: Jeopolitiği ve Etnisite Sorunları". O. Yeşilot (Ed.). Hazar'dan Karadeniz'e Stratejik Bakış. Yeditepe Yayınları, İstanbul: 227-255.

Kaweh, S. Z., Cameron, H. ve Fieldsend, P. (2008). "Gazprom on CIS and Baltic Markets: The End of "Soviet" Price Subsidizing." In Upstream Insights (online journal). Wood Mackenzie: 5-38.

Keohane, R. O. ve Martin, L. L. (1995). "The Promise of Institutional Theory". International Security, 20(1): 39-51.

Khelashvili, G. (2010). "Obama and Georgia: a Year-long Awkward Silence", Caucasus Analytical Digest, 13: 9.

Lannon, G. P. (2011). "Russia's New Look Army Reforms and Russian Foreign Policy". The

Journal of Slavic Military Studies, 24 (1): 26-54.

Liklikadze, K. (2008). "Lessons and Losses of Georgia's Five-Day War With Russia". Eurasia Daily Monitor, 5(185): 28.

Lebanidze, T. (2002). "11 Eylül Sonrasında Kafkasya'da Güvenlik Alanında İşbirliği Kaçınılmazdır", Stratejik Analiz, Cilt:2, Sayı 24.

Lounev, S. (2006). "Central Asia and the Southern Caucasus: Geopolitical Value for Russia". Central Asia and the Caucasus, 3(39): 24.

Lynch, D. (2006). "Why Georgia matters?". Chaillot Paper 86, 1-96.

Macflarne, S. N. (1997). "On the Front Lines in the Near Abroad: the CIS and the OSCE in Georgia's Civil Wars". Third World Quarterly, 18(3), 513.

Makarychev, A. ve Sergunin, A. (2013). "Russian Military Reform: Institutional, Political and Security Implications". Defense & Security Analysis, 29(4): 293.

Matsaberidze, M. (2007). "Georgia and Russia: In Search of Civilized Relations", CA&CC Press, 66-68.

http://www.ca-c.org/online/2007/journal_eng/cac- 05/07.shtml (erişim tarihi: 26.12.2015)

Meyer, K. (2008). "After Georgia: Back to the Future", World Policy Journal, 25(3): 1-2.

https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_RNV_minassian_Armenie_Russie_ANG_fevr2008.pdf (erişim tarihi: 20.11.2016)

Mikhelidze, N. (2009). "After the 2008 Russia-Georgia War: Implications for the Wider Caucasus". The International Spectator, 44(3): 27- 42.

Morandi, M. (2008). "Approaching the Conflicts in Abkhazia and South Ossetia: Different Perceptions". IICP Working Paper, 3, 13.

Narinski, M. ve Malgin, A. (ed.). (2003). "Politika İrana i Tursii v Regione Sentralnoi Azii i Zakavkazya" ("Türkiye ve İran'ın Orta Asya ve Kafkasya Bölgesine Yönelik İzlediği Politikaları"), Yujnıi Flang SNG: Sentralnaia Asia-Kaspi-Kafkaz: Vozmojnosti i Vızovı Dlia Rossii (BTD'nın Güney Bölgesi: Orta Asya-Hazar-Kafkas: Rusya için Olanaklar ve Tehditler)". Logos Yayınları, Moskova.

Nichol, J. (2007). "Armenia, Azerbaijan, and Georgia: Security Issues and Implications for US Interests". CRS Report for Congress, 28.

Nichol, J. (2008). "Russia-Georgia Conflict in South Ossetia: Context and Implications for U.S.", CRS Report for Congress. 7- 5100: 23-29. https://fas.org/sgp/crs/row/RL34618.pdf (erişim tarihi: 8.09.2016)

Nichol, J. (2009). "Georgia [Republic] and NATO Enlargement: Issues and Implications", CRS Report for Congress, 1.

Nichol, J. (2013). "Georgia [Republic]: Recent Developments and U.S. Interests". Congressional Research Service 7-5700: 25.

Nygren, B., Hedenskog, J., Konnander, V., Oldberg, I. ve Pursiainen, C. (ed.). (2005). "Russia's Relations with Georgia under Putin: The Impact of 11 September", in Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin. Routledge, New York, 122-123.

Oğan, S. (2006). "Küresel Mücadelenin Yeni Rekabet Alanı: Karadeniz", 2023(61): 4-17.

OSCE. (2008). "OSCE Mission to Georgia: Spot Report on the Situation in the Zone of the Georgian-Ossetian Conflict". Tbilisi.

Özertem, S. (2008). "USAK Gürcistan Krizi Değerlendirme Raporu". Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporu, 08(03), 26-36.

Öztürk, A. (2010). "Obama Yönetiminin Gürcistan Politikası: 2008-2010", Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi (USAK), 5(9): 163-176.

Owen, E. (2005). "In Georgia, Bush Emphasizes Freedom, Conflict Resolution". Eurasia Insight, 1. http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav051005.shtml (erişim tarihi: 16.11.2016)

Papava, V. (2006). "The Political Economy of Georgia's Rose Revolution". Orbis, a Journal of World Affairs, 50(4): 669-672.

Papava, V. (2008). "The Essence of Economic Reforms in Post-Revolution Georgia: What About the European Choice?". Georgian International Journal of Science and Technology, 1(1): 1-9.

Popescu, N. (2006). "Outsourcing de facto Statehood: Russia and the Secessionist Entities in Georgia and Moldova". CEPS Policy Briefs, 112: 156. http://www.policy.hu/npopescu/publications/06.07.20%20CEPS%20Policy%20Brief%20109%20Outsourcing%20de%20facto%20statehood%20109.pdf (erişim tarihi: 12.11.2016)

Pozdnyakov, E. (1993). "Russia is a Great Power". International Affairs, 39(1), 3-13.

Pifer, S. (2010). "Squaring U.S. Policy Toward Russia with U.S. Interests in the Larger Post-Soviet Space". U.S.-Russia Relations: Policy Challenges for the Congress, 25(1): 29-35.

Priego, A. (2008). "NATO cooperation towards South Caucasus". Caucasian Review of International Affairs, 2(1): 5.

Rachwald, A. R. (2011). "A 'reset' of NATO-Russia relations: real or imaginary?". European Security, 20(1): 118.

Renz, B. ve Thornton, R. (2012). "Russian Military Modernization: Cause, Course, and Consequence". Problems of Post-Communism, 59(1): 44-54.

Robinson, C. (2006). "Update on the Russian Ground Troops", The Journal of Slavic Military Studies, 19(1), 29.

Rondeli, A. (2002). "Pipelines and Security Dynamics in the Caucasus". Insight Turkey, 4(1): 73.

Sabanadze, N. (2002). "International Involvement in the South Caucasus", ECMI Working Paper, 15, 12.

Saltzman, I. Z. (2012). "Russian Grand Strategy and the United States in the 21st Century". Orbis 56 (4): 547-564.

Sandıklı. A. (ed.). (2012). "Çatışma Teorileri Işığında Gürcistan ve Karabağ Çatışmalarının Çözümlenmesi. Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri." BİLGESAM Yayınları, İstanbul, 277-313.

Skakov, A. (2009). "The August Crisis in the Caucasus Law Yond its Consequences". Central Asia and the Caucasus, 1 (55): 33-41.

Smith, D. (2009). "The Saakashvili Administration Reaction to Russian Policies". S. Cornell ve F. Starr (ed.). In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia.M.E. Sharpe, New York, 122-143.

Socor, V. (2004). "From Geneva to Sochi to Dead End in Abkhazia", Eurasia Daily Monitor, 1(81).
https://jamestown.org/program/commentary-from-geneva-to-sochi-to-deadendinabkhazia/ (erişim tarihi: 22.05.2016)

Socor, V. (2008). "Business Confidence Returning to the South Caucasus Transport Corridor". Eurasia Daily Monitor, The Jamestown Foundation, 5(186): 13.
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33978 (erişim tarihi: 14.11.2016)

Tarakçı, N. (2002). "Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Jeopolitik Boyutu", Jeopolitik, Yıl 1(4):

89-96.

Tarashvili, N. (2006). “Is NATO Ready for Georgia?”. Institute for War and Peace Reporting, IWPR’S Caucasus Reporting Service, 367, 3.

The Council of the European Union. (2009). International Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. Report, 1: 37.

The Council of the European Union. (2009). International Independent Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. Report, 2: 36-50.

Toal, G. (2008). “Russia’s Kosovo: A critical Geopolitics of the August 2008 War over South Ossetia”. Eurasian Geography and Economics 49(280-303): 670-705. http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4712_f08/ToalSouthOssetia.pdf (erişim tarihi: 19.05.2009)

Tsygankov, A. P. ve Tarver-Wahlquist, M. (2009). “Duelling Honors: Power, Identity and the Russia-Georgia Divide”. Foreign Policy Analysis, 5(4): 307-326.

United Nations Security Council, (2009). “Report of the Secretary - General on the situation in Abkhazia, Georgia”. Pursuant to Security Council resolution 1839, 69: 2-13.

Waewer, O. (2008). Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi. Uluslararası İlişkiler, 5(18), 151-178.

Welt. C. (2009). “War and Peace in the Caucasus: Russia’s Troubled Frontier”. Central Assia Survey, 28(4): 219.

Welt, C. (2010). “The Thawing of a Frozen Conflict: The International Security Dilemma and the 2004 Prelude to the Russo-Georgian War”. Europe-Asia Studies, 62(1): 63-97.

Wheatley, J. (2004). “Elections and Democratic Governance in the Former Soviet Union: The Case of Georgia”, Berliner Osteurope Info, 5. http://www.oei.fu-berlin.de/en/projekte/cscca/downloads/jw_pub_boi.pdf (erişim tarihi: 15.10.2015).

Yenigün. C. ve Bolat, M. A. (2010). “Gürcistan: Yeni Dünyanın Doğu-Batı Sınırı”. Dünya Çatışmaları, 1(3), 457- 485.

Yılmaz, R. (2010). “Bağımsızlık Sonrası Dönemde Rus-Gürcü İlişkileri ve Kırılma Noktaları”. Avrasya Etüdleri, 38(2), 21- 42.

Zdenek. K. ve Shevchuk, Z. (2011). “Georgian Readiness for NATO Membership after Russian-Georgian Armed Conflict”. Communist and Post-Communist Studies, 44: 89-97. http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=20673

(erişim tarihi: 10.11.2016)

Raporlar

ABD'nin Gürcistan Büyükelçiliği, "Gürcistan ve Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki İlişkiler".
http://usa.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=130 (erişim tarihi: 09.03.2017)

"ABD Gürcistan'da Kalıcı", Cumhuriyet, 19.01.2004.

Bora, E. (2011). "GürcistanÜlkeRaporu". Etüd Merkezi. Ankara.

"Who got Georgia into this?", Los Angeles Times, 14.04.2008.
http://articles.latimes.com/2008/aug/14/opinion/oe-brooks14 (erişim tarihi: 25.06.2016)

"Bush: Georgia 'Beacon of Liberty.'" CNN.com, May 11, 2005.
http://www.cnn.com/2005/WORLD/europe/05/10/bush.tuesday/index.html
(erişim tarihi: 08, 06, 2015).

Center for Strategic and İnternational Studies, "Russia's Strategy in the War Against Georgia".
https://www.csis.org/analysis/russias-strategy-war-against-georgia
(erişim tarihi: 16.10.2016)

"Charges of Fraud Surface in Georgian Election'', Deutsche Welle, 01.10.2008.
http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,3049934,00.html
(erişim tarihi: 12. 05. 2016)

Civil Georgia, "EU Offers Close Partnership to its Six Neighbors", 04.12.2008.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20070 (erişim tarihi: 29.11.2016)

Civil.ge, "Georgia to Quit CIS", 12.08.2008.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=19064 (erişim tarihi: 15.11.2016)

Civil.ge, "Parliament Supports Quitting CIS", 14.08.2008.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=19143 (erişim tarihi: 15.11.2016)

Civil.ge, "Russia, Georgia to Jointly Manage Enguri Power Plant", 12.09.2009.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20257 (erişim tarihi: 28.11.2016)

Cohen, A. "ABD'nin Menfaati ve Merkezi Asya'nın Enerji Güvenliği (I)"
http://www.tasam.org/trTR/Icerik/509/abdnin_menfaati_ve_merkezi_asyanin_enerji_guvenligi_i (erişim tarihi: 15.10.2015)

Cohen, A. Moscow, Washington and Tbilisi Wrestle With Instability in the Pankisi, EurasiaNet, 18.02.2008.
http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav021902.shtml
(erişim tarihi: 07.04.2017)

Eurasia Insight, "Tbilisi Pressing Washington to OK Defense Purchases".
http://www.eurasianet.org/node/61934 (erişim tarihi: 15.11. 2016)

European Commission, "The Eastern Partnership-an ambitious new chapter in the EU's relations with its Eastern neighbours".
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1858_en.htm?locale=en
(erişim tarihi: 29.11.2016)

European Training Foundation. (2010). "ENPI 08-14 Black Sea Labour Market Reviews". Georgia Country Report. Turin.
http://staging.ilo.org/public/libdoc/igo/2010/457007.pdf (erişim tarihi: 23.11.2016)

"Foreign Minister on NATO, Russia's WTO Membership Terms", Civil.Ge, 25.02.2008.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17185 (erişim tarihi: 24.11.2016)

"Georgian Authorities, UES Chief Pledge for Cooperation", Civil Georgia, 07.08.2003.
http://www.civil.ge/eng/article.php?id=4724 (erişim tarihi: 09.11.2016)

"Georgia Claims on Russia War Called into Question", NY Times, 06.11.2008.
http://www.nytimes.com/2008/11/07/world/europe/07georgia.html
(erişim tarihi: 15.11.2016)

GeoStat.ge, "External Trade of Georgia by Countries".
http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=134&lang=eng
(erişim tarihi: 26.11.2016)

Grinberg R. S. Ve Zevin L. Z. (2001). 10 let Sodrujestva Nezavisimıh Gosudarstv: İlyuzii, Razocharovaniya, Nadejdı. İMEPİ RAN, Moskva.

Gujaraidze, N. "Aggressive State Property Privatisation Policy on "Georgian-Style Privatisation-2".
http://www.greenalt.org/webmill/data/file/publications/privatization_report_GA_2010(1).pdf (erişim tarihi: 30.01.2016)

Gürcistan Ekonomi ve Sürdürülebilir Kalkınma Bakanlığı Raporu "Georgian Economik Outlook", 2014.
https://eprc.ge/admin/editor/uploads/files/Economic_2014_Report_Eng_WEB.pdf

(erişim tarihi: 11.11.2016)

"IA Forum Interview: Vladimer Papava", International Affairs Forum, 14.08.2008. http://ia-forum.org/Content/ViewInternalDocument.cfm?ContentID=6377 (erişim tarihi: 11.11.2016)

"Iran Offers to Build 'the Caspian – Persian Gulf' Pipeline", Ministry of Energy and Mineral Resources Kazakhstan. http://www.rferl.org/a/Kazakhstan_To_Increase_Energy_Cooperation_With_Iran_/1330418.html (erişim tarihi: 29.11.2016)

"In Georgia, Bush Emphasizes Freedom, Conflict Resolution", Eurasianet, 09.05.2005. http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav051005.shtml (erişim tarihi: 11.09.2016)

Kakulia, M. (2007). "Labour Migrants' Remittances to Georgia: Volume, Structure and Socio-Economic Effect". Georgian Economic Trends, 56. https://www.researchgate.net/publication/255724827_Economic_Component_of_the_Russian-Georgian_Conflict (erişim tarihi: 22.11.2016)

Khachatrian, H. "Russian Moves in Caucasus Energy and Power Sectors Could Have Geopolitical Impact". http://www.eurasianet.org/departments/business/articles/eav092503.shtml (erişim tarihi: 15.11.2016)

Kozik, L. P. ve Kohno, P. A. (2001). SNG: Realii i Perspektivı. İzdatelskii dom «Yuridicheskii mir VK », Moskva.

Krastev, I. (2008). "Russia and the Georgia War: The Great-Power Trap". http://www.opendemocracy.net/article/russia-and-the-georgia-war-the-great-power-trap (erişim tarihi: 13.11.2016)

Kvarchelia, L. (2008). "Russia and Georgia war: the great-power trap". http://www.c-r.org/our-work/accord/incentives/abkhazia.php (erişim tarihi: 10.07.2016)

Lou, K. "Gruziya ne otkazıvaetsa ot svoei pozitsii po povodu vstuplenia Rossii v VTO". http://www.inosmi.ru/caucasus/20101028/163900779.html (erişim tarihi: 12.11.2016)

Lynch, D. (2006). "Why Georgia Matters". Chaillot Paper 86, Paris http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp086.pdf (erişim tarihi: 17.05.2015)

"Mikheil Saakashvili: Where Are My Western Friends?", News Week, 04.10.2009.

http://www.newsweek.com/2009/04/10/mikheil-saakashvili-where-are-my-western-friends.html (erişim tarihi: 14.10.2016)

Ministry of Foreign Affairs of Georgia, "Relations between Georgia and the United States of America".
http://usa.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=130 (erişim tarihi: 04.11. 2016)

Mackedon, J. "Russian Economic Pressure Has Georgia Thinking about Life outside the CIS".
http://www.eurasianet.org/departments/business/articles/eav050906.shtml
(erişim tarihi: 05.11.2016)

Mchedlishvili, N. "New Surge in Georgia Tension before Rice Visit".
http://uk.reuters.com/article/idUKL0931046820080709 (erişim tarihi: 10.04.2016)

"Missiya Rossii v XXI veke", Nezavisimaya Gazeta, 01.10.2003.
http://www.ng.ru/ideas/2003-10-01/1_mission.html (erişim tarihi: 11.10.2015)

Mouawad, J. "Conflict Narrows Oil Options for West".
http://www.nytimes.com/2008/08/14/world/europe/14oil.html(erişim tarihi: 12.11.2016)

National Security Concept of Georgia, "Fundamental National Values of Georgia".
http://www.parliament.ge/files/292_880_927746_concept_en.pdf
(erişim tarihi: 10.11.2016)

Nichol, J. "Georgia [Republic]: Recent Developments and US Interests".
http://www.fas.org/sgp/crs/row/97-727.pdf (erişim tarihi: 08.09.2016)

North Atlantic Treaty Organization, "Gürcistan ile İlişkiler".
http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm (erişim tarihi: 09.03.2017)

North Atlantic Treaty Organization, "NATO's Relations with Ukraine", 10.06.2010.
http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_38988.htm (erişim tarihi: 15.12.2015)

"Nulevoi variant: za i protiv", NezavisimayaGazeta, 17.01.2001.
http://www.ng.ru/cis/2001-01-17/5_variant.html# (erişim tarihi: 12.11.2016)

"Oranjevoe preduprejdenie. Rossiya zapretila vvoz gruzinskih frukrov", Rossiiskaya Gazeta, 21.12.2005.
http://www.rg.ru/2005/12/21/mandariny.html (erişim tarihi: 22.11.2016)

OSCE. (2008). "Georgia Parliamentary Elections 1 October 2012". OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report. Warsaw.
http://www.osce.org/odihr/98399?download=true (erişim tarihi: 01.11. 2016)

Owen, E. "In Georgia, Bush Emphasizes Freedom, Conflict Resolution".

http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav051005.shtml (erişim tarihi: 09.11.2016)

Papava, V. "Russia's Illiberal "Liberal Empire". http://www.project-syndicate.org/commentary/papava2/English(erişim tarihi: 22.11.2016)

Parliament of Georgia, "Temporary Commission on Investigation of the Military Aggression and Other Actions of the Russian Federation Undertaken Against the Territorial Integrity of Georgia". http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=1315&info_id=22617 (erişim tarihi: 02.07. 2015)

Press Release, "Open Joint Stock Company Inter RAO UES signed the memorandum on efficient exploitation of the Inguri HPP", 31.12.2008. http://www.weg.ge/sites/default/files/energy-union-and-eap-countries4.pdf (erişim tarihi: 28.11.2016)

Radio Free Europe, "Russia gains military base in Abkhazia". http://www.rferl.org/content/article/1141670.html (erişim tarihi: 20.06.2015)

Radio Tavisupleba, "Rusya, Gürcistan'ın Vize Rejimini Basitleştiriyor ve Vizeleri Kaldırmayı Umuyor". http://www.radiotavisupleba.ge/a/ruseti-sakartvelos-savizo-rejims umartivebs/27442372.html (erişim tarihi: 26.11.2016)

Report of the Georgian Non-Governmental Organizations on Violation of Fundamental Human Rights & International Humanitarian Law August War, 2008. (2009). "August Ruins".

Reuters, "Kazakhstan Drops Oil Refinery Plans in Georgia", 24.10.2008. http://uk.reuters.com/article/uk-kazakhstan-georgia-idUKTRE48N0Z720080924 (erişim tarihi: 28.11.2016)

Reuters, "Russia deploys missiles to protect Georgia rebels". http://www.reuters.com/article/idUSTRE67A26520100811 (erişim tarihi: 12.10. 2016)

RFE/RL, "Obama, Saakashvili Meet on NATO Sidelines". http://www.rferl.org/content/Obama_Saakashvili_Meet_On_NATO_Sidelines/2225327.html (erişim tarihi: 25.04.2011)

Ria Novosti, "Tiflis'teki İsviçre Büyükelçiliği 5 Mart'ta Rus Vizelerini Çıkarmaya Başlayacak". https://ria.ru/politics/20090302/163600517.html (erişim tarihi: 13.10.2016)

Roberts, J. "Georgia Falls Victim to Pipeline Politics".

http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7557049.stm (erişim tarihi: 13.11.2016)

Rusya Federasyonu Dişişleri Bakanlığı, "Kültür Alanındaki İşbirliği" http://www.mid.ru/ru/maps/ge/-/asset_publisher/uwHHxf8KDaOY/content/id/349026 (erişim tarihi: 13.10.2016)

Rusya Federasyonu Dişişleri Bakanlığı, "Rus-Gürcü İlişkileri". http://www.mid.ru/en/web/guest/osobennosti-rossijsko-gruzinskih-otnosenij (erişim tarihi: 26.11.2016)

Spiegel Online, "EU Investigators Debunk Saakashvili's Lies", 01.10.2009. http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,652512,00.html (erişim tarihi: 22.11.2016)

Sputnik, "Rusya'dan Gürcistan'a Vize Kolaylığı". https://tr.sputniknews.com/rusya/201512221019808715-rusya-gurcistan-vize/ (erişim tarihi: 26.11.2016)

Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Russia Federation, "Statement by Russian MFA Spokesman Andrei Nesterenko Regarding Decision of the European Court of Human Rights in Connection with the Situation Surrounding South Ossetia". http://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement//asset_publisher/t2GCdmD8RNIr/content/id/392400 (erişim tarihi: 15.12.2016)

Schmid, T. "Kratkoye Opisanie İstorii Rossiysko-Gruzinskix Otnoshenii". Russkii Vopros, 01.01.2004. http://www.russkiivopros.com/?pag=one&id=88&kat=6&csl=18 (erişim tarihi: 12.08.2015)

Tarashvili, N. "Is NATO Ready for Georgia?". https://iwpr.net/global-voices/nato-ready-georgia (erişim tarihi: 13.05.2015)

"Tbilisi Firm on Russia's WTO Entry Terms", Civil.Ge, 01.06.2007. http://www.civil.ge/eng/article.php?id=15204 (erişim tarihi: 24.11.2016)

The School of Russia and Asian Studies, "Freedom Support Act", 02.12.2006. http://www.sras.org/news2.php?m=544 (erişim tarihi: 08.10.2016)

"Three Injured in Attack on Georgian Convoy in South Ossetia", Civil Georgia, 03.07.2008. http://www.civil.ge/eng/article.php?id=18674 (erişim tarihi: 26.10.2016)

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 17.08.2012.

http://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement//asset_publisher/t2GCdmD8R__NIr/content/id/328054 (erişim tarihi: 12.11.2016)

Tomberg, I. "Impact of Five-Day War on Global Energy". http://www.globalresearch.ca/impact-of-five-day-war-on-global-energy/10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)

Tomberg, İ. Impact of Five-Day War on Global Energy, Global Research, 03.09.2008. http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=10042 (erişim tarihi: 28.11.2016)

Torbakov, I. "South Ossetia Crisis Stokes Tensions Between Russia and Georgia". http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav082504.shtml (erişim tarihi: 14.05. 2016)

Tsereteli, M. "Banned in Russia: The Politics of Georgian Wine". https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/10801analyticalarticlescaci-analyst-2006-4-19-art-10801.html (erişim tarihi: 10.11.2016)

Tsereteli, M. "Beyond Georgia: Russia's Strategic Interests in Eurasia". https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11643-analytical-articles-caci-analyst-2008-6-11-art-11643.html (erişim tarihi: 24.11.2016)

Türkiye Cumhuriyeti Dişişleri Bakanlığı, "GürcistanBilgiNotu". http://www.batum.bk.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=254800 (erişim tarihi: 26.11.2016)

United Nations Security Council, Report of the UN Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia". http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Georgia%20S%202008%20480.pdf (erişim tarihi: 27.01.2016)

"United States-Georgia Charter on Strategic Partnership", Civil.ge, 09.01.2009. http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20249&search=-Georgia%20Treaty (erişim tarihi: 30.11.2016)

U.S. Department of State, "Interview with Sylvie Lanteaume, Lachlan Carmichael, and Jordi Zamora Barcelo of Agence France-Presse". https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/12/113437.htm (erişim tarihi: 27.01.2016)

"Vinno-politicheskiiobgon. Buket Abhaziyi vernetsa na Rossiskii rınok ranshe Hvanchkarı", Nezavisimaya Gazeta, 17.10.2007 http://www.ng.ru/cis/2007-10-17/6_obgon.html (erişim tarihi: 22.11.2016)

Waal, T. "South Ossetia: The Avoidable Tragedy". http://www.opendemocracy.net/article/south-ossetia-the-avoidable-tragedy (erişim tarihi: 14.10.2016)

Weinstein, M. "Deadlock in Georgia: An Incremental Gain for Russia". https://www.globalpolicy.org/component/content/article/154/25701.html (erişim tarihi: 14.10.2016)

"With US Help, Georgia Gets its Cake and Eat it, too", Eurasia Insight, 17.01.2004.

Wood, M. Sustainable Growth in Caspian Offshore Production". https://www.ief.org/_resources/files/events/3rd-ief-kapsarc-thought-leadersroundtable/session-1-ann-louise-hittle-final.pdf (erişim tarihi: 14.10.2016)

Whitney. G., Soviet Turmoil; Soviet Georgia Chief, In Quest of Freedom, Sees Only Enemies, 09.09.1991. http://www.nytimes.com/1991/09/09/world/soviet-turmoil-soviet-georgia-chief-in-quest-of-freedom-sees-only-enemies.html?pagewanted=all (erişim tarihi: 25.01. 2015)

World Bank Group, "Doing Business in Georgia". http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia (erişim tarihi: 19.11.2016)

İnternet Kaynakları

"Accounts Undercut Claims by Georgia on Russia War", New York Times, 07.11.2008. http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9805E5DF1130F934A35752C1A96E9C8B63&sec=&spon=&pagewanted=4 (erişim tarihi: 06.06.2016)

"As Centralized Rule Wanes, Ethnic Tension Rises Anew in Soviet Georgia", NY Times, 02.10.1991. http://www.nytimes.com/1991/10/02/world/as-centralized-rule-wanes-ethnic-tension-rises-anew-in-soviet georgia.html?pagewanted=al l (erişim tarihi: 12.11. 2016)

Aslan, Y. ve Koç, E. "Gürcistan-Rusya Çatışması Sonrasında Kafkasya ve Karadeniz Güvenliği", http://tasep.org/default.asp?s=yd&id=12&syf=1#.VFOHTTSsUTE (erişim tarihi: 20.11.2015)

"Azeri, Georgian, Turkish Leaders Speak of 'Historic' Rail Link", Civil Georgia, 21.11.2007. http://www.civil.ge/eng/article.php?id=16386 (erişim tarihi: 06.06.2016)

BTC, Batı ve Kuzey İhracat Boru Hatları. https://www.google.ru/search?q=bakutbilisiceyhan+pipeline&newwindow=1&sa=X&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEwiPx8WVh6_UAhUjOJoKHYSRDPkQiR4IhQE&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=7bJEAC62fLf6sM: (erişim tarihi: 15.10.2016)

CIA, The World Factbook. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html (erişim tarihi: 22.08.2016)

"Bush: Georgia "beacon of liberty", CNN, 11.05.2005. http://edition.cnn.com/2005/WORLD/europe/05/10/bush.tuesday/ (erişim tarihi: 08.05.2015)

Commission of the European Communities. (2008). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Second Strategic Energy Review. Brussels. http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/14_11_08euenergy.pdf (erişim tarihi: 29.11.2016)

Conversation with Georgian Government Transport Official. Newsday Georgia, 12.11.2016. http://newsday.ge/new/index.php/en/component/k2/item/15096-meeting-of-the-prime-minister-with-the-minister-of-transport,-maritime-and-communication-of-turkey (erişim tarihi: 22.12.2016)

"Count down in the Caucasus: Seven Days that Brought Russia and Georgia to War", Financial Times, 28.08.2008. https://www.ft.com/content/af25400a-739d-11dd-8a66-0000779fd18c.html (erişim tarihi: 03.09.2016)

Center For Strategic and International Studies, 14.08.2008. https://www.csis.org/analysis/russias-strategy-war-against-georgia (erişim tarihi: 16.10.2016)

Deutsche Welle, "Gürcistan Güney Osetya'yı, Rusya Gürcistan'I bombalıyor". http://www.dw.com/tr/g%C3%BCrcistan-g%C3%BCney-osetyay%C4%B1-rusya-g%C3%BCrcistan%C4%B1-bombal%C4%B1yor/a-3546813 (erişim tarihi: 12.08.2015)

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu.(2012). Gürcistan Ülke Bületeni. İstanbul.

https://www.deik.org.tr/uploads/gurcistanulkebulteni.pdffile:///C:/Users/AHM_3/Downloads/G%C3%BCrcistan_%C3%9Clke_B%C3%BClteni%20(1).pdf
(erişim tarihi: 28.11.2016)

External Trade of Georgia by Countries," The National Statistics Office of Georgia, http://www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=134&lang=eng
(erişim tarihi: 26.11.2016)

Economist Intelligence Unit. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html
(erişim tarihi: 25.09.2016)

"Energy Superpower Emerges in the Caspian", Asia Times, 17.10.2008. http://www.atimes.com/atimes/Central_Asia/JJ17Ag04.html (erişim tarihi: 29.11.2016)

"Euro-Caspian Energy Plans Inch Forward", Asia Times, 26.11.2008. https://article.wn.com/view/2008/11/26/EuroCaspian_energy_plans_inch_forward/
(erişim tarihi: 30.11.2016)

Freedom Support Act, SRAS, 12.02.2006. http://www.sras.org/news2.phtml?m=544 (erişim tarihi: 08.10. 2016).

Georgian Minister Eyes EU Membership in 15 Years, Radio Free Europe, 18.04.2011. http://www.rferl.org/content/georgia_eu_membership_baramidze/9498036.html
(erişim tarihi: 20.11.2016)

"Georgia: Russian Peacekeeper Buildup in Abkhazia 'illegitimate' - Official", EurasiaNet, 30.04.2008. http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav050108b.shtml
(erişim tarihi: 14.06.2016)

Gürcistan Güney Osetya'yı, Rusya Gürcistan'ı Bombalıyor. Deutsche Welle, 08.08.2008. http://www.dw.com/tr/g%C3%BCrcistan-g%C3%BCney-osetyay%C4%B1-rusya-g%C3%BCrcistan%C4%B1-bombal%C4%B1yor/a-3546813 (erişim tarihi: 12.08.2015)

"Gruziya soglasna prodat magistralnıy gazoprovod Gazpromu", Lenta.Ru, 28.10.2005. http://www.lenta.ru/news/2005/12/28/gas1/ (erişim tarihi: 11.11.2016)

Güney Osetya Savaşı Haritası. https://www.stratejikortak.com/2015/11/2008-osetya-savas-neden-ck.html
(erişim tarihi: 22.11.2015)

"Gürcistan'a Neden Yatırım?", Georgian National Investment Agency.

http://www.investingeorgia.org/en/ (erişim tarihi: 28.11.2016)

Gürcistan Haritası

https://www.google.ru/search?q=G%C3%BCrcistan+Haritas%C4%B1+kaynak&newwindow=1&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwi5junbK3UAhXobZoKHbYPDNcQ7AkIMA&biw=1366&bih=662#imgrc=eVSiGJY4ysyGuM:

(erişim tarihi: 23.11.2016)

Heartland, Spykman's Rimland

http://infomapsplus.blogspot.com/2014/07/geostrategy-what-is-heartland.html

(erişim tarihi: 07.04.2017)

"Is Moscow behind Georgian Unrest?", Radio Free Europe, 14.11.2007.

http://www.rferl.org/content/article/1079133.html (erişim tarihi: 17.11. 2016)

"Priamıe inostrannıe investitsii v Gruzıyu v 2010 godu sokratilis na", Civil.Ge, 12.03.2001.

http://www.civil.ge/rus/article.php?id=21772 (erişim tarihi: 12.11.2016)

Pro-Anhazya.eu, "Abhazya Gürcü saldırganlığını protesto ediyor".

http://www.pro-abkhazia.eu/News-T-Agustos2008.html (erişim tarihi: 16.10.2015)

Russian-Georgian Crisis, Parlament of Georgia,

http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=1315&info_id=22617

(erişim tarihi: 22.11.2016)

"Rusya'dan sonra Gürcü şarabı ve maden suyu Abhazya'da da yasaklandı", News.ru, 15.05.2006.

http://www.newsru.com/finance/15may2006/abhasia.html (erişim tarihi: 22.11.2016)

Russia Beyond Putin, AMACAD, 1.06.2016.

http://www.amacad.org/russia/russiaConference.pdf#page=33(erişim tarihi: 11.11.2016)

"Russia's Economic Imperialism," Project Syndicate, 17.01.2006.

http://www.project-syndicate.org/commentary/papava1 (erişim tarihi: 07.11.2016)

"Russia/Georgia: Russia Impounds Georgian Mineral Water," Radio Free Europe / Radio Liberty, 19.04.2006.

http://www.rferl.org/featuresarticle/2006/04/e3ee1b53-6b14-4553-a05d-4aa389364dd0.html (erişim tarihi: 06.11.2016)

"Rossiya obyavila blokadu Gruzii", Lenta.ru, 02.10.2006.

http://lenta.ru/news/2006/10/02/blockade/ (erişim tarihi: 06.11.2016)

Russia deploys S-300 missiles in Abkhazia", Defense News, 12.08.2010.

http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2010-08/12/c_13441635.htm (erişim tarihi: 15.10. 2016)

"Rusya Gürcistan'a girdi". Hurriyet. 08.08.2008. http://www.hurriyet.com.tr/rusya-gurcistana-girdi-9611495 (erişim tarihi 16.10.2015)

Russian Agencies: Saakashvili Says Threat of War Remains," Civil Georgia, 08.05.2008. http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17792 (erişim tarihi: 15.08.2016)

"Review of a Little War that Shook the World," Financial Times, 22.03.2010. http://www.ft.com/cms/s/2/d58f759c-32de-11df-bf5f-00144feabdc0.html (erişim tarihi: 14.05.2015)

Road to War in Georgia,The Chronicle of a Caucasian Tragedy. Spiegel Online, 25.09.2008. http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,574812-3,00.html (erişim tarihi: 22.04.2015)

Statistics on inflation, Gürcistan'ın 2008 Yılı Nüfusu, Statistics.ge, 13.12.2009. http://www.statistics.ge/main.php?pform=47&plang=1 (erişim tarihi: 23.11.2016)

U.S. Department of State, Interview with Sylvie Lanteaume, Lachlan Carmichael, and Jordi Zamora Barceló of Agence France-Presse, 22.12.2008. https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/12/113437.htm (erişim tarihi: 22.02.2015)

Uluslararası Politika Akademisi. "Rusya'nın Enerji Politikaları Bağlamında Orta Asya Ülkeleriyle İlişkileri". http://politikaakademisi.org/2012/12/23/rusyanin-enerji-politikalari-baglaminda-orta-asya-ulkeleriyle-iliskileri/ (erişim tarihi: 12.10.2015)

U.S. Department of State, "U.S.-Russia Relations in the Aftermath of the Georgia Crisis", 09.09.2008. https://2001-2009.state.gov/p/eur/rls/rm/109363.htm(erişim tarihi: 10.11.2015)

"Vneshtorgbank (VTB) Rossii priobretaet kontrolnıy paket aktsii kommercheskogo "Obyedinenie novogo gruzinskogo banka", Finam.ru, 18.01.2005.

Vneshtorgbank (VTB), Rusya, ticari "Birleşik Gürcistan Bankası bir kontrol hissesini satın aldı, Finam.ru, 18.12.2005. http://www.finam.ru/investments/newsma000010201D/default.asp?fl=1 (erişim tarihi: 30.01.2016)

"Vneshtorgbank Armsavingsbank, bir kontrol hissesini satın aldı",Vedomosti, 24.03.2004.

http://www.vedomosti.ru/newsline/news/2004/03/24/16606 (erişim tarihi: 30.01.2016)

"VneshtorgbankpriobrelkontrolnıypaketaktsiiArmsberbanka", Vedomosti, 24.03.2004. http://www.vedomosti.ru/newsline/news/2004/03/24/16606 (erişim tarihi: 30.01.2016)

"Vsledza Rossiyei gruzinskie vina I mineralnıe vodı zapretila Abhazya", News.Ru, 15.05.2006.

Workers' Remittances by Major Partner Countries," Money Transfers by Countries, National Bank of Georgia, https://www.researchgate.net/publication/255724827_Economic_Component_of_the_Russian-Georgian_Conflict (erişim tarihi: 22.11.2016)

Why Georgia Start the War, Dodmil, 19.10.2009. http://www.dod.mil/dodgc/olc/docs/testCraddock080313.pdf (erişim tarihi: 10.05.2015)

Why Nicaragua recognised South Ossetia and Abkhazia, Abkhazworld, 14.10.2016. http://abkhazworld.com/aw/interview/117-why-nicaragua-recognised (erişim tarihi: 09.11.2016)

Yılmaz. R, "Bağımsızlık Sonrası Dönemde Rus-Gürcü İlişkileri". http://www.bilgesam.org/incele/171/-bagimsizlik-sonrasi-donemde-rus-gurcu iliskileri/#.WTXSheuGPIU (erişim tarihi: 17. 10.2015)

EK 1 - YÜZ YÜZE GÖRÜŞMEDE KULLANILAN SORU FORMU

Sayın MSC Russian and East European Studies St Antony's College University of Oxford Levan Kakhishvili,

Bu soru formu "Güney Osetya ve Abhazya Sorunu Sonrası Tiflis-Moskova ilişkileri 2008-2013" konulu yüksek lisans tez araştırmasının veri toplama aracı olarak tasarlanmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerinden ve elde edilen veriler, ayrıca "The school of Russian and Assian Studies", Georgian Young Lawyers Association, Human Rights Center, Union "21 Century", Union "Article 42 of the Constitution", Center for the Protection of Constitutional Rights tarafından yayınlanan görüşmeleri çalışma için kullanılacak. Üniversite-Siyasal hayatı arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve elde edilen sonuçlardan ortaklaşa yararlanmak düşüncesiyle çalışmamızı desteklediğiniz için teşekkürlerimizi sunarız.

Sorular:

2008 Rusya'ya karşı yapılan savaş sırasında Gürcistan'ın kayıpların Gürcü istilası sırasında kolaylıkla öngörülebilir olduğunu göz önüne alındığında, Gürcistan güçlü olan komşuya karşı çatışmayı neden başlattı?

Saakaşvili'nin devletin başına geçmesinden sonra Gürcistan dış siyaseti neredeyse tamamı ile denecek seviyede direkt olarak Avrupa ve ABD'ye dönmüş ve bu doğrultu esasında şekillenmeye başlamıştır. Bunun en büyük göstergelerinden bir tanesi de Saakaşvili göreve geldikten sonra A.B.D başkanı G.W. Bush'un Gürcistan'ı bizzat kendisinin ziyaret etmesidir. Fakat bu durum ortaya bir Kafkasya krizinin çıkmasına sebep oldu ve Gürcistan ile Rusya yavaş yavaş karşı karşıya gelmeye başladı. Zaten Rusya ile Gürcistan'ın arası Rusya'nın ayrılıkçı bölgeler Abhazya, Güney Osetya ve Acaristan' desteklemesinden dolayı gergindi. Bunlara paralel olarak Gürcistan'ın her defasında Abhazya ve Güney Osetya'daki ayrılıkçı güçlerin Rusya tarafından desteklendiğini belirtmesi artık savaşın kaçınılmaz olduğunun bir göstergesi haline gelmişti. Güney Osetya gibi Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü tehdit eden Rusya destekli iki sorun bulunmaktaydı ve bu iki sorunun üstü Gürcistan Avrupa ve özelliklede A.B.D ye yaklaştıkça açılmaktaydı. Yaşanan bu olaylar sonunda nihayetinde Gürcistan'a yapılmaya başlanan askeri ve ekonomik A.B.D yardımları, Gürcistan'da yapılan A.B.D destekli askeri tatbikat ve Gürcistan'ın NATO'ya üyeliğinin dünya basınında büyük yankı bulmasıyla beraber Gürcistan'ın ateşkes çağrıları doğrultusunda 7 Ağustos 2008'de Rusya ve ABD'nin araya girmesiyle Gürcistan ve

Güney Osetya'daki Tskhinvali hükümeti arasında bir ateşkes yapılmıştır fakat ateşkesin üzerinden birkaç saat geçmesinin hemen ardından Güney Osetya'nın tek taraflı bağımsızlığını ilan etmesinden sonra başkenti Tskhinvali'nin yoğun top atışına tutulduğu belirtilmiştir ve böylece savaş başlamıştır.

Son krizi ne tetikledi?

Kriz, Saakaşvili'nin 2004'te yaptığı açıklamalarla tırmanmaya başladı. Bir yıl önce Cumhurbaskanlığı koltuğuna oturan Saakaşvili, Osetya'yı, Tiflis'e bağlamak istedi. Ancak buna karşı çıkan Osetler, 2006'da düzenledikleri referandumla bağımsızlık istedi. Fakat referandum sonucunu kimse tanımadı.

Sizce Rusya'nın Saakashvili hükümetini istikrarı bozmak ve eylemlerinde istifasını ya da bir rejim değişikliği yapmak için en azından kısmen bir istek yok mu? Rusya neden müdahale etti?

Rusya, Güney Osetya ve Gürcistan arasında çıkan çatışmalarda barış gücü olarak görev yapıyor. Arka bahçesi olarak gördüğü Gürcistan'ın Batı'ya yaklaşmasını ve NATO üyesi olmasını da istemiyordu. Güney Osetya halkının yüzde yetmişi Rus pasaportu taşıyor. Güney Osetya ve Abhazya'ya destek veren Rusya, bu yolla Gürcistan'ın kendi etki alanından kurtulup ABD ve Avrupa'ya yaklaşmasını engellemeye çalışıyor.

Gerilimler Ağustos 2008'e kadar neden arttı?

Gürcistan'ın batısında Adjara'yı kontrol altına alma başarısı ve daha iyi bir ekonomi Tiflis'in kararını zorladı. Saakaşvili askeri harcamalarını büyük ölçüde arttırdı ve Batı yanlısı eğilimlerini NATO'ya katılmaya teşvik ederek açıkça belirtti. Öte yandan Rusya'nın iç siyaseti istikrara kavuştu ve kendi etki alanıyla daha fazla ilgilenmeye başladı ve Gürcistan'ın batı yönelimiyle başladı. Rusya, Abhazya ve Ossetian vatandaşlarına pasaport vermeye başladı ve Tiflis'in rahatsızlığına kıyasla bölücü bölgelere finansal ve ekonomik desteğini arttırdı.

Rusya'nın Gürcistan'ın Güney Osetya'daki saldırganlığına farklı şekilde tepki göstermesinin olası olduğunu düşünüyor musunuz? Bu askeri çatışması sırasında etnik temizlik meselesi yükseldi mi?

Etnik milliyetçilik; politik hedeflerine ulaşma sürecinde kullanılmak üzere, sınırlarını kendisinin belirlediği ve dahası sınırlarını güncelleme hakkını kendi tekelinde olduğu bir kültürel alana ihtiyaç duyar. Etnik Rus milliyetçiliği için yukarıdaki kültürel miras "Rusya'nın Yakın Çevresi'nde" politik ve ekonomik hedeflere ulaşmak için kullanılabilecek büyük bir stratejik avantaj anlamına gelmektedir. Oysa örneğin Gürcü milliyetçiliği için büyük bir tehdit ve kültürel yozlaşma kaynağı olarak görülür. Bu bağlamda hesaplaşmaların en önemlilerinden birinin "yakın çevre devletleri" ile bu devletlerin iç olumsuz ötekileri olarak etiketlediği/etiketleyeceği Sovyet/Rus dilli/Rus kültürlü topluluklar arasında olacağı tezini savunmak bir kehanet değildir. Gürcistan'da olay, basitçe devlet düzleminde tutunum bulan etnik milliyetçilik - Rusdillilik/Rus kültürü kavgası değildir. İstikrarsızlığın en büyük nedeni de Gürcistan'da olayın bu kadar basit olmamasıdır. Kültürel ve politik düzlemlerde yaşanan çatışma, küresel aktörlerin belirlediği daha büyük stratejik güç çatışmalarıyla çakışmaktadır.

EK 2 – NİCEL ARAŞTIRMADA ORGANİZASYONLAR TARAFINDAN YAPILAN DAĞILIMI

Görüşmelerin organizasyonlara göre dağılımı aşağıdaki tablolarda (Tablo 1 ve Tablo 2) açıkça belirtilmiştir ve anket formunun durumuna göre katılımcı sayısını göstermektedir.

Tablo 1 Davacının Organizasyonlar Tarafından Dağılımı ve Anketi Doldurma Durumu

	Organizasyon	Anket sayısı	%
1	Gürcistan Genç Avukatlar Birliği	343	32.51
2	Birlik "Madde 42"	323	30.62
3	İnsan Hakları Merkezi	83	7.87
4	Anayasal Hakları Koruma Merkezi	87	8.25
5	Birlik "21. Yüzyıl"	214	20.28
99	Diğerleri	5	0.47
TOPLAM		1055	100

1055 aileye sağlanan bilgilerin temelinde, hasarla sistemleştirilen aşağıdaki bilgileri ilgili taraflara getirmeye çalışıldı.

Kaynak: Report of the Georgian Non-Governmental Organizations on Violation of Fundamental Human Rights & International Humanitarian Law August War, 2008, "August Ruins", 2009.

Tablo 2 Bir davalı aile üyelerinin maruz kaldığı zararların hacmi

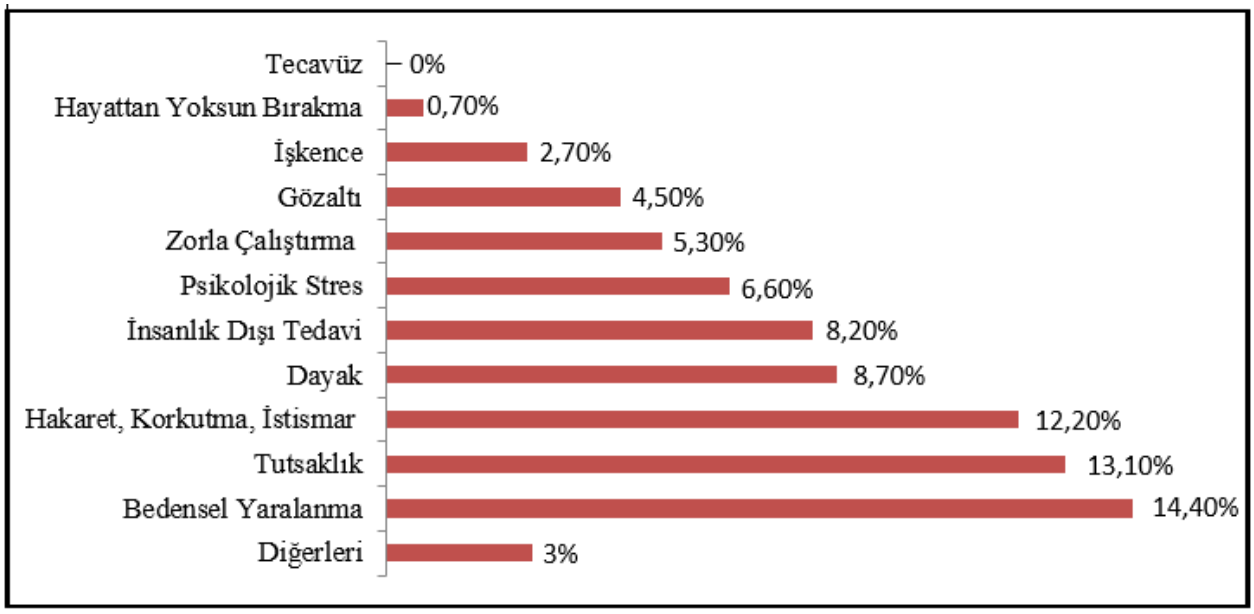

Kaynak: Report of the Georgian Non-Governmental Organizations on Violation of Fundamental Human Rights & International Humanitarian Law August War, 2008, "August Ruins", 2009.

Tablo 3 Hasarın çoğunun davalı tarafından tespit edildiği 20 bölge

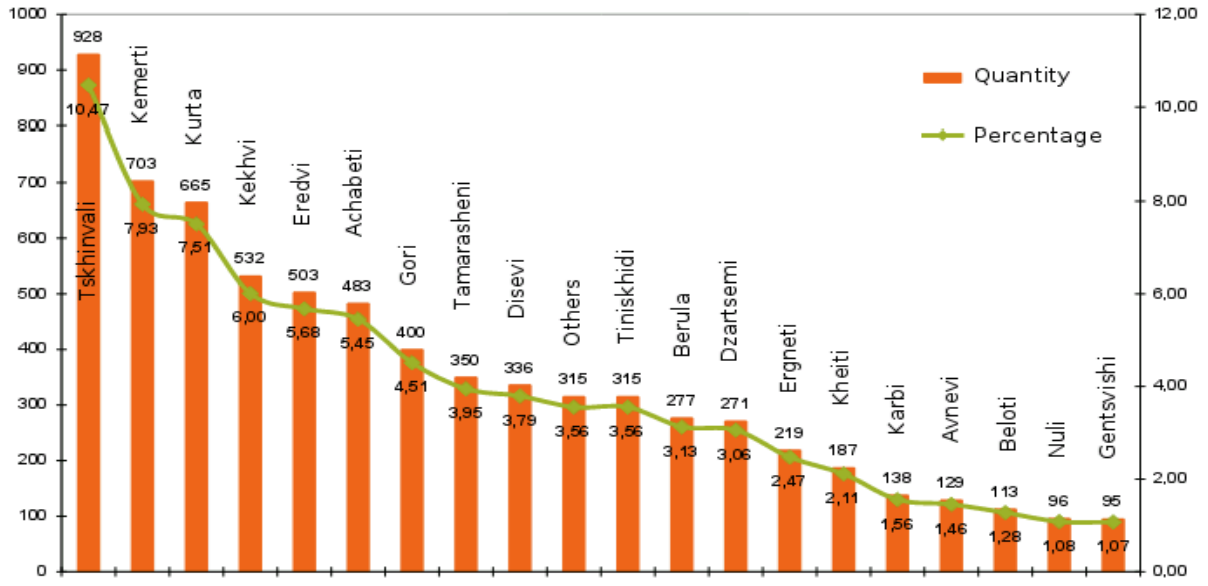

Kaynak: Report of the Georgian Non-Governmental Organizations on Violation of Fundamental Human Rights & International Humanitarian Law August War, 2008, "August Ruins", 2009.

Tablo 4 Katılımcıların kurumsal aidiyetlerine göre belirlenen ihlaller

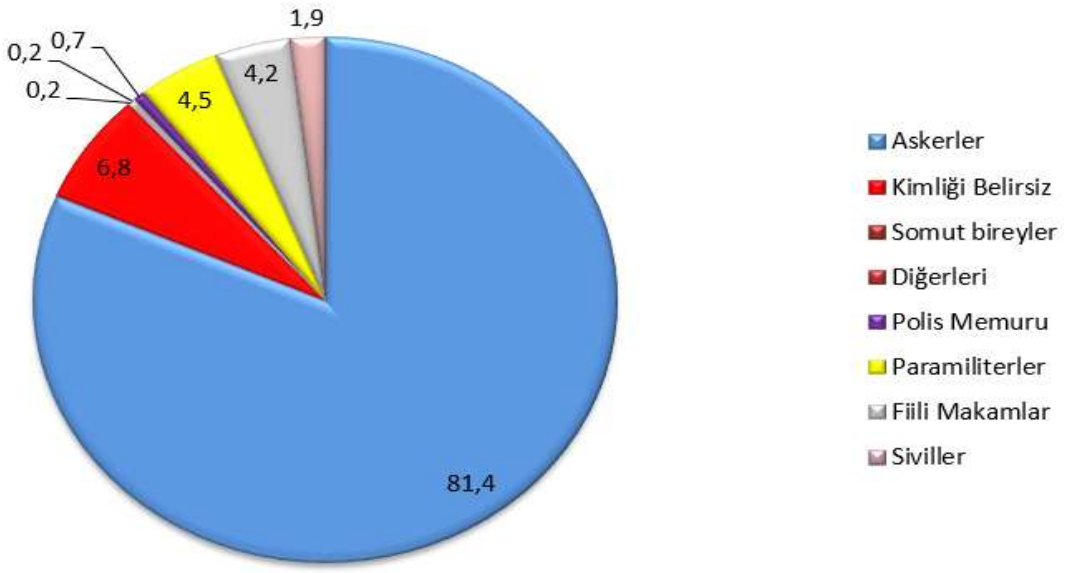

Kaynak: Report of the Georgian Non-Governmental Organizations on Violation of Fundamental Human Rights & International Humanitarian Law August War, 2008, "August Ruins", 2009.

EK 3 - AGIT BAŞKANLIĞI BÜROSUNA MEKTUP

OSCE

Office for Democratic Institutions and Human Rights

The Director

Warsaw, 27 November 2008

H.E. Minister Alexander Stubb
OSCE Chairman-in-Office
Helsinki

Excellency,

In response to your request of 17 September 2008, the ODIHR has prepared a report, attached to this letter, on the human rights situation following the armed conflict in Georgia. It is based primarily on information gathered by a Human Rights Assessment Mission, a joint undertaking by the ODIHR and the HCNM, during recent visits to the war-affected areas.

The information contained in the report makes clear that there are serious concerns in regard to human rights and minority issues in the war-affected areas. The direct effects of the war – including, in particular, killings of civilians, extensive damage to homes and other civilian property, as well as the displacement of a large portion of the population – continue to have a serious adverse impact on tens of thousands of individuals. Displaced persons have not been allowed to return in dignity and safety to their former places of residence in South Ossetia, as required by OSCE commitments and other international obligations, while many who fled from the Kodori region of Abkhazia have feared to return because of the uncertain security situation.

Another troubling result of the conflict is the restrictions on movement to and from areas controlled by the *de facto* authorities in South Ossetia and Abkhazia. These restrictions have the effect of exacerbating both political and ethnic tensions, as well as causing hardship to countless individuals and families. Ethnic Georgian communities in the Gali region of Abkhazia do not enjoy all rights guaranteed to them by OSCE commitments.

Providing adequately for the needs of persons still displaced by the conflict and others who lost their homes in the conflict remains an urgent priority. I am heartened by the efforts of the Government of Georgia, as well as other authorities and international humanitarian agencies to provide essential humanitarian assistance to a large number of displaced persons and others in need. At the same time, however, the conditions in which many victims of the conflict are living require substantial improvement. Much remains to be

Address: Aleje Ujazdowskie 19
00-557 Warsaw
tel: 48-22/520 06 00 · komertel: 48/39 12 30 18
fax: 48-22/520 06 05
E-mail: office@odihr.osce.waw.pl
Website: http://www.osce.org/odihr

done to establish adequate conditions for them and to involve them in decision-making on their future.

There is an urgent need to establish accountability for individuals responsible for human rights violations during the conflict and its aftermath and to provide compensation for the victims.

I appeal to the parties to take bold steps towards reconciliation and a political settlement to the conflict that will ensure that all persons can fully enjoy all of their human rights and fundamental freedoms, and that the rights and interests of minority communities will be fully respected in accordance with international obligations and OSCE commitments.

The ODIHR is committed to remaining engaged with relevant authorities to assist in the important task of protecting the human rights of all persons affected by the conflict and its aftermath.

Sincerely,

Janez Lenarčič
Ambassador

CC: H.E. Ambassador Knut Vollebaek, High Commissioner on National Minorities, The Hague

H.E. Ambassador Marc Perrin de Brichambaut, OSCE Secretary General, Vienna

EK 4 – ULUSLARARASI YERINDEN OLMA İZLEME MERKEZI RAPORU, AĞUSTOS 21, 2008

Gürcistan: Yenilenen Çatışma ve Yerinden Olmuş en ez 128.000 Kişi

İnsani Durum

The main town of South Ossetia, Tskhinvali, was devastated during an attack by Georgia. Ethnic Ossetians fled when Georgian military personnel entered the town. Meanwhile, ethnic Georgians fled surrounding villages, which were looted and set on fire by Ossetian militias.[709] The town of Gori, close to South Ossetia and 70 kilometers from Tbilisi, was mostly abandoned following attacks by Russia, and many shops have been destroyed and looted.[710] Some 6,000 people displaced by fighting in the 1990s and registered as IDPs also fled.[711] According to Human Rights Watch (HRW), forces on both sides in the conflict between appear to have killed and injured civilians through indiscriminate attacks on Gori and Tskhinvali.[712] Some 3,000 ethnic Georgians also fled bombings from the Upper Kodori Valley, an area of Abkhazia controlled by Georgia.[713] They found refuge in the town of Kutaisi, Georgia, with the assistance of the UN and of the Georgian government.[714]

Most of the displaced are estimated to be staying with relatives and friends, or to be living in unofficial shelters, which makes it very difficult to estimate their number and locations or to know how long displacement is likely to last. According to UN assessments, tens of thousands of people found refuge in temporary facilities in and around Tbilisi, Kutaisi and smaller towns, in kindergartens, schools, and public and government buildings, and 600 people are staying in a tent camp close to the airport of Tbilisi. Thousands are reported to lack access to food.[715] The large-scale destruction of the South Ossetian capital and of other towns and villages

[709] Human Rights Watch (HRW), 13 August 2008, Georgian villages in South Ossetia burnt, looted
[710] United Nations Country Team in Georgia, 13 August 2008, Georgia: Situation Report on the Conflict - No. 6, 13 Aug 2008
[711] United Nations Country Team in Georgia, 10 August 2008, Georgia: Situation Report on the Conflict - No. 3, 10 Aug 2008
[712] Human Rights Watch (HRW), 14 August 2008, Russia/Georgia: Investigate civilian deaths
[713] UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UN OCHA), 18 August 2008, Consolidated Appeals Process (CAP): Georgia Crisis Flash Appeal 2008
[714] United Nations Country Team in Georgia, 13 August 2008, Georgia: Situation Report on the Conflict - No. 6, 13 August 2008
[715] World Food Programme (WFP), 13 August 2008, WFP reaches thousands in Georgia displaced by conflict

in Georgia means that as people try to return home, they will need support to rebuild their house, schools, bridges, to restore water supply, and to ensure mine clearances.[716]

[716] CARE, 14 August 2008, CARE helps growing number of displaced people in Georgia

EK 5 - DEMOKRATİK KURUMLAR VE İNSAN HAKLARI DAİRESİ RAPORU

GÜRCİSTAN'DAKİ ÇATIŞMADA SAHİPTEN SAVAŞIYLA ETKİLENEN ALANLARDA İNSAN HAKLARI

Warsaw27 November

The Government of Georgia's ambitious plan rapidly to construct housing forthousands of displaced persons from South Ossetia is well underway, with muchconstruction already visible. The Deputy Minister for Refugees and Accommodationconfirmed to the HRAM that the Government began constructing housing units forthose who were not able to return, i.e. 22 000 persons. Each family would be allocateda furnished and fully equipped house and 600 to 700 square meters of land. The first 6000 houses were supposed to be constructed before the winter according to theDeputy Minister.[717] It remained unclear on which basis the houses would be allocatedto the beneficiaries and if the latter would have legal security of tenure, protectingthem against risks of forced eviction.

Many of the families in Tskhinvali whose homes were burned or damaged during theconflict remain in the damaged homes, where they are at risk from the unstablestructures or the elements. The HRAM saw, for example, one family living in aburned structure where a plastic tarpaulin substituted for a wall. Some of those notliving in their damaged homes are housed with friends or family or in seven collectivecentres. About 45 people who recently fled from Kakheti region are alsoaccommodated in collective centres in Tskhinvali[718].The HRAM visited onecollective centre occupied by about 30 persons. Its residents had electricity andheaters in every room and said food was provided. Within South Ossetia, the reconstruction of damaged buildings was reportedly beinghandled by the Russian Federation's emergency relief agency EMERCOM[719], although the HRAM did not see much ongoing reconstruction underway during itsvisit. According to the head of the *de facto* State Commission on HumanitarianAssistance, the *de facto* authorities have been able to cover food needs and mostclothing requirements, but building materials now remain a priority for assistance.

---

[717] HRAM meeting with the Deputy Minister for Refugees and Accommodation, Beso Tserediani.
[718]HRAM meeting with the *de facto* Deputy Minister for Special Affairs, Kazbek Karsanov.
[719]EMERCOM: Russian Federation Ministry for Civil Defence, Emergencies and Disaster Relief; UN Mission Report, Humanitarian Assessment Mission to South Ossetia, 16-20 September 2008.
www.parliament.ge/files/1185_20707_505519_SOssetia_Mission_Report_16-20_Sept_2008_Final_for_distr.pdf

EK 6 - SÜRÜNEN EKLENMENİN ZAMAN ÇİZELGESİ

Kaynak: The Guns of August: Russia's War in Georgia 2008, s.78.

• Deployment in Abkhazia of military personnel in excess of the agreed limits	May 26, 2008	Absent
• Wounding a serviceman of another party since beginning of 2008	July 3, 2008	August 1, 2008
• Invasion of a group of aircrafts into the airspace of another party	July 9, 2008	August 8, 2008
• Obstruction of the activity of peacekeeping forces of another party	July 27, 2008	August 8, 2008
• Firing in the direction of the OSCE observers	July 28, 2008	August 8, 2008
• Artillery shelling of the territory of another party since beginning of 2008	July 29, 2008	August 1, 2008
• Casualty of a serviceman (law enforcement officer, or policeman) of another party since beginning of 2008	August 6, 2008	August 1, 2008
• Deployment of heavy weaponry in the zone of conflict in South Ossetia	August 1, 2008	August 7, 2008 9:00 P.M.
• Use of heavy weaponry prohibited in the zone of conflict and confirmed by observers	August 1-2, 2008	August 7, 2008, 11:50 P.M.
• Mass evacuation of civilians from the zone of conflict	August 2, 2008	August 7, 2008
• Mass arrival of journalists representing the media of the party into the zone of conflict	August 2, 2008	August 8, 2008
• Arrival of military commanders who would be leading the operation into the zone of conflict	August 3, 2008, morning	August 6, 2008
• Meeting of a security council (or similar type meeting) that would lead to the decision to launch military operations	August 3, 2008, morning	August 7, 2008, 1:00 P.M.
• Beginning of mass mobilization	August 3, 2008	August 8, 2008, 8:00 A.M.
• Confirmed arrival of mercenaries (volunteers) into the zone of conflict	August 4, 2008	Absent/No data
• Presence of regular military forces of Russia and Georgia on the territory of South Ossetia	No later than August 3, 2008	August 7, 2008, 9:00 P.M.

EK 7 - SÜRÜNEN EKLENMENİN ZAMAN ÇİZELGESİ

Kaynak: The Guns of August: Russia's War in Georgia 2008, s.79.

• Arrival of medical units and communication units of the regular military forces into the zone of conflict	August 4, 2008	August 7, 2008 9:00 P.M.
• Regular description of the situation by the media of the parties as a full-scale war	August 3, 2008	August 8, 2008
• Issue of order of a chief of military (or security) body to destroy (to raze down) a settlement (village) on the territory of another party	August 5, 2008	Absent
• Increase in the number of peacekeeping forces in South Ossetia in excess of agreed limits	No later than August 7, 2008	Absent /No data
• Confirmed crossing of Russian-Georgian international border by regular troops of the opposite party	August 7, 2008, 3:52 A.M.	Absent
• Public statement of a political leader of the party to "clean" the members of another ethnic group from the zone of conflict	August 7, 2008, 10:50 A.M.	Absent
• Order to put military forces on the highest alert	August 7, 2008, no later 11:00 A.M.	August 7, 2008, 2:00 P.M.
• Causing death to a civilian person of another party	August 7, 2008, 2:00 P.M.	August 8, 2008, 2:00 A.M.
• Causing death to a serviceman of peacekeeping forces of another party	August 7, 2008, 2:00 P.M.	August 8, 2008, 8:00 A.M.
• Implementation of unilateral cease-fire on August 7, 2008	Absent	August 7, 2008, 5:10 P.M.
• Announcement of unilateral cease-fire on August 7, 2008	Absent	August 7, 2008, 6:40 P.M.
• Shelling positions of another party after implementation of unilateral cease-fire on August 7, 2008	August 7, 2008, 8:40 P.M.	August 7, 2008, 11:50 P.M.
• Order to engage into military operations given to peacekeeping troops	August 8, 2008, 00:30 A.M.	Absent
• Fighting positions adopted by peacekeeping troops	August 8, 2008, 1:00 A.M.	Absent

EK 8 - SÜRÜNEN EKLENMENİN ZAMAN ÇİZELGESİ

Kaynak: The Guns of August: Russia's War in Georgia 2008, s.80.

• Engagement in military operations by peacekeeping troops	August 8, 2008, no later than 06:20 A.M.	Absent
• Use of tactical missile against the other party	August 8, 2008, 7:30 A.M.	Absent
• Announcement of cease-fire, its implementation, creation of a humanitarian corridor for transportation of wounded and civilians out of zone of action	Absent	August 8, 2008, 3.00-6.00 P.M.
• Blockade of maritime routes of the other party	August 8, 2008, 4:40 P.M.	Absent
• Implementation of ethnic cleansing of the opposite party	Since August 9, 2008	Absent
• Marine troops landing into the zone of conflict	August 10, 2008, 1:07 A.M.	Absent
• De jure recognition of the independence of Abkhazia and South Ossetia	August 26, 2008	Absent

Source: http://aillarionov.livejournal.com/70169.html

*Types, dates, and time of actions considered as acts of aggression according to the UN GA #3314 resolution performed by each party for the first time

EK 9 - KAVKAZ-2008 BROŞÜRÜ (RUSÇA)

Kaynak: Russia's War in Georgia, s. xi.

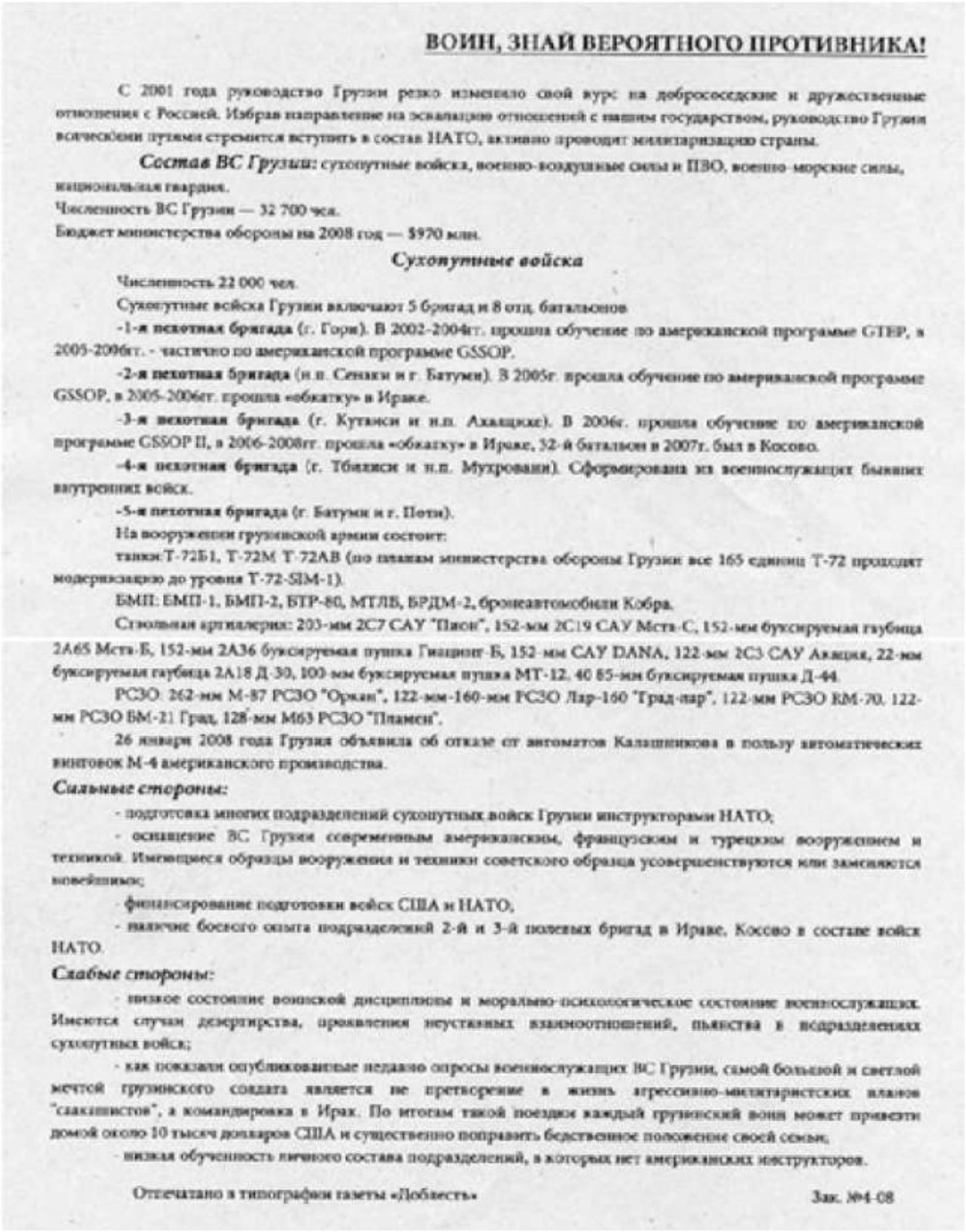

ВОИН, ЗНАЙ ВЕРОЯТНОГО ПРОТИВНИКА!

С 2001 года руководство Грузии резко изменило свой курс на добрососедские и дружественные отношения с Россией. Избрав направление на эскалацию отношений с нашим государством, руководство Грузии всячески стремится вступить в состав НАТО, активно проводит милитаризацию страны.

Состав ВС Грузии: сухопутные войска, военно-воздушные силы и ПВО, военно-морские силы, национальная гвардия.

Численность ВС Грузии — 32 700 чел.

Бюджет министерства обороны на 2008 год — $970 млн.

Сухопутные войска

Численность 22 000 чел.

Сухопутные войска Грузии включают 5 бригад и 8 отд. батальонов

-1-я пехотная бригада (г. Гори). В 2002-2004гг. прошла обучение по американской программе GTEP, в 2005-2006гг. - частично по американской программе GSSOP.

-2-я пехотная бригада (н.п. Сенаки и г. Батуми). В 2005г. прошла обучение по американской программе GSSOP, в 2005-2006гг. прошла «обкатку» в Ираке.

-3-я пехотная бригада (г. Кутаиси и н.п. Ахалцихе). В 2006г. прошла обучение по американской программе GSSOP II, в 2006-2008гг. прошла «обкатку» в Ираке, 32-й батальон в 2007г. был в Косово.

-4-я пехотная бригада (г. Тбилиси и н.п. Мухровани). Сформирована из военнослужащих бывших внутренних войск.

-5-я пехотная бригада (г. Батуми и г. Поти).

На вооружении грузинской армии состоит:

танки:Т-72Б1, Т-72М, Т-72АВ (по планам министерства обороны Грузии все 165 единиц Т-72 проходят модернизацию до уровня Т-72-SIM-1).

БМП: БМП-1, БМП-2, БТР-80, МТЛБ, БРДМ-2, бронеавтомобили Кобра.

Стволная артиллерия: 203-мм 2С7 САУ "Пион", 152-мм 2С19 САУ Мста-С, 152-мм буксируемая гаубица 2А65 Мста-Б, 152-мм 2А36 буксируемая пушка Гиацинт-Б, 152-мм САУ DANA, 122-мм 2С3 САУ Акация, 22-мм буксируемая гаубица 2А18 Д-30, 100-мм буксируемая пушка МТ-12, 40 85-мм буксируемая пушка Д-44.

РСЗО: 262-мм М-87 РСЗО "Ураган", 122-мм-160-мм РСЗО Лар-160 "Град-пар", 122-мм РСЗО RM-70, 122-мм РСЗО БМ-21 Град, 128-мм М63 РСЗО "Пламя".

26 января 2008 года Грузия объявила об отказе от автоматов Калашникова в пользу автоматических винтовок М-4 американского производства.

Сильные стороны:

- подготовка многих подразделений сухопутных войск Грузии инструкторами НАТО;
- оснащение ВС Грузии современным американским, французским и турецким вооружением и техникой. Имеющиеся образцы вооружения и техники советского образца усовершенствуются или заменяются новейшими;
- финансирование подготовки войск США и НАТО;
- наличие боевого опыта подразделений 2-й и 3-й полевых бригад в Ираке, Косово в составе войск НАТО.

Слабые стороны:

- низкое состояние воинской дисциплины и морально-психологическое состояние военнослужащих. Имеются случаи дезертирства, проявления неуставных взаимоотношений, пьянства в подразделениях сухопутных войск;
- как показали опубликованные недавно опросы военнослужащих ВС Грузии, самой большой и светлой мечтой грузинского солдата является не претворение в жизнь агрессивно-милитаристских планов "саакашвистов", а командировка в Ирак. По итогам такой поездки каждый грузинский воин может привезти домой около 10 тысяч долларов США и существенно поправить бедственное положение своей семьи;
- низкая обученность личного состава подразделений, в которых нет американских инструкторов.

Отпечатано в типографии газеты «Доблесть» Зак. №4-08

EK 10 - KAVKAZ-2008 BROŞÜRÜ (İNGLİZCE)

Kaynak: The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia, s. xii.

Soldier, know your probable enemy!

Starting in 2001, the government of Georgia abruptly changed its course towards neighborly and friendly relations with Russia. Choosing to exploit relations with our country, the Georgian government is using all possible means to enter the NATO club by actively increasing militarization of the country.

Composition of Georgian Armed Forces: ground troops, air force and air defense forces, navy forces, national guard.

Number of Georgian Armed Forces – 32,700 men.

The Defense Ministry budget for 2008 – $970 million.

Ground Troops

Size – 22,000 men.

The Armed Forces include five brigades and eight separate battalions.

1st infantry brigade (Gori city). In 2002–2004 underwent training based on American Georgia Train and Equip Program (GTEP). In 2005–2006 – partially [underwent] American Georgia Sustainment and Stability Operation Program (GSSOP).

2nd infantry brigade (Senaki town and Batumi city). In 2005 underwent training based on American GSSOP; 2005–2006 underwent "operation test" in Iraq.

3rd infantry brigade (Kutaisi city and Ahaltsihe town). In 2006 underwent training based on American GSSOP II; in 2006–2008 underwent "operation test" in Iraq; in 2007, was [part of] a special battalion in Kosovo.

4th infantry brigade (Tbilisi city and Muhrovani town). Composed of armed personnel formerly serving at the Interior Ministry.

5th infantry brigade (Batumi city and Poti town).

The Georgian Army forces include [the following armaments]:

Tanks: T-72B1, T-72M, T-72AB (according to plans of the Georgian Defense Ministry, all of 165 units of T-72 tanks are currently being upgraded to T-72-SIM-1).

Armored personnel carriers: APC-1, APC-2, APC-80, MT-LB multipurpose tracked vehicles, BRDM-2, armored car Cobra.

Bombardment artillery: 203 mm 2S7 "Pion" self-propelled artillery gun, 152 mm 2S19 MSTA-S self-propelled howitzer, 152 mm 2A65 Msta-B howitzer, 152 mm 2A36 "Giatsint-B" artillery gun, 152 mm ShKH Dana vz.77, 152-mm self-propelled howitzer 2S3 "Akatsiya," 22-mm howitzer 2A18 (D-30), 40 85-mm divisional gun D-44.

Multiple artillery rocket system: 262 mm M-87 "Orkan" MLRS, GRADLAR 122mm/160 mm, 122 mm RM-70, 122 mm Multiple Rocket Launcher BM-22 "Grad," 128 mm M-63 artillery rocket "Plamen."

On January 26, 2008 Georgia announced its refusal to purchase "Kalashnikov" machine guns in favor of M-4 machine guns produced by America.

EK 11 - KAVKAZ-2008 BROŞÜRÜ (İNGLİZCE)

Kaynak: The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia, s. xiii.

Strengths:

- training of most of Georgian ground troops by NATO instructors; equipment of Georgian Armed Forces by modern American, French, and Turkish armament and technologies. Current armament and technologies of the Soviet production are being modernized or replaced by new units;

- training of troops is financed by the United States and NATO;

- combat experience of the 2nd and 3rd infantry brigades in Iraq and Kosovo as part of NATO forces.

Weaknesses:

- low level of discipline, military morale, and integrity among military personnel. Cases of desertion, hazing, and alcoholism are present across ground troops divisions;

- as recently published survey results of Georgian Armed Forces personnel show, the biggest and the brightest dream of a Georgian soldier is not execution of militaristic and aggressive plans of *saakashists*, but deployment to Iraq. After such a trip [to Iraq], every Georgian soldier is able to bring back home up to $10,000 and substantially improve his family's dire situation;

- low level of education among staff divisions that do not include NATO instructors.

Published by *Doblest'* newspaper's printing house.

Translated from Russian by Erica Marat.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Farida BABAEVA

Doğum Yeri/Tarihi : Tiflis, GÜRCİSTAN/ 12.10.1989

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Tiflis 105'inci Devlet Okulu

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Antalya, 2014

Yüksek Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Antalya, 2017

Tez Konussu : Güney Osetya ve Abhazya Sorunları Çerçevesinde Tiflis – Moskova İlişkileri: 1989-2008

Yabancı Diller : İnglizce, Rusça, Türkçe ve Fransızca

İş Deneyimi

Stajlar : Gürcistan Maliye Bakanlığı, Proje Programların Yönetimi, Tiflis, 2016

Projeler : IMF, JICA, USAID gibi uluslararası kuruluşlar için toplantılar ve eğitimler düzenlenmesi

E-Posta : faro_faro_12@mail.ru